

C
789
26.80

WIDENER

HN HBBF 8

www.tezauriliturgic.ro

Harvard College Library

FROM

The Vatican Library

fund

HISTORIA ET LAUDES
SS. SABAE ET MACARII

IUNIORUM E SICILIA

AUCTORE

ORESTE PATRIARCHA HIEROSOLYMITANO

GRAECE ET LATINE

EDIDIT ET ADNOTATIONIBUS ILLUSTRAVIT

IOSEPH COZZA-LUZI

S. R. ECCLESIAE VICEBIBLIOTHECARIUS

ROMAE
TYPIS VATICANIS
MDCCCXCIII

HISTORIA ET LAUDES
SS. SABAE ET MACARII

IUNIORUM E SICILIA

AUCTORE

ORESTE PATRIARCHA IHEROSOLYMITANO

GRAECE ET LATINE

EDIDIT ET ADNOTATIONIBUS ILLUSTRAVIT

IOSEPH COZZA-LUZI

S. R. ECCLESIAE VICEBIBLIOTHECARIUS

ROMAE
TYPIS VATICANIS
MDCCCXCIII

C. 7. 2. 6. 80

The Vatican Library
1127

EMINENTISSIMO VIRO
MARIANO RAMPOLLA
E COMITIBUS TYNDARI IN SICILIA
PRESBYTERO CARDINALI SANCTAE ROMANAE ECCLESIAE
ET A NEGOCIIS PUBLICIS
PONTIFICIS MAXIMI LEONIS XIII
HISTORIAS ET LAUDES
IN SANCTOS CAELITES SICULOS
E CODICIBUS VATICANIS ERUTAS
ET ILLUSTRATAS
IOSEPH COZZA-LUZI AB. BASILIANUS
S. R. E. VICE-BIBLIOTHECARIUS
OBSEQUENTI ANIMO
D.

ORESTES

PATRIARCHA HIEROSOLYMITANUS

DE HISTORIA ET LAUDIBUS SABAE ET MACARII

SICULORUM

MONITUM

Historiarum aevi medii pars magna ea est, quae biographias laudesque complectitur virorum pietate celebrium, ac praesertim illas, quas cl. vir haud pietate nimius Michael Amari appellabat « candide tradizioni » ¹. Et sane quidem in illo tanto rerum omnium discrimine, inter caedes hominum, statuumque labiles conditiones, vicibus fere quotidianis obnoxias, tantummodo religionis amicum omnes respiciebant sidus. Et solum ab eo omnia sperabant, ita ut in illud non modo fiduciam, sed et laudes et testimonia temporum referrent. Hinc factum est, ut monumenta omnia illius aetatis synchrona studio pietatis vel in primis redoleant; ex quo docti, et critici emunctae naris historici, bene norunt illorum pretium; proindeque ob testium indolem nativam aequa sane fiducia ad illa monumenta integre repraesentanda feruntur; hosce inter honoris caussa et Antonium Muratori et Georgium Pertz liceat appellare.

Ad testium copiam accedit et fides historica iisdem habenda, cum eventus temporis sui enarrent absque partium studio, adulatione vel invidia; nam toti in eo sunt, ut sanctitatem efferant,

¹ Storia de' Musulmani in Sicilia - Firenze 1854, t. II, p. 411.

caetera vero quae loca, quae homines, quae facinora, quae casus respiciunt, non fictis fabulis, sed ingenuo candore simpliciue exponant narratione.

Inter huiusmodi documenta suscipias, benevole lector, haec quae integra damus ex codice unico atque coaevo, e locis ipsis, ubi res evenere, huc advecto qui, auctore celebri eoque teste, agit de viris fama celebribus atque in regionibus suis asseclarum ducibus ac institutoribus, quorum ideo memoria una secum emori atque excidere posteri non paterentur.

De viris agit qui, in Sicilia orti, ob Saracenicam invasionem patria extorres, Calabriam appulsi, ibi moram traxere, et in superioribus regionibus obierunt. In horum historiis non modo de praedictis regionibus, sed et de asiaticis, italicis inferioribus atque romanis aperte agitur, ac insuper de locis atque de casibus personisque celebribus; inter quos patricii Bizantini, Saracenorum et Rossanensium primores, principes Salerni ac Amalphitani, imperator Otho et coniux Theophania, episcopus Placentinus postea antipapa recensentur. Quapropter ad collationem historicam et topographicam maxime haec iuvant.

Auctor historiarum vir est apprime suo tempore insignis, Orestes patriarcha Hierosolymitanus. Cunctas de eo prosecui notitias neque locus hic esset neque tempus ²: attamen cum vir

² Praestat hic uti verbis ipsius clarissimi Cardinalis Pitra, qui primus excerpta Orestis dederat in opere *Analecta sacra Spicilegio Solesmensi parata* t. I, qui postquam de historia dixisset, pag. 311 haec habet: « Ecce autem, ipso in hoc tempore, et certe ab anno 996 ad a. 1012, sedet in throno S. Iacobi unus ex maximis optimisque apostoli successoribus, duplici nomine insignitus, Ieremias *Orestes*. Collatis inter se scriptoribus Orientalium, Graecorumque et Latinorum, fide dignissimis traditur Orestes ex regia familia Saracenorum oriundus fuisse; cui frater erat Arsenius patriarcha Melchitarum, et germana soror christiana uxor Azizi, in Aegypto Sultani, e stirpe Fatimidarum: soror et ambo fratres videntur e Saracenica superstitione ad Christum feliciter transiisse. Quo liberius novam fidem Orestes et Arsenius discerent et profiterentur, opibus non destituti, vela dare poterunt usque in Calabriam, interque discipulos S. Sabae cooptari. Cum inter nostros modos Arsenius quidam succedet mox, suspicio facilis est, utrumque fratrem tam hymnis quam moribus sanctis, in choro melodorum Italo-graecorum floruisse; sacrisque studiis ad ferendam pontificum, immo martyrum, palaestram accinctos fuisse. Constat enim favente Azizi Califi potestate, Orestem in Solymorum patriarcham provectum fuisse. Anno autem 996, patris in locum suffectus est Hachem, tertius Fatimidarum, quem etiam Mahumetani scriptores atheum vocant et usque ad rabiem insanum. Exarsit in Christianos bellum

aetate sua tum gestis tum scriptis certe memoriae commendandus fuerit, ad rei litterariae emolumentum opportunum duximus, ut eiusdem quaedam scriptiones tum prorsa tum versa oratione, quae supersunt, nunc primum plenius. imo integrius edantur.

Sicut nunc Orestis fama inter scriptores ecclesiasticos aequae tandem fulget, et novensilis testis traditionis catholicae nunc habetur ³, ita quoque fulgent nomina Sabae et Christophori et Macarii, quos etsi aliquot devoto cultu fuerint prosecuti, tamen historiis suis laudibusque carebant ⁴.

Ne de aliis siculis calabrisque patriae historiae cultoribus dicamus, qui eos viros vix innuerunt, sufficiat adnotasse diligentissimum quoque Michaellem Amari ⁵ eorum neque nomina recen-

atrox: strago et interneccione dissipari fideles; aras subruī, comburi templa, ipsas S. Sepulchri aedes solo aequari; in primis viros sacros vexari et torqueri, ne excepto quidem avunculo tyranni, venerando Oreste, qui tunc fortasse vocatus est Hieremias, ut tantae calamitati lamenta solveret. Non fletus tantum, sed exemplum dedit omnibus, usque dum flagris caesus, ustus lampadibus, oculis avulsis, caecus ab impio nepote in Babylonem Aegyptiorum duceretur, ubi capite truncatus est. Fama martyrii usque in Occidentem ita pervasit, ut in latinis nonnullis martyrologiis eius festum ad diem XV vel XVII maii ascriberetur. Cf. Lequien *Orient. Chr.*, t. II, p. 474; Papebroch. *Tractat. de Patriarch. Hierosol.* n. 186-188; maii t. III, ad diem XV, p. 441.

Tanto pontifici, inter melodos et scriptores hactenus ignoto, assignanda videntur opera sequentia:

1. *Vita S. Sabae iunioris*, in cod. carbon. f. 1: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Σάβα τοῦ νέου. Incipit: Οὕτως ἀνδρῶν παλαιῶν..

2. *Vita SS. Christophori et Macarii*, ibid. 56: Ὁρίστου πατριάρχου Ἱεροσολύμων βίος ἐν ἐπιτομῇ τῶν ὁσίων πατέρων ἡμῶν Χριστοφόρου καὶ Μακαρίου. Incipit: Πάντοτε μὲν ὁ Θεός.

3. *Officium S. Macarii*, ibid. f. 68: Μνήμει δεικνύμεν καὶ ἐκκοιμηθεὶς τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Μακαρίου τοῦ νέου τοῦ ἐν Σαλαρινῷ, in quo cathisma, stichera 9, condakion et canon supra descriptus: Τὸ σπτοῦ et photagieon.

4. *Officium S. Sabae* ibid. f. 72: Μνήμει φεβρουαρίου εἰς τὸν ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Σάβα τοῦ νέου, in quo cathisma, stichera 2, canon Τῷ ἀρχηγῷ, cum acrostichide: Τὸν ἐν μονασταῖς εὐκλεῖ μέλω.

³ Cl. Migne in grandi opere suo *Patrologiae cursus completus* inter scriptores graecos saeculi XI non retulit Orestem; quinimo neque in FABRICII *Bibliotheca Graeca*, postea et ab HARLES aucta, Orestis nomen ipsum desideratur.

⁴ Multa historica cum aliis monumentis conferenda sese et nobis obtulerunt, cum anno superiori ederemus aliud illius temporis monumentum valde praecipuum — *La Cronaca Sicula-saracena di Cambridge* .. publicata col greco inedito e con speciali fototipie per cura della Società di Storia patria di Sicilia in Palermo 1890.

Cl. v. LANCIA DI BROLO archiepiscopus, qui in egregio opere — *Storia della Chiesa di Sicilia* t. II, p. 379 ecc. *Palermo 1881* primus ampliorem notitiam historiae huius italicae dedit aliisque cum documentis chronographicis comparavit: idemque edere destinaverat graecum textum, sed postea illum edere nobis permisit, qui versionem addidimus nostram, exceptis iis locis quos graece latineque iam dederat Em. v. Pitra.

⁵ Cf. Opus MICHAELIS AMARI iam cit. tom. II, cap. XII.

suisse, quamquam de aliis concivibus sanctitate decoris et fere easdem inter vices a saracenica irruptione collocatis, multa commemoret.

Unicus codex in Vaticana Bibliotheca n. 2072 habet haec scripta Orestis una cum laudibus virorum, quos ille celebrat. Fuit codex sancti Basilii de Urbe distinctus n. 111, et ex iis, quos abbas Menniti Romam adduxerat e calabro monasterio Carbonensi. Vir litteratissimus Io. Chrysostomus Scarfò calaber, monachus Basilianus, de his confecit opus, cui titulus: *Elenchus et Catalogus librorum graece ms. qui in bibliotheca collegii S. Basilii de Urbe reperiuntur, transvecti e pluribus Calabriae et Lucaniae monasteriis ... studio Rñi ... Ab. Petri Menniti ... circa annos 1697 et 1699 ...* Ibi fol. 136 de hoc Orestis codice sermo est. Aetas scripturae saeculo XII a cl. Pitra, qui primus codicem celebravit, tribuitur, etsi fortasse ad praecedens possit referri. Consideranti critico fortasse reputari posset scriptura ipsa authographa, cum aliquot habeat sphalmata, quae tantum calamo scribae velociter scribentis viderentur tribuenda. Ideoque hoc restat opinandum quod adeo fideliter apographon vix saeculo post fuerit descriptum, ut et errores et omissiones, quae forte in exemplari fuerant, nimium graphice essent relati.

Plura monere et praefari nobis heic non sunt, dum studiis et commentationibus virorum, qui historiis tum sacris tum profanis navant operam, haec documenta, vix aliquot notis ad calcem adiectis, nova et integra subiicimus. Iisdem certe laetandum est rem historicam his novis frui tandem posse instrumentis.

E bibliotheca Vaticana, VII Idus Ianuarias anno MDCCCXCI.

IOSEPH COZZA-LUZI.

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

VITA ET CONVERSATIO

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

SANCTI PATRIS NOSTRI

ΣΑΒΑ ΤΟΥ ΝΕΟΥ

SABAE IUNIORIS

§ Α'.

Οὐκ ἀνδρῶν παλαιῶν μόνον βίος, οἷς ὁ κόσμος καὶ τὰ κατ'αὐτὸν ἐσταύρωτο πάντα, τὸ μεγαλοφυὲς ἔχει καὶ ἀξιεπαινόν· οὐδὲ τοῖς ἐκείνων μόνως ἡ θεία χάρις περιεγράφη πλεονεκτήμασιν· ἀλλ'οὐ γὰρ καὶ τοῖς νῦν ὄγκος πρόσσεστιν ἀρετῶν ἀπαράμιλλος, καὶ τῶν Θεοῦ χαρίτων ἐν ἑαυτοῖς ἐναργῆ προφαίνοντες τὴν ἐνέργειαν, ἔρωτα τοῖς εὐσεβέσι τῆς τοῦ καλοῦ κτήσεως ἐντιθέασιν.

Εἰ μὲν γὰρ μετὰ τοὺς μυρίους τῶν ἀγώνων ἰδρῶτας, οἷς τὸν χρῶν ὑποτάξαι τῷ πνεύματι φιλονεικοῦντες οἱ δίκαιοι κέχρηται γέρωι θεοσημείας ἡμοῖρουν, εἰ καὶ μὴ τινὰ τῶν πόνων ἀξίαν κἀντεῦθεν ἔκρποῦντο τὴν ἀμοιβήν, καὶ ὀκνηρότεροι πρὸς τὴν τῶν καλῶν ἀνάληψιν οἱ ὀρῶντες ἐγίνοντο.

§ I.

Haud certe dumtaxat vetustiores homines, quibus mundus cum omnibus terrenis fuit crucifixus, exempla animi magni dignaque laudum argumenta prae-bent; nec solum eos gratia Dei divitiis circumdedit suis; sed etiam viris temporis nostri, insuperabili virtutum copia et donorum Dei vi ornatis, datum est pia corda accendere ad vera bona adipiscenda.

Quandoquidem, si viri iusti post innumeros ad subiicendum corpus spiritui exantlatos labores, nec ipsi praemia tenuerint, et divinis signis exsortes, hic quoque in terris retributionem sudoribus suis consecuti fuerint nullam, certe qui in eos respiciunt, valde remissiores ad bona virtutis arripienda fierent.

Τίς γὰρ ἂν εἴλετο τὴν δυσχερῆ ταύτην καὶ τραχεῖαν ὁδὸν μετελθεῖν καὶ πόνοις ἑαυτὸν ἐπιδοῦναι τοσούτοις, μὴ τοῖς τῆς μελλούσης εὐκλείας ἀρραβῶσι τοὺς ἀρετῆς ἐραστάς τιμωμένους ὁρῶν;

Ἐπεὶ δὲ καὶ λόγον ὑπερβαίνει. καὶ φρενὸς ὑπεραίρεται τὰ τούτοις ἐπιμετρούμενα ὄψωρα. καὶ ζηλωτοὺς πᾶσιν αὐτοῖς ἐν βραχεῖ καὶ περιβλέπτους ἐργάζεται, εἰκότως ἔκνον ἀποβαλλόμενος πᾶς ὁ τῆς ἄνω μερίδος ἐρῶν. καὶ τὰ τοῖς πολλοῖς περισπούδαστα πάντα παραδόξμων τῆς εὐκλείας ὄντως διαγωγῆς καὶ μακαρίας ἐπιλαμβάνεται.

(§. 2) Ἀμέλει καὶ νῦν ἡμῶν τὰ κατὰ τὸν ἱερὸν τοῦτον Σάβαν τὸν ἐωσφόρου μᾶλλον ταῖς ἀρεταῖς διαλάμψαντα προτιθέντων εἰς μέσον, πολλοὶ τῷ τῆς φιλοσοφίας ἀλώσσονται πόθῳ καὶ πρὸς τὴν τῶν καλῶν ἐργασίαν διαναστήσονται. ἐπαγαγεῖ γὰρ πρὸς ἀρετὴν ἡ τῶν ἄλλοις κατορθωθέντων διήγησις· ἀλλ' ἵνα μὴ πόρρω τῶν προκειμένων ἐπὶ πολὺ διατρίβοντες, τὰς τῶν θερμότερων ἀνιῶμεν ψυχὰς, αἷς πάντων ἡδίων τὸ πράξεις ἀνδρῶν ἀρίστων διενωτίζεσθαι. ἀπαγγελέτων ἤδη τὰ τούτου καὶ ταῖς τῶν φιλοθέων ὑμῶν ἀκοαῖς ὡς οἶόν τε παραδοτέον.

§ B'.

Τούτῳ τοίνυν τῷ μεγάλῳ καὶ σεβαρμῶ πατρὶς μὲν ἡ τῶν νήσων περιφανὴς Σικελία, ἐν πόλει δὲ τίχτεται τῆς Κολασσαέων, ἡ καὶ πρώτη τῶν καρπῶν αὐτοῦ τῆς ἀρετῆς κατετρυφήσε καὶ τῆς εἰς ρῶς προαγωγῆς καλὰς ἀπελήρῃ τὰς ἀμοιβὰς. Γεννήτορες δὲ αὐτῷ τρόποις κοσμῶντες χρηστοῖς, καὶ εἰς

Quis enim ingrederetur iter tam difficile atque asperum? Quis se dedet tantis multiplicibusque contentionibus, nisi videret virtutum cultores iam frui arrha gratiarum futurae beatitudinis?

Quando vero dona, quae omne captum desideriumque excellunt, illis viris cumulantur, eosque brevi coram omnibus aemulandos atque valde spectabiles efficiunt, tum quisque, omni deposita segnitie, ad superna desiderabilia progreditur, ut eam teneat vivendi rationem, quae vere bona et beata est.

Profecto cum a nobis modo proponantur gesta sacri viri Sabae, qui veluti lucifer virtutibus effulsit, plurimi desiderio vitae secundum veram sapientiam capiuntur, atque ad opera bona sese excitatos sentient; ad virtutem enim narratio recte factorum adducit. Quapropter haud longe a proposito nostro commorati, etiam easdem fervidiores animas relaxamus, quae prae omnibus cupiunt audire excellentium virorum actiones, si modo narremus Deo amicis, ut par est, quae de eodem accepi.

§ II.

Patria quidem huic magno venerandoque viro fuit illustris illa inter insulas Sicilia; natus vero est in civitate Colassaeorum, quae prima est delectata in fructibus virtutis eius, et ob nativitatem illius retributiones optimas suscepit. Parentes egregiis ornati moribus ad pietatem

ἄκρον εὐσεβείας ἐλάσαντες, ὧν τῷ μὲν Χριστοφόρος, τῇ δὲ Καλὴ τοῦ νομα· καὶ ὁ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς τοῦ ὁσίου συλλήψεως παρὰδοξόν τι τέρας καὶ τῆς μελλούσης περιλάμπει αὐτὸν χάριτος θείας προχάραγμα. Πρὸς ὕπνον γὰρ τῇ τούτου διατραπίσει μητρὶ φαίνεται τις ἀστὴρ λαμπρῶς ἀποστίλβων καὶ διὰ τοῦ στόματος αὐτῆς εἰσιών. Ἐπεὶ δὲ τεχθεὶς ὁ παῖς εἰς ὥραν ἦκε παιδείας, εἰς διδασκάλους φοιτᾶν αὐτὸν οἱ τεκόντες ἔγνωσαν καὶ τοῖς θεοῖς ἐνασχολεῖσθαι μαθήμασι.

Χρόνου δὲ τινος οὐ πολλοῦ διαρρεύσαντος φύσει πρὸς τὸ μανθάνειν ἐπιτηδεύει ἐχούσῃ, τὰ τοῦ Δαυὶδ ἐξέμαζε λόγια καὶ ὥσπερ δένδρον (f. 3) παρ' ὕδατα πεφυτευμένον καὶ πιαινόμενον, τοὺς καρποὺς αὐτοῦ ἀπεδοῖδον καιροῖς τοῖς προσηκουσιν, γονεῦσι προστάσσουσι τὸ πειθῆναι, πρεσβυτέροις αἰδῶ τὴν καθήκουσαν, τοῖς πέλας τὸ προσηγνῆς καὶ μειλίχιον. Οὐ Χριστοφόρος ὁ τοῦτου πατὴρ σπεράνων τοσούτων κοσμούμενον ἀρετῶν κατὰ τῶν διὰ θαύματος ἦγε, καὶ τῷ θεῷ ἐξ ὅλης ἀνθρωπολογεῖτο ψυχῆς τῷ βλαστὸν τοιοῦτον περικαλλῆ ἐκ τῆς αὐτοῦ ὁσφύος προαγαγόντι. Καὶ ὁ ἡ λαμβάνει μὲν αὐτὸν τοῦ μονήρους βίου πόθος διάπυρος, ὠδίνει δὲ τὴν ἀπορήμειαν. Καὶ πᾶσι τοῖς χαμαὶ συρομένοις ἀποταξάμενος, πρὸς τούτοις δὲ καὶ τὸν ἱερὸν τοῦτον νεανίαν σὺν τῇ τεκούσῃ καταλιπὼν ὁ θαυμασίος ὑπὸ θεῷ τῆς καλῆς ἐκείνης πορείας ὁδηγῶ τὴν ἐπὶ τὸν Ἀργύρου γῶρον συντόνως ἐστέλλετο, ἐν ᾧ περ τὸ τοῦ μάκαρος Φιλίππου τοῦ μάρτυρος προσευχῶν τὰ τῆς πονηρίας ἀπελαύνοντος πνεύματα τεθησαύριστα λείψανον.

Ἐνθα καὶ σύλλογος ὁσίων καὶ θεοφύλων ἀνδρῶν ἦν, τὴν τῶν ἀσω-

excitandam multum valuerunt, Christophorus et Cali; quibus et ab ipso sancti viri conceptu mirabile quoddam ostentum futurae eius divinae gratiae est visum. Etenim dormienti matri apparuit stella lucide splendida os ingrediens. Quando vero puer ad tempus educationis suscipiendae pervenit, eum frequentare magistros voluerunt et in sacris instrui doctrinis.

Cum non multum prolaberetur temporis, ille bona indole ad discendum praeditus, sacra David eloquia edidicit, et velut arbor secus decursus aquarum plantata et aucta reddidit fructus tempore opportuno: scilicet iussis genitorum morem gerens, et senioribus obsequium praebens debitum, ac proximis benignitatem atque comitatem. Quem cum vidisset Christophorus pater tantis exornatum virtutibus, veluti miraculum eum reputabat, atque ex tota anima sua gratias agebat Deo, qui tale ac tam pulchrum a se prodiisse germen concesserat; et sensit animum suum capi desiderio vitae solitariae; quod cum fervidius factum esset, explevit. Et non solum omnibus terrenis abrenunciatis, sed et sacro illo puero una cum matre, admirandus genitor, duce Deo, ad iter sese dedit versus Argyron, ubi est thesaurus sacri corporis beati Philippi, qui precum suarum flagello expellit spiritus nequitiae.

Ibi quoque erat congregatio sanctorum ac divinorum homi-

μάτων διαγωγὴν ἐπανηρημένων, καὶ τούτοις ἐν σώματι θνητῷ συναμιλλωμένων. Προσελθὼν οὖν τῷ προσεστώτι, Νικηφόρος οὗτος ἦν ἀοίδιμος, τὴν γνώμην ἀνακαλύπτει· ὁ δὲ θεὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ καθαρὸν ἔχων τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα καὶ διαυγές, οὐκ ἄθεε! τὴν τοῦ ῥηθέντος ἄφριξιν ἔγνω γενέσθαι, μάλιστα τὰ κατὰ τὸν παῖδα πάντα μαθὼν τὴν τε σύλληψιν αὐτοῦ καὶ γέννησιν, καὶ τὴν ἐν σώματι νέῳ πρεσβυτικὴν σύνεσιν· διὸ καὶ θάττον ἀποκείρει τοῦτον καὶ τῷ μοναχικῷ σχήματι καταρτίζει. Καὶ χρόνον οὗ τι συγχὸν οὗτος ἐκεῖσε δια (f. 4) τελέσας ἐν πάσαις ταῖς λειτουργίαις ταῖς αὐτῷ παρὰ τοῦ προσεστώτος ἐγγειρισθεῖσαις, τὸ πρόθυμον ὁ γεννάδας καὶ μέτριον διετήρησε, καὶ κοῦρον αὐτοῦ τὸ πτερὸν τῆς κατὰ θεὸν πολιτείας ἐγίνετο· καὶ διὰ θαύματος παντὶ τῷ καταλόγῳ τῶν μοναζόντων ἐτύγχανεν.

§ Γ'.

Ἐντεῦθεν αὐτὸν ἔργοις ὑπακοῆς ἀληθοῦς ὁ μακαρίτης Νικηφόρος κατηρτισμένον ἰδὼν ἐπιτρέπει τούτῳ τὸν τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαήλ οἰκῆσαι ναόν, ἐν τόπῳ δὲ οὗτος ἦν, ὃς Κτίσμα προσηγόρευται, καὶ ἡσυχία προσκεῖσθαι καθ' ἐαυτόν. Ὁ δὲ καὶ ταύτην τὴν ἐντολὴν ἀσμένως δεξάμενος τὸν ῥηθέντα καταλαμβάνει τόπον, καὶ τὸν νεὼν ἤδη κατηριπωμένον εὐρὼν καὶ τὸν χῶρον ὑλομανοῦντα, τὴν ὕλην διακαθάρας, ναὸν ὁ μακαρίτης καινὸν ἐξ αὐτῶν κρηπίδων ἐδείματο. Καὶ τοῦτον νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν ἐνχυλιζόμενος εὐχαῖς ἐχρῆτο καὶ δάκρυσι προσδεόμενος τὸν θεὸν τὸν ἀπὸ ὀλιγοψυχίας καὶ καταιγίδος τοῦς

num qui angelorum vivendi rationem aemulati in corpore, cum illis veluti concertabant. Cumque praepositum, qui erat celeber Nicephorus, adisset, animum suum aperuit. Vir ille divinus, purum habens et lucidum animae oculum, recte cognovit non sine Deo factum fuisse adventum, et praecipue cum omnia edoctus esset de puero, deque eius conceptu et nativitate et indole senili in iuvenili corpore. Quapropter illum subito totondit, ac monastico induit habitu. Et cum non multum temporis ibi mansisset, in omnibus ministeriis sibi a praeposito creditis animum promptum et mitem ostendit, et quasi levibus alis ad Deum operibus suis sese erexit, ita ut veluti miraculum omni monachorum coetui appareret.

§ III.

Quem cum exinde vidisset beatus Nicephorus obedientiae operibus perfectum, iussit illi, ut habitaret aedem S. Michaelis archangeli in eo loco, qui Ctisma vocabatur, ubi in vita eremitica sese exercebat. Is vero iussione libenter suscepta, petiit templum illud vetustate fatiscens et locum silvestribus plantis occupatum; sylvam purgavit, et templum a fundamentis extruxit. Ibique diu noctuque commoratus precibus et lacrimis instans, propitiabatur Deum, qui a pusillanimitate atque a laqueis eripit eos, qui in eo confidunt. Praeterea per humi cubationem carnem suam humilia-

ἐπὶ αὐτῷ πεποιθότας λυτρούμενον· ἀλλὰ καὶ χαμεινίαις ταπεινοῦν ἐπειράτο τὴν σάρκα καὶ νηστείαις τὰς ἀτάκτους ἔσπευδε ταύτης ἀναστέλλειν ὁρμάς. Διὰ οὗτο γὰρ ἤσθιεν ἡμερῶν ἢ τριῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ πᾶσαν ἄσιτος διετελεῖ τὴν ἐβδομάδα· εἰθούτως ἄρτος αὐτῷ τὴν χρείαν ἐπλήρου βραχὺς, καὶ τινα τῶν σπερμάτων καὶ λαχάνων, ὧν ἄκροις γείλεσιν, ὡς εἰπεῖν, ὁ θυμάσιος ἀπεγεύετο· ποτὸν δὲ τούτῳ τὸ πᾶσιν ἀφρόνως προκαίμενον ἦν, καὶ μηδενὶ κέρω τῷ τὴν ὕβριν τίκτοντι βαρυνόμενος, ὃ πάσχουσιν οἱ γαστρὸς δοῦλοι καὶ τῷ ὑπὸ γαστέρα συνεσταλμένῳ τῷ ὀργάνῳ προσωμίλει (f. 5) τῷ κτίσαντι - Ἦρα τοὺς ὀρθαλμούς μου εἰς τὰ ὄρη, λέγων, ὅθεν ἤξει ἡ βοήθειά μου. -

Καὶ ἐπειδὴ τὸ λαμπρότερον σάλπιγξ τοῦ ἀνδρὸς περιήγει πασανταχοῦ κατορθώματα· εἶωθε γὰρ ἀρετὴ τὸν ἐργάτην ἀνακηρύττειν· μαθὼν τὰ κατ' αὐτὸν ὁ παῖς πάντα καὶ θεῶν πόθῳ τὴν καρδίαν πυρποληθεὶς, πάντων τὰς ψυχὰς νέων θέλγειν ὀνυαμένων ὑπεριδὼν, πρὸς αὐτὸν ἐφοίτα· ὃν ἐκεῖνος μετὰ περιχρεΐας δεξιόμενος καὶ τῷ θεῷ τὴν ὀφειλομένην καταπέμψας εὐχαριστείαν τῷ μεγάλῳ Νικηφόρῳ προσάγει· καὶ παρὰ τοὺς ἱεροὺς αὐτοῦ πόδας τὸν παῖδα θεὸς εὐλογίας αὐτῷ μεταδοῦναι ἠξίου· τόνδε παρευθὺ τοῦτο ποιῆσαι καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα περιβαλεῖν ἀποκείροντα, λέξει τε τῷ τούτου πατρί - Πολλὴν τοῦ νεανίου προνοίαν ἀδελφὲ ποιεῖ· δαψιλῇ γὰρ ἀτέλῃως αὐτῷ τὴν τοῦ πνεύματος ὁρῶ χάριν ἐπιφοιτήσασαν καὶ μοναχῶν πατὴρ οὐκ εὐαριθμήτων γενήσεται, καὶ πολλοὶ τῆς σωτηρίας δι' αὐτοῦ τεύξονται. - Ταῦτα προορατικῶς χάρισματι φήσας ὁ μέγας εἰς τὸν αὐτοῖς ἀποτεταγ-

re, et ieiuniis reprimere eius inordinatos impetus satagebat. Siquidem singulis binis trinisve diebus cibum capere solitus, nonnumquam et integram impastus transigebat hebdomadam, dein unus panis necessitati suae consulebat, et parvum quidem una cum quibusdam leguminibus oleribusve vix delibabat. Aqua potus illi erat, nunquam invisus, nec ad satietatem, quae causa est indecentiae, ut accidit servis, ventre et gravitate cibi exhaustis. Sic corporis organis subiectis, coniungebatur Domino dicens: « Levavi oculos meos in montes, unde venit auxilium mihi ».

Et cum tuba clarius, gesta tanti viri per omnia vicina resonarent, solet enim ipsa virtus cultores suos aperte praedicare, tunc ipse filius omnia patris gesta edidicit, et corde divini amoris ardoribus succensus, despiciens omnia, quae iuvenes animas valent allicere, ad patrem venit. Is filium magna cum laetitia suscepit, et Deo gratiarum debitis actionibus exhibitis, magno Nicephoro attulit; ad eius sacros pedes puero constituto, obtinuit ut eidem benediceret, et pariter monachum indueret: « Nam abundantem illi absque ulla opera inditam video Spiritus sancti gratiam, (sic vir magnus prophetico dono praeditus, dixit patri). Multam de hoc puero suscipe curam, o frater; nam futurus est non facile numerabilium monachorum pater; et multi per eum salutem consequentur ». Et bene ap-

μένον τόπον ἐξέπεμψεν ἐπευξά-
μενος.

precatus dimisit eos ad locum
eisdem destinatum.

§ Δ'.

Γενόμενος οὖν ἐκεῖ μετὰ τοῦ
πατρὸς ὁ μακάριος πόνοις σκλη-
ροτάτοις ἑαυτὸν ἐξεδίδου· καὶ τὴν
ὀλίγοις βατὴν ἐπιστροφῶς ἐφιλονεῖκει
πορεύεσθαι. Καὶ τὸ μὲν σῶμα τῷ
τραχεῖ τῆς διαίτης καὶ τῷ τῆς
ἀγρυπνίας συντόνῳ κατεμαραίνεται·
ἡ θεοφιλὴς δὲ ψυχὴ μᾶλλον ἐραι-
δρύνετό τε, καὶ τῶν ἡλιακῶν λαμ-
προτέρα βολίδων ἐδείκνυτο. Καὶ
διὰ τοῦτο διὰ σπουδῆς ἦν τῷ με-
γάλῳ τὸ μὴ τι τῶν δεξιῶν καὶ θεῶν
φίλων παραλιπεῖν· ἀλλὰ καὶ πᾶσιν
(*f. θ*) ἐγγειρῆσαι· καὶ πάντα πρὸς
πέρας αἵσιον ἀγαγεῖν. Καὶ συνεχῶς
ἀνελίσσων τοὺς τῶν πάλαι λαμ-
ψάντων βίους πατέρων καὶ διεργό-
μενος, τοῦ μὲν ζηλοῦν τὴν μετριο-
φροσύνην ἡπείγετο, τοῦ δὲ τὸ πρᾶον
ἡρεῖτο μιμεῖσθαι, καὶ τὸ φιλήσυχον
ἄλλου· τὸ τὰς ἀλόγους ὀρέξεις καὶ
τὸ φιλήδονον ἀναχαιτίζειν εἰδὸς ἐγ-
κρατές· κατορθοῦν ἔσπευδεν ἄλλου
τὸ περὶ τὰς προσευχὰς καὶ παν-
νύχους στάσεις μετρίειν καρτερικόν·
καὶ, ἵν' εἴπω τι συντομώτατον, τὸ
φιλόπονον τῆς φιλέργου μελίσσης
ἐπιδεικνύμενος. Τὰ πάντων κάλλι-
στα καὶ πρὸς σωτηρίαν φέροντα
συλλεξάμενος τοῖς τῆς ψυχῆς ἐνα-
πέθετο κόλποις ὁ πάνσοφος, καὶ ὥσ-
περ τὰ τῶν ἀρωμάτων εὐώδη τῆς
προσούσης αὐτοῖς εὐπνοίας καὶ τὸν
πλησίον ἀέρα πληροῖ· οὕτω δὲ καὶ
ὁ θειότατος οὗτος Σάβας καὶ ἀπ' αὐ-
τῆς μόνης τῆς συνουσίας πολλὰν
ἐνίει τῇ ψυχῇ τὴν ὠφέλειαν καὶ
τῶν αὐτοῦ μετεδίδου χαρίτων. Καὶ
πανταχοῦ σχεδὸν Σικελίας ἡ φήμη

§ IV.

Itaque una cum patre consti-
tutus beatus puer sese asperri-
mis submisit rigoribus, et viam,
vel paucis datam, absque remis-
sione currere contendit. Corpus
per duram diaetam, et continuas
vigilias macerabatur, et animus
Deo carus magis magisque splen-
dore quasi solaribus radiis pul-
crior enitebat. Ideoque valde cor-
di erat pueri magni nihil intenta-
tum relinquere ex iis, quae ho-
mines Deo amici atque dilecti pa-
traverunt: imo vero ad omnia
manus admove, cunctaque ad
felicem perfectionem adducere.
Et cum manu sedula versaret hi-
storias Patrum, qui antiquitus
emicuerunt, ad alterius quidem
aemulandam humilitatem sese
sentiebat incitatum, alterius vero
contendebat imitari mansuetudi-
nem, alterius amorem solitudinis,
quae adeo valet ad compescendos
irracionales impetus atque desi-
deria voluptatum. Satagebat in-
super et ad alterius exemplum
dirigere perseverantiam stabi-
lem in precibus et vigiliis, per
totam noctem stando, peractis.
Atque ut breviter multa com-
plectar, anxietatem illam labo-
ris ostendebat, quae propria est
apis solertissimae; et omnia vel
optima, quae ad salutem con-
ferunt, colligebat atque in sinu
animae ille sapientissimus de-
ponebat. Et sicut aromatum un-
guenta odore suo perflant aerem

χωροῦσα, τὸν ἱερὸν ἐκεῖνον ἀνθρώ-
πον ἐμεγάλυνε.

Διὸ καὶ πολλοὺς τῆς ἀσκήσεως ἔρως
λάμβανει καὶ ὅλοι τῆς πρὸς αὐτὸν ἀφί-
ξεως γίνονται, οἱ τὸν τόπον καταλά-
βοντες· καίπερ μήπω τεθεάμενοι τὸν
μακαρίτην ἅμα τῷ τοῦτον ἰδεῖν, αὐτὸν
εἶναι τὸν ζητούμενον ἐτεκμήραντο,
εὐπροσιτὸν ἦθος καὶ χάριν κατι-
δόντες, ἄγγελον τῆς ἐνδοῦ ἀρετῆς
ἀψευδῆ. Οὕς Χριστοφόρος καὶ Σά-
βας ὑποδεξάμενοι καταλόγον ἤρ-
ξαντο συνιστᾶν μοναχῶν· καὶ τὸ
μὲν πρῶτον οὐ μικρῶς ἐδυσχέρα-
νον τῶν πρὸς τροφήν αὐτοῖς ἐπιτη-
δείων σπανίζοντες· ἐπειτα δὲ τῆς
ἀνωθεν ῥοπῆς ἑαυτοὺς τῆς τᾶ σύμ-
παντα χρηστότητος ἐμπί (f. 7) πλώ-
σης, συνετῶς ἐξαρτήσαντες, πάντας
τοὺς ὡς αὐτοὺς φοιτῶντας ὑπταίαις
ἐδεξιοῦντο χειρσί, καὶ τοῖς προλαβοῦσι
συνέταττον.

Καὶ ἐπειδὴ τὸ τῶν μοναχῶν
πλῆθος ταῖς καθ' ἑκάστην ἐπεδί-
δου προσθήκαις, ἡξίου τὸν μακα-
ρίτην Νικηφόρον ὁ Χριστοφόρος
τὴν φροντίδα τῶν ἀδελφῶν ὑπελ-
θεῖν· τὸν δὲ πρὸς αὐτὸν εἰπεῖν· - Οὐκ
ἤδη σοι, φθάσας ἔρην, ὡς ὁ νεα-
νίας οὗτος πολλῶν ψυχῶν ἀρηγή-
σεται; Ἡὼς οὖν λήθῃ τὸ προβόη-
θὲν παραδέδωκας; - Καὶ τῆς χειρὸς
τοῦ μεγάλου λαβόμενος Σάβας, - Οὐ-
τός ἐστιν, εἶπε τῷ γέροντι, ὁ τὴν
τῶν μοναχῶν παρὰ τῆς ἀνωθεν
προνοίας προστασίαν ἐγχειρισθεῖς. -

vicinum, ita et is divinus Sa-
bas vel tantum praesentia sua
multam exhalabat in animas pie-
tatem, et suae gratiae participes
eas efficiebat. Fama per omnem
fere Siciliam pervagata, sancto
viro magnam aestimationem
comparaverat.

Propterea multi asceticam vi-
tam eligere constituebant. Cum
accessissent, vix eo conspecto, ex-
periebantur invenisse quem quae-
rebant; tantam enim veneratio-
nem et personae habitus et dulcis
aspectus adspicientibus ingere-
bat, quasi revelator interioris
perfectionis fidelissimus. Hos
Christophorus et Sabas susci-
pientes instruebant ad statuen-
dam vitae monasticae rationem.
In primordiis autem haud pa-
rum sunt gravati in iis alendis,
cum et sibi multa esset de re-
bus necessariis inopia; sed deinde
semetipsis in superna providen-
tia, quae omnia implet benedic-
tione, velut in lance sapienter
appensis, suscipiebant supinis
manibus omnes sibi similes ac-
cedentes, et in numerum sanctum
cooptabant.

Quotidianis accessionibus mo-
nachorum crescente numero,
Christophorus precatur Nicepho-
rum, ut curam fratrum suscipe-
ret. Haec autem is fatus est: « An
nescis iuvenem illum multis ani-
mabus ducem praeficiendum?
Et quomodo praedictionum obli-
tus es? » Atque e manibus ma-
gni Christophori suscipiens Sa-
bam dixit seni: « Is est divino
consilio destinatus ad prae-
fecturam monachorum susci-
piendam ».

Τούτων ἀκούσας ὁ Θεοφόρος τῶν τοῦ Θεσπεσίου Νικηφόρου ποδῶν ἐραψάμενος, ἰκέτης ἐγίνετο· καὶ θερμῶς ἐδεῖτο μὴ τὴν ἀρχὴν ἐπιτραπῆναι τῶν ἀδελφῶν· καὶ ὅς, - Τὴν ὑπακοήν, ὧ τέκνον, πλήρωσον. καὶ τὸν αὐτῇ κείμενον ἀπολήψῃ μισθόν, καὶ τῷ προσήκοντι. Καὶ Χριστὸς γὰρ οὐ τὸ οἰκεῖον ποιήσων ἐλήληθε θελημα, τὸ τοῦ πατρὸς δέ· Ὑπήκοος γὰρ, ὡς φησι Παῦλος, γέγονε τῷ πατρὶ μέχρι θανάτου. θανάτου δὲ σταυροῦ. Καὶ τῆς μὲν ἱερᾶς καὶ θεῷ προσοικειούσης ὑπακοῆς ὁ μισθὸς ἀφρατος· τὸ δὲ τῆς ἀνυπακοῆς ὄντως καὶ χλευσθὲν· καὶ ἴσασι πάντως οἱ τοῦτου πεπειραμένοι. -

§ E'.

Ταῦτα τοῦ μακαρίου φήσαντος Νικηφόρου, Σάββας ὁ θαυμαστὸς τὴν τῶν μοναστῶν προστασίαν ὑπέλαβεν· καὶ ἐπέπερ τὴν τοῦ πνεύματος χάριν πλουσίως εἶχεν ἐπιχορηγουμένην αὐτῷ, προσφόρως ἄγαν τοῖς ὑπὸ αὐτὸν προσεφέρετο. Τούτοις μὲν παρακλήσει χειραγωγῶν πρὸς τὰ κρείττονα, τῶν δὲ τὸ νωθρὸν ἐπιλήξει διαγείρων μετρίαν, ἐτέ-(/. 8) ρων ταπεινώσεως ὑποθήκαις κατασπῶν τὸν τῦρον καὶ μετριάξειν πείθων ἐπ' ἀρεταῖς, πᾶσι πρὸς τὰ τοῦ πονηροῦ δελεάσματα γενναίως ἵστασθαι παραινῶν· καὶ μεγαλοψύχως τὰ τῆς ἀσκήσεως φέρειν ἐπίπον· τὸ γὰρ πρὸς τὸ δυσχερὲς τῶν ἀγώνων ἐπαγορεύειν καὶ ῥαθυμίας ἡττάσθαι σαθρᾶς τῷ ὄντι καὶ παρειμένης ψυχῆς καὶ τοῦ ἐπαγγέλματος ἀνάξιας. Οὕτως πρὸς ἀρετὴν ἀλείφων ὁ μέγας τοὺς μαθητάς καὶ καταρτίζων ταῖς εἰσηγήσεσιν, τῆς πρὸς οὐρανὸν φερούσης ἔχουσθαι πα-

Quae cum audisset divinus iuvenis ad pedes venerandi Niphori provolutus supplex et fervidus deprecabatur, ne regimen fratrum sibi committeret. Et ille: « O fili, morem gerito: et obedientiae praemium suo tempore accipies. Ipse Christus venit non suam facturum voluntatem, sed illam Patris sui. Dixit enim Paulus: *Factus est obediens Patri usque ad mortem, mortem autem crucis*. Merces vero obedientiae sanctae et Deo nos appropinquantis est ineffabilis; sicut et poena inobedientiae vere est intolerabilis, ut bene norunt experti ».

§ V.

Cum haec dixisset beatus Niphorus, curam monachorum suscepit mirabilis Sabas, qui abunde gratia Spiritus sancti praeditus, abundanter subditos participes efficiebat: alios quidem hortatibus, veluti manu ducebat ad meliora, aliorum vero segnitiam, additis stimulis, excitabat, aliorum quoque superbiam humiliationibus compescebat, et modestiam insinuat, omnes exhortatus ad virtutem contra maligni hostis artificia, et grandi animo ad labores asceticae vitae sustinendos; ita ut reputarent indignum animabus et monasticae professioni vel dicere arduum certaminum iter, multoque minus debiles cedere segnitiei. Hoc pacto magnus ille discipulos ad virtutem alliciens, atque exhortationibus ciens, comparabat ad arripiendam tenendamque viam

ρεσκεύαζε· ἀλλ' οὐ γὰρ ἀνεκτὰ τῷ βασιλικῷ ταῦτα κατέστη δαίμονι, οὐδὲ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἀρετὴν οὕτω διαλάμπουσιν ἤνεγκεν· ἀλλὰ τοὺς μισαῖρόνους Ἰσμαηλίτας εἰσθούς, πειρασμοὺς δι' αὐτῶν ἔσπευσε τοὺς ὁσίους περιβαλεῖν.

§ 5'.

Ἐπιστρατευσάντων γὰρ ἐκείνων πάσῃ τῇ γῶρᾳ, καὶ τὰ κατ' αὐτὴν πάντα ληϊζομένων, λιμός τις πικρότατος, οὐ μόνον τοῖς ἐν πόλεσι κατοικοῦσι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν ὄρεσι διαιτομένοις ἐνέσκηψε· καὶ ἦν ἰδεῖν τραγωδίαν φορικτὴν καὶ πᾶσαν συμφορὰν ἀποκηρύττουσαν. Πολλοὶ γὰρ τῶν χριστιανῶν κατ' ἐκείνο καιροῦ βρώμα τὰς τῶν φιλόττων παίδων ἐποίησαν σάρκας· καὶ τοῦτο ὁρᾶσαι γεννητόρων ὁδόντες οὐκ ἐμυσχόθησαν· ὁ πάλαι τῷ Ἰουδαίων ἔθνει τετέλεμμετο, οἷας τῆς χριστοκτονίας τινύννῃ. Ἀλλὰ καὶ παῖδες δυστύχων γονέων σαρκὸς ἀπεγεύσαντο, καὶ ἀδελφῶν ἀδελφοί· οὐδὲ γυναῖκες ἀπείρατοι τοῦ δεινοῦ τῆνικαῦτα διέμειναν· ἀλλὰ γὰρ καὶ αὐταὶ τὰς τῶν ἰδίων ἀνδρῶν γαστέρας ἐπλήρωσαν. Τοῦ λιμοῦ δύναστεύοντος καὶ ἡ φύσις καθ' ἑαυτῆς (f. 9) ἐχώρει καὶ ἑαυτὴν κατεβόσκετο, καὶ τὸ τοιοῦτον ἄγος εἶδε παρὰ τοῖς ὁρίοις ἐκείνοις ὁ ἥλιος.

Ταῦτα δὲ μὴ φέροντες ὄραν οἱ τοῦ μακαρίτου Σάβα συγγενεῖς καὶ ἡ τούτου μήτηρ ἐν τῇ πόλει Κολασσαέων ὡς αὐτὸν στείλαντές τινα τὴν ταχίστην ἐλθεῖν καὶ τῶν συνεχόντων αὐτοὺς ἐξελέσθαι δεινῶν ἐλιπάρουν. Τόνδε ταῦτα μαθόντα ὁριμαῖά τις εἰσηλθεν ἀνία· καὶ τι γὰρ ὁ παῖς εὐγνώμων ἦν, καὶ τὸ τῆς τεκούσης πάθος οἰκτεῖον ποιού-

ad coelestia. Sed haec intolerabilia erant invidio diabolo, qui adeo fulgentem iustorum virtutem non sustinebat; et foedos adducens Ismaelitas, sategit innumeris circumdare sanctos viros tribulationibus.

§ VI.

Omnem regionem cum occupassent, et omnia praedae ac minis subiicissent, facta est famēs valida non modo incolis civitatum, sed et iis qui montes tenebant. Spectaculum tragicum videre erat, ac simul omnes aernumnas ostendens. Per illud temporis plurimi christianorum eo adducti sunt, ut cibum suum facerent dilectorum filiorum carnes: ac genitorum dentes non horruerunt experire, quod gens Iudaica ausa est, quando poenas ob Christi mortem luebat. Filii ipsi carnes miserorum parentum gustavere, et fratres fratrum; nec mulieres abstinuerunt, sed et ipsae consortium suorum carnes vesci sunt ausae; tanta enim erat vis famis, ut natura ipsa sibi cederet, seque devoraret; tantumque execrandum spectaculum in illis finibus sol ipse aspicere cogebatur.

Tanta haud tolerantēs Sabae propinqui et praecipue mater in urbe Colassaeorum, et ad eum mittentes hortantur ut veniat, eosque ab opprimentibus angustiiis eripiat. Acerba moestitia haec audientem occupat; erat quippe gratus filius, et matris dolorem suum esse reputabat: statim cum patre accedens eos invenit.

μενος, καὶ θᾶπτον σὺν τῷ πατρὶ κατὰ τὴν ἐνεγκαμένην γενόμενος εὐρίσας πάντας ἐσγάτοις κακοῖς παλαίοντας. Οὐ γὰρ μόνον τῶν αὐτοῖς προσόντων ἀπέξενοντο, ὅπερ καὶ αὐτὸ δεινὸν καὶ ψυχῆς καθικνεῖσθαι δυνάμενον, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ παρὰ τῶν κακίας θεραπευτῶν χερσὶ τῶν Ἰσμηλιτῶν εἰς θάνατον παρεδίδοντο· ὃ πολλοὶ καὶ τῶν μοναζόντων πεπόνθασιν. Τόδε δὲ ὁ πανίερος οὐτοσὶ Σάβας οὐ τοῖς οἰκείοις μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλοῖς ἄλλοις τὴν σωτηρίαν ἐπραγματεύσατο· δι' ἐρήμων ὁρέων διαβιβάσας αὐτοὺς, καὶ καρτεροῖς ἐγκατοικίσας ἐρύμασι, καὶ τὴν πληθὺν ἐκεῖσε καταλειπὼν τοῦ λαοῦ, διαποντίῳ πορείᾳ μετὰ τῶν αὐτοῦ γεννητῶν τὴν Καλαβρίαν καταλαμβάνει. Καὶ τῇ τῶν Καρωνιτῶν ἐπιτροιτῆσας κώμῃ τισὶ τῶν αὐτῶν συγγενῶν φιλοπρόνως ἐπιξενούται.

§ Z'.

Καὶ ἡμερῶν παρηκουσῶν οὐ συχῶν τοὺς τεκόντας παρὰ τοῖς συγγενέσι ἔασας, σὺν ἅμα τῷ ἰδίῳ ἀδελφῷ (Μακάριος οὗτος ἦν ὁ θεοφιλῆς μοναχὸς) ἐν τῇ τοῦ Μερκουρίου ἐπαρχίᾳ γίνεται. Καλαβρίας μεταξὺ καὶ Λαγοβαρδίας κειμένη· ἐνθα (f. 10) ὅτι πλείστοι κατῴκουν μοναχοὶ, πόνοις ἀσκήσεως εὐτόνως ἐγγυμναζόμενοι· οἱ μὲν τὸν ἐρημικὸν πάντῃ καὶ ἄμικτον μετεργόμενοι βίον, καὶ τῷ Θεῷ προσλαλοῦντες μόνω, οἱ δὲ οἰκίσκοις ἡσυχίαν ἱκανοῖς παρέχειν ἐγκαταμίνοντες, ἕτεροι δὲ μιγάδι στοιχοῦντες κανόνι καὶ τὸν τῆς ὑποταγῆς ἄλλων ἀνύοντες. Οὗ δὲ Σάβας τὸν μὲν τόπον τῆς ἐπιτηδειοτήτος λίαν ἀποδεξάμενος, τοὺς δὲ τιμολύς ἀνδρας τῆς ἀκριβοῦς πολιτείας θαυμάσας

extremis malis iam confectos. Non solummodo concives proximique erant veluti mancipia abducti, quod certe acerbissimum est et ad penetrandam animam potens; sed eos etiam ab Ismaelitis, tot malorum auctoribus, neci traditi fuerunt; inter quos etiam plurimi monachorum occubere. Tunc igitur Sabas sacratissimus non modo suorum sed multorum saluti consuluit, eos traiciens per deserta montium, ad loca munita (Erymeta) occupanda adducit. Postquam ibi populum constituisset, per marinum iter cum parentibus ad Calabriam confugit. Ibique ad regionem Caronitarum accedens, a quibusdam propinquis suis benigne exceptus est hospitio.

§ VII.

Haud multis transactis diebus parentes apud propinquos suos relinquens, ipse cum fratre suo, qui erat Macarius Deo gratissimus monachus, venit ad Mercurii regionem finitimam Calabriae et Longobardiae, quam et plurimi incolebant monachi asceticae vitae exercitiis impense dediti. Horum quidam eremiticam vitam ab omni hominum commercio seiunctam agebant, unice Deo colloquentes: quidam vero in casulis manebant haud paucis ad quietem et solitudinem idoneis: alii mixtae regulae subditi in obedientiae certaminibus exercebantur. Locus visus est idoneus Sabae, qui et venerabilium virorum miratus accuratam vitae

εὐχῇ δοὺς ἑαυτὸν. - Εἰ σὸν ἐστίν, εἶπε, θέλημα κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ οἰκῆσαι με τὸν σὸν δοῦλον ἐνταῦθα, δηλὸς μοι τῇ σῇ χρηστότητι ὁ τῆς κατοικίας γένοιτο τόπος· καὶ μὴ τὴν ἐμὴν βδελυζάμενος δέησιν παρσιωπῆσης. - Καὶ τῆς εὐχῆς αὐτῷ πέρας λαβούσης θεῖα τις ὄψις ἐπιφοιτήσασα, τὸν τόπον αὐτίκα δείκνυσιν τῷ δικαίῳ. Καὶ ὃς τὴν συνήθη, εὐχαριστίαν δοὺς τῷ δεσπότῃ τοὺς ὁσίους αὐτοῦ γεννήτορας καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς μεταπέμπεται, καὶ πρὸς τὸν ῥηθέντα γῶρον ἀνάγει· ὃν μηδὲν μελλήσαντες ἐκκαθαίρουσι, καὶ πυρὶ θαπνῶσι τὴν ὕλην, εὐθύς τε πρῶτον ναὸν ἱερὸν ἐπὶ ὀνόματι τοῦ ἀρχισρατῆρου Μιχαὴλ ἀνεγείρουσι. Τοῦ μάκαρος ἁγίου ἐστὶ εἰρηκότος τὴν τῶν σωζομένων προοικοδομηθῆναι μητέρα· εἰθούτως τὰς τῶν μοναζόντων οἰκήσεις. Καὶ τῆς ἁνωθεν ἐπικουρίας συνεφαπτομένης τῶν πόνων, οὕτω πάντα χρηστὸν ἀπειλήφει πέρας.

§ H'.

Οἱ δὲ γε θεῖοι πατέρες οἱ τὸν τόπον οἰκοῦντες ἐκεῖνον, οὓς ἤδη εὐχόμενοι ἐδηλώσαμεν, τὴν τοῦ θεοφύρου Σάβα (f. 11) πολιτείαν ἐωρακότες, φωνὰς πρὸς κύριον εὐχαριστηρίους ἠψίσαν τὸν αὐτοῖς τοιοῦτον φωστῆρα δείξαντα· ἕως γὰρ νέαν εἶχε τὴν ἡλικίαν ὁ ὅσιος ἐνὶ μόνῳ χιτῶνι τὰς ἐναντίας φέρων ἐκτροπὰς τοῦ ἀέρος ἤρκετο. Θέρους μὲν ἡλιακῶς ἀκτίσι φλεγόμενος, χεῖμῶνος δὲ σφοδρότητι κρύους πηγνύμενος· ἀλλὰ καὶ βαδίζων ὁ γενναῖος καὶ τῷ ἔργῳ προσκαίμενος γυμνὸς εἶχε τοὺς ὠραίους ὄντως

rationem, ad Deum in prece conversus est, atque oravit: « Si voluntas tua est, domine Iesu Christe, ut ego servus tuus hic maneam, in benignitate tua notum fac mihi locum mansionis meae, neque orationem meam despicies taceas ». Quam cum complevisset orationem, visio quaedam divina oblata statim locum commonstravit huic iusto viro. Ipse autem consuetis peractis Deo gratiarum actionibus sanctos parentes suos et qui cum eis erant, accivit, atque ad praedictum adduxit locum; ubi sine mora expurgantes et igne cremantes sylvestria, templum erigunt sub nomine Michaelis archangeli. Dicebat enim vir sanctus quod ante omnes aedes illa extruenda erat, quae esset mater eis qui salvi facti sunt, et deinde monachorum mansiones. Accedente operibus laboribusque eorum divino auxilio, omnia optime sunt absoluta.

§ VIII.

Sancti autem patres qui loca illa incolebant, de quibus aliquid indicavimus, cum aspicerent divini Sabae rationem vitae, gratias rependebant Deo, qui eis tale monstrasset luminare. Ille vel a iuvenili aetate unica utebatur veste in aeris varietatibus, ut per aestum solaribus radiis ureretur, et in hyeme rigesceret. Cum ambularet vel ad opera incumberet, nudos gerebat pedes, iuxta sacra eloquia vere pulcros et apostolicos dicendos, et nudum sacrum caput habebat. Cum la-

πόδας καὶ ἀποσολικοῦς, ὡς δὲ καὶ τὴν τιμὴν αὐτοῦ καὶ ἱερὰν κερφαλὴν. Καὶ πρὸς κύριον αἴρων τοὺς ὀφθαλμοὺς - Ἰδε τὴν ταπεινώσιν μου - μετὰ θαυρόων ἐβόα. Καὶ - Ἀφες πᾶσας τὰς ἁμαρτίας μου. - Τῇ δὲ ἀγρυπνίᾳ πολλάκις τοῦτον ἐνησχυλεῖτο τὸν τρόπον. Ἦδε μὲν ἄρ' ἐσπέρας τὰ τοῦ Δαυὶδ λόγια γονυκλινῶν, καὶ χεῖρας τείνας σταυροειδῶς, καὶ τὰ ἐκεῖθεν καλλὴ φανταζόμενος ὁ θαυμασιος· ἡνίκα δὲ πᾶσι τέλος τοῖς ψαλμοῖς ἐπετίθει τὴν ἀδελφότητά συναθροίζων, μετ' αὐτῶν ἄχρι πρωῒας τὴν ὑμνωδίαν παρέτεινεν. Ἐπειτα τοσούτου μεταλάμβανεν ὕπνου ὅσος ἀπέχρη τὸ σῶμα παραμυθεῖσθαι τῷ συνεχεῖ τῶν πόνων κατεργαζόμενον· τὸν μέγαν ἐν τούτῳ καὶ θεῖον ζηλῶν Ἀρσένιον.

Πολλοὶ γοῦν οὐ τῶν πέλεις μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν πόρρω λαχόντων τὴν οἰκήσιν ὡς τὸν μέγαν ἐφοίτων ἁγιασμοῦ καὶ ὠφελείας τευζόμενοι, καὶ οὐκ οἱ τὸν ἀπράχμονα μόνον καὶ μονασικὸν διώκοντες βίον ἔρωσι τῆς τοῦ ἀνδρός ὁμιλίας ἐλίσκοντο· ἀλλὰ γὰρ καὶ τοὺς ἐν πόλεσι καὶ κώμασι οἰκοῦντας πόθος εἰσῆει πολὺς, τοῦτον ἄξιον ἱστορησῆαι καὶ τῶν αὐτοῦ διδαγμάτων ἀπό- (σ. 12) νασθαι. Οἱ σὺν οὐδὲ μιᾷ μελλήσει παραγινόμενοι, πρόσωπόν τε πολλῆς χάριτος γέμον ὁρῶντες καὶ λόγους ἀπὸ χειλέων γλυκασμὸν σταζόντων ἐνωτιζόμενοι, ἀπογρῶσαν τοῦ τῆς ὁδοιπορίας κόπου τὴν ἀμοιβὴν ἀντελάμβανον. Τί γὰρ χαριέστερον ἢ μακαριώτερον τοῦ πλήρει συνέσεως τὰς ὀψεις ἐπιβάλλειν ἀνδρὶ καὶ ῥήματα ζωῆς ἐξ αὐτοῦ πηγάζοντα δέχεσθαι; Καὶ οἱ μὲν αὐτῶν οὐκέτι πρὸς τὴν τοῦ κόσμου πλάνην παλινδρομήσειν ἡνέχοντο· ἀλλ' ὑπὸ τῷ μεγάλῳ ταπείνοισιν τὴν ἀσκητικὴν παλαίστραν

crymis exclamare solebat ad Dominum elevans oculos suos: «*Aspice ad humilitatem et ad laborem meum.* Addebatque: *Dimitte omnia peccata mea.* In vigiliis non raro hoc adhibebat modum: canebat a vespere flexis genibus Davidicos hymnos et manibus in modum crucis extensis mirabilia canticorum meditabatur; post vero omnes psalmos sese adiungebat congregationi fratrum, et cum ea hymnologiam usque ad mane protrahebat. Postea vero tantum capiebat somni, quantum necesse erat ad refocillandum corpus, ut continuatis operibus praesto esset, magnum illum ac divinum Arsenium in his imitatus.

Multi non solum prope incolentes, sed et dissiti ad eum veniebant sanctitatem atque utilitatem recepturi; atque non modo qui liberi erant aut vitae monasticae mancipati, desiderio eum alloquendi alliciebantur, sed et omnes e civitatibus et castris movebantur desiderio invisendi hunc virum, ut ab eius doctrinis caperent utilitatem. Quidam etiam absque ulla proposita causa accedentes, tandem cum adspicerent faciem illam tantis refertam gratiis, atque audirent sermones a mellito eius ore profluentes, lucrum utilissimum ex itinere suo laborioso referebant. Quid enim dulcius beatiusve, quam oculos figere in homine tanta sapientia pleno, atque sermones vita manantes ab eo excipere? Et tunc quidam ex iis nunquam ad mundanos errores sibi permittebant reditum,

μετήεσαν, καὶ τὴν φύσιν ἐπιπόνως
ζῆν ἐβιάζοντο. Οἱ δὲ ταῖς τοῦδ' οἴου
βελτιούμενοι διδασκαίς πρὸς τὰς οἰ-
κήσεις ἑαυτῶν ἐπανήεσαν· καὶ τῷ
φθάσαντι βίῳ παλινωδίαν ἤδον· καὶ
ταῦτα μὲν ὧδέ τε ἔσχε καὶ εἰς
τοιόνδε πέρας κατήντησεν.

§ Θ'.

Ἐπανῆκε δὲ πάλιν τῶν θεοστυ-
γῶν καὶ βεβήλων Λαγαρηνῶν στρα-
τιὰ· καὶ πᾶσι τοῖς ἄνα τὰ ὅρια τῆς
Καλαβρίας οἰκοῦσι, πρὸς δὲ καὶ τοῖς
ἐν ὄρεσι καὶ σπηλαίοις διάγουσιν·
μυρίον ἐνῆκαν φόβον οἱ ἄσεβεῖς,
καὶ πάντες δείματος ἐπληρώθησαν.
Καθ' ὃν καιρὸν καὶ Μαλακεῖνός ἐκεῖνος
ὁ τῇ τοῦ πατρικίου ἀξία τετιμημένος
κατακράτος ὑπὸ τῶν μιαρῶν ὤλετο.
Ταῦτα δὲ τὰ πολλῶν ἀξία γέγονε
θρήνων τοῦ θεοῦ πάντως διὰ τὰς
ἡμῶν συγχωρήσαντος ἀμαρτίας.

Τότε τοίνυν τόπος ἐρυμνός κατὰ
τὴν παράλιον οὖσιν ἤρευνᾶτο πατρά-
σι πρὸς ἀποφυγὴν τῶν δεινῶν, καὶ
ὁ γὰρ τὰ ὅρια περινοτοῦσι τοῦ Λατινια-
νοῦ, μεθ' ὧν καὶ ὁ μακαρίτης ἄπεισι
Σάβας· καὶ ὥσπερ ὑπὸ τινος ἀγγέλου
χειραγωγούμενος ὠχυρωμένῳ πᾶντι
(f. 13) Καστελλίῳ περιτυγχάνει πρὸς
αὐταῖς ταῖς ὄχλαις ὄντι τοῦ ποτα-
μοῦ. Σίγνον τοῦτον ἐπονομάζουσιν.
Ο δὲ θεὸς ἀνὴρ ἐρμαῖόν τι θαυμα-
στὸν τοῦτο λογισάμενος εἶναι. ἄνει-
σιν εὐθὺς εἰς αὐτό· καὶ οἶκον εὐκτῆ-
ριον ἐν τούτῳ τοῦ μάρτυρος εὐρη-
κὼς Λαυρεντίου, ἔγνω θεοῦ βούλησιν
εὐδοκεῖν τοῦτον οἰκισθῆναι τὸν τό-

sed duce magno viro, asceticam
palaestram ingrediebantur, relu-
ctantemque naturam ad laborio-
sam vitam suscipiendam com-
pellebant. Alii vero exhortante
sancto viro meliores effecti, do-
mum repetebant, ut de vita an-
teacta conversi palinodiam ca-
nerent. Ita et haec omnia ad
unum atque eundem finem reci-
debant.

§ IX.

Supervenit autem rursus im-
piorum ac execrabilium Aga-
renorum exercitus; et tum iis,
qui regionis Calabriae fines in-
colebant, tum iis insuper qui in
montibus cavernisque degebant,
ingentem timorem impii illi at-
tulere, terroribusque omnia im-
pleverunt. Per illud temporis
Malacaenum illum, qui Patricii
dignitate decoratus erat, ab in-
fidelibus occisus est. Vere la-
crimabilia, quae ob peccatis no-
stris, permittente Deo, accide-
runt!

Tunc locus quidam praeceps
in littore ad confugiendum in
angustiis investigatur a patribus
iam vagantibus per fines Lati-
niani; quibuscum abiit beatus Sa-
bas, et quasi ab angeli manu du-
ctus pervenit ad Castellium valde
munitum ad ripas fluminis. Flu-
men istud Signon appellabatur.
Divinus vir veluti mirabile et sa-
lutare refugium illud reputans,
ibi statim conquievit; et cum in
eo reperisset aediculam in hono-
rem beati Laurentii, bene cogno-
vit placitum esse Deo, ut ibi de-
geret, et salutis locum haberet.

πον καὶ φροντιστηρίου τάξιν λαβεῖν. Καὶ ὁτὶ τὴν μὲν ὕλην ἀμφιλαφεῖ οὕσαν ἀνακαθαίρει οἰκοδομεῖ δὲ τινα πρὸς ἀσφάλειαν προτειγίσματα. Εἰθούτως ἐκ βάρων ναὸν καινὸν ἐπὶ ὀνόματι τοῦ ῥηθέντος μάρτυρος οἰκείαις ἀνεγείρει χερσὶ καὶ πληθὺς συναγαγὼν ἀδελφῶν περιρρανέσθαι τὴν μονὴν συνεστήσατο, ἐν ᾗ πλεῖστοι πρᾶξει καὶ θεωρίᾳ διέλαμψαν.

Ἐν τῇ λεχθείσῃ τοίνυν μονῇ Μακάριον τινα τοῦνομα πρακτικώτατον ἄνδρα καὶ λόγῳ κοσμούμενον οἰκονόμον ὁ ἱερός κατεστήσατο Σάβας· ἐπιτραπέσιος οὖν τῆς τῶν μοναχῶν φροντίδος αὐτοῦ. τῇ ἡσυχίᾳ τὰς πέντε τῆς ἐβδομάδος ἡμέρας προσανείχεν ὁ μέγας. τροφῆς τε μετεῖχεν οὐδὲ μίᾱς. Σαββάτου δὲ ἐξῶν τῇ ἀγρυπνίᾳ μετὰ τῶν ἀδελφῶν μέχρι τῆς θείας λειτουργίας ἐνήθλει. καὶ τῶν ἀγίων τοῦ Χριστοῦ κοινωνῶν μυστηρίων καὶ συνεσθίων τοῖς ἀδελφοῖς. πάλιν τῇ φιλῇ προσήορευεν ἡσυχίᾳ. Εὐθύμιον κατὰ τοῦτο μιμούμενος τὸν ἀσίδιμον. Πολλάκις δὲ καὶ τοῦ κατὰ τὸν Σίγγον ποταμὸν ἐπιβαίνων ὄρους. φιλήσυχος γὰρ ἦν ὁ θεσπέσιος. ταῖς ἐν αὐτῷ λόγμαις ἐν φιλοχωρῶν ἦν. καὶ ταῖς πρὸς θεὸν εὐχαῖς ἐνηθόμενος μηδένος τὸν γῶρον εἰδότες. πλὴν Μακαρίου τοῦ ἐναγχοῦς δηλωθέντος. Οὗτος γὰρ ταῖς τῶν (f. 14) μοναχῶν φροντίσι κατατεινόμενος ἀπῆει θαμινώτερον πρὸς ἐκεῖνον παρηγορίας τευξόμενος. Ὁ γοῦν τῆς διακρίσεως λύχνος συνδιαφέρειν τὸν πόνον τῷ μαθητῇ διαγνοῦς τοῦ μὲν πρόβρωτέρῳ μετιέναι τὴν ἡσυχίαν ἀπέσχετο. Τῷ Κασελλίῳ δὲ περὶ ταύτην πονῶν καὶ τοῖς ἄλλοις μετεοδόδου τῆς ὠρελείας καὶ ἀρετῆς αὐτοῖς ἀρχέτυπον προὔκειτο.

Sylvestria locum opprimentia purgavit, et muris quasi propugnaculis munivit. Deinde e fundamentis novum templum martyri suis manibus exstruxit; et multitudinem congregans fratrum constituit celebre monasterium, in quo multi opere et contemplatione emicuerunt.

Huius igitur monasterii oeconomum beatus Saba constituit quendam nomine Macarium, virum in agendis sollertissimum et sermone exornatum. Cumque ei monachorum demandasset curam, ipse vir magnus per quinque hebdomadis dies solitudini sese dabat, nullumque suscipiebat alimentum. Die vero sabbati exiens ad vigiliam cum fratribus usque ad divinam liturgiam, postquam Christi mysteriis communicasset, et cum fratribus comedisset, ad dilectam remeabat solitudinem, celebrem sic imitatus Euthymium. Saepe ascendebat montem proximum flumini Signo; erat enim valde silentii amator ille vir sanctus, ibique libenter versabatur, in precibus tantum delectatus. Eius refugium unus norat dictus Macarius, qui multis monachorum curis distentus illum consolationis causa accipiendae frequentius adibat. Sabas vero, qui erat discretionis lucerna, cum nimium absens nosset adiungere laborem discipulo, se prohibuit a solitudine longinquiori quaerenda. Cum vero prope Castellum eremiticis laboribus sese dedisset, etiam alios iuvabat, factus illis virtutum exemplar.

Ἡνίκα δὲ τῶν πανάγων νη-
στειών ὁ καιρὸς ἐπεδήμει, τὴν μὲν
πρώτην τῶν τῆς τεσσαρακοστῆς ἐβ-
δομάδων ὁ ἱερὸς οὗτος ἀνὴρ ἄσι-
τος ἦν μέχρι σαββάτου· καὶ τότε
ἄρτω βραχεῖ τὸ σῶμα πεπονηκὸς
ἀνεκτάτο καὶ ὕδατι. Τὰς δὲ μετ' αὐ-
τὴν ἐβδομάδας, διὰ τριῶν ἁπαξ
ἡμερῶν, τοῦ μετὰ τὴν μέλειν δι-
δομένου τῶν μυστηρίων μεταλάμ-
βανεν ἄρτου· καὶ τούτου δὲ ἵνα
μὴ πρὸς τοὺς τῶν ἀγῶνων πόρους
ἀπαγορεύσῃ μετεῖχεν ὁ πάνσοφος.
Οὕτω μὲν οὖν πάντα τὸν τῆς νη-
στείας διάυλον διετέλει, φυλάττων
καὶ τῷ σώματι τὴν ἰσχύν, καὶ τῷ
νῷ τὸ ἀμειῶτον. Τὸ γὰρ ἔξω τῶν
ὄρων ἄττειν, καὶ τοῖς ὑπὲρ δύναιμι
ἐγχειρεῖν καὶ σώματος πάρεσιν καὶ
φρενῶν παραφορὰν τοῖς πολλοῖς ἀ-
περγάζεσθαι. Τῆς δὲ φαιδρίας τοῦ
Σωτῆρος καταλαμβανούσης Εὐγέρ-
σεως ἐν ἐπτά μόνον ἡμέραις συ-
νεσθίων τοῖς ἀδελφοῖς καὶ πάντων
ἀπλώτῃ καρδίᾳ μεταλαμβάνων
καὶ πνευματικῶς εὐφραίνόμενος πᾶ-
λιν τῆς προτέρας διαγωγῆς εἵχετο.

§ I'.

Θανατηφόρου πάθους ποτὲ κατὰ
πάσης μέλλοντος ἐνασκήπτειν τῆς
περιχώρου, περὶ λαιμὸν δὲ εἴωθε
τοῦτο συμβαίνειν. ὁ μέγας τὴν
ἐκκλησίαν καταλαβὼν καὶ πάντας
συναθροίσας τοὺς μοναχοὺς (f. 15)
τὴν ὀλεθρίαν ἔλευσιν αὐτοῦ προη-
γόρευεν· ἀπεκαλύφθη γὰρ τούτῳ προ-
σευχομένῳ καὶ τινα τῶν ἀδελφῶν
βαθμοῦ τοῦ τῶν ἱερέων ἡξιωμένον
προσκαλεσάμενος, στέλλει πρὸς τὸ
τοῦ ἱεροῦ Θεοδώρου σεμνεῖον τὸ
τοῦ Σάληκος ἐπιχωρίως ὀνομασμέ-
νον, προστάξας αὐτῷ τὸ τοῖς ἐκεῖ
πατράσι συμβὰν κατιδεῖν, καὶ τὴν

Adveniente sacri ieiunii tem-
pore, primam quadragesimae heb-
domada vir sanctus agens im-
pastus usque ad Sabbatum, tunc
parvo pane et aqua effoetum cor-
pus reficiebat. Per hebdomadae
tribus diebus suscipiebat panem,
qui distribuitur post susceptio-
nem sanctorum mysteriorum;
hocce vir prudens faciebat ne si-
bi alii poenitentiae labores inter-
dicerentur. Atque hoc pacto to-
tum ieiuniorum stadium absolve-
bat consulens corporis viribus,
ne animae aliquid meriti immi-
nueretur. Quandoquidem in his
impetu ferri, nullis servatis fini-
bus et supra vires contendere, so-
let in multis gignere et corporis
languorem et mentis elationem.
Tempore autem festivae resur-
rectionis Salvatoris per dies se-
ptem dumtaxat cum fratribus co-
medebat, omnia in simplicitate
cordis et spirituali laetitia de-
gustans, et rursus modum vitae
resumebat pristinum.

§ X.

Lethiferus morbus totam re-
gionem erat pervasurus, qui
praecipue gulam offendere so-
let; tunc vir sanctus ecclesiam
petens, cunctos monachos con-
gregavit, et lethalem adven-
tum praedixit, ut sibi revelatum
fuerat in oratione. Atque accito
quodam e fratribus in sacerdo-
tali gradu constituto, eum misit
ad oratorium sacri Theodori,
quod vulgo appellatur de Salice,
eique mandans ut videat, quid
apud illos patres accideret, sta-
timque regrederetur. Cui ad mo-

ταρίσῃν ἐπανακάμψαι. Τόνδε τῷ φροντιστηρίῳ παραβλόντα τὸ λείψανον ἤδη Θεοδώρου τοῦ μάκαρος ἑωραχέναι προκείμενον, πρὸς δὲ ἕτερα δύο τὸ αὐτὸ τοῦτο παθόντων ἀδελφῶν· καὶ φόβῳ κάτοχον γεγονότα, ἣ ποδῶν εἶχεν ἐπανελθεῖν, καὶ τὸ ὁραθὲν ἀπαγγεῖλαι τῷ θεσπεσίῳ. Οἱ δὲ πρὸς πάντας, - Εὐτρεπίσωμεν ἑαυτοὺς, πατέρες, ἔφη, καὶ ἀδελφοί, νηφούσῃ τῇ ψυχῇ ἑτοιμοὶ γενώμεθα πρὸς τὴν ἐξόδον ἀμώμητον· φυλάττωμεν τὸ ἐπάγγελμα, ῥύπου λογισμῶν καθαρὰν τηρήσωμεν τὴν ψυχὴν· ὅσον γὰρ οὐπω καὶ ἡμῖν παγίδος ἐπελεύσεται τρόπον. τὸ τῶν μοναχῶν ἐκείνων ἀψάμενον. Μηδεὶς οὖν τίνα τῶν ἐλαττωμάτων ἐν μυχοῖς καρδίας ἐχέτω· ἀλλ' εἰς φῶς δι' ἐξαγορεύσεως προτιθέτω, ἵνα μὴ κατὰ τὸν τῆς ἐξόδου καιρὸν ἐλεγκτοῖς περιπέσῃ χαλεπωτάτοις. - Τούτων ὑπὸ τοῦ ὁσίου ῥηθέντων τῇ ἐξῆς ἡμέρας νόσῳ τῇ ῥηθείσῃ δύο περισχεθέντες τῶν ἀδελφῶν, ἐξ ἀνδρώπων ἐγένοντο· καὶ τὸ πάθος μέγρι πέντε καὶ δεκάτης διέρπων ἡμέρας, πέντε τῶν μοναχῶν πρὸς τοῖς εἴκοσι νεκροὺς ἀπειργάσαστο. Προέγνωστο δὲ τῷ θεορῶν τούτων ἡ ἀποβίωσις, ὅς ἐπὶ πᾶσι τῷ τῶν ὅλων ἡν- (f. 16) χαρίσται δεσπότη. Καὶ τῷ προσάντει τοῦ βίου μᾶλλον προσέκειτο· ἦν γὰρ κομιδῇ ῥωμαλέος καὶ πρόθυμος καὶ πόνοις σώματος πλέον χαίρων, ἢ ἕτεροι θεραπείαις· διὸ καὶ χάρις αὐτῷ θεῷ παραδόξως ἐπικατέστη. Καὶ τοὺς ἐνοχλοῦντας ἐκάστῳ λογισμοῖς ἠδει· καὶ οἷσις μὲν ἕκαστος κλονούμενος ἦν καὶ ἡττώμενος· οἷων δὲ πάλιν κατεπαιρόμενος καὶ ὑπερκαθήμενος. Καὶ περιτρεπομένῳ μὲν συνήλγει τῷ μαθητῇ καὶ συνέκαμινεν ἡ φιλόανθρωπος ἐκείνη καὶ συμπα-

nasterium accedenti factum est videre mox defuncti beati Theodori iacens cadaver, ac praeterea duorum etiam fratrum, qui eadem passi fuerant. Tunc tanto timore corripitur, ut vix pedes ad regrediendum sufficerent. Cum ille omnia, quae viderat beato patri narrasset, ipse omnes est allocutus dicens: «Parati simus, o patres ac fratres, et promptiores in spiritu ad irreprehensibilem exitum. Custodiamus promissa nostra: ab omni vel macula cogitationum pura sit anima nostra; non enim longo post tempore, quod contigit monachis illis, quasi decipula, et nobis superveniet. Cordis itaque in penetralibus aliquem e suis defectibus abscondat nemo; sed per confessionem emittat, ne mortis tempore acerbissimis reprehensionibus subiciatur.» Haec dixit vir sanctus; postera autem die ab eo morbo correpti sunt duo e fratribus, qui obierunt: morbusque per dies quindecim gliscens, quinque ac viginti occidit. Praeviderat enim horum obitum beatus pater, qui in omnibus placitus erat Deo rerum omnium domino. Ipse quod magis in vita arduum esset ferebat; erat enim robustus atque alacer, et in corporis laboribus magis gaudebat quam caeteri in oblectamentis; namque in eo divina gratia mirabiliter inhabitabat. Noverat praeterea cogitationes, quae singulos turbare solebant, et quando quisque foret commotus vel superatus; iterumque quando superbiens atque elatus. Propte-

θεστάτη ψυχῇ τὴν νίκην δὲ φε-
ρομένῳ τῷ μετρίῳ στοιχεῖν συνε-
βούλευε.

Καὶ οὐχὶ τῶν μὲν ψυχῶν εὐστο-
χώτατος ἦν καὶ ἄριστος ἰατρός,
τοῦ δὲ τὰ σώματα θεραπεύειν καὶ
τῶν συνεχουσῶν ἀπαλλάττειν μα-
στίγων ἡμοίρει· ἀλλὰ γὰρ καὶ ταύ-
την εἶπερ τις εἰλήφει τὴν χάριν,
καὶ γίνεται σημείων αὐτουργὸς καὶ
τεράτων, ὥς τὰ ἐξῆς παραστήσει
τοῦ λόγου.

§ I A'.

Εφρόδου γὰρ καὶ αὐτοῖς τῶν μο-
χθηρῶν Ἰσμαηλιτῶν ἐν ταῖς τῆς
Καλαβρίας κώμας γεγεννημένης, οὗ
γὰρ ἦρκει τοῖς θεομάχοις τὰ φθά-
σαντα, προσεῖναι δὲ καὶ τὸ ἐλ-
λεῖπον ἐβούλοντο. Εὐκείνων οὖν ἐξα-
πίνης ἐπιδραμόντων, οἱ μὲν τῶν
τὰς ἀνδροφόνους αὐτῶν διαδράντων
χεῖρας φρουρίοις ἐθρηῶντο τὴν σω-
τηρίαν, οἱ δὲ ὀρυμῶσιν ἐκυτοῦς λα-
σίαις ἀπέκρυπτον, ἔνιοι δὲ τὴν Κα-
λαβρίαν παρατρέχοντες πᾶσαν τοῖς
τῆς Λαγοβαρδίας ἐπεροίτων ὁρίοις.
Τῶν δὲ τοῦ μεγάλου τούτου τινὲς
συγγενῶν ἐκ τῆς Καρονιτῶν ὀρμώ-
μενοι κώμας, ἧς ἐφθῆ μνημονεύσας
ὁ λόγος, τὸν τοῦ Λατινιανοῦ γῶρον,
τῆς οἰκείας ἡμεῖψαντο. (f. 17) Ἐνὶ
οὖν τῶν ἐκεῖ φοιτησάντων παιδίων
ἦν, ἕκτον ἐνιχυτὸν ἡδὴ καὶ μικρόν
τι προσέλκον· τούτου δὲ πρὸς βρω-
σιν βοτάνας ἐδωδύμους συλλέγοντος
ἐχιδνά τις αἰφνίδιον προσεπύσασα,
τῆς αὐτοῦ χεῖρὸς ἄπτεται. Τοῦ δὲ
παιδὸς τὴν χεῖρα μετεωρίσαντος,
ἑωρᾶτο τῆς πέλας τὸ ἰοβόλον ἐκεῖνο

reaque condolebat quidem ve-
xatis discipulis ille humanissi-
mus atque apprime misericors
animus; victoribus vero, ut hu-
mili deiectoque corde essent, con-
sulebat.

Neque animarum tantummodo
erat ille peritissimus atque opti-
mus medicus; verum etiam non
errabat in medendis corporibus,
abigendisque supervenientibus
flagellis; siquidem et huiusmodi
gratiam videtur praecipue rece-
pisse, ille prodigiorum ac mira-
bilium patrator, sicut, qui sequi-
tur sermo, palam manifestat.

§ XI.

Terribiles Ismaelitae rursus
in oppidis Calabriae incursionem
fecerunt, non enim contenti vi-
debantur priori; sed et quod re-
liquum esset, constituerant prae-
dari. Extemplo itaque illis in-
currentibus multi quidem ho-
mucidarum effugientes manus,
in munitis castris salutem re-
quirebant: alii autem in densis-
simis sylvis sese occultabant;
nonnulli vero totam Calabriam
transgressi, fines Lagobardiae
petebant. Quidam magno viro
cognati de castro Caronitarum,
de quo paulo ante sermo men-
tionem facit, in Latinianum man-
sionem suam transtulerant. Illis
itaque ibi adventantibus puer
erat sex vel minus annorum;
huius autem esculentas herbas
colligentis vipera clam adorta
manum momordit. Cum puer
manum attolleret, apparebat
ille veneficus anguis ab ea su-
spensus. Statim genitor, puero

θηρίον αὐτῆς ἐκκρεμάμενον. Ο δὲ πατὴρ τὸν παῖδα λαβὼν, ὀρομαῖος ἀφικνεῖται πρὸς τὸν μακάριον τὸ συμβάν ἀπαγγέλλων, φωνᾷς πρὸς ἔλεον ἀφίεις, τὴν θεραπείαν σὺν ὀάκρυσιν ἐξαιτούμενος. Ο δὲ συμπαθῆς ἐκεῖνος ἀνὴρ τὴν τοῦ πατρὸς ὀδυνωμένην ῥήμασι μελιχροῖς παρακαλέσας ψυχὴν, τὸν παῖδα φιλοπρῶπως ἐναγκαλίζεται, καὶ τῆς ὀρχέειστος χειρὸς ὑπὸ τῆς ἐχρίονης λαβόμενος, ἐλαίῳ τε ταύτην ἀλείψας ὑγιαῖ ὅσσον ἢ λόγος ἀποκαθίστησι. Καὶ ὁ πατὴρ τὴν πρωτέραν εὐητηρίαν ἔχοντα λαβὼν τὸν υἱὸν ἐπανήει, θεῶ τῷ διὰ τῶν αὐτοῦ θεραπόντων τοιαῦτα θαυματουργοῦντι τὴν εὐχαριστείαν ἀποδίδους.

§ IB'.

Δεύτερον ἐπὶ τούτῳ λεγέσθω ἐκεῖνο πολλὴν μαρτυροῦν τῷ θαυμασίῳ τὴν χάριν. Ὑπὲρχέ τις ἐν τῇ μονῇ μοναχὸς ἀκαθάρτῳ πνεύματι διόχλούμενος· τελομένης οὖν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς ὑμνωδίας παρόντος καὶ τοῦ μεγάλου πατρὸς ἄφνω ἐκεῖνος ἑαυτὸν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ καταρῥάξας δεινῶς ἤρξατο βρούχειν καὶ ἄφρον ἐκτινάσσειν τοῦ στόματος. Πάντων οὖν δείματι συσχεθέντων ὡς τὸ εἶδος, τῷ κειμένῳ Σάβας ὁ ἱερὸς προσελθὼν ἤψατό τε τῆς αὐτοῦ χειρὸς, καὶ τὸ στυρικὸν σημεῖον τῷ μετώπῳ (f. 18) διέγραψε. Καὶ παρυτίχα τοῦ πονηροῦ δαίμονος δραπετεύσαντος, ἀνέστη νήφων καὶ σωφρονῶν ὁ ἀνὴρ, καὶ τὸ λοιπὸν σὺν ἅμα τοῖς ἀδελφοῖς τῆς δοξολογίας ἐπλήρωσε. Ταῦτα μὲν οὖν τοιαῦτα καὶ οὕτω παραδόξα ὁ δὲ νῦν λόγος ὑμῖν ἔρχεται παραδόσων, μεῖζον πολλῶ φανεῖται καὶ τελειώτερον.

suscepto, ad beatum virum eucurrit, et quod acciderat enarrans, multis miserrimis vocibus sanationem expostulavit. Misericors vero ille dolentem genitoris animam dulcibus solatur alloquiis, puerum benevole brachiis comprehendit, ab angue manum tactam suscipiens oleo linivit, et sanam effecit citius quam sermo narrat. Genitor autem, recipiens filium ad pristinam restitutum sanitatem, abiit gratias agens Deo, qui per servos suos tam magna operatur prodigia.

§ XII.

Alium adiungimus eventum, qui magnam collatam gratiam testatur. Erat quidam in asceterio monachus immundo spiritu vexatus. Is quadam die absoluta hymnodia ecclesiastica, cui aderat beatus pater, improvise in medio templo se proiecit, terribiliter infrendens dentibus, spumamque evomens ab ore. Omnibus, ut par erat, perterritis, accessit iacenti sacer Sabas, illiusque tetigit manum, frontemque eius signo crucis consignavit. Tunc statim, effugiente maligno daemone, surrexit vir ille sanus, optimaque mente praeditus, atque una simul cum caeteris fratribus gratiarum actiones in hymno gloriae persolvit. Alia quoque mirabilia sermo noster traditurus est, quae longe maiora et perfectiora videntur.

§ II'.

Γιετοῦ ποτὲ λάβρου κατὰ τὸν τοῦ Λατινιανοῦ γῶρον καταρράγέντος, πλύμμηρα συγνή τῷ Σίγνῳ ποταμῷ προσεγένετο, καὶ ἔμελλον οὐ μόνον οἱ γειτονοῦντες ἀμπελώνες αὐτῷ παντελοῦς ἀφανισμοῦ πειραθῆσεσθαι· ἀλλὰ γὰρ καὶ αὐτὸ δὴ τὸ σεμνεῖον ἐξ αὐτῶν βάρων ἀνατραπήσεσθαι. Οἱ μὲν οὖν μοναχοὶ τὴν τοῦ ποταμοῦ ῥύμην βιάσαν κατὰ τῆς μονῆς φερομένην ὀρῶντες ταράχῃ πολλῇ τὰς καρδίας ἐστρέφοντο, καὶ ὀρήνῃ πικροτάτῃ συνείχοντο. Ο δὲ θεὸς πρεσβύτης κελεύσας αὐτοῖς ἐν τοῖς ἐαυτῶν εἰσελθεῖν κελλίοις καὶ θερμότατα τὸ θεῖον ἐκλιπαρεῖν, αὐτὸς τὸν τόπον, καθ' οὗ τὴν ὀρμὴν ὁ ῥοῦς εἶχε, καταλαβὼν ἔστη· καὶ χεῖρας σὺν ἅμα τοῖς ὀρθαλμοῖς τείνας πρὸς οὐρανὸν, ὡδίπῳς εὐχόμενος ἔλεγεν· - Ο θεὸς ὁ τῶν οὐρανίων καὶ ἐπιγείων δημιουργὸς, ὁ τοῖς ὁρατοῖς καὶ ἀοράτοις τὴν παραγωγὴν ὁωρησάμενος, ὁ τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα σὴν ταῖς ἀγγράτοις σου πλαστουργήσας χερσίν, ὁ διὰ τοῦ θεράποντός σου Μωϋσέως τὴν ἐρυθρὰν διατεμὼν θαλάσσαν καὶ χειρὶ τὸν σὸν λαὸν κραταιᾷ διασώσας, ὁ τὸν Ἰωρδάνην ἐπὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναυὲ τῆς προσωφοῦς ἐπισχῶν, αὐτὸς, ὁ ἐσπότης κύριε, ἐπίδε ἐπὶ τὴν προσευχὴν τοῦ δούλου σου· καὶ (f. 19) στῆσον τοῦ ποταμοῦ τὸ ἄσχετον ὄρμημα, ἵνα μὴ τὸν τόπον ἐν ᾧ σου τὰ ἅγια ὄνομα μεγαλύνεται, παντάπασιν ἔρημον ἀπεργάσῃται. - Ταῦτα τοῦ θεσπεσίου Σάβα προσευξαμένου, τὰ τοῖς ῥείθροις φερόμενα ξύλα, πολλὰ πλῆθος ὄντα καὶ περιττὰ τὸ μέγεθος ἐν ἐνὶ τόπῳ, θεῖῳ συναθροισθέντα προστάγματι καὶ πρὸς ὕψος ἀρθέντα

§ XIII.

Alluvionibus copiosis per Latiniani regiones ingruentibus, et torrida colluvie in flumen Signum praecipiti adducta, illud ita crescere coepit, ut non modo proximas vineas destruere minaretur, sed et ipsum templum ab ipsis fundamentis quaterre atque abripere. Monachi cum viderent impetuosas fluminis undas violenter contra monasterium deductas, magna turbatione commoti congregati sunt, et simul fuere in lacrimas effusi. Ille vero senex iubet omnes ingredi cellas suas, et fervidissimis precibus a Deo consolationem exposcere. Locum ille petit, in quem maiorem impetum undae faciebant; ibique stetit manibus oculisque ad coelum conversis, atque in hunc modum precatus: « O creator caelestium ac terrestrium Deus, visibilium conservator, tu, qui ad imaginem tuam divinis manibus hominem plasmasti: tu qui per servum tuum Moysen mare rubrum separasti, et manu valida salvum deduxisti populum tuum: tu, qui sub Iosue filio Nave Iordanem retrorsum, ne proflueret, cohibuisti: tu quoque Domine, ad orationem servi tui respice, et compesce fluminis insuperabilem impetum, ne locus iste, in quo nomen sanctum tuum glorificatur, fiat omnino desertus. » Quae cum precatus esset Sabas, devecta ligna multa, copia et magnitudine, divino nutu in uno eodemque loco adunantur, atque in altum acer-

πολὺ τὸν ποταμὸν τῆς ὁρμῆς ἀνε-
χέτισε, καὶ τὴν συνήθη πορείαν
ἐκείνος λειπὼν πρὸς ἄλλην ἄκων
ἐτρέπετο. Καὶ ἄχρι τῆς δεῦρο τῆς
κελευθείσης ὁδοῦ ἔρχεται. Καὶ ἔξε-
στι νῦν παντὶ τῷ βουλομένῳ τὴν
τόδε γεναμένην θαυματουργίαν ὁρᾶν.

Οὕτως οἶδεν ἀληθῆς ἀρετῇ καὶ
στοιχείων φύσεις καθυποτάττειν καὶ
τὰ λόγον μὴ κεκτημένα, ἴσα καὶ λο-
γικοῖς παρασκευάζειν πείθεσται. Ἐπὶ
Ἰησοῦ μὲν οὖν πρὸ βραχέως λεχθέν-
τος, ἡ τοῦ ῥοθίου μόνον ἐπισχεθεῖσα
φορὰ καὶ τῷ Ἰσραὴλ τὴν δῖάβριν
ἐπιτρέψασα πάλιν τοῦ συνήθους ὁρ-
μήματος ἐπελάβετο· νυνὶ δὲ οὐ μέ-
χρι τῆς ἐποχῆς τὰ τοῦ θαύματος
ἔσται, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς ὁτὶ τῆς
προτέρως ὁδοῦ τὸ ὕδωρ ἐτέραν δια-
μειψάμενον φαίνεται· ὅπερ ἐκείνου
πολλῷ θαυμασιώτερον καὶ περιτρα-
νέστερον. Ἀκόλουθον δ' ἂν εἴη λοιπὸν
τοῖς ἡδὲ ῥηθεῖσι καὶ τοῦτο προσ-
ῥῆναι τὸ μεγαλοῦργημα.

§ 14'.

Τῶν τῆς Ἀγάρ πάλιν ἀπογόνων
τῇ Καλαβρία παρεισφραθέντων καὶ
τοὺς μὲν ὡμῶς διαχρησαμένων, τοὺς
δὲ ὁρυσχλότους λαβόντων καὶ τῇ Σι-
κελίᾳ παραπεμφάντων, οἱ τῆς ἐκεί-
νων ἐπιδρομῆς κρείττους γενόμενοι
πρὸς τὰ τῆς Ἀγοβαρόϊας ἀφίκοντο
κλίματα. Οἱ σφοδρῶ κα- (f. 20) τε-
δαπανῶντο λιμῶ, καὶ σπάνει τῶν
ἀναγκαίων χαλεπῶς ἐπιέζοντο· οἶδε
γὰρ ξενιτεῖα μυρίοις ὅσοις τοὺς
ἀλόντας περιβάλλειν κακοῖς. Καὶ ἐν
τῇ ἐπαρχίᾳ δὲ τοῦ Λατινιανοῦ τὸ
αὐτὸ τοῦτο συνέβαινε· καὶ τοῦ λιμοῦ
διὰ σπλάγγων χωροῦντος περιήε-
σαν, καὶ οἷον ἐρινηλάτουν εἴ που τι

vum elata cursum praecipitem
aquarum sustinent, ita ut fluvius
vel invitus viam suam relinquens,
ad aliam digressus sit partem,
et hucusque per novum iter
progreditur; cuique volenti fas
est nunc conspiciere, quod olim
factum fuerat, prodigium.

Hoc pacto ille norat verae
virtuti obedientes esse naturas
elementorum ratione carentes,
sicut et quae ratione praedita
sunt; ut morem gesserant Io-
sue, de quo paulo ante memini-
mus, quando impetus fremen-
tium aquarum cohibuit cum Is-
raele; et illae rursus discurrentes
consuetum praeterlabi coeperunt
alveum. Nunc vero non ad tem-
pus, quae prodigiosa erat, appa-
ruit repressio; sed adhuc osten-
ditur ipsa pristina fluvii via, quae
in aliam mutata est. Quod qui-
dem longe mirabilius atque evi-
denti-
us videtur. Praestat modo
aliud prodigium adiungere.

§ XIV.

Quando rursus Agareni in Ca-
labriam irruerunt, multis qui-
dem interfectis, multisque item
mancipiis captis et in Siciliam
missis, qui in illa incursione
fuere feliciores, ad partes Lago-
bardiae transfugerant. Ii autem
magna premebantur fame, et ne-
cessariorum carentia dire con-
sumebantur; solet enim exilium
innumeris vagantes circumdare
quibusque malis. Id quoque in
regione Latiniani contingebat:
et fame per viscera serpente, cir-
cumvagabant homines, quasi ca-
nes indagantes, si quid appetitui

λιμοῦ παραμύθιον εὐροίεν. Καὶ τοῖς ἐν ταῖς ἐρήμοις προσφοιτῶντες ὄροντιστήριαις οἱ ὄχλου πολλοῦ τοῖς πατράσιν ἐγίνοντο ἄρτον ὀρέξαι πρὸς τροφήν ἐξαιτούμενοι. Οὗ δὲ τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ δεσπότης μιμούμενος τοῖς τὰ τῆς μονῆς πεπιστευμένοις τοῖς ἐρχομένοις πᾶσι παρατιθέναι τράπεζαν παρεγγύησε, καὶ χεῖρα προτείνειν ἄρτον τοῖς αἰτοῦσι, ἐπιχορηγεῖν τε τὰ χρειώδη μεγαλοφύχως· καὶ οὕτω τοῦ σεμνεῖου μετὰ θυμηδίας ἐκπέμπειν. Γίνεται μὲν οὖν οὕτως ἐφ' ἱκανόν, πολλῶν δὲ συρρέοντων οὐκ ἀνδρῶν μόνον καὶ παίδων, ἀλλὰ καὶ γυναικῶν. Καὶ γὰρ καὶ αὗται τὴν γυναιξὶ μάλιστα πρέπουσαν αἰδῶ διὰ τὴν τοῦ λιμοῦ ῥίψασαι τυραννίδα, πρὸς τὰς τῶν ὁσίων ἀρικνοῦντο μονάς.

Παραβάλλοντος οὖν ἀριθμόν, ὑπερβαίνοντος ὄχλου καὶ τοῖς τῆς μονῆς βρώμασιν ἐπὶ πολὺ διατρεφομένου, καὶ αὐτοῖς δὴ τοῖς τὸ σεμνεῖον οἰκοῦσι τῶν ἐπιτηδείων ἐπιλείψις περιγέγονε. Καὶ δὴ τοῦ σεβασμίου πατρὸς ἀγνοοῦντος, τὴν ἐξ ἑξουσ εὐποιῖαν ἐκκόπτουσιν. Οὗ δὲ τοῦ γεγονότος ὡς ἤσθετο, τὸν τοῦ ὄροντιστηρίου μεταπεμφάμενος οἰκονόμον, - Τίνος ἐνεκεν, εἶπεν, τὴν ἐμὴν παρααυλὸν θέμενος ἐντολὴν τὴν τῆς μονῆς φιλοξενίαν ἐξέκοψας; Ἡ τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος οὐκ ἀκήκοας. (f. 21) τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους. - Τοῦ δὲ ὀρόνηματι ταπεινῶ πρὸς τὸν μέγαν - Σύγγνωθι μοι τίμιε πάτερ, εἰπόντος, οὗ τε γὰρ πρὸς τὴν τῶν μοναχῶν διατροφήν σίτος ἡμῖν περίεστι. - Μὴ δὲ τὸ παράπαν οὗτος τοῖς ὑπ' ἐκείνου λεχθεῖσι πειθόμενος. - Ἐχεις ὑπὸ γῆν, εἶλεγεν, ἀδελφε, κεχυμένον σίτον·

levamen nanciscerentur; atque deserta quaerebant loca, ad monasteria catervatim confluentes ut saltem panis sibi ad cibum porrigeretur. Ille vero Sabas miserationis Domini imitatus, iussit administratos monasterii omnibus adventantibus mensam parare, manumque liberalem extenderet petentibus, ac animo liberalie necessaria subministrare, ut cum gaudio e sanctuario abirent. Quod quidem per multum temporis factum est, plurimis accurrentibus non solum viris puerisque, sed etiam mulieribus. Hae quoque enim timiditatem sibi maxime convenientem ob tyrannicam famem ita exuerant, ut et ad sanctorum accederent monasteria.

Exuberante turba, quae cibis monasterii alebatur, et ipsis sanctuarii incolis necessarium defectus erat. Tunc, insciente venerando patre, consueta beneficia imminuta sunt. Quod cum is resciret, accersito monasterii oeconomus dixit: « Cur iussionem meam despexisti, imminuens peregrinis largitionem monasterii? Nonne audisti Apostolum dicentem: *Hospitalitatis ne obliviscimini; per hanc enim quidam et angelos receperunt?* » Ille vero humiliter magno viro ait: « Parce venerande pater; frumentum neque monachis sufficiet. » Sed ille minime his verbis commotus dixit: « Tu habes, frater, reconditum sub terra frumentum: illud extrahito; et patribus et adventantibus quae conveniunt, largitor. » Cum ille vellet suadere magnum virum,

ἐκεῖνον ἀναγαγὼν καὶ τοῖς πατράσι ἐπιγορήγει, καὶ τοῖς ἐρχομένοις ἁ-
πρόσφορα. - Ο δὲ θέλων πληρορρη-
σαι τὸν μέγαν ὡς οὐδὲ βραχύτατον
σίτου τοῖς ἀγγείοις ἐναπελείφθη.
- Ἀπελθωμεν, εἰ δοκεῖ πάτερ, ἔφη,
καθ' ὃν ἦν τόπον ὁ σίτος· καὶ τότε
γνώστη σαφῶς, ὡς οὐ ψευδῆ τὰ τῇ
σῇ λεγόμενα τιμίστητι. - Τοῦδε πα-
ρευθὺ τὸν τόπον καταλαβόντος, οἰ-
καίαις τε χειρὶν ἀνορύπτειν ἀπαρ-
ξαμένου, καὶ τῶν ἀγγείων ἐν ἐκκα-
λύφαντος, (ὦ τῆς ἀπορρήτου σου
Χριστὲ ὠρεῖς!) μεστὸν ἐκεῖνο σί-
του τὸ προμικροῦ παραδόξως εὐ-
ρέθη. Τότε κελεύει τοῖς ἄμφ' αὐτὸν
καὶ ἕτερα διανοῖξαι δοχεῖα καὶ τοῦτο
ποιήσαντες δυσὶν ἐτέροις σίτου πε-
πλησμένοις περιτυγχάνουσι.

Τὸ γοῦν ἐξάισιον τοῦτο θαῦμα ὁ
τὴν οἰκονομίαν ἐπιτετραμμένος ἑωρα-
κῶς, τῶν τοῦ ὁσίου σὺν τρόμῳ ποδῶν
ἐπελάβετο, συγχώρησιν ἐξαιτούμε-
νος, ἦν καὶ λαβὼν, τοὺς ἀγίους διεβε-
βαίου πατέρας, ὡς οὐδὲν ἕτερον πε-
ριεῖχεν ἐν ἑαυτοῖς τὰ δοχεῖα ὅτι
μὴ κόκκους ὀλίγους μόνον. Ἐξ ἐκεῖ-
νου γοῦν ἄμεστον εἶχε τὴν χεῖρα,
καὶ θαυμάσιος τοῖς πᾶσι τὰ χρειώδη
διένειμε. Διαδοθείσης δὲ πανταχοῦ
τῆς γῶρας τῆς τοιαύτης θαυμα-
τουργίας, τῷ Θεῷ πάντες ὁμῶς ἀνέ-
πεμπον, τῷ καὶ ἐν ἐ (/. 22) στήθεσι
καιροῖς ξένα καὶ ὑπερφυῆ διὰ τῶν
αὐτοῦ θεραπόντων ποιοῦντι.

Οἷον δὲ κακεῖνο τῶν τοῦ μεγά-
λου κατορθωμάτων ὃ τοῖς φιλαρέ-
τοις ὑμῖν καὶ τὰ καλὰ ζηλοῦσι ὁ
λόγος προτιθήσι.

§ 1E'.

Λιμοῦ ποτὲ βραχύτατον τὸν τό-
πον κατασχόντος ἐκεῖνον ἄωρὶ τῶν
νυκτῶν τοῦ θεοῦ πρεσβύτου προσευ-

quod neque paululum frumenti
in vasibus remansisset: « Eamus,
dixit, o pater, si placet, ad locum
in quo erat frumentum; et vi-
debis quod non sum mentitus
reverentiae tuae. » Protinus ille
simul accessit, et propriis ma-
nibus cum effodere coepisset,
(Oh mirandum tuum, o Christe
donum!) inventum est vas mirabi-
liter frumento plenum, quod paulo
ante erat vacuum. Tunc ille ius-
sit, quae circum erant aperiri
dolia; quod cum fecissent, alia
duo inventa sunt frumento re-
ferta.

Tantum miraculum cum pa-
vidus oeconomus contemplaretur,
ad pedes sancti viri proci-
dens, veniam exposcit. Qua ac-
cepta, confirmare coepit apud
patres, quod in illis vasibus non-
nisi pauca quaedam fuissent se-
mina; statimque plenis manibus
omnibus necessaria distribuit.
Cum per omnem regionem no-
tum fieret tantum prodigium,
omnes gratias egerunt Deo, qui
hisce novissimis temporibus no-
va et naturam excedentia patrari
per servos suos voluerit.

Simile praeterea et superiori
aliud est, quod vobis virtutum
amantibus et optima quaeque de-
siderantibus sermo noster ape-
riet.

§ XV.

Fame olim dira illas regio-
nes premente, et sancto senē in
orationes effuso per intempesti-

χομένου, τινές, οἷς μελέτη τὸ κα-
κουργεῖν, προσελθόντες τὸν τοῦ φρον-
τιστηρίου σῖτον συλᾶν ἀπήρξαντο.
Ο δὲ μέγας ὡς εἶδεν, ἡσύχῳ πρὸς
αὐτοὺς ἐφοίτα ποδὶ ὃν ἄτερος αὐτῶν,
ἄνωθεν ἐστῶς καὶ τὸν σῖτον ἀπο-
δεχόμενος, κατιδὼν φόβῳ συσχεθεῖς
ἐδραπέτευεν. Ο δὲ χρηστὸς ἐκεῖνος
καὶ μετριοφρων ἀνὴρ ἀντ' ἐκεῖνου
στάς, τὸν σῖτον χεῖρας προτείνων
ἐδέχετο· καὶ ταῖς ἐκεῖνων πήραις
ἐνίει ὧν ἤδη πληρωθεισῶν ἡρέμα
τὰ χεῖλη διάρας ὁ Σάβας· - Ἀνελθέ,
φησὶν, ἀδελφέ· μεμέστωται γὰρ
ἡμῶν τὰ ἀγγεῖα. - Τόνδε θάττον ἀνα-
βάντα τῆς θήκης καὶ τὸν μακαρί-
την ὑπηρετούμενον αὐτῷ θεασάμε-
νον, δειλιά τις ὑποτρέχει καὶ φόβος.
Καὶ τῶν αὐτοῦ ποδῶν ἐραψάμενος
συγγνώμην ἱξίου λαβεῖν τοῦ τολμή-
ματος. Τὸν δὲ Σάβαν ἡμέρως πρὸς
αὐτὸν φᾶναι καὶ προσηνῶς, - Σὺ δὲ,
ἀλλ' εἰ συγχωρήσεως ἐθέλεις τυ-
χεῖν, λαβὼν ἐπίθες τοῖς ὑποζυγίοις
τὸν σῖτον, καὶ μηκέτι ταῖς ὁμοίαις
ἀλῶναι κλοπαῖς· μήτε μὴν ἑτέρῳ
κοινωνῆσαι κακουργίας συνθέμενος,
ἅπιθι. - Ο δὲ θαυμάσας τὸν ἄνδρα
τῆς ἀνεξικακίας, καὶ τοῖς ὑπ' ἐκεῖ-
νου ῥηθείσιν πέρας ὑποσχόμενος
ἐπιθεῖναι ἀπήει καὶ πάσης φάουλῆς
(f. 23) ἀφρέμενος πράξεως, μόνης
τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας ἀντεποιεῖτο
τοῖς ἡδὴ λεγθεῖσι.

§ I5'

Καὶ τοῦτο προσαπτέον τὸ τερα-
τούργημα, μέγα γὰρ τῷ ὄντι καὶ
ψυχαῖς εὐσεβέσιν ἐράσμιον.

Ἀχρὶς, ἡ τῶν Αἰγυπτίων πληγὴ,
τῇ τοῦ Μερκουρίου ἐπαρχίᾳ ποτὲ
διὰ τὰς τῶν οἰκητῶρων ἀνομίας ἐνέ-
σκηψε· καὶ ὁ Σάβας ὁ θαυμαστός
τῇ τοῦ ἀρχιεπισκοπάρχου Μιχαὴλ τὸ

vam noctem, quidam delictis de-
diti, tentabantur frumentum mo-
nasterii praedari. Quod cum ma-
gnus vir comperisset, tacito pede
ad eos accessit; quem alter ex
eis, ab editiori loco inspectans,
vidit, et timore correptus fu-
gere coepit; mitissimus vero ille
et modestus stans in loco eius,
manus extendens excipiebat fru-
mentum atque in sacculos infere-
bat. Illis impletis, leniter os ape-
riens Sabas, ait: « Veni frater,
iam enim sacci nostri pleni sunt. »
Sed qui a conditorio ascendit, co-
gnovit sanctum virum, sibi mi-
nistrantem. Tremore et timore
protinus correptus, ad pedes eius
provolutus, sceleris veniam hu-
militer exposcebat. Tunc Sabas
leniter et benigne eum alloqui
coepit: « Tu ergo, si veniam
vis habere, modo quidem fru-
mentum iumentis tuis imponas;
sed numquam furando te datu-
rum operam, neque alicui alii
sceleri praestitutum promittes;
et abi. » Miratus est ille tanti
viri tolerantiam, atque omnia
iuxta verba eius promittens,
abiit, et ab omni prava actione
abstinens, mutatis moribus, suae
tantum saluti consuluit.

§ XVI.

Et hoc addendum est prodi-
gium, magnum quidem et piis
animabus certe carum.

Olim locustae, quae fuerant
iam Aegyptiorum plaga, in re-
gionem Mercurii ob incolarum
peccata supervenerant. Sabas
mirabilis praesidebat monasterio

τηνικαῦτα προσεδρεύων μονῇ, ὁρᾷ
 νυκτὸς ἄνδρα λαμπρὸν, καὶ τὸ εἶδος
 καὶ τὴν ἐσθῆτα ὡς ἐώκει, τοιαῦτα
 τῷ μεγάλῳ παρεγγυᾷν - Εγερθεῖς,
 λέγων, τὴν σὴν ἀνάλαβε πανοπλίαν,
 καὶ τὸ τοῖς μέρεσι τούτοις ἐπιφοιτή-
 σαν ἔθνος καταπολέμησον. - Ο δὲ
 τὸν ὕπνον ἐκτιναζάμενος διέκρινεν ὡς
 ἄρα τὸ τῆς ἀκρίδος ἄγριον σύστη-
 μα, ἔθνος ἡ ὄψις ἐκάλεσε· καὶ εἰ-
 κότως· τὰ αὐτὰ γὰρ τῷ ἔθνει τὴν
 πρὸς ἡν ἂν χώραν καταπτῇ, διατίθη-
 σι. Συναθροίσας οὖν τοὺς τῶν γειτο-
 νούντων φροντιστηρίων μοναχοὺς,
 λιτὰς, ἔθλα τὸ τῆς ἀκρίδος νέφος
 ἐπέδραμε, ποιεῖσθαι διεκελεύετο. Οἱ
 δὲ προθύμως ὑπειζάν καὶ τὸ κε-
 λευσθὲν ἐξεπλήρουν· οἷς τῶν πόνων
 κοινωνῶν καὶ συνοδοιπορῶν ὁ μα-
 χάριος τὸν φιλόανθρωπον ἰκέτευε κύ-
 ριον ταχείαν τοῦ κακοῦ λύσιν αὐ-
 τοῖς παρασχεῖν. Καὶ παραχρῆμα κα-
 θάπερ τι βραεῖα μάστιγι τῇ τοῦ
 Σάββα παϊόμενον προσευχῇ τὸ τῆς
 ἀκρίδος στρατόπεδον ἐξελαύνεται, καὶ
 τὴν τῆς Αἵτης ἐπαρχίαν καταλαμ-
 βάνει, τοῦ θεοῦ πάντως εἰς αἵσθησιν
 καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ τῶν ἐπταισμένων
 ἀγαγεῖν βουλομένου, καὶ διὰ τοῦτο
 συγκεχωρηκότος.

Οἱ τὸ τοῦ μεγάλου (f. 24) θαῦμα
 διὰ τῆς πανταχῇ περιθεούσης φήμης
 ἀναμαθόντες ὁρόμῳ πρὸς αὐτὸν ἐλ-
 θόντες ἠντιβόλουν μετὰ δακρύων ὡς
 ἂν ἐν τῷ τόπῳ γενόμενος τῆς χαλε-
 πῆς αὐτοῦ δι' εὐχῆς ἀπαλλάξῃ πλη-
 γῆς. Τὸν δὲ Σάββαν οὐχ ἥμισυ μὲν
 παθεῖν τὴν ψυχὴν ἀμέτρῳ λύπῃ τοὺς
 ἄνδρας ὁρῶντα συνεχομένους, ἐκ-
 κλίνοντα δὲ τὴν κενὴν δόξαν, μὴ
 θελήσαι τοῖς ἐκείνων ὁρίοις ἐπιδή-
 μῆσαι, ἀλλὰ τοὺς ὁσίους ἄνδρας

archangeli Michaelis, quum vi-
 dit per noctem virum splendi-
 dum et decorum tum vultu tum
 vestimentis, ut decebat: et is haec
 effatus est, ei dicens: « Surgens
 suscipe armaturam tuam, et pu-
 gna contra multitudinem, quae
 has regiones incursum superve-
 nit. » Experrectus discernit ter-
 ribilem catervam locustarum,
 quae in visione appellata fuerat
 quasi multitudo gentium; et qui-
 dem proprie, nam, ut gens in-
 festa desolationem cuique re-
 gioni, quam occupant, pariunt.
 Congregans itaque monachos vi-
 cinarum mansionum, supplica-
 tiones peragendas indicit ad ea
 loca, quae locustarum nubes va-
 stabant. Ii quidem prompto ani-
 mo obsequentes, iussa perficiunt.
 Quibuscum socius laborum et
 peregrinationum factus beatus,
 enixe deprecabatur Dominum, ut
 tantum malum celeriter abigere-
 retur. Ac protinus voce Sabae,
 quasi valido flagello percussae,
 copiae illae locustarum in fu-
 gam effunduntur; et regionem
 Aitae petunt, sic volente et di-
 sponente Deo, ut omnes conspi-
 cerent, velle eos incolas a pec-
 catis reducere.

Illi autem, ubique vulgante
 fama, miraculum magni viri co-
 gnoscentes, cursu ad eum ve-
 nerunt lacrymis exorantes, ut
 ad eos accedens a terribili plaga
 precibus suis liberaret. Saba
 vero, cum non posset ob pie-
 tatem sustinere illos indicibili
 dolore deprehendi, et cupiens
 vitare vanam gloriolam, noluit
 ad eos fines venire, sed voca-
 vit sanctos viros, et cum eis

συναγαγόντα μέχρι μὲν τῆς τῶν Συρακουσίων σὺν αὐτοῖς γενέσθαι μονῆς. καὶ καταντικρὺ τοῦ πρὸς τῆς ἀκριδὸς ἀναλισκόμενου τόπου σταθέντα τοὺς ὀρθαλμούς τε πρὸς οὐρανὸν ἄραντα, τὸ θεῖον ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς τοῦ δεινοῦ συνεταμένως ἐκδυσωπεῖν τοὺς δὲ τιμίους ταῖς αὐταῖς λιταῖς κεχορημένους πατέρας κατὰ τὸν, ὃς ὑπὸ τῆς ἀκριδὸς ἐφθείρετο, τόπον ἐξαποσεῖλαι. Ὡν τὴν παρ' ἐκείνου λαβόντων εὐχὴν, καὶ τῷ χώρῳ παραβαλόντων τὸ λυμαντικὸν ἔθνος ἐκεῖνο καὶ πονηρὸν ὑπὸ λαίλαπος ἀθρόον συναρπασθὲν τοῖς τῆς θαλάσσης ἐναπορρίψεν ὕδασι ἀπεπνίγετο.

Οὐ γενομένου συμψώνως ἐκράζον ἅπαντες· - Επεσεκέψατο, λέγοντες, ἡμᾶς ὁ Θεὸς διὰ τοῦ γνησίου θεράποντος αὐτοῦ Σάβα. ἵνα μὴ τέλεον οἱ τὴν ἡμῶν συνέχοντες ζωὴν ἐκτρίβῳσι καρποί. - Καὶ ταῦτα μὲν οἱ τῆς εὐεργεσίας ἀπολελαυκότες μετὰ πλείστης ὁσπείας τῆς θυμηδίας ἐφθέγγοντο. Οἱ δὲ γε θεοὶ πατέρες πρὸς τὸν μέγαν ὑπεσπρέψαντες Σάβαν, ὡς τῆς αὐτοῦ γέγονεν εὐχῆς πρόπαιον ἡ ἀκρις, μετὰ θάμβους ἀπήγγελλον.

§ IZ'.

Καὶ (f. 25) τῶν τοιούτων μεταξὺ λεγομένων ὁ θεοφόρος εἰς τὴν τῶν Συρακουσίων πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ἐκεῖ πατέρων εἰσῆλθε μονήν. Καὶ πάντων ἐν τῷ ναῷ συνδεδραμηκότων καὶ τὸν ἅγιον μετ' εὐλαβείας ἀσπάζομένων, πρόσσεισι καὶ τις αὐτῷ μοναχὸς πονηρῶς ἔχων τοῦ θώρακος, καὶ πρὸς αὐτὸν ἡδὴ τὸν θάνατον ἀπορρῶν καὶ παρὰ τοὺς ἱεροὺς ἐκείνου πόδας πεσὼν, τὴν τοῦ ἀνιῶντος ἐλευθερίαν ἐζήτηει. Ο δὲ καὶ γὰρ

etiam congregationem Syracusiorum; ipse vero conversis ad regionem per locustas vastatam oculis, oravit Deum ut flagellum averteret, dum venerandos patres ad loca a locustis vastata mittebat ut sacras supplicationes peragerent. Iis itaque, benedictione eius accepta, et ad loca indicata venientibus, statim multitudo voratrix ab impetuoso turbine abripitur, atque in maris fluctibus demersa extinguitur.

Quod cum factum esset, omnes una voce clamabant dicentes: « Protexit nos Deus per verum servum suum Sabam, ne penitus fruges omnes, quibus nostram vitam sustentatur, perirent. » Et illi quidem clamabant prae gaudio tanti accepti beneficii; sancti vero patres ad magnum Sabam reversi, cum stupore enarrabant, uti profligatae essent et quasi tropaeum precum eius evasisent locustae.

§ XVII.

Cum haec ab eis narrarentur, beatus Saba ad invisendum Syracusiorum monasterium egressus erat. Omnibus in ecclesiam concurrentibus, et sanctum virum magna cum devotione salutantibus, accessit et quidam monachus thoracis morbo laborans, qui iam se morti proximum sciebat; atque ad eius pedes provolutus, ab incurabili morbo sanari postulabat. Ille vero qui adeo erat

πρόχειρον εἰς ἔλεον ἐκέκτητο τὴν ψυχὴν, συμπαθήσας, ὅξυς αὐτῷ γίνεσθαι βοηθός, καὶ τῆς ὀδύνης, μόνῃ προσψαύσει χειρὸς, ἀπαλλάττει.

Ἀλλ' ἵτεον πρὸς τὰ ἑξῆς τοῦ λόγου, καὶ μὴ λήθῃ παραδοτέον τὰ μνήμης ἄξια.

§ III.

Μέλλοντι τῷ σεβασμίῳ τούτῳ πατρὶ κατὰ τὴν Ρώμην φοιτῆσαι, καὶ τὰ τῶν κορυφαίων μαθητῶν λείψανα προσκυνῆσαι κώλυμά τι παρὰ τῆς ἄνω προνοίας ἐπὶ χρόνους οὐκ ὀλίγους ἐγένετο. Καὶ ὁῦποτε μοναχὸς τις τῶν ἀρετὴν εἰδότων φιλεῖν ἐκ τῶν τῆς ἐώας ὠρμημένους μερῶν, τὴν τοῦ ἀρχιστρατήγου καταλαμβάνει μονήν, καὶ εἰσω τοῦ νεῷ παρελθὼν προσηύχετο. Τὸν δὲ μακαρίτην Σάβαν ἐν τῷ εὐκτηρίῳ σὺν ἅμα τοῖς ἀδελφοῖς πρὸς τὸ τοῦ ἐσπερινοῦς ὕμνους τελέσαι γενόμενον, καὶ τὸν μοναχὸν κατιδόντα, ἰδοὺ πρὸς αὐτὸν εἰπεῖν· Ἐν τούτοις ἔτεσιν, ἀδελφε Νικήτα, τὴν σὴν εἰμὶ προσδεχόμενος ἄριζιν· ἵν' ὁμοῦ παρὰ τὴν Ρώμην ἐλθόντες τοῖς τῶν ἀποστόλων πρώτοις τὴν πρέπουσαν ἀποδοῶμεν προσκύνησιν. - Ἐκπλαγεὶς οὖν ἐκεῖνος ἐπὶ τῇ παραδόξῳ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ κλήσει, τοῖς τοῦ Σάβα (/. 26) ποσὶ προσπεσὼν τὸ ὄρατ' ἐν αὐτῷ διεξήκει σὺν ἀκριβείᾳ.

- Οὐπερ, τίμει πάτερ, τὸν μεταξὺ Ρώμης καὶ Λαγοβαρόντας περαιωθεὶς πλοῦν τῶν Ἰδρουῦντος ἐπέβην ὁρίων; καὶ παρασκευῆς ἔχοντί μοι διὰ τῆς ἡπείρου τὴν ἐπὶ Ρώμην στέλλεσθαι· ὅναρ τις ἀνὴρ μέγιστός τε καὶ φαιδρότατος ἐπιστάς; - Ἐγερθεὶς, ἔλεγε, τὴν

ad miserendum animo propensus, pietate motus, factus est aegroto illi praesens adiutor; et dumtaxat admovens manum, contactu suo a morbo liberavit.

Ad alia progrediendum est sermone nostro; nec alia memoriae digna oblivioni tradenda sunt.

§ XVIII.

Desideranti sancto patri Romanam petere ad venerandas sanctorum principum Apostolorum reliquias, multa per tempora semper aliquod impedimentum a divina providentia excitatum est. Interca accidit, ut quidam monachus, verus virtutis cultor, ab orientalibus veniens partibus ad monasterium sancti Archangeli veniret, et templum ingressus, ibi precaretur. Tunc accessit cum fratribus beatus pater ad vespertinos hymnos canendos, et cum monachum conspexisset statim ad eum coepit dicere: « Oh! quot anni sunt, frater Niceta, ex quo tuum ego praestolor adventum, ut simul Romanam petentes principibus Apostolorum venerationem nostram exhibeamus? » Obstupuit ille, cum se nomine compelli audiret; et ad pedes Sabae pronus hoc, quod sibi apparuit, enarrat.

« Ego iam perveneram ad fines Hydruntinorum, per navim volens iter facere, quod inter Urbem est et Lagobardiam; et omnia paraveram ut Romam versus navigarem, quando in somniis visus est vir maximus

πρὸς τὴν τοῦ Μερκουρίου φέρουσαν ἐπαρχίαν πορεύου, καὶ Σάβαν τὸν θεοφόρον ἀναζητήσας, πρὸς ἐκεῖνον γενοῦ· μέλλει γὰρ πρὸς Ρώμην καὶ κεῖνος εἰς προσκύνησιν τῶν Χριστοῦ μαθητῶν ἀφίκεσθαι. - Τοῦ ὕπνου τοίνυν τάχῃ διαναστὰς τὰ πρὸς τοῦ φανέντος μοι χρηματισθέντα πρὸς πέρας ἀγαγεῖν ἐσπευσα καὶ ἰδοὺ ἕως τῶν ὧδε ταῖς σαῖς θειοτάταις εὐχαῖς διασέσωμαι. -

Ἡσθεῖς οὖν ὁ μέγας ἐπὶ τῇ τοῦ μοναχοῦ παρουσίᾳ, κελεύει παραιτίᾳ τοῖς ἀδελφοῖς τὰ πρὸς ἀποδημίαν ἀναγκασία παρασκευάσαι καὶ τούτων ὅσῳ τὸ προσταγθὲν ποιησάντων, πρὸς τὸν αἰγιαλὸν εὐθὺς ὁ ἀοιδιμὸς κάτεισι πρὸς δὲ καὶ ὁ ῥήθεις μοναχὸς καὶ οἱ τούτοις ἐξυπηρετησόμενοι. Νῆί τε κατὰ τάχος ἐμβάντων καὶ τοῦ πλεῖν ἡδὴ ἀπαρξάμενων, τινὲ τῶν ἐν αὐτῷ πλοίῳ τῷ μεγάλῳ συνόντων μοναχῶν καθαρὰν ἔχοντι τὴν καρδίαν, Μακάριος ἦν οὗτος ὁ πρεσβύτερος, οὗο τινὲς ἱεροπρεπεῖς ἄνδρες καὶ τὴν τρίχην πόλιοι, ἐνθεν τοῦ θείου πρεσβύτου καικεῖσθαι παρεμβάλλοντες ἐωρῶντο καὶ τὰ τε ἱστοῖα καὶ τοὺς οἶκας μεταχειριζόμενοι αἷσιον μάλα καὶ ἡδὺν ἐποίουν τὸν πλοῦν. Τίνας δὲ ἄλλους εἶναι τοὺς ὁραθέντας ὑποληπτέον ἢ Πέτρον (f. 27) καὶ Παῦλον τοὺς ἀοιδίμους.

§ 16'.

Ολίγαι παρήλθον ἡμέραι καὶ τῇ τῶν ἀποστόλων συνεργίᾳ. τὰς Ταρράκινας καταλαβόντες, τῷ λιμένι προσίσχουσι, καὶ καὶ καταλιπόντες τὴν ναῦν.

Εστί καστέλλιον, Ἀλβανὸς ὀνόμαζέται τοῦτο, πλησίον τῆς πρεβυτέρως

et splendidus, qui dixit: « Surge et vade ad regionem, quae est versus Mercurium; require de divino Saba, et ad eum diverte. Siquidem et ille Romam ad discipulos Christi venerandos venturus est. » Somno expectatus statim implere studui, quae iussa erant: et ecce huc usque precibus tuis sanus perveni ».

Monachi adventu commotus vir magnus, iubet subito fratribus necessaria ad iter parari; quibus statim iussa implentibus, beatus ad littus protinus descendit. Cum eo erat praedictus monachus et illi, qui iis ministrabant. Absque mora navi quadam conscensa, cursuque incepto, cuidam e monachis in magna navi comiti (scilicet Macario seni innocentia praecipuo) apparuere duo viri sacra et venerabili facie atque alba decori canitie, hinc inde divino Sabae collocati, qui tum vela, tum clavum navis gubernantes tranquillum navigii cursum moderabantur. Nullos alios fuisse viros illos tenendum est, nisi apostolos celeberrimos Petrum et Paulum.

XIX.

Pauci praeterierant dies itineris ad Urbem, quando ita cooperantibus apostolis, appellentes ad Terracinae littus, ibi navem relinquunt.

Est quoddam castellum, cui nomen Albanum, haud procul

ὑπάρχον Ρώμης· ὁδοιποροῦντες ἀφί-
κοντο, καὶ τοὺς ἐκεῖσε θεῖους περινο-
στῶν ὁ Σάβας ναοὺς, κατησπάζετο.
Καὶ δὴ καὶ τῷ τοῦ μάκαρος Παγκρα-
τίου τοῦ Ρώμης πολίτου σηκῶ προ-
σελθὼν, ὥστε τὸ ἀθλητικὸν αὐτοῦ λεί-
ψανον προσκυνῆσαι, ὅρῳ λαοῦ πλη-
θοῦς ἀριθμοῦ κρεῖττον ἔνδον τοῦ θεῖου
νεώ. Οὗ μέσον ἀνὴρ τις ἀκαθάρτῳ
δαίμονι κάτοχος ἦν, σιδηραῖς δεδεσ-
μημένος ἀλύσει· ὅς παρευθὺ κυ-
νὸς ἀναλαβὼν ὑλακὴν, ἀκόσμως
ἄγαν ἐβόα· καὶ τοὺς δόδοντας δει-
νότατα τετριγῶς ἄρρὸν ὡς σὺς προΐει
τοῦ στόματος. Ωρας δὲ παραδράμου-
σης συγνῆς ἀνθρωπεῖα πάλιν φωνῇ
χρησάμενος, - Τίς ἤνεγκεν ἐνταυθοῖ
τὸν μοναχὸν, ἔκραξε, Σάβαν· ἵνα
τῆς ἐμοῦ φίλης κατοικίας ἐξώσῃ με
ταύτης; Φεῦ τῆς συμφορᾶς! Φεῦ
τῆς ἀμηχανίας! Οὐκ αὐταρκές σοι
τὸ πάσης ἡμᾶς ὑπερορίσαι χωρίας·
ἀλλὰ καὶ ταύτης με νῦν ἀποξενοῖς
τῆς οἰκήσεως; Ω τῆς βίας! ὦ τῆς
ἀνάγκης! Οὐ φέρω τὴν διὰ τῶν
σῶν προσευχῶν κατεμπιπρωσάν με
φλόγα. - Ταῦτα μετὰ πικροτάτων
ὀλοφυρμῶν διὰ τοῦ ἀνδρός ὡς ὁρ-
γάνου φθεγγομένου τοῦ πνεύματος,
καὶ δεινῶς ἐκεῖνον περιστροβοῦντος
τε καὶ καταρράττοντος, πρόσεισιν ὁ
πολὺς τὴν ἀρετὴν Σάβας τῷ πάσ-
χοντι, καὶ τὸ ἐκεῖνου πρόσωπον τῷ
ἐν (f. 28) τῇ σελ. Παγκρατίου
τοῦ μάρτυρος διαχρίσας ἐλαίῳ, καὶ
τὸ σταυρικὸν αὐτῷ σημεῖον ἐπιβα-
λὼν, φυγεῖν τὸ πονηρὸν ἐκεῖνο πα-
ρεσκεύασε πνεῦμα, καὶ τὸ μεμη-
νότε τὸ σωφρονεῖν παρασχόμενος.
Κατὰ τὸ λεληθὸς ὡς εἶχεν, ἐαυτὸν
ὑπεξαγαγὼν, ἵνα μὴ τὴν κενὴν φα-
ναίῃ δόξαν θηρώμενος, πρὸς τὴν
Ρωμαίων ἄπεισι πόλιν. Καὶ πρῶτον
μὲν τῷ τοῦ κορυφαίου ναῶ προσελ-
θὼν, τὴν αὐτοῦ θήκην μετὰ πολ-

a vetere Roma situm: et per-
gentes, huc pervenerunt, ubi
divina perlustrans sanctuaria,
ea Sabas venerabatur. Tum
etiam accedens ad sacrarium
beati Pancratii civis romani,
ut athleticas eius exuvias ve-
neraretur, videt populi turbam
consueta maiorem intra sacrum
templum; in cuius medio erat
homo impuro vexatus daemo-
ne, ferreisque vinculis constri-
ctus. Qui statim, canis assu-
mens latratus, multa indecore
clamabat, et dentibus infrendens
quasi aper ex ore spumabat.
Aliquanto post tempore huma-
na voce aiebat: « Quis huc ad-
duxit monachum Sabam, ut a
dilecta hac mansione mea expel-
leret? Heu calamitas inextrica-
bilis! Non sufficit te nos ab omni
regione exturbasse, sed et ex
hoc habitaculo quoque detrudis?
Oh dira violentia! Neque pre-
cum tuarum flammam sustineo,
quae tam ardentem me excru-
ciat. » Haec daemon per orga-
num hominis inter eiulatus cru-
deles dicebat. Daemon eum con-
volvebat, et sic conturbabat, sed
potens virtute Sabas patienti ac-
cedit, et vultum eius ungens oleo
sepulcri martyris Pancratii, et
crucis signum addens, fugandum
curavit immundum istum spiri-
tum, et insanienti reddidit sa-
nam mentem. Ac se clam, quoad
potuit, subducens, ne videretur
vanam captare gloriam, ad Ro-
manorum urbem gressus diver-
tit. Ac primum perrexit ad co-
ryphaei Petri templum, eius
sepulcrum quanta fide valuit,
salutavit; deinde et ad beati

λῆς ὅσης τῆς πίστεως κατησπά-
σατο, ἔπειτα δὲ τὴν τοῦ μακαρίου
Παύλου, καὶ τῶν ἐκεῖ καλλινίκων
μαρτύρων. Καὶ τὸν τῆς ψυχῆς ἀπο-
σιωσάμενος πόθον, τῷ τοῦ ἀρχι-
τρατήγου σεμνείῳ πάλιν μετ' εὐχα-
ριστίας ἑαυτὸν φέρων δίδωσιν.

§ K'.

Ἀλλ' ἄξιον καὶ τ' ἄλλα διεξελ-
θεῖν, ἃ καὶ ψυχὴν κατευφραίνειν
οἶδε, καὶ πρὸς τὸν τοῦ ἐπαινουμένου
ζῆλον διερεθίζειν τὸν νήφοντα.

Ἀρρώστια τις τῶν ἀδελφῶν δει-
νοτάτῃ περιληφθεὶς, ἣν ὀπισθότονον
οἱ τὴν ἱατρικὴν ἡσκημένοι τέχνην
κατονομάζουσι, ἐν τῷ ἐδάφει ὀρι-
μείαις ὀδύναις βαλλόμενος ἔκειτο·
ὃν τῆς συνεχούσης οἰκτερῶν ἀλ-
γῆθόνος ὁ Σάβας, καὶ οὐδὲν ἥττον
τοῦ κάμνοντος ὀδυνώμενος· τοιαῦτα
γὰρ τὰ σπλάγγα τὰ πατρικὰ παρῆναι
τούτῳ γνώμη τὸ λυποῦν εὐχαρίστῳ
φέρειν, ψυχικὴν πάντως ὠφέλειαν
μνηστεύμενον. — Καὶ γὰρ ὁ θεὸς τὰ
τοῖς αὐτοῦ φησι, λυσιτελοῦντα δούλοις
εἰδῶς, κηδεμονικῶς ἐκάστω τὴν σω-
τηρίαν καὶ σοφῶς πραγματεύεται. Εἰ
μὲν οὖν τις τῇ τῆς σαρκὸς εὐεξίᾳ πρὸς
τὸ τὰ φίλα πράττειν θεῷ γρώμενός
ἐστι καὶ πλείω τοῦ (f. 29) τῷ τὴν
ῥῶσιν ὁ δεσπότης προστίθῃσι, καὶ
μᾶλλον εὐτονώτερον ἀπεργάζεται. Εἰ
δὲ τις αὖ πάλιν σωματικὴν ἔχων
εὐετηρίαν τῆς κατ' εἰκόνα θεοῦ κτισ-
θείσης παραμελοῖη ψυχῆς, νόσοις
αὐτὸν περιβληθῆναι συμφερόντως
ἀφίησιν· ὡς ἂν τὴν προσοῦσαν ῥα-
θυμίαν ἀποβαλόντα λάβοι τις αὐτὸν
ἐπιμέλεια, καὶ τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν
κερδήσειεν. Οὐ γὰρ ἀνεκτὸν τῷ φι-
λαγάθῳ κυρίῳ τὴν μὲν γεηρὰν
εὐεκτεῖν σάρκα καὶ θάλλειν, πιέζε-

Pauli sepulturam, ac ad alio-
rum martyrum ibidem victoria
celebrium. Atque hac ratione
expleto animae desiderio, ad Ar-
changeli templum cum gratia-
rum actione se rursus recepit.

§ XX.

Digna sunt et caetera quae
narrentur, tum ad spiritus ob-
lectamentum, tum ad excitandas
sollertes animas, quae laudatum
virum studeant imitari.

Crudelissimo morbo deprehen-
sus quidam fratrum, quem me-
dicarum artis periti vocant opis-
thotonum, humi dolores acer-
bos patiens iacebat. Misertus est
huius Sabas non minorem pa-
tiens in animo aegritudinem; pa-
terna autem charitate illum prius
solatus est atque hortatus ad
haec sustinenda cum gratiarum
actione, spiritualis emolumenti
spe bona recreatum. «Siquidem,
aiebat, novit Deus quae cuique
servo suo utilia sunt, et singulo-
rum saluti providentia sua con-
sulere solet. Quando vero quis va-
letudine bona corporis ad ea quae
placita sunt Domino exercenda
utatur, et insuper dum a Deo
accessio facta sit maioris robo-
ris, tunc in bono intensius opera
maiora exerere debet. Quando
vero quis, sanitate gaudens, ta-
men parvipendat animam ad ima-
ginem Dei creatam, is permittit
ad illius utilitatem in morbos in-
cidere, ut omni ignavia deposita,
rursus studeat saluti suae lucran-
dae. Non enim benignus Deus cu-
rat, ut caro terrestris valeat vi-

σθαι δὲ τὸ θεοειδὲς πνεῦμα καὶ τοῖς αἰσχυρίστοις πάθεσι περιπεῖρεσθαι· ἀλλὰ τὸν ἔξω μᾶλλον, ὡς φησι Παῦλος, ἄνθρωπον διαφθείρεσθαι, καὶ ὁσημέραι τὸν ἑσω ἀνακαινίζεσθαι. -

Τοιαῦτα τῷ δυστροπῶντι παραινῶν ὁ μακάριος συνῆν αὐτῷ κατὰ τὸ, ἐν ᾧ κείμενος ἦν οὗτος, ὁμότιον· κακεῖ τὸν ἐωθινὸν ἐκτελῶν κανόνα, ὡς δὲ καὶ τοὺς ὠρισμένους ταῖς ὥραις ὕμνους καὶ τὴν ἑσπερινὴν μελωδίαν, τὰ πρὸς ὑπομονὴν φέροντα τῷ κάμνοντι διελέγετο. Οὐπερ ἡ κεφαλὴ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς νόσου μήπω τοῦ τόνου παραλυθέντος αὐτῷ, καθάπερ ὑπὸ τινων χειρῶν οὕτω βιαίως εἰς τ' οὐπίσω περιεστρέφετο, ὡς μὴ δύνασθαι τινα ταύτην τῆς περιστροφῆς ἐπισχεῖν· ἀλλὰ καὶ πόνος αὐτῷ μεταξὺ τῶν ὤμων ἄρρητος ἐπεγένετο· καὶ συντονώτερον ἐπιόντος τῷ μοναχῷ καὶ συνέχοντος ὡς λόγχης ταῖς αὐτοῦ ψύαις ἐμπειρομένης. Περιαλγῆς ἦν καὶ κατώδυνος, καὶ τὴν γλῶτταν δήγμασι κατατέμνων, ἔλεεινὸν τοῖς πρὸς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ φοιτῶσι θέαμα προὔκειτο.

Οἱ καὶ δαιμονῶν αὐτὸν, διὰ τὸ μηδέπω (f. 30) τινὰ τοιαύτην περὶ σκελῆντα νόσῳ κατεκείνην τὴν χώραν ἰδεῖν, ὥν τότε καὶ ἔλεγον. Πρὸς οὓς τὸ μελισταγὲς ἐκεῖνο καὶ πρῶτον στόμα, - Τί, φησι, δαιμονῶντος ἐν τούτῳ τεκμήριον καθορῶντες, τοιαῦτα περὶ τοῦτου φάσκειν προάγεσθε; Ἔρεσθε τὸν κάμνοντα προσελθόντες, καὶ ὡς οὐ δαιμονία τις ἐπινέχθη τούτῳ πληγῇ, παρὰ τῆς αὐτοῦ πρὸς ὑμᾶς ἀποκρίσεως, εἴσεσθε. Ἀλλ' ἐπειδὴ βευστὸν ἡμῖν τὸ σῶμα τῆς θείας ἐντολῆς ὀλιγορήσασι γέγονε· διὰ τοῦτο παντοῶ-

geatque; sed vult animae, ad similitudinem suam creatae, accedere augmenta et ab omnibus morbis tutelam. In his, verbo utar Pauli (II Cor. iv, 16): *Licet is qui foris est noster homo corrumpatur; tamen is qui intus est, renovatur de die in diem.* »

His verbis beatus solabatur miserum illum in eius manens cella, ubi et matutinale officium persolvebat et cantica ad singulas horas atque ad vespertinam hymnodiam constituta, dum illum ad patientiam cohortabatur. Iam ab initio morbi caput infirmi absque ulla nervorum scissione, retrorsum conversum est, quasi violentis manibus detortum, ita ut omnino detorsionem hanc non posset sustineri. Dolor et labor humeris illius indicibilis, et validius usque crescens fratri illi, erat quasi acuta lancea in lateribus eius crudelius semper confossa. Hinc apparet quantum dolens et contribulatus foret atroci in aegritudine, ita ut sibi linguam morderet, et visitantibus spectaculum fieret horrendum.

Videntes quidam arbitrati sunt et dixere eum a daemone vexari, cum nunquam talia ibi vidissent; ad quos Sabas misericors mitisque ait: «Cur haec aspicientes putatis opera inesse diaboli? Patientem interrogate, et vos ipsi noveritis nullam in eum irrogatam esse diabolicam plagam. Sed cum nos habeamus ob contemptum mandati dominici corpus factum valde caducum; ideo variis subiacet et consumitur morbis. Profecto et frater iste, qui ut nos comuni infirmitate circum-

ποις φθείρεται καὶ δαπανᾷται νοσή-
μασιν. Αμέλει καὶ οὗτος τῆς αὐ-
τῆς ἡμῖν κοινωνῶν ἀσθενείας ἀρ-
ρώστιά' βαρυτάτῃ περιπεσὼν κατερ-
γάζεται μέχρις ἂν ἴλεων αὐτῷ Χρι-
στὸς ἐπιβαλὼν ὀφθαλμὸν, τὸ ἄλγος
ἐπικουρίσῃ καὶ τῆς ὀδύνης παρη-
γορίαν δωρήσῃται. -

Τούτων ὑπὸ τοῦ Θεοῦ λεγομέ-
νων πρεσβύτου, οἱ μὲν ῥηθέντες
τοῖς ἰδίοις πάλιν ἐπεφοίτων σεμ-
νεῖσι, Σάβας δὲ καὶ νύκτωρ καὶ
μεθ' ἡμέραν ἄχρι γούν μηνὸς Ιου-
νίου τῷ πάσχοντι συνῆν ἀδελφῷ.
Καὶ τῇ τῶν ἱερῶν Αποστόλων μνή-
μῃ, κατὰ δὲ τὴν εἰκοστὴν ἐνάτην
εἰδίσται τοῦ αὐτοῦ τελεῖσθαι μηνὸς,
τῶν μοναχῶν μὲν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ
πάντων συνηθροισμένων, καὶ τῆς
Θείας τελουμένης μυσταγωγίας, ὁ
μέγας τῷ κάμνοντι προσελθὼν, ἥδη
ταριχευθέντι λοιπὸν καὶ τοῖς ξηροῖς
τῶν ξύλων προσεικότι, - Μὴ ἀθύμει,
φησὶν, ἀδελφε, γαληνιώσῃ φωνῇ,
μὴ δὲ δάκρυε· ἰδοὺ γὰρ ὁ μέλ-
λει κύριος ἐν σοὶ ποιεῖν, λέγω σοι.
Κατὰ τὴν δεκάτην ἐγερεῖ σε τοῦ
Αὐγούστου μηνὸς· πλὴν ἔσο καὶ
τοῦτο εἰδὼς, ὡς οὐκετι πρὸς τὴν
προτέραν κατάρως ἐπανήξεις ὑγίειαν·
ἔασει γὰρ (f. 31) ἐν σοὶ Χριστὸς,
τὸ συμφέρον πάντως οἰκονομῶν.
λείψαντα τοῦ παρόντος νοσήματος.

Ταῦτα πρὸς ἐκεῖνον προφητικῶς
εἰπὼν ὁ θαυμασιος πρὸς τὴν τοῦ
μάκαρος Λαυρεντίου μονὴν ἐν τῇ
τοῦ Λατινιανοῦ ἐπαρχίᾳ οὔσαν ἀπήει.

§ KA'.

Ο δὲ νοσῶν τὰ τούτου πιστῶς δε-
ξάμενος ῥήματα, τὴν λεχθεῖσαν ἡμέ-
ραν εὐθύμως καραδοκῶν ἦν, ἥσπερ
ἐνστάσης, ὡς ἦν ἐκεῖνος τεταμέ-
νος ἐπὶ τῆς γῆς, ἡρέμα πῶς ἐαυτὸν

datur, en modo morbo gravissi-
mo cruciatur, quousque Christus
misericordibus oculis ad eum
conversis, illum sublevet atque
a doloribus liberet. »

Postquam senex haec fatus
esset, visitatores ad monasteria
sua remeabant; sed diu noctuque
Sabas adsidebat infirmo fratri
per Iunium mensem. Aderat ce-
lebranda festivitas sanctorum
Apostolorum, quae agi solet die
vigesima nona mensis, et omni-
bus monachis in ecclesia con-
gregatis, et sancto sacrificio per-
acto, vir sanctus accedens ae-
groto quasi adusto et simili li-
gnis exsiccatis dulci sermone:
« Ne despondeas animo, frater,
inquit, neque lacrymas effundas;
ecce enim modo illud praedico
tibi, quod dominus in te mox
est operaturus. Surgere te fa-
ciet, atque ipse sanum te red-
det proxima die, decima Augusti
mensis; scito autem te non esse
ad pristinam omnino sanitatem
rediturum; permittit enim Chri-
stus, ut ad lucrum tuum huius
morbi vestigia remaneant. »

Prophetice quidem his enun-
ciatis, abiit vir sanctus ad mo-
nasterium sancti Laurentii in
eparchia Latiniani.

§ XXI.

Aegrotus autem cum fiducia
verbis illis acceptis, praestola-
batur indictam diem. Quae cum
advenisset, iacebat protensus hu-
mi, et paullatim movere poterat

κινήσας τὸν ἀριστερὸν κατολίγον συνέκαμψε πόδα, καὶ τὸν δεξιὸν παραπλησίως ἐκείνῳ. Εἶτα τὸ τοῦ δώματος προσεγγίσας τοίχῳ, μηδενὸς κατ' ἐκείνην παρόντος τὴν ὥραν. τρίτη δὲ ἦν, ἐπειροᾶτο τούτου λαβόμενος, ὁρθωθῆναι.

Καὶ δὴ παρ' ἐλπίδα πᾶσαν ἀναστάντος ἐκείνου, καὶ τῷ τοίχῳ τὰς χειρὰς ἐρείσαντος, ὁ παῖς ὃς ἐξυπερέτει τούτῳ εἰσελθὼν ἄφνω, καὶ τὸ γεγονὸς θεασάμενος ἐκπλήξείως τε καὶ θαύμβου ἀναπλησθεὶς ἔξεισι μέγα τι κραῶν καὶ διαπρύσιον. - Ἠρόσιτε τίμιοι πατέρες ἐνθάδε, τὴν σκηνὴν ὁρόμῳ καταλαβόντες, ἴδετε τὴν εἰς τὸν νοσοῦντα θεοσημίαν γενομένην παράδοξον. - Τούσδε ταῖς τοῦ παιδὸς κραυγαῖς διαταρυγθέντας καὶ τῶν συνήθων ἀφεμένους ἔργων, αὐτίκα σπουδῇ τε τῷ δώματι παραβιβάσαντας, καὶ μοναχόν, ὡς ὁ λόγος παρέστηκε, ἐγεγεμένον ἑωρακότες ἔκστασις ἦρει φρενῶν καὶ πρὸς εὐχαριστίαν ἐτρέποντο. - Μέγας εἶ κύριε, λέγοντες, καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου, τοῦ καὶ τὸν ἀδελφὸν τοῦτον τῆς θανάτηφόρου νόσου ταῖς τοῦ θεράποντός, σου Σάβα προσευχαῖς ἀναστήσαντος. Ἰδοὺ γὰρ τὰ πρὸς τὸν κάμνοντα (f. 32) παρ' αὐτοῦ προῤῥηθέντα πέρας εἰληφότα θεώμεθα. -

Τοιαῦτα τοίνυν τούτων διεξιόντων, ἐκεῖνος τὰς εὐχὰς τῷ θεῷ, ἃς διέστειλε τὰ χεῖλη αὐτοῦ καὶ τὸ στόμα ἐν τῇ ὀλίῳ αὐτοῦ ἐλάλησεν ἀποδοῦναι βουλόμενος, παρεκάλει τούτους ἀπαγαγεῖν αὐτὸν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Ὁν τῆς χειρὸς τῶν ἀδελφῶν λαβόμενος εἰς ἡδὴ τοῦ πλείονος αὐτῷ πόνου ῥαίσαντος τοῖς ποσὶ πρὸς τὴν πορείαν σχολαίως χρώμενον κατὰ τὸν θεῖον ἄγει ναόν.

sinistrum pedem et postea dextrum; deinde ad cellulae parietem accedens, cum esset hora tertia sibi que adesset nemo, adnitebatur muro sese erigere. Tunc praeter spem manibus parieti admotis valuit surgere.

Iuvenis, qui ei ministrabat accedens, haec videns, extemplo timore et admiratione percellitur, et exiens elata voce valde clamabat: «Huc venite, o venerandi patres: accurrite huic cellulae, et videte magnum in aegroto peractum prodigium.» Illi autem ad iuvenis voces subito arcessiti, propriis relictis operibus, et accurrentes viderunt monachum, ut dictum est, erectum; et magno stupore percussi in gratiarum actionem elatis vocibus dicebant: «Magnus es Domine, et mirabilia sunt opera tua; et nunc istum fratrem iam morti proximum Sabae servi tui precibus suscitasti. Ecce nunc enim completa in eo fuisse conspiciamus, quae aegroto ille praedixerat.»

Dum ipsi haec clamabant, ille vota, quae distinxerant in tribulatione labia eius, voluit reddere Domino; et patres vocavit ut se ad ecclesiam adducerent. Manu eius apprehensa frater quidam secum agebat illum, qui iam suis pedibus utebatur a tanta infirmitate convalescens, inque templum adducit sacrum.

§ KB'.

Τῆς τοιαύτης οὖν Ἰταλίαν πασαν καὶ Καλαβρίαν διαδραμούσης θαυματουργίας, φίλει γὰρ τὰ τῶν θαυμάτων ὑπερφυῆ ταχεῖ τῷ πτερῷ χρώμενα καὶ τὰ πόρρω περιλαμβάνειν, πάντες τὸν τοῦ οἰκείου δούλους ἐπὶ τῶν ἔργων λαμπρύνοντα, δοξάζοντες οὐκ ἀνίσταν.

Ἀλλ' ἤδη μοι προκρίπτει τὸ τῶν θαυμάτων μέγιστον, ὅπερ Ἰλίου τε καὶ Ελισσαίου καὶ τοῦ μεγάλου Πέτρου μηδὲν τόνδε τὸν ἄνδρα λειπόμενον δείκνυσι. Λεγέσθω δὲ δι' ὁλίγων.

Τῆς τῶν Φράγκων κατ'ἐκείνον καιρὸν γενομένης ἀφίξεως, ἡνίκα Ρωμανός, ὁ τὴν ἀξίαν πατρίκιος, Ἰταλίαν διέπειν ἐπετρέπη καὶ Καλαβρίαν, πολλὰ τῶν τῆς Λαγοβάρδιας φρουρίων καὶ καστελλίων διὰ τὴν τοῦ ῥηθέντος ἀφέλειαν Ρωμανοῦ, πρὸς ἀποστασίαν ἐχώρησε· καὶ τῶν ἀποστατῶν εἰς συνάπισμὸν ἑαυτῶν τὸν ῥῆγα προσκαλουμένων, θεινὴ τις ἀθυμία τὴν τοῦ Ρωμανοῦ ψυχὴν ἔθραττε, καὶ πάντα λίθον, ὡς ἔξῃ τὸ ὁλὲ λεγόμενον, οὗτος ἐκίνει. ὥστε δυνηθῆναι τὸν ἄνδρα κατασφίσασθαι καὶ πεῖσαι μένειν ἐπὶ γῶρας αὐτῶν. Εὐδείτε τοιγαροῦν τοῦ θαυμασίου τούτου (f. 33) πατὴρ ἀπελθεῖν καὶ διαπρεβεύσασθαι καὶ πρὸς ὁμόνοιαν ἐλκῦσαι τὸν ῥῆγα. Καὶ ὅς μηδὲν ἐπιδεξάμενος νωγελῆς, ἐπὶ τὴν Ρώμην ἀπῆει. Ἡπερ ἐπιδεόηματός αὐτοῦ, καὶ πρὸς ὃν ἀπεσταλτο σπεύδοντος εἰρηνεῦσαι, τὴν Καλαβρίαν πάλιν οἱ τῆς Ἀγὰρ γόνιοι καταλαβόντες, ἀδελφὰ τοῖς προτέροις ἀνομήμασι διεπράττοντο, οὓς μὲν ἡβηρὸν ἀναιροῦντες, οὓς δὲ πρὸς δοῦλιον ἄγοντες ζυγόν, οἱ μάλ-

§ XXII.

Italiam omnem, ut et Calabriam, pervasit fama tanti prodigii; solent enim maxima quaeque naturam excedentia longe lateque diffundi quasi velocibus alis; et omnes non cessant laudare Deum, qui servos suos in operibus tantis facit clarescere.

Mihi autem praesto est miraculorum quoddam maximum; unde apparet Sabam haud minorem exhiberi vel Helia, vel Elissaeo, vel magno Petro; quod modo narrabo.

Facta sub haec tempora Francorum expeditione, quando Romanus, tunc dignitate patricius, commissus est Italiae regendae et Calabriae, multa Lagobardiae munimina et castella, ob dicti Romani incuriam in defectionem abierunt. Cumque hi qui defecerant, suum in auxilium regem Francorum vocassent, vehementer animum despondit Romanus, mente exagitatus; omnemque lapidem, ut aiunt, quantum valuit, movebat, unde posset illum virum consiliis circumvenire et suadere, ut in regione sua maneret. Exoravit igitur mirabilem hunc patrem, ut abiret legatione functurus, et regem in concordiam traheret. Ille vero, qui nihil unquam cum socordia suscepit, Romam profectus est. Quo dum peregrinaretur, ac properaret ut illi, ad quem mittebatur, pacem proponeret, iterum Agareni in Calabriam irrumpentes, gemina prioribus sceleribus flagitia cu-

λον τούτῳ καθυποβάλλεσθαι ἄξιοι. Ἀμέλει καὶ διεκωλύθη μὲν τὰ τῆς ἀγάπης γενέσθαι· βαλὺν δὲ στρατὸν ὁ ῥῆξ ἐπαγόμενος κατὰ τῶν Ἰσμηλιτῶν πρὸς Λαγοβαρδίαν ἐχώρει. Ὁ δὲ μακάριος Σάβας εἰς Ἀμάλφην ἐπανακάμψας, ἡσυγία κατὰ τὴν σπήλαιον ὑπεράνω τῶν ἀτρανῶν ὑπάρχων, προσέκειτο, τὴν τῶν ἐχθίστων Ἀγαρηνῶν ἐκδεχόμενος ἀναχώρησιν.

mulabant, alios confertim trucidantes, alios in servitutis iugum adigentes, cum ipsi multo magis talia pati mererentur. Impeditum quidem est caritati suae foedus facere; sed rex copiosum exercitum ducens adversus Ismaelitas, in Lagobardiam profectus est. Beatus autem Sabas, ad Amalphim secedens, in abdito specu, hominum rebus sublimior, quieti sacrae vacabat.

§ KI'.

Εγκαρτερῶν τοίνυν τῷ ἄντρῳ, κατὰ θεοδήλωται, κατὰ τὸ ἐν αὐτῷ εὐκτήριον, ὅπερ ὑπὸ τινος ἱερέως τῶν οἰκητόρων τοῦ τόπου δεσποζόμενον ἦν, τὴν ἀναίμακτον ἐπιτέλει θυσίαν. Τῷ ῥηθέντι οὖν ἱερεῖ παιδίον ἦν ἄρρεν ἐτῶν ἥδη τεσσάρων, ὅπερ ἀσθενεῖα τινὶ περιπεσὼν τελευτᾷ. Τελέσαντες οὖν οἱ γονεῖς ἐπ' αὐτῷ τὰς νενομισμένας ὁδοὺς, πρὸς τὸ ἐν ᾧ ἦν ὁ Σάβας, εὐκτήριον ἀποφέρουσιν ὥστε τῇ σοφῷ καταθεῖναι. Ὁ δὲ μέγας ἐκείνος ἀνὴρ τοῖς περὶ αὐτὸν μοναχοῖς τὸ λείψανον εἰσενεγκεῖν παρεγγυάσας ἐν τῷ ναῷ, προστάττει καὶ τοῖς τοῦ τεθνηκότος γεννήτορσι εἰσελθεῖν. Οὗ γενομένου καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν ἀδελφῶν εἵσεισι πάντων, σὺν αὐτοῖς τε τὴν εὐχὴν τοῦ τρισαγίου ποιήσας, ἐλαίῳ τε τῷ τῶν θείων εἰκόνων προκαιομένῳ τὸ τοῦ παιδὸς μέτωπον διαχρίει, (f. 34) τὸ σταυρικὸν αὐτῷ σημεῖον ἐπιβαλὼν ὡσαύτως καὶ ῥίνας καὶ στήθος, πρὸς δὲ χεῖρας ἀλείφει, καὶ τῆς δεξιᾶς λαβόμενος τοῦ νεκροῦ (ὦ τοῦ θαύματος!) ῥᾶον αὐτὸν ἢ τὸν ὕπνῳ κατεχόμενον διανίστησιν. Ὁ δὲ τούτου πατήρ τὸ παράδοξον τουτοὶ καπιδῶν, ἰλίγγου τε πληρωθεὶς ὕπ-

§ XXIII.

Cumque infestos Saracenos noverit secessisse, ille in antro deditus erat poenitentiae, ut dictum est, et in oratorio sibi proximo, quod pertinebat cuidam sacerdoti, sacrae liturgiae vacare solebat. Praedicti itaque presbyteri puer annorum circiter quatuor ob morbum vitae functus erat. Parentes persolventes super eum consuetos hymnos ad oratorium, quod Sabas frequentabat, cadaver detulerant, ut sepulturae traderent. Tunc vir magnus monachis suis mandans, ut cadaver in templum inducerent, iubet parentes pueri ingredi. Quod cum factum esset, ipse quoque ingreditur; et postquam Trishagion cantaverint, oleo e lampadibus sanctarum imaginum frontem pueri linivit, et signum crucis addit, et nares et pectus et manus inunxit. Apprehensaque pueri dextera (Oh prodigium!) celerius quam quis dormientem, illum excitat. Pater autem pueri tale videns prodigium, ob stuporem in terram cecidit, et haud parum

τιος ἀνατρέπεται καὶ ὥρας οὐ βραχὺ νεκρώδῃ παραδεικνὺς ὄψιν, δόξαν πρέσχε τοῖς περιεστῶσιν ἐκπεπνευκέναι· τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῇ τοσούτου συνέβη μητρὶ. Οἷς ὁρέξας χεῖρα καὶ θάπτον ἐξαναστήσας - Ἀπιτε, φησὶ ἀδελφοί, ἐν εἰρήνῃ, τὸν ὑμέτερον ζῶντα λαβόντες υἷόν. - Οἱ δὲ σωτήρα μετὰ γε θεὸν τοῦ τέκνου τὸν μακαρίτην καλοῦντες, μετὰ τοῦ παιδὸς ὑποστρέφουσιν, εὐχαριστίας πρὸς Χριστὸν φθεγγόμενοι ῥήματα, θερμὸν ὑφ' ἡδονῆς ἀπορρέοντες δάκρυον τὸν πρὸ βραχέος ἀπνοῦν ὀρώντες αὐτοῖς παρασκαίροντα καὶ ἡδιστὸν τι πρὸς αὐτοὺς βλέποντα.

§ ΚΔ'.

Τοιούτων καινῶν ἔργων περιόδοξος ποιητῆς ὁ νῦν ἐπαινούμενος δέδεικται, ὡς τὴν ἡσυχίαν ὡς ἡδὴ μοι φθάσσαντι ἐδηλώθη, πρὸς θεὸν ἀνάγειν δυναμένην ἐξόχως ἡσπάζετο, καὶ δεύτερα πάντα ταύτης ἐτίθετο· διατοιοῦτο καὶ τόπων ἐρημικωτέρων ἐπεῖρα, καὶ τούτους διερεινόμενος ἦν, ὅπως ἔξῃ αὐτῷ τῆς ποθουμένης ἀπολαύειν ἡρεμίας γένοιτο, τὴν τῶν προσιόντων ὀχλήσιν διὰ ὁράντι, καὶ ἀπὸ ταραχῆς ἀνθρώπων, ὡς φησι Δαυὶδ, σκεπασθέντι. Ἀλλὰ καίπερ δεινὸς τοῦ καλοῦ τούτου χρήματος ὢν ἐραστῆς περιόντων αὐτῷ τῶν πατέρων, τῇ τούτων γηρωκομίᾳ παρασχολούμενος ἀπεσπερεῖτο τοῦ ἐφετοῦ.

Ὡν τὸν βίον μεταλλαζάντων, ὁ μακάριος ἐκεῖνος ἀδελφὸς λαβόμενος, τοῖς τοῦ Λακ (f. 35) κουνίγρου ὁρίοις, οὕτως τῇ τῶν Λατίνων καλούμενον γλώττῃ, κατὰ τάχος ἐπιφοιτᾷ· καὶ τόπον ἐκεῖ γαληνιῶντα καὶ καθαρὸν θορυβῶν ἐωρακῶς, ἡσθι

temporis visus est adstantibus quasi mortuus, extremum emisisse spiritum; quod et matri contigit. Iis ille porrigens manus aiebat: « Fratres, abite in pace, qui filium vestrum recuperastis. » Parentes autem acclamabant sanctum virum, tamquam illum, qui post Deum sibi filium reddiderat; et una cum filio sua repetebant, gratiarum actiones laeti rependentes Christo multis cum lacrymis; nam secum aspiciebant dulcissimum natum, quem paulo ante flentes viderant agentem extremum spiritum.

§ XXIV.

Cum tot ac mirabilium operum ille patrator, quem celebramus, minui experiretur quietem suam, qua nil, ut nosti, ei erat antiquius et ut carae solitudini vacaret, quaerebat loca magis solitaria ac eremos quam longissime a frequentia secretas, quas David vocabat *turbis hominum inaccessas*, ut accedentium tumultus fugeret. Attamen ob sibi coniunctos carissimos parentes iam in gravissima senectute, qui illius iuvabantur doctrina, tam remotam solitudinem tenere nequibat.

Postquam vero pater et mater sua ad meliorem transmigrarunt vitam, liber effectus, statim cupide recessit ad fines regionis illius, quam Latini vocant *Lacum-nigrum*; et cum ibi locum nactus esset tranquillitate

πῶς ἂν εἴποις ἐπ' ἐκείνῳ, καὶ χειρῶν αὐτουργίᾳ τῶν ἑαυτοῦ εὐκτήριον τοῦ ἀποστόλου ἀναγείρει Φιλίππου.

praecipuum atque ab omni concursu remotum, suis manibus extruere oratorium in honorem Philippi apostoli coepit.

§ KE'.

Χρόνου δὲ παρωχηκότος οὐχὶ συγχνοῦ, τῆς κατ' αὐτὸν ρήμης τᾶ περίξ διαδραμούσης, συνήει πληθὺς ἀρετῆν εἰδόντων φιλεῖν μοναχῶν, καὶ ὡς ἡδίστα παρὰ τῷ μεγάλῳ κατέλυον. Καὶ ἦν ἰδεῖν ἄνδρας περὶ τοῦ τὸν ἀριθμὸν ἐξήκοντα, πάντας εἰς ταὐτὸ συνελθόντας, καὶ τῷ θεῷ πατρὶ τὸ καλὸν συνεργαζομένους. Ὡς γὰρ ἄκτις ἡλίου τὰς τετρανωμένας οἶδεν ἐφέλκεσθαι καὶ καθαράς ὄψει· οὕτω καὶ ρῶς ἀγωγῆς ἀρίστης τοὺς μὴ τὸν τῆς ψυχῆς ὀφθαλμὸν ταῖς τοῦ κόσμου λημῶντας συγχύσει χειραγωγεῖν πρὸς ἑαυτὸ δύναται.

Δήλης δὲ καὶ τοῖς τοῦ Μερκουρίου πατράσι τῆς τοῦ ὁσίου διατριβῆς γενομένης, ἐφοίτων ἀμελλητὶ παρ' αὐτὸν, οἱ μὲν τοὺς αὐτῶν ἐξαγορεύοντες λογισμοὺς, οἱ δὲ πᾶθῃ φανεροῦντες αὐτῷ ψυχικά, καὶ τὴν θραπείαν αἰτούμενοι· καὶ ὡς τὸ προσῆκον ἐκάστῳ ἐπιθεῖς φάρμακον πρὸς τὰς αὐτῶν κατοικίας τῶν ἐνοχλούντων παθῶν ἀπηλλαγμένους ἐξέπεμπε. Διὸ καὶ θαμινώτερον ὡς αὐτὸν παντὰς κόπου καὶ δυσχερείας καταφρονούντες ἐγίνοντο· τάχα που τοῦ σοφοῦ ἐκείνου ἀκούσαντες. - Ἐὰν ἰδῇς συνετόν, λέγοντος, ὁρᾷς πρὸς αὐτόν, καὶ βλαβερὰς θυρῶν αὐτοῦ ἐκτριβέτω ὁ ποῦς σου. -

Ἀλλ' ἐγέστω, τῆς ἀκολουθίας ὁ λόγος.

§ XXV.

Vix aliquantulum temporis elapsum erat, quando fama per vicina gliscente, populi accurre-re, virtutes monachorum admirari, plurimique cum eo versari. Et tunc spectaculum erat iucundum videre viros circiter sexaginta cum beato patre congregatos, et cum eo operibus intentos. Sicut solis radii solent pulcherrimum rerum excitare aspectum, sic et lux illa optima doctrinae eos homines turbulentis mundi tenebris non excaecatos ad se ducebat.

Perspecta cum fuisset eius conversatio, et patres apud Mercurium incolentes absque mora illum frequentare coeperunt, et aperientes cordis sui cogitationes animique necessitates, eum sibi fieri medicum voluere. Unicuique idoneam aptans iuxta tribulationes medelam, ab se discedere iubebat. Hinc, superatis laboribus, plures ad eum frequentiores accedebant, quasi audissent monita dicentis: *Si inveneris virum intelligentem, mane consurgens, illum adi; et pes tuus conlerat gradus portae illius.*

Sed alia sermo modo prosecutur.

§ Kε'.

Μοναχός τις ἀπὸ τῆς τῶν Μαρ-
κάνων μονῆς, βροντῆς ἐνσκηψάσης
σφοδρότατης αὐτῷ τὸ λαλεῖν ὅλως
(f. 36) ὡς δὲ καὶ τὸ ἀκούειν ἀραι-
ρεῖς, πρόσσεισι τῷ τὰ παράδοξα
θαυματουργοῦντι πατρί. Οὐ ὡς εἶδεν
ἢ πρὸς οἶκτον ἐτοιμοτάτη ψυχῇ,
ὠκτείρεται τῆς συμφορᾶς, καὶ ὁα-
κρυώδεις ἔσχε τοὺς ὀφθαλμούς.
Νυκτὸς οὖν ἐνστάσης, ὄναρ ὁ θεῖος
πρεσβύτερος αὐτῷ ἐπιφαίνεται, ἄρτον
κατὰ τὸν νεῶν ὀρέγων αὐτῷ, εὐ-
λογῆσαι τε καὶ φαγεῖν διακελευόμε-
νος. Οὐδὲ τὸ προσπαχλὸν ποιήσας,
λαλεῖν παρευθὺ καὶ ἀκούειν ἤρξατο.
Διυπνισθεὶς τοίνυν ἐκεῖνος, λιπαρῶν
ἐν καρδίᾳ τὸ θεῖον οὐκ ἔληγε τὴν
τῶν ὀραθέντων ἔκβασιν κατιδεῖν.

Ψαλλομένων οὖν τῶν Τυπικῶν ἐν
τῇ ἐκκλησίᾳ, κατὰ τὸ εἰωθὸς πάν-
των τε εἰσιόντων καὶ τὸν ὑπὸ τοῦ
ιερέως διαδοδόμενον λαμβανόντων
ἄρτον, μόνος ὁ ῥηθὲς οὐκ ἠνείχετο
τὸ αὐτὸ τοῖς ἄλλοις ποιῆσαι· ἀλλὰ
τὸν μέγαν διὰ νεύματος ἤτεῖτο πα-
τέρα δοῦναι χερσὶν οἰκείαις ἄρτον
αὐτῷ· τὸν δὲ παρασχόντα προστά-
ξαι τῷ μοναχῷ εὐλογῆσαι τε καὶ
φαγεῖν. Κακείνος τοῦτο ποιήσας δι-
ανοιγόντων αὐτῷ τῆς ἀκοῆς πόρων
καὶ τοῦ δεσμοῦ τῆς γλώττης δια-
λυθέντος, ἐχρήτο κατὰ καὶ πρότερον
τοῖς μέλεσι ἀκωλύτως· καὶ τὰ νυκ-
τὸς φανέντα διεσάφει τοῖς ἀδελφοῖς.

Τούσδε θάμβος εἶχεν ὁρῶντας τὰ
νύκτωρ θεαθέντα μεθ' ἡμέρας τελού-
μενα. Οὐδὲ τῆς θεραπειᾶς τυγῶν
πρὸς τὸ οἰκεῖον ἐχώρει σεμνεῖον,
καὶ τοὺς μὲν πόδας ἡ πορείᾳ, τὴν
γλώττην δὲ ἡ πρὸς θεὸν εἶχε δοξο-
λογία καὶ αἶνες.

§ XXVI.

Monachus quidam asceterii
Marcanorum fulmine crudeliter
tactus, loquela et auditu amisso,
ad thaumaturgum accessit. Qui
pio corde commotus, tantamque
misertus calamitatem, illacryma-
tus est. Instante nocte in somniis
ei visus est senex divinus pa-
nem in templo benedicens, illique
manducandum praebens. Id cum
factum esset, sibi visus est aegro-
to et loqui et audire. Interea
experrectus, enixe Deum exo-
rare non cessabat, ut eventum
visionis illius compleretur.

Quando vero in ecclesia ad
psallenda Typica ventum est,
et omnibus, ut fieri solet, ac-
cedentibus ad panem a pre-
sbytero accipiendum, praedictus
ille cum aliis non accessit, ex-
postulans per gestus, ut sanctus
pater sibi manibus suis panem
praeberet. Qui cum daret, iussit
illi ut gratias ageret ac man-
ducaret; cui tunc statim aures
apertae sunt et vincula linguae
soluta. ita ut pristinum inte-
grumque membrorum usum re-
ciperet; et fratribus nocturnam
enarravit visionem.

Hos magna corripuit admi-
ratio videntes actu completa,
quae visa fuerant. Monachus
vero sanatus ad suum reversus
est monasterium cursu quidem
laeto et corde ad gratiarum actio-
nes ac laudes Deo reddendas in-
tento.

§ KZ'.

Καὶ ἄλλω δέ τινι ἀνδρὶ. Ἀγά-
πητος ὄνομα τούτῳ. ἀπὸ τοῦ Ἀγί-
νου ὑπάρχοντι. γλῶτταν εὐστροφον
ἔχοντι κατ' ἀρχάς καὶ τὴν φωνὴν
(f. 37) ὡς ἡδεῖαν ἀθρόον τὸ τοιοῦ-
το πάθος ἐπενεγθὲν ὥσπερ τις ἰσ-
χυρα πέδη τοῦ λαλεῖν αὐτὸν τὸ πα-
ράπαν ἐν ἡμέραις οὐκ εὐαριστημένοις
ἀπέκλεισται καὶ ἡ τοῦ πάθους ἐνε-
κεν λύπη μεστῆς αὐτοῦ τῆς καρ-
δίης ἤπτετο. Ἰσασι τοῦτο πάντως
ὅσοι πλεονεκτήματός τινος εὐμοι-
ρήσαντες, ἐκ τινὸς ἐπηρείας αὐτοῦ
διέπεσον. Πολλάκις γὰρ καὶ ἐξ ἀν-
θρώπων οἷχεσθαι καὶ μὴ στυγνοῖς
τὸν ἥλιον ὀμμάσιν ὁρᾶν εὔξαντο.

Ἀπεισι τοίνυν παρὰ τὸν θεοτρόπον
ἐκεῖνος, γνωστὸς ἐτύγγανεν λίαν
αὐτῷ καὶ τῶν αὐτοῦ ποδῶν πίστει
καρδίᾳ λαβόμενος. θερμὰ προσέχεε
δάκρυα, καὶ πικρὸν ἐκ βάθους ἀνέ-
πεμπε στεναγμὸν, καὶ τὴν θερα-
πείαν ἐζήτει διὰ τῶν ὀδύμεων. Πρὸς
ὃν ὁ θεὸς πρεσβύτης συμπαχθὲς
ἐπιβῶν, ἀνίστησί τε τοῦτον, καὶ
πρὸς τὴν ἐκκλησίαν εἰσάγει, ἐλαίῳ
τε διαχρίσας αὐτὸν, εὐθὺς ὑγιαῖ
δείκνυσσι. Καὶ τὸ θαῦμα μέγα! Ἀν-
θρώπος τοῖς φωνῇς χηρεύουσι λί-
θοις προσεικνῶς, οὕτως ἀκαρῇ τὴν
πάλαι προσοῦσαν λιγυρὰν ἀπολαβὼν
καὶ γλυκεῖαν φωνήν, καὶ λόγους
προϊέμενος εὐχαριστηρίους. Οὗ εἰς
τὸν ἑαυτοῦ χαίρων ἀπιὼν οἶκον,
μάρτυς ἦν ἀπαράγραπτος τῆς τοῦ
Σάβα θαυματουργίας.

§ XXVII.

Vir quidam Laini, cui nomen
Agapitus, fruebatur expedita lin-
gua voceque sonora et libera; sed
simili morbo correptus est, ita
ut quasi destrectis vinculis per
multum temporis loqui non pos-
set, et eius animus detentus ma-
gno dolore ac tristitia tabesce-
ret. Omnes norunt quantus sit
dolor illico amittere bona, qui-
bus iam usi fuimus; ita ut qui
dam mallent mori, quam oculis
tanta moestitia confectis, solem
adhuc aspicere.

Sanctum itaque virum iam
sibi notum ille adiit, et in va-
lida cordis sui fide ad eius pe-
des pronus, fervidas emittebat
lacrymas et acerbos ob morbum
gemitus; lamentabilique quae-
rela sanitatem implorabat. Quem
cum misertus esset vir pius,
erexit, et ad ecclesiam duxit, oleo
linivit, sanitatique pristinae re-
stituit. Miraculum vere grande!
Homo ille, cum foret similis la-
pidibus mutis, ecce modo quam
citissime recuperat sonoram dul-
cemque vocem! Tunc statim in
verba gratiarum actionis effu-
sus, laetus domum remeavit te-
stis haud dubius de magnis Sa-
bae prodigiosis operibus.

§ ΚΙ΄.

Ἀλλὰ τρεπτόν καὶ πρὸς τὰ ἐξῆς διηγήματα.

Πολλῆς πανταχοῦ τῆς τοῦ μεγάλου γέροντος οὔσης φήμης, παρὰ αὐτόν τε πλείστων ἀφικνουμένων, πόθος καὶ τινα ἄνδρα λαμβάνει δεινός, ἐν τινι κώμῃ τὴν οἰκῆσιν ἔχοντα, ὡς τὸν ἱερόν φοιτῆσαι πρεσβύτην καὶ τὴν ἐκείνου θείαν εὐχὴν ἀντ' ἄλλου τινὸς πλούτου νομίσασθαι.

Διερευνήσας οὖν τὸ τῶν οἰκείων μελισσῶν σίμβλον, σκοπὸς δὲ (f. 38) τούτῳ ἦν μέλι τῷ μακκάρῳ ἀπενεγκεῖν, καὶ μηδὲν εὐρηκὼς, τοῖς τοῦ ἐκ γειτόνων οἰκοῦντος αὐτῷ προσῆλθε σίμβλοις ἡρέμα. Μέλι τε λαβὼν ἐξ αὐτῶν προσφέρει τῷ θεοπεσίῳ, γόνυ τὸ κλίνων καὶ εὐχὴν ἐξαίτουμένος. Τόνδε ἄρα γεγρονὸς ἔλαθεν οὐδ' αὖτως. Διὸ τὴν μὲν εὐχὴν ὥσπερ ἤτεῖτο παρέσχε, τὸ προσαχθὲν δὲ ἀπεπέμπετο. Καὶ ὅς οὐκ ἀνίει, προσέκειτο ὁ μᾶλλον, καὶ τὸ προσενεχθὲν ἡγοβόλει μὴ ἐκκρουσθῆναι. Οὐδὲ τὴν ἐνστασιν ἑώρακὼς τοῦ ἀνδρός, ὀριμὸν τι καὶ ὀργίλον αὐτῷ ἐνιδὼν. — Οὐκ ἀρκεῖ σοι, φησὶν, ὅτι τὸ τοῦ πλησίον σοι μέλι τοῦ δεινὸς ἴσα καὶ ὡρὴ μὴ θεὸν δείσας, ἀφείλω· ἀλλὰ καὶ μετὰ τῆς πονηρᾶς κοινωνῆσαι πράξεως ἐκβιάζει; Εἰ τῆς παρ' ἐμοῦ τυχεῖν εὐλογίας βούλει, καὶ εἰρήνης γενέσθαι υἱός, ἐξαγορεύσαι τὸ σφάλμα τῷ ἡδονημένῳ τὴν ταχίστην ἐπέλθῃται. καὶ τὸ ἀφαιρεθὲν ἀποδόύς. Εἶσο τοῦ λοιποῦ θεοφιλῶς βιωτεύων, καὶ τοῖς ἰδοῖς ἀρκούμενος. — Τόνδε τούτων ἀκούσαντα φόβος εἰσέδου καὶ ἐκπληξίς, καὶ τοῖς αὐτοῦ ποσὶ προσπεσὼν συγγνώμην ἐζήτει τῶν ἐσχαλμένων ἧς καὶ τυχόν, τοῖς κελευθεῖσι πέ-

§ XXVIII.

Procedamus ad alia quoque mirabilia enarranda.

Cum huius magni senis fama circumquaque crebresceret, plerique ad eum accederent, desiderium ingens factum est cuidam viro, illum adeundi et benedictionem illius prae aliis quibuscumque divitiis reportandae.

Quapropter alvearia sua excutienda constituit, ut aliquod sibi mellis compararet Sabae offerendum. Sed in his nil reperiens, clam accessit ad alveare accolae sui; unde melle accepto, beato donum detulit. Curvatis genibus benedictionem exposcebat; sed cum beato viro, quod acciderat notum esset, benedictionem ei, quam petebat, largitus est, sed quod detulerat, recusavit. Et cum ille non recederet; sed potius urgeret, ac instaret, ne donum recusaretur; tunc vir sanctus instantiam illius videns, acerbiter vultus iramque ostentans ait: « Non ergo satis est tibi mel proximi tui tibi accepisse; sed me quoque vis adigere, ut pessimae actionis tuae socium fiam? Si per me aliquam vis consequi benedictionem, et esse filius pacis, confiteare peccatum tuum illi, quem fraudasti, statim eidem reddens ablatum. Deinde vitam gere in gratia Dei, rebus tuis contentus ». Quae cum ille audisset timore et tremore perterritus ad pedes Sabae procubuit veniam postulans culparum suarum. sta-

ρας ἐπέθηκε. Τοσαύτην ἐπλούτει χάριν ὁ μακαρίτης παρὰ θεοῦ, καὶ οὕτως τὰ ἐν κρυπτῷ φανεροῦν ὑπὲρ φύσιν ἠξίωτο.

Ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ προσδιατρέψωμεν καίνουργήμασιν· ἃ δὲ καὶ μὴ βουλομένοι μοι συναρπάζει τὸν λόγον.

§ ΚΘ'.

Τισὶ κατὰ τινὰ κόμην τῆς Ἀττικῆς οἰκοῦσι παῖδ' ἣν πονηρῶ τυραννόμενον πνεύματι καὶ πικρὸν τοῖς τεκοῦσι τὸν βίον ποιοῦν καὶ ὅσοι παίδων πατέρες ὠφεύθησαν, οἷδασιν οἷα τὰ τῆς φύσεως κέντρα, καὶ ὅπως διατίθενται (/. 119) τοὺς φιλοτάτους ἀνία τινὲ περιληρηθέντας ὁρώντες· οὐκ ἥττον γὰρ ἐκείνων τὰ σπλάγγνα σπαράσσονται, καὶ οὐδὲ βιωτός ἐστιν αὐτοῖς ὁ βίος.

Εὐνέγκοντες τοίνυν πρὸς τὸν μακαρίτην τὸ τέκνον, παρὰ τοὺς ἱερούς ἐκείνου ῥιπτοῦσι πόδας, οἰκτρὰν αὐτοῦ δεόμενοι δέησιν, ἢ μᾶλλον οἰκειότερον εἰπεῖν, πατρικὴν. Οἴκτειρον, λέγοντες, τοὺς ἀθλίως ἡμᾶς καὶ δυστυγχῶς ἔχοντας, καὶ δαίλαιον τοῦτο δεινῶς βασανιζόμενον ἴασαι· αὐτὸ γὰρ μόνον τοῦ γένους ἠλπιζόμεν ἔσεσθαι ζώπυρον, γήρως βακτηρίαν, τοῦ βίου παντός παρὰ μῦθον. — Ταῖς τοιαύταις τοίνυν ρωναῖς ὁ Σάβας κατακλασθεὶς τὴν ψυχὴν, κελεύει πρὸς τὴν ἐκκλησίαν εἰσχυθῆναι τὸν παῖδα. Οὐ γεγονότος, καὶ αὐτὸς εἰσιὼν ἐπεκαλεῖτο τὸν σώζειν δυνάμενον, ἐλαίῳ τε τὸν πάσχοντα χρίσας, ὑγιᾶ παραυτίκα τοῖς γεννητορσι δίδωσιν. Οἱ τὸν υἱὸν σωζόμενον λαβόντες οἰκαδὲ χαίροντες ἐπορεύοντο, θεῶ τῷ τοὺς ἑαυτοῦ θεραπευτὰς ὁσάξοντι τὴν εὐχαριστίαν προσάγοντες.

timque iussis eius paruit. Tanta vere dives gratia factus erat beatus ille, ut occulta quaeque praeter naturam dignosceret!

Modo vero in aliis eius novis portentis immorabimur, ad quae, vel invito me, sermo praecurrit.

§ XXIX.

Puerulus quidam erat incolis cuiusdam castri Aitae, a malo spiritu vexatus; unde acerba et parentibus vita facta erat. Comportum est omnibus genitoribus, quid possit naturae stimulus, et quales efficiantur, cum viderint amatissimos filios calamitate opprimi; et quomodo sibi viscera tunc sentiant lacerari, et vitam ipsam non esse vitalem.

Adducentes itaque puerulum ad sanctum virum, atque ad eius pedes proicientes ab eo precem commiserantem imo potius paternam expostulant dicentes: « Miserere nostri, qui tam infeliciter acerbique premimur; et sana puerum istum tam dire vexatum: hic enim est unica spes nostra et familiae scintilla, senectutis baculus, totiusque vitae solamen ». His vocibus Sabas commotus, iubet illum ad ecclesiam duci. Et ipse ingressus est deprecaturus Deum, qui solus valet salutem largiri. Cum illum oleo illinisset, statim sanum parentibus restituit. Qui cum puerum pristina fruentem sanitate recepissent, ad sua remeabant gaudentes, et gratias agentes Deo, qui servos suos tanta afficit gloria.

§ Α'.

Πρὸς τούτῳ λεγέσθω καὶ ἔτερον. Ἐν τῇ τῶν Ταυρομενιτῶν περιφανεστάτῃ μονῇ μοναχὸς τις ὑπῆρχεν, ὃπερ καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ κοσμικὸς ἐπιτυγγάνων συνῆν· ἀρρώστια δέ τις ἐπελθοῦσα τῷ νεανίᾳ θάνατον ἠπείλει, καὶ τὰς τοῦ ζῆν ἐλπίδας ἐξέκοπτεν. Ἐπισκέψεως οὖν ἔνεκεν τῶν ἐκεῖ μοναχῶν ὥσπερ εἴθιστο τῇ μονῇ παραβαλὼν ὁ θαυμαστος ὁρᾷ τὸν τοῦ νέου πατέρα πενθοῦντα καὶ σκυθρωπάζοντα. καὶ πικρῶς τὰ σπλάγχνα διακοπτόμενον· πρὸς ταῖς ἐσχάταις γὰρ ἀναπνοαῖς ἦν ὁ παῖς ἥδη. Πρὸς τὸν εἰσελθὼν ὁ μέγας ἐν τρισὶν ἡμέραις καὶ νυξὶν Ἰσάις αὐτῷ συμ. (f. 40) παρέμεινεν. Εἶτα - Εἰ θέλεις, φησὶ πρὸς αὐτόν, ὦ τέκνον, ἀναρρώσθηται, καὶ τὴν προτέραν ὑγίαν ἀπολαβεῖν, μοναχὸς γενέσθαι μὴ ἀναβάλῃ. -

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα λέγων πειθοαροῦντα ἔχεινον οὐκ εἶχεν· ἀλλ' ἐώκει λόγους διακενῆς τῷ ἄερί διδόναι· καὶ αὐτὸ γὰρ τὸ μοναχὸς ὄνομα φορητικὸν ἐδόκει τῷ κάμνοντι. - Ἀλλ' εἰ μὴ, φησὶ τὸ μοναχικὸν περιβάλλῃ σχῆμα, πεπληροσφόρητο παρὰ τῆς ἐμῆς ταπεινώσεως, ὥς οὐχ ἔξει σε μετὰ τῶν ζώντων ἢ ἐπισῶσα. - Καὶ ὅς - Εἰ ἄρα, πρὸς τὸν θεῖον ἔφη πρεσβύτην, ἐγγυᾷ με τόγχε νῦν ἔχον μὴ τοῖς τοῦ θανάτου βρόχοις περιπεσεῖν, τὸ παρὰ τῆς σῆς ἀγιότητος προσταττόμενον ὁράσω σὺν προθυμίᾳ. - Ὁ δὲ θαρρύνει περὶ τούτου τὸν νέον βεβαιωσάμενος πρὸς τὸν ναὸν φοράδην αὐτὸν ἀποκομισθῆναι διεκελεύετο.

Ὅπερ δὴ γεγονότος καὶ τῆς ἱερολογίας ἐπ' αὐτῷ τελευτήσας τῶν ἐρωτήσεων τὲ τοῦ τιμίου σχήματος

§ XXX.

Hic et aliud adiungimus. In perillustri asceterio Tauromenitarum monachus quidam habebat secum filium adhuc saecularem, qui in morbum lethalem inciderat absque ulla spe salutis. Invisendis illis monachis, ut sibi mos erat, mirabilis Sabas accesserat, dum vidit patrem illius iuvenis moestum et plorantem magnoque dolore contritum; nam filius ad extremos iam anhelitus venerat. Tunc magnus ille ad eum ingressus per tres dies totidemque noctes apud aegrotum permansit. Ad quem denique conversus ait: « Fili, si vis sanus fieri, tuumque robur pristinum recuperare, monachus esse ne detrectes. »

Sed his verbis ille minime annuere videbatur, et Sabam in aërem haec loqui; nam monasticae vitae tantummodo nomen sibi nimis onerosum videbatur. Tunc Sabas: « Nisi monastica indueris veste, certo scias ab humilitate mea, crastina dies non visura te viventem. » Ad sanctum senem tunc ille sic fatur: « Si tu modo spondeas morbum, quo nunc laboro, me ad mortem non adducturum, lubenti animo iussa tua impleam ». Cum de his securum esse illum Sabas iuberet, voluit in ipso lectulo ad templum gestari.

Quod cum factum tunc esset, ibique perlectis interrogationibus ad vestiendum monachum

ὕπαναχινωσκομένων, πρῶως ἐμβλέψας ὁ θεοφόρος αὐτῷ χαμαὶ κειμένῳ καὶ ἀναισθήτως τῶν γινομένων ἔχοντι, - Οὐκ ἀποκρίνη, φησὶ πρὸς αὐτὸν ἐρωτώμενος; - Τῷ δὲ ἄρα λύσις ἡ φωνὴ τοῦ πάθους ἐγενετο, καὶ ἐκάστη ἐρωτήσῃ τὴν κατάλληλον ἀπόκρισιν ἀπεδίδου. Καὶ τῷ τῆς ἀκολουθίας πέρατι συναποληξάσης τελέως αὐτῷ καὶ τῆς νόσου. Θαρρόυντος ἀνίστατο, τροφῆς τε σὺν τοῖς μοναχοῖς κατὰ τὴν ἐν ἡ σύνηθες ἦν ἐκείνοις οἰκίαν διατεῖσθαι γενόμενος μετελάμβανεν. Ἐπὶ τούτῳ δόξα μὲν ἀνεφέρετο τῷ δεσπότῃ, συνεδοξάζετο δ' ἐκείνῳ καὶ ὁ θεράπων.

§ AA'.

Ἄξιον δὲ μὴδὲ τοῦτο παραδραμεῖν (f. 41) οὐκ ἔλαττον γὰρ τῶν προειρημένων.

Ἀπαναστάντι τῆς τῶν Ταυρομενιτῶν μονῆς τῷ μεγάλῳ, καὶ τῇ τοῦ Λακκουνήγρου ἐπιδημήσαντι, προσάγεται τις παῖς ἀπεξηραμμένος ἅπαν τὸ σῶμα, οἰκτρον θέαμα τοῖς παροῦσι τυγχάνων, καὶ θαυρῶν διὰ τὴν συμφορὰν ἄξιος. Κελεύσας τοῖνυν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἐκείνον εἰσενεχθῆναι, προσελθὼν ὁ μακάριος ἐλαίῳ ἅπαν αὐτοῦ ἀλείφει τὸ σῶμα, τὸν τύπον ἐν αὐτῷ τοῦ τιμίου διαγράψας σταυροῦ. Καὶ θᾶττον ἢ λόγος, ἐκείνος ἀνορθωθείς οἶκαδὲ τοῖς ἰδίοις χρώμενος ἐπανήει ποσὶν, εὐχάριστος κήρυξ τῆς τοῦ μεγάλου θαυματουργίας δεικνύμενος.

Καινουργεῖται δ' ἔτι καὶ ἄλλο τῷ μακαρίῳ τούτῳ τοῖς προλαβοῦσιν ἐφάμιλλον· παῖς γὰρ ὕδρωπι κάτοχος ἐκ τοῦ Καστελλίου ὠρμημένος τοῦ Μερκουρίου τῷ τὰ ξένα τελοῦντι προσηέχθη πατρὶ· ἐφ' ᾧ περιαλγῆς γε-

consuetis, eumque humi iacentem et quae fiebant quasi ignorantem mitis respiciebat Sabas; qui tandem ait illi: « Cur, interrogatus non respondes? » Statim ad haec verba morbus dissolvitur; et infirmus aperta voce respondet singulis interrogationibus usque ad finem sacri ritus; et deinde surgens sanus una cum monachis in consueto habitaculo sumpsit cibum. Quapropter multa data est gloria Deo et ei, quem ipse voluit tantis operibus honestari.

§ XXXI.

Praeterire et aliud nequimus, haud minus quam caetera mirandum.

Viro sancto ab asceterio Tauromenitarum ad illud Laci-nigri transeunti, oblatus est puer toto corpore arefactus: spectaculum vere miserandum et lacrymis dignum ob tantam calamitatem. Ad ecclesiam allato, ut iusserat, ipse totum corpus eius oleo linivit et crucis signum addidit. Verbo citius puer surrexit, pedibusque suis domum petiit testisque factus est gratus tantae Sabae patris in prodigiis virtutis.

Et aliud quoque portentum, qui cum superioribus concertare videtur, factum est in puero hydropico, qui e Castellio in partibus Mercurii ad thaumaturgum venerat. Is manum suam super

γονῶς. τὴν χεῖρα τῇ ἐκείνου γαστρὶ
τίθῃσιν ἡρέμα πῶς ἐπιτρίβων αὐτὴν·
καὶ οὐκ εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' εὐθὺς ἐβ-
ρώμένως αὐτὸν ἔχοντα τῷ πατρὶ
δίδωσι· καὶ ὅς, εὐγνώμων γὰρ ἦν,
πρὸς δοξολογίαν θεοῦ διανίστατο.

ventrem infirmi extendit, leni-
terque tetigit, ac statim bene
valentem parenti suo reddidit.
Qui animi sui grati sensus ma-
gnis Deo gratiarum actionibus
exprimebat.

§ AB'.

Προσθιτέον τοῖς λελεγμένοις καὶ
τὸ ἐξῆς μεγαλοῦργημα.

Τινὲ τῶν ἀπὸ Λαίνου παῖς ἦν
δυσουρίου δεινῇ συνεχόμενος· τοῦτον
οὖν ἐκεῖνος μετὰ πολλῆς ὁσπτης τῆς
θέσμης διανεγκὼν παρὰ τοὺς πόδας
τίθῃσι τοῦ μεγάλου, προσάγει τε
δέξιν ὥστε τῆς ὀδυνηρᾶς ἐκείνης
τὸ τέκνον καὶ βαρεῖας μάστιγος
ἀπαλλάττει. Ὁ δὲ διάπυρον οὕτω
πίστιν ἀμείβεται· καὶ νοσηρεπὲς θαυ-
μαστοποιᾷ τὸν πατέρα γὰρ πρὸς τὴν
ἐκκλησίαν εἰσαγαγὼν, χεῖρας πρὸς
θεὸν ἤρεν ὁσίως, ὅς τῇ χρηστό-
της οἶδεν ἐ(φ. 42)κείνου αἰδεῖσθαι·
καὶ τοῦ κάμνοντος ὑπερῆρχετο· ὅν
πέρας τῇ προσευχῇ δοὺς τῆς χει-
ρὸς κατασχὼν ἐλαίῳ τε τὸ πάσχον
ἀλείφας μέλος τὸ τοῦ σταυροῦ τε
σημεῖον διατυπώσας, κατακλινάμενος αὐτῷ
παρεσθὲν τὴν ὑγίειαν δίδωσι, καὶ
ταῖς τοῦ τεκόντος ἐμβάλλει χει-
ρσίν· ὅς ἀντιρόσπον τῇ λύπῃ τὴν
θυμηδίαν, ἣ καὶ μεῖζονα, καρπωσά-
μενος, πρὸς τὰ οἰκεῖα ἐγώρει πρὸς
τοῖς ὑπὸ τοῦ θαυμαστοῦ Σάβα τῆς
θεραπείας ἀποναμένους.

§ AΓ'.

Καί· τις μοναχὸς ἐκ τῆς εὐαγοῦς
τῶν Ἀρμων τυγγάνων μονῆς, Κοσ-
μᾶς ὄνομα τῷ ἀνδρὶ, ταύτης ἀπέ-
λαυσεν. Οὗτος γὰρ αἱματός ἐν ἑαυ-
τῷ πλεονάσαντος καὶ νόσον ἐπαγα-

§ XXXII.

Superioribus est hoc adden-
dum vere mirabile.

Quidam e Laino filium suum
dysuria valde laborantem ad
Sabae pedes magna cum fide at-
tulit, ut oraret, et a filio tantum
acerbumque malum abigeret. Ille
tantam genitoris fidem insolito
novoque portento remuneran-
dam esse obsecratus est Deum.
Tunc itaque Sabas adduxit pue-
rum in ecclesiam, elevatisque
ad Deum manibus sanctis, ut se
ac infirmum exaudisset enixe
petiit. Oratione vix absoluta,
manu sua aegrotum oleo deli-
buit, et cruce signavit, et statim
valetudini restitutum parentis
manibus tradidit; qui dolore in
gaudium converso, et quasi me-
liore fructu reportato, exultans
domum repetiit tanto prodi-
giosi Sabae miraculo dives atque
gratus.

§ XXXIII.

Medelam prodigiosam sancti
viri expertus quoque est Cosmas
monachus asceterii Armon; nam
exuberantia sanguinis in mor-
bum inciderat, et medicus qui-

γόντος, ὑπό τινος πολὺ τὸ ἄτεχνον ἔχοντος ἱατροῦ τὴν ἐν τῇ μήνιγγι φλέβα διατμηθεὶς, αἰμορροίας ἐπὶ μῆνας τρεῖς, ἧς καὶ προσγενομένης, πάντων ἱατρῶν πρὸς τὴν ἐποχὴν αὐτῆς ἀπειπόντων. πρὸς αὐτὴν ἀφέρωρα τὴν τελευταίην. Τοῦ γὰρ ζωτικῆς διαρρέυσαντος αἵματος, χολῆς ἰδέα ἢ σὰρξ αὐτοῦ ἀρωμαίωτο. Διὸ καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν τὰ πρὸς ἐνταφιασμόν συντελοῦντα, οἱ περὶ αὐτὸν φοιτῶντες καὶ οὕτως ἔχοντα βλέποντες, ἔλεγον εὐτρεπίσαι. Ἀδελφὸς δέ τις ἐν τῇ λεγθείσῃ μονῇ τὴν ἀρετὴν οὐκ ἀθαύμαστος γνησίᾳ, τῷ πάσχοντι φίλῳ συνδεδεμένος ὁρᾷ Σάβαν τὸν ἱερὸν ὄναρ ἐπιδημήσαντα πρὸς τῇ κεφαλῇ τε καθίσαντα τοῦ νοσοῦντος, καὶ ταύτην τοῖς γόνασιν ἐπιθέντα, τῇ χειρὶ τε τῆς μήνιγγος ἐφαψάμενον καὶ τὴν τοῦ αἵματος ἐπιρροίαν ἐπισχόντα. Διυπνισθεὶς οὖν ἐκείνος τὰ νύκτωρ ὁραθέντα καὶ μεθ' ἡμέραν ἰδεῖν τὸ θεῖον ἰκέτευε.

Καὶ τῇ ἐξῆς τῇ μονῇ παραβαλὼν (f. 43) ὁ μακάριος πρὸς τὸ δωμάτιον, ἐν ᾧ κλινοπετιῆς ἦν ὁ μοναχὸς, εἴσεισι, προσκαθίσας τε τοῦτω, καὶ τὴν κεφαλὴν, ὡς ἡ ὄψις εἶχε, τοῖς γόνασιν ἐπιθείς, τῆς πληγῆς τε χειρὶ τῇ τὰ μεγάλα θαυματουργύουσα λαβόμενος, ἵστησι τε τὴν τοῦ αἵματος ῥύσιν, καὶ τοῦ πάθους ἀπαλλάττει τὸν κάμνοντα. Θάμβος ἐπὶ τούτῳ λαμβάνει τοὺς ἀσκητὰς, καὶ μέγιστα δύνασθαι παρὰ θεῷ τὸν Σάβαν ἐπειθόντο.

§ ΑΔ'.

Καὶ ἄλλω δέ τινι τὸν λαιμὸν ἀλγοῦντι, καὶ τὸ λαλεῖν τελείως ἀφηρημένῳ τὴν ἀγίαν ἐπιτίθησι χεῖρα ἐφ' ἱκανὸν ἐπιτρίβων τὸ οἶ-

dam imperitus illi venam in meninge aperuerat; ita ut per tres menses haemorrhogiam passus sit; quam non valentibus reprimere medicis, morti erat iam proximus; effluxo enim vitali sanguine caro eius erat felli similis. Ideo qui aderant, administris iussa dederant parare quae defuncto opus essent. Frater quidam illius asceterii singulari virtute praeditus et infirmo amicus in somniis vidit Sabam ad infirmum venire et stare ad caput eius assidue; caputque illius suis genibus imponere, et meningem manu palpare, cursumque sanguinis restinguere. Experrectus ille ad Dominum orabat, ut ea, quae in somniis viderat noctu, per diem opere completa videret.

Et re quidem vera postera die beatus vir ad monasterium accessit, cellulamque infirmi ingressus ad eius caput sedit, illudque super genibus suis reclinavit, et ut in somniis visus fuerat, manum, prodigiorum instrumentum, vulneri imponens, compescuit sanguinis fluxum, et a morbo iam moriturum sanavit. Admiratio quammaxima ascetas omnes pervasit; et credidere per Sabam a Deo opera maxima portendi.

§ XXXIV.

Guttore alteri adeo laboranti, ut ne vocem emittere valeret, ipse Sabas manum imposuit, et per aliquod temporis tumorem

δημα. Καὶ διὰ τοῦ στόματος ἐκείνου ἔλκος αἷματι συγκεκραμένου ῥυέντος, ὑγιῆς ὁ κάμνων παρὰ προσδοκίαν ἐδείκνυτο· καὶ πρὸς τὸ οἰκεῖον ἀπέτρεχε φροντιστήριον δοξολογίας ρηθιζόμενος ῥήματα.

§ AE'.

Κατὰ τινὰ δὲ ἡμέραν μοναχὸς τις πρὸς τὸν ἱερὸν ἄνδρα γενόμενος ἤπειτο ὥστε τὸν τῆς μονῆς ἱερέα κατὰ τὸ σεμνεῖον αὐτοῦ φοιτήσαντα, τὴν θείαν ἐπιτελέσαι τὴν μυσταγωγίαν. Τοῦδε τοῦτο γενέσθαι κελεύσαντος ὑπολαβὼν ἐκείνος, - Οὐδὲν ἡμῖν, ἔφη πρὸς τὴν τοῦ σταλέντος θεραπεῖαν, τίμιε πρόσσεστι πάτερ· ὅτι μὴ μόνον ἄρτος καὶ αὐτὸς δὲ ξηρὸς, καὶ τοῖς ὁδοῦσι κόπον παρέχειν θυνάμενος. - Καὶ ὅς χαιρέντι πρὸς ἐκείνον καὶ μειδιῶντι προσώπων, - Τὸν πλησίον σοι, ἔφη, καταλαβὼν ποταμὸν, τρεῖς δὲ ζωγρήσας ἰχθύς τῷ ἱερεὶ παρασκευάσον ἄριστον. - Ὡς οὖν οὗτοι πρὸς τὴν μονὴν ἀφίκοντο τῆς ἱερᾶς ἡθῆς λειτουργίας ἐκτελούντης πρὸς τὸν ποταμὸν ὁ ῥηθιζὲς ἅπεισι μοναχοῖς, καὶ χεῖρας προθείνας ἰχθύων ἐγκρατῆς τριῶν ἀλλ' οὐ (f. 44) πλειόνων, κατὰ τὸν τοῦ μακάρος γίνεται λόγον, πολλῶν μὲν καὶ μεγάλων ταῖς αὐτοῦ προσπελάσαντων χερσὶ. τῷ ῥοθίῳ δὲ αὐθις κατασυρέντων τοῦ ποταμοῦ.

Ἐκστασις ἐπὶ τούτῳ τὸν μοναχὸν ἐκείνον εἰσῆει τὸν τοῦ μεγάλου λόγον. ὃν χαριεντιζόμενος εἶπεν, εἰς ἔργον ἐκβεβηκότα θεώμενον. Αἱ γὰρ πλεῖσται τῶν τούτου προαγορεύσεων διὰ τὸ τοὺς ἀνθρώπους λανθάνειν

manu palpavit. Tunc ex ore eiecta tabe ulceris et sanguine, praeter expectationem omnem infirmus sanus vigensque restituitur; atque ad monasterium suum reversus est gaudens, in hymnis celebrans Deum ex ore suo.

§ XXXV.

Quadam vero die monachus ad sanctum virum venerat quaesitum, ut monasterii illius sacerdos ad suum accederet oratorium, ibique sacrum faceret. Cum Sabas annuisset, rursus ille monachus dixit: « Venerande pater, nobis neque copia rei alicuius est, ut sacerdoti aliquid exhibeamus, cum tantum paululum panis ac quidem durissimi dentibusque difficilis supersit. » Tunc ille dulci ac subridenti facie iussit ad proximum flumen descendere, ac e tribus piscibus, quos coepisset, mensam sacerdoti instruere. Ambo illi ad oratorium accesserunt, et postquam sacra peracta sunt, monachus ad flumen descendit, et vix extensis manibus tres pisces habuit dumtaxat, nihilque amplius; atque hoc pacto completa sunt verba; etsi pisces alii multi grandioresque essent, ad eiusque manus venirent, qui cursu fluminis rapiebantur.

Quamobrem multa admiratione repletus est ob ea, quae sanctus vir subridens edixerat, quaeque statim impleta fuerant. Praeterea plures tanti viri praedictiones ignotae ab hominum

ἐπειγέσθαι, κατὰ παιδείαν εἰώθασιν
γίνεσθαι τούτῳ.

§ Λγ'.

Οὗτος τοίνυν ὁ θαυμαστός καὶ
θειότατος Σάβας τινὲ τῶν τῆς πό-
λεως οἰκητόρων Ἀμάλθης ἀγωγῆς
ἐπειλημμένῳ θεοφίλῳ, Πέτρος αὐ-
τῷ ὄνομα, οὕτῳ διέκειτο φιλικώ-
τατα, ὥστε καὶ τὰ τῆς μονῆς ἱερὰ
κειμήλια, ἡνίκα τὴν τῶν Καλα-
βρῶν οἱ θεοστυγεῖς Ἰσμαηλίται κα-
τέτρεχον, τῷ ἐκείνου οἴκῳ ἐναποτί-
θεσθαι. Τούτῳ τοιγαροῦν τῷ ἀνδρὶ
παῖδες ἦσαν οὐ τοσοῦτον ἀπὸ τῶν
σωματικῶν χαρακτήρων ὅσον ἀπὸ
ψυχικῆς ἀρετῆς τὴν πρὸς τὸν φῶντα
φέροντες ὁμοιότητά ἤρθετο γούν ἐπὶ
τῇ τούτων ὁ ἀνὴρ θέα, καὶ ἐπ' αὐτοῖς
μετὰ γε θεὸν τὰς ἐλπίδας ἐσχάλευεν.
Ἀλλὰ γὰρ ὅρα τὴν ἀθρόαν μετα-
βολὴν καὶ τὰ τοῖς ἐντυχίαις εἰς δυσ-
τυχίαν ἐν βραχεὶ μεταπίπτοντα. Εἰς
γὰρ αὐτῶν ἀρρώστια περισχεθεὶς με-
ταλλάττει τὸν βίον.

Ὁν τὰ σπλάγχνα σπαραττόμενος ὁ
πατὴρ ἐθρήνηι πικρῶς, καὶ τὴν δού-
νην οὐκ ἔφερεν, ἀμέλει καὶ πρὸς τὸν
μέγαν διαγνοὺς ἀρικέσθαι ὥς ἂν παρὰ
ἐκείνου τύχοι παρηγορίας. Εὑρέθη τὲ
πλοῖον μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ καὶ πρὸς
τινα τόπον Παλινόδιον τῇ Λατίνων
κεκλημένον φωνῇ ἐν τοῖς τῆς Λου-
κανίας (/. 45) ὁρίοις ὄντα γενόμενος.
τῷ λιμένι προσώκειλεν· ἐκεῖ γὰρ τὸ
τηνικαῦθα διέτριβεν ὁ μακάριος.

Τῆς νηὸς οὖν ἀποβάντες, περὶ
λύχνων γὰρ ἦλθον ἀράς, τῇ γὰρ
ἑαυτοὺς ὁόντες διανεπαύοντο. Ὁ δὲ
πολύς τῷ πνεύματι Σάβας τὴν
τούτων ἐγνωκὼς ἄριζιν ἄωρὶ τῶν
νυκτῶν, ἵνα καθεύδοντες ἦσαν ἐπι-
ροίτῃ· οὕς διυπνίσας, - Ἀγγεῖς, ἔφη.

memoria exciderunt, ex iis, quas
ad fidelium aedificationem ac
doctrinam non raro enunciabat.

§ XXXVI.

Amalphantanae urbis quemdam
incolam, nomine Petrum virum
sane pium, tanto prosequabatur
amore ac fiducia divinus Sabas,
ut ei custodienda concediderit
sacra vasa et cimelia monasterii,
quando Deo odibiles Ismaelitae
Calabriam incursabant, ut in
domo sua recondere. Viro au-
tem isti erant tum in aspectu
corporis tum in virtutibus ani-
mae filii similes; in quibus ille
valde solabatur, ac post Deum
spem omnem reponebat. Sed
illico tanta eius felicitas in ae-
rumnam versa est; nam e na-
tis alter in morbum incidit, ac
morte abripitur.

Valde commoti flentisque pa-
tris dolori nihil mederi valebat;
qui tandem ad Sabam cum suis
accedere constituit, ut sibi opitu-
laretur. Conscensaque cum illis
navi ad quemdam Lucaniae lo-
cum appulit, qui a Latinis Pa-
linodion nomine appellatur, ubi
tunc beatissimus Sabas moram
trahebat.

Cumque iam sero esset, ad-
motis luminibus, in terram de-
scenderunt, ubi noctem transi-
gere opus erat. Sed ille mira-
bilis, cum in spiritu de horum
adventu certior esset factus, in-
tempestiva nocte ad eum discum-

πρὸς τὸν ἑαυτοῦ φίλον, ἰδὼν ἐπὶ τῇ τοῦ παιδὸς τελευτῇ; Εὐχαριστεῖν θέον, ἀδελφε, τῷ θεῷ καὶ τὰ συμπίπτοντα γενναίᾳ φέρειν ψυχῇ· οὐ γὰρ μέγρι τούτου τὰ λυπηρὰ στήσεται· ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἀρχὴ τῶν συμφορῶν καὶ προσέμιον· πικρότερα δέ σοι τούτου μετὰ μικρὸν ἀπαντήσεται· καὶ τότε τῷ κοινῷ τῆς φύσεως καὶ αὐτὸς λειτουργήσεις νόμῳ. Ταῦτα δέ σοι πρὸς τὸ ἐμπαράσχευον εἰναί σε προεῖπον. —

Τούτων ὑπὸ τοῦ Θεσπεσίου λεγομένων πατρὸς, ἐνεὸς ἐκεῖνος γενόμενος παλλομένην εἶχε τὴν καρδίαν καὶ ἄττουσαν, καὶ ἄρα τίς πρὸ ἡμῶν ἐπισοιτήσας τῷ τόπῳ τὰ συμβάντα τῷ πατρὶ διηγήσατο πρὸς ἑαυτὸν ἐλόγιζετο. Διερευνήσας οὖν ὁ ἀνὴρ καὶ μαθὼν ὡς οὐδεὶς πρὸ αὐτῶν ἐλθὼν τῷ μεγάλῳ τὰ γενόμενα διεσάφησεν· ἀλλὰ καθαρότητι νοῦ ταῦτα γνοῦς ὁ θαυμασιος ἐξεζώνησε. Θερμοτάτῃ τῶν αὐτοῦ ποδῶν πίπτει ὁράττεται, καταριλῶν μετὰ θαυμάσιον αὐτοῦς, ὡς δὲ καὶ τῆς χειρὸς τῆς ἱερᾶς, καὶ τῆς τῶν γεγονότων αὐτὸν διατρανώσεως ἐκπληττόμενος ὑπομονὴν τε παρὰ Θεοῦ δοθῆναι αὐτῷ πρὸς τὸ εὐχαρίστως ἐνεγκεῖν τὰ ἐπερχόμενα ἐξαιτούμενος.

Ὁ δὲ λόγους παρὰκλητικοὺς ἐπιβόῶν αὐτὸν, εὐλογίας τε (f. 16) μεταδούς πρὸς τὸν οἶκον ἀπέπεμψε. Οὕτω τριᾶκοντα παρήλθον ἡμέραι, καὶ εἰς πέρας τὰ ἐπηγγελλόμενα ἐξέβαινε· καὶ αὐτὸς δὲ μετ' οὐ πολὺ κατὰ τὴν τοῦ μεγάλου προῖρήσιν καταλβεῖ τὸν βίον· καὶ ταῦτα μὲν οὕτω.

bentem accersit, excitavitquedicens: «Ingemiscis, amice, dilecti tui obitum recogitans? Gratias, frater, agere magis deberes Deo, et dolorem animo forti sustinere; nam hucusque nec ad principium et prooemium malorum venimus. Longe acerbiora et tibi brevi sustinenda sunt; tunc commune debitum naturae tu quoque persolves. Haec tibi, ut paratus omnino sis animo, praedixi.»

Quae cum diceret beatus Sabas, ille mutus haerebat, corde pulsante ac dolente, suoque animo versabatur, quomodo quis praecurrisset, ac patri quae sibi acciderant, enarrasset. Sed cum omnia inquireret, et certior factus esset neminem praevenisse, vel Sabae nuntiasse, sed eum in claritate animae haec prophetasse, vivissima fide accensus ad eius pedes procubuit, atque manus eius sanctis lacrymis rigavit, ac exterritus ab eo rogabat ut sibi opem patientiae a Deo largiri precaretur ad omnia cum gratiarum actione sustinenda.

Tunc verbis usus solatoriis Sabas, eum confortavit benedictione quoque sua, domumque remisit. Nondum triginta dies intercesserant, et praemonita evenere, ipseque sicut dictum erat, diem obivit supremum.

§ ΛΖ'.

Μοναχὸς δὲ τις ἐπίσημος τῆς ἀρετῆς ἐραστῆς καὶ ἱερέως ἀξιωματικὸς φαιδρυνόμενος. πλείστην τὴν πρὸς τὸν θεσπέσιον γέροντα κτώμενος πίσιν πάθος τι πρὸς τῇ σιγῇ δεινῶς ἐξοιδοῦμενον ἔσχεν· ὅπερ μέγιστον βλάβος οὐ τοῖς ὀφθαλμοῖς μόνον, ἀλλὰ ὅτῃ καὶ τοῖς ὁδοῦσιν ἐπινεγκεῖν ἔμελλε. Πάσης οὖν ἰατρικῆς πρὸς τὴν ἱάσιν τέχνης ἀπελεγχθείσης, καὶ μηδενὸς τῆς συμφορᾶς εὐρισκομένου φαρμάκου, ἐπὶ τὸν θαυμαστὸν ἐκεῖνος ἔγνω καταφυγεῖν ἱατρὸν, καὶ τὸ ἄντρον, ἐν ᾧ τὸν τῆς ἡσυχίας ἄλλον ὁ γενναῖος διήνευσεν, ἐνθα καὶ τὸν νεκρὸν ἀνέστησε παῖδα, καθὼς ἥδη φθάσας ὁ λόγος παρέστησεν, ὁ πάσχων καταλαβὼν, εὐρίσκει τὸν μακαρίτην πυρετῷ λάβρῳ τὰ ἐνδόν ἀποσμύγοντι συνεχόμενον, ψαλίῳ τε κατὰ γῆς ἐβρίμμενον προσανακείμενον. Ἐπιβελὼν οὖν ὁ Σάββας τῷ τοῦ μοναχοῦ πατρὶ τούς ὀφθαλμούς, καὶ τὸ ἀνήκεστον ἰδὼν τῆς πληγῆς μετὰ καλεῖται τοῦτον πρὸς ἑαυτὸν, καὶ τὴν ἀγίαν ἐπιθεῖς χεῖρα τῇ παρείᾳ, μικρὸν τε ταύτην ἐν ἐκείνῃ διαναπαύσας τὸν ἀδελφὸν τοῦ πάθους ἐλευθεροῖ, καὶ πρὸς τὴν ἰδίαν ἐκπέμπει μονήν.

§ ΛΗ'.

Κατὰ τινα δὲ καιρὸν ἐλαίου σπάγνις τὴν τοῦ ἀρχιστρατήγου κατελήρει μονήν, καὶ ἔμελλεν ὁ θεὸς σιγῆς ἀρεγῆς ἔσεσθαι ἐπεὶ μηδὲ δυνατόν ἦν ἐν τοῖς ὁρίοις ἐκείνοις εὑρεῖν, οὐκ ἐπιτηδεύειν πρὸς ἐλαίου φορὰν ἐχούσης (f. 17) τῆς χώρας καὶ βουλούμενός τις ὠνήσασθαι κατὰ γὰρ τὸν τοῦ ἐλαίου καιρὸν, τριῶν ἡμε-

§ XXXVII.

Monachus quidam sacerdos virtute conspicuus et erga sanctum senem devotissimus gravem tumorem in gena patiebatur, unde magnum erat ei tum oculis tum dentibus futurum damnum. Frustra medicae artis adiuventis expertis, nulloque in medelis tanti mali reperto levamine, ad sanctum hunc medicum is pergere statuit; et speluncam, in qua solitariae vitae laboribus se mancipabat, cum fide valida ingressus est, ubi et mortuum puerum vitae restituit, ut paulo ante narravimus. Sanctum virum humi iacentem supra parva storea reperit vehementi feбри aduri. Elevatis oculis ad accedentem infirmum, eiusque intolerabili cognito dolore, ad se arcessit, leniter manu sua sancta genam tetigit per aliquod temporis, comprimens, et statim a morbo liberum sanumque fratrem illum ad suum redire iussit monasterium.

§ XXXVIII.

Penuriam olei monasterium suum S. Archangeli passum est; et eremus ille a locis incolatis adeo erat remotus, ut oleum vix in illis finibus posset reperiri, nullusque modus aderat ad illud habendum, ut ad monasterium deduceretur; quinimo etiam olivarum tempore monachis neces-

ρῶν ὁδὸν ἐνίοτε δὲ καὶ ἐπὶ τὰ ἡναγ-
κάζετο στέλλεσθαι. Ὡς οὖν ἀνηγ-
γέλη τῷ μεγάλῳ περὶ τοῦτου πατρὶ·
τότε μὲν σιωπῇ ἑαυτὸν ἐπιτρέπει,
μετὰ μικρὸν δὲ τοὺς πάντων λαῶν
ὀφθαλμοὺς· οὐ γὰρ ἐπιδοκτικῶς ὥσπερ
ἄλλός τις εἰώθει προσεύχεσθαι. Τὸν
ἱερόν τε νῶν εἰσδραμῶν χεῖρας σὺν
τῷ νῷ διατείνει πρὸς ὕψος· καὶ
ταῖς εὐχαῖς ἐπὶ πολὺ προσανέχει. Καὶ
(ὡ τῆς μεγαλουργίας) τὸ κατὰ τὸ
θυσιαστήριον καίμενον τοῦ ἐλαίου
σκεῦος κενὸν τὸ τηνικαῦθα τυγγάνον,
ἐκεῖνου προσευχομένου μεστὸν γε-
γονὸς ἐν τέσσαρσιν ἀπέχρησε τού-
τοις μηνσίν, ἄχρις οὗ ὃ τοῦ ἐλαίου
καὶρὸς ἐπεδῆμυσε.

Καὶ ἐν τῇ τοῦ ἁγίου δὲ Λαυ-
ρεντίου μονῇ τοιοῦτόν τι τῷ Σάββα
τεθυματουργήτο, πλὴν ἐκεῖ μὲν
ἐλαίον τῷ ἁγνῷ βραχὺ τι ἐνῆν διὰ
τῆς τοῦ μάκαρος ἐπέδωκε προσευ-
χῆς· ὃ παραπλήσιον τῇ τοῦ Θεο-
βίτου θυματουργίᾳ. ἐνταῦθα δὲ
κενὸν τὸ σκεῦος ἔν, ὡς ὁδεῖλωται.
παραδόξως ἐμπίπλυνται ὅπερ τῆς
θεοσημίας ἐκεῖνης καὶνότερον καὶ
περιφανέστερον.

§ ΛΘ'.

Τοιούτων τοίνυν ὑπαρχόντων τῶν
εἰρημένων, οὐδὲν ἥττον ἔχει καὶ
τὰ ἐξῆς ὡς αὐτίκα μαθήσεσθαι. Δω-
ρόθεος γὰρ τις καὶ πλούτῳ βρίθων
καὶ γένει περιφανὴς ἐκ τοῦ ἄστεος
Σαπωνίου ὑπάρχων, τῶν μὲν τοῦ
κόσμου κηλίδων ἀμιγῇ τῇν ἑαυτοῦ
διετήρει ψυχῇ. Πρὸς δὲ τὰ Θεῶ
φιλα πάσῃ τετραμμένος ἦν γνώμη.
καὶ τῆς πρὸς σωτηρίας φερούσης
ἄκρον χωρὶς εἶχετο. Τοῦτω τοίνυν
θερμοτάτῃ πρὸς τὸν Σάββαν πίστις

sarium erat sustinendum iter
dierum modo trium modo se-
ptem ad oleum comparandum.
Quando venerando patri id nun-
tium est; ipse aliquantulum
siluit, et paulo post a nemine
visus (nam ille non solebat palam
orationi instare) ingressus eccle-
siam, et oculis manibusque ad
coelum elevatis prolixius preca-
batur. Tunc valde mirandum
factum est spectaculum. Vas
grande olei apud altare erat
vacuum, et illico, Saba exo-
rante, adeo repletum est, ut per
quatuor menses usui sufficeret,
quousque tempus olei novi re-
diret.

Simile quoddam acciderat et
in monasterio S. Laurentii. Sa-
bas parvo quodam in vase mi-
raculum patravit oratione sua
non dissimile ab illo Eliae Thes-
bitae. Illud enim Eliae vas pau-
lulum olei habebat, ut omnes
plane norunt, hic autem olei va-
sculum erat omnino vacuum,
sed oratione Sabae repletum est,
prodigio sane et magis novo,
magisque splendido.

§ XXXIX.

Etsi autem haec quae narra-
vimus adeo sint et splendida et
nova, haud minora vobis quo-
que videbuntur, quae modo di-
cenda erunt. Divitiis locuples et
nobilitate generis insignis erat
Dorotheus de castro Sassonio,
qui tamen a mundanis curis ani-
mam suam puram servabat; imo
vero ad omnia, quae Deo pla-
cita essent, et mente et corde
devoto ferebatur, et in via Do-

ἐν ἡν, καὶ συνεχῶς παρ' ἐκεῖνον ποι-
τῶν, εὐλογίας τε παρὰ τοῦ ἀνδρός
ἤξιούτο, καὶ τὴν ψυχὴν σώζειν δύ-
ναμένος (f. 48) δεχόμενος ἐντολάς.
Τέλος αὐταῖς ἀγαθὸν οἶκαδ' ἐπάλιν
ὀρυμὼν ἐπετίθει. Βασκίνας οὖν τού-
τω τῆς ἀρετῆς ὁ μιτάνθρωπος θαί-
μων καὶ ὀσμενής, τοῦ θεοῦ κρίματι
συγκεχωρηκός τος ἀβόήτοις. ἄθροον
αὐτῷ συνεισφύαρες δαίματός ἐπλή-
ρου δεινῶν καὶ τῇ γῇ προσαβράστων
αὐτὸν, διασπρέφειν μὲν ὀρθαλμούς,
διαμασῶσθαι δὲ χεῖρας ἡνάγκάζει.

Καὶ τὸ πρᾶγμα κατηφείας τοὺς
περιστῶτας ἐδείκνυ μεστός, ὀρώ-
τας τὸν πρὸ μικροῦ σώζοντά τε καὶ
κόσμιον. δαίμονος ἀλιτηρίον παίγνιον
καθιστάμενον.

Μικρὸν γοῦν ἐκνήψαντα τὸν Δω-
ρόθεον μνήμη τις αἰρεῖ τοῦ με-
γάλου πατρὸς καὶ ὁρομαῖος τὴν
τούτου καταλαβὼν οἶκόν τινι τοῖς αὐ-
τοῦ προσπίπτει ποσὶ δάκρυσι θερ-
μοῖς πλύνων αὐτούς, τὴν συμφορὰν
ἀπαγγέλλων ἐκεῖνα αἰτῶν. ἄπερ
αὐτῷ μὲν μεγέλα λαβεῖν, ἐκεῖνω
δὲ παρασχεῖν εὐχερές. Τὸν δὲ σύν-
δακρυον ἐπὶ τούτῳ γενόμενον, τοῦ
ἐδάκρυος τε αὐτὸν ἀναστήσαντα πρὸς
τὴν ἐκκλησίαν εἰσαγαγεῖν ὑπερευ-
ξάμενόν τε συντόνως αὐτοῦ ἐλέω
τὸ μέτωπον, ὡς σύνηδες ἦν, ἀλειψαι,
τὸ σταυρικὸν αὐτῷ σημεῖον ἐπιβα-
λόντα, τὸ σκαῖόν τε πνεῦμα διώ-
ξαντα σωζονεῖν παρασκευάσαι τὸν
ἄνδρα καὶ πρὸς τὸν οἶκον τῷ θεῷ
ἀνθομολογούμενον ἀποπέμψαι.

§ M'.

Μετέλθωμεν τοίνυν καὶ ἐφ' ἐτέ-
ραν θαυματουργίας διήγησιν τοῦ
ἀοιδίου πατρὸς. Ὑνὴ τις ὑπὸ πνεύ-

mini strenuus ambulabat. Ma-
gna erat eius fides erga Sabam;
illum frequentabat, eiusque be-
nedictione confortabatur et do-
cumenta ad animae salutem con-
ducentia recipiebat, deinde do-
mum reversus omnia operi man-
dabat. Cui invidens hominum
terribilis inimicus, permittente
Deo impenetrabilibus iudiciis,
clam accedens tanto cum ter-
rore percussit, ut in terram al-
lidere, oculos detorquere et ma-
nibus pinsare adigeret.

Ad haec omnes magno moe-
rore repleti erant, cum viderent
illum paulo ante sanum morige-
rumque, nunc esse ludibrium
insidiatoris diaboli.

Cum parum levaretur Do-
rotheus, in mentem ei venit
beatus pater, ad quem cucurrit;
et vix habitaculum attigit ad
eius sese pronum dedit pedibus,
quos lacrimis irrigabat; suam
enarrans aerumnam postulabat,
ut quae sancto viro facilia, sibi
vero maxima dona erant, largi-
retur. Collacrimantem Sabas eum
erexit, in ecclesiam adduxit, at-
que enixe in orationem effusus
frontem, ut ei mos erat, oleo
per crucis signum inunxit. Hac
ratione adegit malignum disce-
dere spiritum, ac Dorotheum sa-
num liberumque et Deo gratia-
rum agentem laetum ad sua di-
misit.

§ XL.

Ad alia veniamus tanti viri
prodigia. Mulier quoque a malo
dīre exagitata spiritu per multos

ματος ἀκαθάρτου συνείχετο δεινῶς βασανίζομένη ἐπὶ χρόνους πολλοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ παρεγενετο δὲ πρὸς τὸν μέγαν τοῦτον ἱατρὸν ὑπὸ τῆς φήμης ἐλκομένη τῆς πρὸς αὐτὸν τὸν ὡς ἀληθῶς μυσταγωγημένον καὶ θεοφορούμενον· Καταλαβοῦσα δὲ τὸν πάνσεπτον ναὸν τοῦ πνεύματος διώκτου Φιλιππου, (f. 49) ὃν ἐδήματο ἐκ βάρων Μακάριος ὁ τούτου ἀδελφὸς ὁ Θεοφιλῆς καὶ ὄντος μακάριος, ἐν τῷ εἰσέρχεσθαι αὐτὴν ἐν αὐτῷ ἐξαίρνης ῥίπτει αὐτὴν εἰς τὸ μέσον τοῦ ναοῦ τὸ πονηρὸν καὶ παμμίαιρον πνεῦμα· καὶ τὰ συγγενῆ τῶν προτέρων ἐνεργεῖ ὁ δόλιος εἰς αὐτὴν τὴν ταλαίπωρον φωνὰς ἀτήμους καὶ ἀτρεπεῖς δι' αὐτῆς ἀνακράζων· καὶ ἄρρὸν ἀποπτύουσα διὰ τοῦ στόματος αὐτῆς, καὶ χεῖρας στροβοῦσα, καὶ τοῖς ποσὶν ἀτάκτως τὸ ἔδαφος παίουσα· ἐλεηνὸν θέαμα τοῖς ὁρώσιν ἐτύγγανεν.

Ὁ δὲ μέγας Σάβας ἐν τῷ ναῷ βουλόμενος εἰσιέναι, καὶ τὰς ἐωθίνας ἱκετηρίας τῷ κυρίῳ ἀποδοῦναι προαιρούμενον εὐχάς, εἶδεν αὐτὴν πᾶσχουσιν οὕτως ἐλεεινῶς, καὶ εὐσπλαγγίσθη ἐπ' αὐτῇ ὁ λίαν συμπάθης καὶ χρηστομιμήτης διαφρονῶντως φιλόκλινος. - Καὶ λέγει αὐτῇ ὁ ἀοίδιμος. - Ὡ γύναι, τί ζητοῦσα ἐνταῦθα παραγέγονας παρ' ἐμοῦ ἁμαρτωλοῦ ὄντος ἀνθρώπου; Εἰ δὲ ὅλως ἐρᾷς ἐλευθερίας τυχεῖν, τοῦ συνθλιβεύοντος σε πονηροῦ καὶ ἀκαθάρτου δαίμονος, ἀναλαβοῦσα τὸν ζυγὸν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ μοναχικῷ καὶ ἀγγελικῷ τάγματι, μέτελθε βίον σεμνὸν ἐν μοναστηρίῳ παρθένων ἁγίων εἰσελθοῦσα· καὶ ἴταί σε κύριος ὁ θεὸς τῇ αὐτοῦ ἀγαθότητι. Τὸ δὲ γύναιον τῶν λεγομένων αἰσθόμενον συνέθετο πάντα ποιεῖν, ὅσα πρὸς αὐτὴν

annos plurima passa fuerat. Fama tanti viri arcessita, ad hunc venit medicum, qui vere fuerat Dei mystes et portitor. Petiit sanctuarium beati Philippi qui est immundorum spirituum flagellum, quod sanctuarium e fundamentis extruxerat Macarius, Sabae dilectus frater et vere iuxta nomen suum beatus. Vix ingressa, extemplo a maligno et immundissimo spiritu in medio templi prostrata est atque, ut alias, daemon ad ea facienda adigebat quae commiserationem movent, per os mulieris inconditas voces inconuenientesque eructans, spumamque e dentibus vomens, manus detorquens et pedibus in pavementum calcitrans miserandum in modum; quod certe spectaculum grave erat videntibus.

Magnus Sabas ut matutinales preces cum fratribus Deo offerret templum ingressus, vidit illam tanta patientem atque ad misericordiam ex imo pectore motus, dixit: - Quid huc a me homine vere peccatore quaerens mulier advenisti? Si cupis perfecte liberam evadere a vexante spiritu maligno, suscipe iugum Christi in monastico atque angelico habitu, teque ad vitam Deo sacram in virginum asceterio converte; et Dominus Deus benignitate sua te sanam faciet. - Cumque mulier professsa esset statim se facturam omnia quae magnus ille edixerat, statim ac eam Deus ad pristinam sanitatem restituisset. Tunc a Saba, ut ei mos erat, deprecante e lampade sancti olei

ὁ μακάριος προσεφθέγγετο, εἰ μόνον
 ἰάσεως ἐπιτύχη. Τὴν συνήθη οὖν
 ὁ μέγας ποιήσας εὐχὴν καὶ ἐκ τοῦ
 ἁγίου ἐλαίου τῆς κανοῆλας ἐπιχρίσας
 αὐτῆς τὸ μέτωπον στυροειδῶς θάτ-
 τον ὑγιῇ ταύτην ἀποκατέστησεν.

Καὶ ἐπορεύθη τὴν ὁδὸν αὐτῆς·
 χαίρουσα καὶ δοξάζουσα τὸν θεὸν
 πάντα πληρώσασα τὰ παρὰ τοῦ μα-
 καρίου καὶ ἁγίου πατρὸς λαληθέντα
 πρὸς αὐτήν.

§ XLV.

Ἀλλ' ἐπειδὴ χρόνος ἔστιν τὸν
 λόγον προβῆναι, καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ
 πανολβίου τούτου ψυχροφελῆ διηγή-
 σασθαι κατορθώματα, καὶ τοῖς προ-
 λαβοῦσι συνάψαι εἰς ὁρᾶν μὲν θεοῦ
 τοῦ ταῦτα οἱ αὐτοῦ ἐνεργοῦντος, εἰς
 ἔπαινον δὲ τοῦ δοιοῦ, καὶ ὠφέ-
 λειαν, τοῖς πιστῶς ἐντυγχάνουσι καὶ
 ἀκρωμένοις.

Μοναχὸς τις ἔξ ἐπηρείας τοῦ
 διαβόλου ἐν τινι τόπῳ ἀρυπνῶσας
 μετὰ τὸ αὐτὸν ἀριτεῖσαι ὅρις ἐρ-
 πύσας διὰ τοῦ στόματος εἰσέδω εἰς
 τὴν γαστέρα αὐτοῦ, καὶ ἦν κατε-
 σθίων καὶ διαβόρησων γαλεπῶς τὰ
 ἐνδοσθία αὐτοῦ ἐπὶ ἡμέρας πολλὰς
 ἐλεεινῶς, ὥστε πολλάκις κείσθαι
 αὐτὸν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ὡς ἐπὶ
 ὄραν μίαν ἄρωνον, ὡς νομίζειν
 τοὺς παρατυγχάνοντας αὐτῷ κατὰ
 τὴν ὄραν ἐκείνην νεκρὸν γεγο-
 νέναι. Πολλὰ οὖν γρήματα εἰς ἱα-
 τρούς ἀναλῶσας ὑπὸ οὐδενὸς αὐτῶν
 οὐκ ἴσχυσεν ἰαθῆναι· ὕστερον δὲ
 πάντων εἰς ἐννοιαν ἐλθὼν τούτου
 τοῦ πανολβίου πατρὸς ἡμῶν Σάβα,
 παραγίνεται πρὸς τὸν ἁμισθὸν τοῦ
 τὸν μέγαν ἱατρὸν ὑπὸ τῆς φήμης
 ἐλκόμενος πρὸς αὐτόν. Καὶ μετὰ
 πολλῶν θαυμάτων καὶ στεναγμῶν

in fronte signum crucis accepit,
 et illico libera evasit.

Absque mora viam suam ar-
 ripuit laetabunda et omnino glo-
 rificans Deum ut, quae beatus
 ille pater sanctusque dixerat,
 impleret.

§ XLII.

Cumque nobis tempus suppe-
 tat ad sermonem producendum,
 iuvat et reliqua enarrare ani-
 mabus utilia gesta, ac virtutes
 huius venerandi viri tum ad glo-
 riam maiorem Dei unde haec
 sunt, tum etiam ad laudem sancti
 senis atque ad aedificationem
 eorum qui inde utilitatem acci-
 piunt eaque audiunt.

Versutia diaboli monachus
 quidam post prandium somno sese
 dederat, dum per iacentis os an-
 guis intravit in ventrem, ibique
 viscera mordebat vorabatque
 miserabiliter per multos dies.
 Iacebat ille interdum humi pro-
 stratus ac mutus, ita ut acce-
 dentes iam mortuum reputa-
 bant. Medicis multa iam dede-
 rat, sed nullum emolumentum
 habuit; tandem ei in mentem
 venit, ut ad patrem nostrum
 Sabam accederet, quem fama
 mirabilem medicum praedica-
 bat. Ad eius genua multis cum
 lacrimis gemitibusque pronus
 enixe oravit, ut e tanto malo
 eriperet. Servus ille Domini mi-
 tis ac dulcis sic cum compella-
 tus est: - Ne despondeas animo

προσπίπτων αὐτοῦ τοῖς γόνασι ἐδέετο ἐκτενῶς τοῦ μακαρίου ἀπαλλαγῆναι τοῦ τριούτου πάθους. Λέγει τοίνυν πρὸς αὐτὸν ὁ θεράπων κυρίου ἐν ἐπεικειᾷ καὶ πραότητι - Μὴ ἀθύμῃ τέκνον ἐπὶ τοῦτο πικρῶς καὶ ὀλιγόρως· ὁ γὰρ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς θύνατός ἐστιν παρασχεῖν σοι τὸ αἵτημά σου λυτρούμενός σε τοῦ συγκόπτοντος καὶ συνθλίβοντός σε ὄφρου· ἐγὼ γὰρ τίς εἰμι ὁ ταπεινός (f. 50) ὅτι τριαύτην ὑπόληψιν ἔχεις εἰς ἐμὲ ὡς θυνάμενον τριαῦτα ποιεῖν; - Οὐδὲ ἐπέχειτο μᾶλλον μετὰ πίστεως καὶ θαυμάσιον ἀντιβόλῶν αὐτὸν καὶ λέγων. - Οὐκτεῖρησόν με δοῦλε τοῦ θεοῦ, καὶ ἐλεησόν με. ῥυόμενός με τοῦ συγκόπτοντος τὰ ἐνδόσπιά μου διηνεκῶς, ὅτι οὐκ ὑπορέσω τὰς ἀλγηδόνας αὐτοῦ. Οὐδὲ μέτριος καὶ λίαν συμπαθέστατος τοῦ θεοῦ δοῦλος λέγει πρὸς αὐτόν. - Ἀπελθε τέκνον ἐν εἰρήνῃ ἐν τῷ κελλίῳ σου, κακεῖ σε ἐπισκέψεται κύριος τῇ αὐτοῦ ἀγαθότητι λυτρούμενός σε τῆς θανατηφόρου ταύτης ἀλγηδόνος. Πλὴν ἔσει τοῦτο εἰδὼς, ὅτι οἱ ἡς ὁδοῦ διήλθεν ἐν σοί, διὰ αὐτῆς πάλιν ἐξελεύξεται ἔτι ζῶν. Σὺ οὖν μηρὸν κακὸν ποιήσης αὐτῷ, ἀλλ' ἄρες αὐτῷ περευθῆναι εἰς τὸν προλεόν αὐτοῦ. -

Ταῦτα ἀκούσας ὁ μοναχὸς καὶ πιστεύσας τοῖς ὑπὸ τοῦ Σάβα λαλουμένοις, ἐπορεύθη τὴν ὁδὸν αὐτῶν χαίρων. Ὡς δὲ τὸ κελλίον αὐτοῦ κατέλαβεν ἀπὸ τοῦ κόπου τῆς ὁδοπορίας ἐκάθευδεν καὶ πάραυτα ἔξυπνος γεγωνὼς ὅρα τὸν ὄφιν ἐξελθόντα ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ καὶ τῇ γῇ προσσυρόμενον. Καὶ αὐτὸς ἐδόξασε τὸν θεὸν φωναῖς ἀλαλήτοις τὸν διὰ τοῦ θεράποντος αὐτοῦ Σάβα παραδόξως αὐτὸν ἰασάμενον. καθὼς ἦτορ πρὸς αὐτὸν ὁ θαυμάσιος ἔρη.

hac in re fili; siquidem dominus noster Iesus Christus potens est, qui faciat iuxta petitiones tuas, eripiatque e tormento anguis te argentis ac tribulantis. Ego vero vilis quis sum, ut in spem aliquam reponas; et in his tibi possim succurrere? - Ille vero magis magisque exorabat respondens: - Miserere mei, et libera me ab angue tribulante viscera mea absque requie; nam dolores mei iam non sunt ferendi. - Mitis ille ac misericors servus Dei rursus ad eum ait: - Revertere in pace, o fili, et ad cellam tuam; illic visitabit te Dominus in benignitate sua, atque a lethiferis istis doloribus liberum faciet. Verumtamen scito quod anguis per eandem viam, qua ille serpens ingressus est in te, vivens quoque inde evadet; tuque nil mali ei facias, sed sine illum abire in foveam suam. -

His Sabae dictis monachus confisus reversus est gaudens, cumque in cella itinere defessus quiesceret, statim expergiscitur viditque anguem ab ore suo egressum per terram serpere. Tunc inenarrabili voce glorificabat Deum eiusque servum Sabam, cum adeo mirabiliter sanatus esset sicut ille sibi prae-dixerat.

§ MB'.

XLII.

Μετέλθωμεν οὖν τῷ λόγῳ καὶ ἐφ' ἑτερον θαυματουργίας τρόπον τοῦ θεοῦ τούτου πρεσβύτου.

Πόθος εἰσείει τινα τῶν ἐνδόξων καὶ ἐπισήμων ἀνδρῶν τοῦ τὸν ἄγιον ἀνιστορεῖσθαι καὶ εὐλογίας παρ' αὐτοῦ ἀξιωθῆναι. ὡς τῆς αὐτοῦ φήμης πανταχοῦ διαθεούσης, καὶ δίκην ἡλιακῶν ἀκτίνων φωτιζούσης τὰ πέρι αυτά. Εἰργεταί τοίνυν ὁ ἀνὴρ πρὸς τὸν ὅσιον καὶ μακαρίτην Σάβαν εἰς τὸν, ἐν ᾧ ὑπῆρχε, τόπον ἡσύχος οἰκῶν. Ἀρίαν τοῦτον ρηάσας ὁ λόγος ἐδήλωσεν καὶ τοῦτον ἐωρακώς τὸν πόθον ἀροσιώσατο τὸν ἐαυτοῦ καθὼς ἦν αὐτῷ περισπούδαστον καὶ δυνατόν. Μετὰ οὖν τὸ ἀπολαῦσαι τῆς τοῦ ἁγίου ψυχωρελοῦς διδασκαλίας καὶ παραινέσεως, προετράπει ὑπ' αὐτοῦ ποιῆσαι κατὰ τὸ εἰπωὺς αὐτῷ τὴν ἐξ ἀγάπης παράκλησιν. Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν ἐπὶ τραπέζης ἅμα τῷ μακαρίῳ, ἡτήσατο οἶνον δοῦναι εἰς θεραπείαν τῶν ἀνακειμένων. Ἐν δὲ τῷ καιρῷ ἐκεῖνῳ ἔτυγεν μὴ ἔχειν οἶνον τὸν κελλαρίτην, εἰ μὴ μόνον ὀλίγον εἰς μικρὸν ἀγγεῖον διὰ τὴν ἀναίμακτον καὶ ὑπερκόσμιον καὶ ἱερὰν θυσίαν τῆς ἀγίας λειτουργίας.

Τοῦτο τοίνυν ἐπιγινούς ὁ ὅσιος κελεύει ἐνεθῆναι αὐτὸ οὕτως εἰρηκώς. - Τὴν μὲν θεῖαν καὶ οὐράνιον μυσταγωγίαν δυνάμεθα πρὸς τὸ παρὸν ἔχειν, καὶ τῷ προσήκοντι καιρῷ ταύτην προσφέρειν τῷ ὑπεραγλῶ κυρίῳ θεῷ ἡμῶν τὸν δεῖ ἐκ μακροῦ διαστήματος ἤκοντα πρὸς ἡμᾶς καὶ πάλιν μέλλοντα τῶν ἐντεθῆναι ἀποδημεῖν, οὐκ ἔτι δυνατόν ἐστιν μὴ καὶ σωματικῶς εὐφρανθῆναι αὐτόν, καθὼς ἡδὴ καὶ τὴν ψυχὴν ὁ θεὸς λόγος εὐφράνας κατήρδενυσεν.

Ad aliud prodigium divini senis nostra procedat oratio.

Vir quidam ex optimatibus nobilibusque magno desiderio ardebat invisendi Sabam, ab eoque benedictionem accipiendi, cum tanta perstreperet fama. eiusque splendor non minus ac solares radii omnia compleret. Abiit itaque ad locum, quem tunc solitarius ille incolebat, qui Aria vocabatur; et cum illum vidisset, devotioni omni suae, quanto magis volebat, facere satis contendit. Cum salutaria recepisset monita, arcessitus est, ut mos erat, ad parvam quamdam charitatis refectionem. Edentibus illis cum sociis a sancto viro requisitum est vinum; sed accidit eo temporis momento cellaritam non habere vinum, nisi pusillum in exiguo vase servatum ad venerandum incruentum et coeleste sacrificium sanctae liturgiae.

Cuius rei certior factus beatus Sabas, iussit illud deferri dicens: - Modo non opus est sanctam celebrare mystagogiam, eamque poterimus opportuniori tempore obferre Deo; sed nunc opus est ut, qui o longinquis locis ad nos accessit, et mox est abiturus, possit nobiscum etiam et corpore laetari, sicut et spiritu laetificans irrigavit divinus sermo.

Εἶτα τοῦ ἐξέθους ὑπηρετοῦντος αὐτῷ παρισταμένου ἐπὶ τῆς τραπέζης, καὶ τὸ μικρὸν ἐκεῖν· ἀγγεῖον ὑποδείκνυντος τῷ μακαρίῳ λέγει ὁ μέγας· - Εὐλόγητός κύριος ὁ θεός· τέκνον, ὁὗς ἡμῖν πιεῖν· ὅτι οὐ μὴ ἐκλείψῃ ὁ οἶνος ἐξ αὐτοῦ, ἕως οὗ πλουσίως εὐωχῆσθωμεν ἅπαντες. - Καὶ ἦν ἰδεῖν ξένον θαῦμα καὶ παρὰδοξον ὅπως γέγονε τὸ μικρὸν ἐκεῖνο δοχεῖον (f. 51) τοῦ οἶνου ἐν ταῖς χερσὶ τοῦ ὑπηρετοῦντος καὶ θάπερ κρήνη ἀένναος βρύουσα μέχρις ὅτε ἀρκούντως εὐφρανθήσαν ἅπαντες.

Τοῦτο τῶν τοῦ μεγάλου Ἡλίου ἐν προφήταις θαυμασίων οὐ δευτέρον, ὅστις τὸν καμψάκην τοῦ ἐλαίου καὶ τὴν ὀράκα τοῦ ἀλεύρου τῇ φιλοξένῳ γήρᾳ ἠὐλόγησεν, καὶ διήρκεσεν ἕως ὁ ὑετός ἐξ οὐρανοῦ τῇ γῇ ἐφύτῃσεν· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ὁ πανίερος οὗτος πρεσβύτης πεποίηκεν πληθύνας τὸν οἶνον εἰς τὸ μικρὸν ἐκεῖνο δοχεῖον. ὡς εἴρηται. (Ὡ τοῦ θαύματος!) ἕως οὗ οἱ θαυματοῦντες εὐφρανθήσαν ἅπαντες, καὶ τὴν ὁδὸν αὐτῶν ἐπορεύοντο δοξάζοντες τὸν θεὸν ἐπὶ πᾶσιν, οἷς εἶδον καὶ ἤκουσαν παρὰ τοῦ μακαρίου παραδόξως γεγεννημένους.

§ MI'.

Ὅπερ τοίνυν μικροῦ θεῖν διέφυγεν ἡμᾶς ἀναγκαίως τοῦτο δηλωσάτω καὶ παραδοῦναι σὺν τοῖς λοιποῖς διηγήμασι τοῦ πανοσίου, δίκαιον ἡγοῦμαι· ἵνα μὴ λήθῃς βυθοῖς ἀμυρώσῃ τὸ τοιοῦτον τοῦ θαύματος ἐξαίσιον ἄκουσμα.

Οὗτος τοίνυν ὁ θεσπέσιος Σάβας ἔρωτι τὴν ψυχὴν πυρπολούμενος, ἐπὶ χρόνον συγχόν, ὅπως εἰ δυνατόν ἦν αὐτῷ, πρὸς τὰ ἅγια πορευθῆναι

Adstante itaque, qui ministrabat, et ostendente illi in mensa parvum vas illud, dixit beatus vir: - Benedictus sit Deus. Fili, da nobis bibere; quoniam non deficiet in eo vase vinum, donec omnes divitum more epulabimur. - Et tunc mirum novumque visum est spectaculum. Vas illud exiguum in manu ministrantis factum est quasi scaturigo inexhausta, ita ut omnes abundanter laetati sint.

Quod quidem non minus est prodigio illius maximi inter prophetas Eliae, qui urceolum olei et pugillum farinae hospitali viduae benedixit, et sufficientia affecit, quousque pluvia e coelo descenderet, terramque redderet germinantem. Eodem pari modo et sacratissimus senex operatus est multiplicans vinum exigui vasis, sicuti narratum est, (Oh mirum prodigium!) quousque omnes convivae exhilarati fuerint, et viam suam repetierint, glorificantes Deum in omnibus, quae audierant, et viderant effici mirabiliter a beato Saba.

§ XLIII.

Inter mirabilia illius hoc nos fugerat, quod narrare atque adiungere opus est, ne oblivionis abyssus multas. perdat illius memorias.

Grande desiderium incendemat animum sancti viri ac per multum temporis illud occupabat. ut si possibile foret. ad

Ιεροσόλυμα, καὶ προσκυνῆσαι τοὺς αὐτοῖσι σεβασμίους καὶ ἱεροὺς τόπους, τοῦτο τοίνυν, ὡς εἴρηται, ἐπὶ πολὺ κατὰ ψυχὴν ὠδύνοντι τὸ πῶς ἄρα τῆς ἐφύσεως τεύξεται καὶ ἡσθεῖη τοῦ ποθουμένου. Ἐν μιᾷ οὖν προσευχομένου αὐτοῦ, καὶ τὸν θεὸν ἐκτενῶς περὶ τούτου ἐκλιπαροῦντος, εὐθέως ὁρᾷ ἑαυτὸν ἐν τῇ ἀγίᾳ πόλει, καὶ τοὺς ἀγίους καὶ σεβασμίους τόπους περιερχόμενον, καὶ ἅπαντας προσκυνοῦντα, τὸν τε ζωηρόρον θεὸν καὶ ἄχραντον τάρον, καὶ τὸν ἅγιον καὶ πανσέβαστον Γολγοθᾶν, ὅς ἐστι κρανίου τόπος, καὶ τὸ περιβόητον καὶ κοσμοπόλητον ὄρος τῶν ἐλαιῶν, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ἅπαντα σεβάσιμον τόπον, ἐν οἷς τὰ ὑπὲρ ἡμῶν ἅγια παθήματα κατεδόξατο ὑπομεῖναι τῆς δόξης ὁ κύριος, καὶ ἐφ' οὓς περιάγων τὰ φορικτὰ αὐτοῦ ἐπετέλει μυστήρια· καθὼς ἐκ τοῦ ἀψευδοῦς ἀκήχοι στόματος, διηγούμενου, ὡς ὁ θεὸς ἀπὸ στολῆς προηγόρευσεν· εἴτε ἐν σώματι, οὐκ οἶδα, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος, οὐκ οἶδα, ὁ θεὸς οἶδεν. τοῦτο μόνον φάναι αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς.

Τοῦτο τοίνυν τὸ φορικτὸν καὶ ξένον θεώρημα τοῖς μὲν μικροψύχοις καὶ ὀλιγοπίστοις ἀπιστεῖν ἐντίχτει· τοῖς δὲ μεγαλοψύχοις καὶ πιστοῖς πίστιν τελείαν μᾶλλον ἐντίθησιν, ἀφορόντας εἰς τὴν κατὰ τὸν προφήτην Ἀβαχοῦμ ἱστορίαν. Τί τοῦτου τοῦ θαύματος πυραδὸξώτερον γέγονεν, εἰ μὴ ὡς φθάσαντες εἵπομεν τὸ τοῦ Ἀβαχοῦμ ἐν Βαβυλῶνι ἐν μεταρσίῳ ἀρτέντος ὥσπερ θεία καὶ θεόπνευστος γραφὴ ἀνιστώρησεν; Ἀλλ' ἐκεῖ μὲν ἵνα θρέψῃ πεινόντα ἐν λάκκῳ τοῖς λέουσι τὸν Δανιὴλ ἐκδοθέντα ἐνταῦθα δὲ οὐχ ἵνα θρέψῃ σάρκα πεινῶσαν, ἀλλὰ ψυχὴν θεωρητῇ καὶ ἀγίαν ἐμπύλησθαι παντὸς ἀγαθοῦ, καὶ τὸν

sancta Hierosolyma peregrinaretur, ac loca veneraretur ibi sacratissima. Cumque per longa tempora in animo haec volveret quaereretque modum, per quem voti sui compos fieret, quadam die in oratione positus Deum intensius obtestabatur, ut iuxta petitiones suas faceret. Tunc sese conspexit in ipsa versari sancta Dei civitate, per veneranda loca peregrinari, adorari divinum vificumque sepulcrum, sanctum ac venerandum Golgotham, quod est Calvariae locus, et famosum illum et toto orbi dilectum montem Olivarum; et ut brevi dicam singulas stationes, ubi Domino gloriae placuit sancta sustinere tormenta, et in via sua dolorosa operari tremenda mysteria. Haec ego ab ipsius ore accepi nobis dicentis verba Apostoli: *sive in corpore, sive extra corpus, nescio: Deus scit.*

Huiusmodi sacrosancta divinaque visio fortasse viris debili praeditis fide videbitur inverisimilis; sed iis, qui grandioris animae sunt maiorisque fidei credenda certe et mirabilis, cum ii bene norint historiam Abachum prophetae. Ecquid isto certe mirabilius factum unquam fuit, nisi illud quod nunc commemoramus de Abachum per caeleste ministerium ad Babylonem rapto, sicut nobis enarrant divinae ac a Deo inspiratae litterae? Tunc quidem hoc factum fuisset, ut esurientem Daniele in lacu leonum deiectionem enutritet; modo vero non ut

πόθον εἰς πέρας ἄγει, ὃν ἐκ πολλοῦ ὠδίνεν γρόνου δέσμενος τοῦ Θεοῦ ὁ ἀείμνηστος.

corpus esuriens reficeretur, sed anima sancta Deoque cara cummlaretur omni bono, et quoque in eo desiderio, quod ille vir sanctus iam a multo tempore conceperat, precibusque festinare studebat.

§ ΜΔ'.

Γυνή δέ τις αἰμορροίας πάθει (f. 52) συνείχετο ἐπὶ χρόνους πολλούς. ἥτις κατατρυγχομένη ὑπὸ αὐτοῦ διήγεν ἄγαν ἐλεινῶς, καὶ πολλοῖς ἰατροῖς ἅπαντα τὰ αὐτῆς ἀναλώσασα θεωραπείας οὐκ ἔτυγεν ὑπὸ δυνάμει αὐτῶν. Ἀκούσασα δὲ κατὰ τὸν μέγαν τοῦτον ἰατρὸν τελοῦμενα θαύματα, μιμεῖται τὴν ἐν τοῖς ἁγίοις εὐαγγελίοις ἐμπερομένην αἰμορροῦσαν πάλαι γυναικᾶ καὶ προσελθοῦσα τῷ μακαρίῳ μετὰ πίστεως ἀδιστάκτου ἔλεγεν ἐν αὐτῇ· - Ὅτι ἐὰν μόνον ἄψομαι τινὸς τῶν ἱματίων αὐτοῦ, σωθήσομαι ἀπὸ τῆς ἀσθενείας μου. -

Ὡς δὲ ἔγνω ὁ μακάριος τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς βουλευόμενα, καὶ κατανόησας τὴν εἰλικρινῆ καὶ ἀνεκδύαστον πίστιν αὐτῆς, ἐκτείνας τὴν ἁγίαν αὐτοῦ δεξιὰν λέγει αὐτῇ· - Ὡ γύναι λαβοῦσα τὰύτης μου τῆς χειρὸς Θεὸς ἐν ᾧ πάσχεις τόπω καὶ καθὼς ἐπίστευσας οὕτω γενήσῃτω σοι. - Ἡ δὲ γυνή τὸ προσταχθὲν αὐτῇ παρὰ τοῦ ἁγίου ποιήσασα παρχρῆμα γέγονεν ὑγιής καὶ ἀπελθὼν εἰς τὰ ἴδια δοξάζουσα τὸν Θεὸν ἐπὶ πάντι, τὸν διὰ τὸν δοῦλον αὐτοῦ Σάβαν, ἰασάμενον αὐτῆς τὸ δυσίατον καὶ γαλαιπότατον νόσημα.

§ XLIV.

Mulier quaedam sanguinis fluxu per annos plurimos contabuerat. postquam frustra in ea miserabili conditione bona sua in medicos insumpserat, etsi a nemine horum minime levaretur. Audiens vero mirabilia, quae divinus ille medicus patrarat, imitata haemorroissam illam mulierem, de qua in evangelicis historicis, ad beatum virum indubia fide accessit, dicens in corde suo: « Si vestem eius vix tantum tetigero, ab infirmitate mea sana ero. »

Veruntamen vir sanctus cognoscens, quae illa tacito voluntabat in corde suo, et simul quanta et sincera et indubia foret fides eius, porrigit ei sacram manum dicens: « Mulier hanc arripe; atque statim hoc contactu, sicut credidisti, tibi erit. » Illa iussis paret sancti viri, et sana evadit. Cum gaudio redit ad sua glorificans Deum in omnibus, quae sibi fecerat per servum suum Sabam, seque ab incurabili ac crudeli morbo sanaverat.

§ ME'

Ἡάλιν οὖν ἐκστρατεύει τὸ μισαρὸν καὶ ἀλλόκοτον ἔθνος τῶν Ἰσμηλιτῶν κατὰ τῶν προσοικούντων τῶν ἐν Καλαβρίᾳ καὶ πᾶσι τοῖς ὄρεσι αὐτῆς, τοῦ θεοῦ πάντως συγχωρήσαντος, ἣν καὶ παραχωρήσαντος, διὰ τῆς ἡμῶν ἐξ ἀπροσεξίας ἐγγινομένης πληθὺς τῶν ἀμαρτιῶν. Τότε δὲ ἔρημον καὶ ἀόκητον γέγονεν ὑπ' αὐτῶν οὐ μόνον τὸ θέμα ὅλον Καλαβρίας, ἀλλὰ καὶ πάντων τὰ ἐν τοῖς ὄρεσι καταγώγια τῶν φιλοθέων μοναχῶν.

Διὸ δὲ καὶ τινες βουλομένοι τῶν φιλησύχων μοναχῶν ἀποκρυβῆναι ἐν ταῖς ὕλαις καὶ λόγμαις τῶν κατασκέων ὄρεων οἰόμενοι τοὺς Ἰσμηλίτας διαλαθεῖν, Σάβας ὁ ἀοιδίμος ἔφη τοῖς περὶ αὐτὸν· - Τεχνία μου ἐν Χριστῷ, ἀκούσατε ἡμεῖς προσεχῶς· οὐ γὰρ, ὡς ὑπολαμβάνουσιν οἱ πολλοὶ, κατοικηθήσονται πάλιν τὰ τῶν μοναχῶν σεμνεῖα καὶ καταγώγια· ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐρημωθήσονται ὑπὸ τῶν θεοστυγῶν βαρβάρων, πυρὸς παραπάλωμα ἅπαντα γεγονότα· οὐ γὰρ ἐνοικισθήσονται τοῦ λοιποῦ ἔστι ἐν τελευτῇ ἀρσινισμῷ ὑπ' αὐτῶν γεγονότων. Ὑμεῖς δὲ ἀκούσατέ μου τῆς συμβουλίας, καὶ τῶν ἐντεῦθεν ἀπάρχαντες τοῖς ὄρεσι ἐπιβῶμεν τοῦ Σαλερينوῦ, κακεῖ ἀνιχνεύσωμεν ἡμῶν τόπον εἰς κατοικίαν· ὅστις καὶ διαιμένη ἀγρίωτος καὶ ἀνέπαφος τοῖς αἰμοβόροις τούτοις θηρίοις. -

Εὐθέως οὖν ἐκείνοι ταῦτα ἀκηκοότες παρ' αὐτοῦ, ἐδειξάν ὑπακοῆς ῥήματα. Καταλαβόντες οὖν τὸν εἰρημένον τόπον τοῦ Σαλερينوῦ καὶ πολλοὺς τόπους περινοστήσαντες πεδισίμους καὶ ὑψηλοὺς, εὗρον

§ XLV.

Cumque iterum gens inimica atque detestabilis Ismaelitarum praedonum contra Calabriae incolae irruisset, et omnes fines occupasset, Deo certe ita permittente ob neglecta ac plurima peccata nostra, non solum depopulatum est ac desertum thema totum Calabriae, verum etiam piorum monachorum in montibus habitacula.

Tunc aliqui ex iis, solitudinis amore, constituerant sese recondere in sylvis ac nemorosis inaccessisque montium locis, reputantes Ismaelitas posse latere. His vir sanctus dixit: « Filii mei in Christo, hoc sedulo attendite. Non amplius, ut creditis, haec monachis manebunt sanctuaria atque tabernacula; sed a barbaris direpta, eversa igni tradentur; nec erit incola in eis; sed novissima super eis erit everasio. Vos autem audite consilium meum. Ascendamus hinc ad fines Salernitanos, ibique locum incolatus nostri constituamus; qui intactus inviolabilisque eruentis manibus harum ferarum manebit. »

Statim illi obedientes morem his verbis gerere contendunt; ac potentes regionem Salerni, per varios circumvagati campos et montes, reperere specum in loco tuto atque plurimis

σπήλαιον ὁχυρώμενον καὶ δύσβατον τοῖς πολλοῖς· ἐν ᾧ ἦν καὶ διηδέστατον ὕδωρ πάνυ τερπνὸν καὶ ἐράσμιον. Τοῦτο ἐωρακὼς ὁ ἀοιδίμος τῷ Θεῷ ἀνθομολογεῖτο ἐκ βαθέων ψυχῆς, εὐχαριστίας προσφέρων αὐτῷ ῥήματα ὡς τούτου αὐτοῖς εὐπρεπίσαντος. Ἐκεῖ τοίνυν ὤκησαν ὁ τε μακάριος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ.

Μικρὸν δὲ ἡσυγίας ἐκαῖσε, οὐκ ἠδυνήθηεν λαθεῖν ὥσπερ ᾤετο· ἀλλὰ κατὰ τὸ γεγραμμένον ἐν τοῖς ἀρχαίοις (/. 53) εὐαγγελίοις· - ὡς οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη· οὐδὲ κρύπτει λύχνον, καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον, καὶ τὰ ἐξῆς. - Ἀκούσαντες γὰρ οἱ τῶν ὁρίων ἐκείνων οἰκήτορες ἤκειν ἐκαῖσε τὸν μέγαν, πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας καὶ ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων ἐνοχλούμενους, καὶ ὑπὸ ἀσθενειῶν ποικίλων συνεχομένους ἔφερον πρὸς αὐτὸν καθεκάστην, καὶ ἐτίθουν παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, παρόμοιον ρητὴν ἐν εὐαγγελίοις, καὶ πάντες ἐθεραπεύοντο· οἱ μὲν διὰ χειρὸς ἀρχῆς, οἱ δὲ διὰ τῆς συνήθους τοῦ ἀγίου ἐλαίου ἐπιχρίσεως, καὶ τοῦ τιμίου τύπου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ καὶ ἐπορεύοντο εἰς τὰ ἴδια ὁδοῦντες καὶ αἰνοῦντες τὸν Θεόν.

§ Μτ'.

Ο δὲ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς ῥῆξ τῶν Φράγκων ἔλαβεν τὸν υἱὸν τοῦ πρίγκιπος τοῦ ἐν τῷ Σαλερινῷ εἰς ἐνέχυρον ἐπὶ ἑτη πολλὰ, καὶ ἦν ἐκεῖ κατεχόμενος, ὡς οἰκην ὀψιδὸς ὁμηρα ἐν Φρυγίᾳ. Ο δὲ πρίγκιψ ἐδόετο τοῦ μακαρίου μετὰ δακρύων πολλῶν, ὅπως ἀπέλθῃ πρὸς τὸν ῥῆγα καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐξέλῃται τοῦ χαλεποῦ δεσμοτηρίου. Εἰξεν οὖν ὁ

inaccessio, apud quem erat et aqua valde sana atque idonea. Quae cum vidisset celebris ille vir, grates Deo ex intimo corde persolvit, qui tale servis suis paraverat habitaculum. Ibique igitur una cum monachis, quos secum tunc habebat, vir ille beatus est commoratus.

Haud multum temporis delituit in solitudine, ut sperabat. Sed, ut evangelica verba referunt, « non potest abscondi civitas in monte posita: neque qui lucernam accendunt, eam sub modio recondunt; » sic et ille latere nequibat. Ad regiones suas advenisse magnum illum cum audissent incolae locorum omnes infirmos atque a daemonibus vel a variis morbis vexatos ad eius pedes quotidie deferebant, ut in sacris litteris scriptum est, omnesque sanabantur; alii quidem solo manus contactu, alii per olei sacri unctionem et signum vivificae crucis, ita ut laudantes ac glorificantes Deum ad sua regrederentur.

§ XLVI.

Qui superius commemoratus est, rex Francorum, filium principis Salernitani secum acceperat a pluribus annis, eumque tenebat ut obsidem. in Gallias transferendum. Is vero princeps beatum virum multis cum lacrymis deprecabatur, ut proficisceretur ad regem, et filium suum a duro carcere eriperet.

εὐσυμπάθητος τῇ παρακλήσει αὐτοῦ, καὶ δὴ ἀπέρχεται πρὸς αὐτὸν ἐν Ρώμῃ τῷ τηνικαῦτα ἐπιχωρίζοντα ἐν αὐτῇ. Καὶ τοῦτον ἰδὼν καὶ ἀσπασάμενος, τὸ ὀφειλόμενον σέβας ἀπένειμεν κατὰ τὴν εἰωθυῖαν αὐτῷ συνήθειαν. Αὐτὸς δὲ, ὡς εὐγνώμων υἱός, λόγοις οὖν διδασκαλικοῖς καὶ παρακλητικοῖς χρησάμενος ὁ θεὸς πρεσβύτης πείθει τὸν ῥῆγα δοῦναι αὐτῷ τὸν υἱὸν τοῦ πρίγκιπος· ὃν λαβὼν ὁ αἰοίδιμος ἤγαγε τῷ πατρὶ αὐτοῦ. Οὗ δὲ τοῦτον μετὰ χάριτος καὶ θυμωδείας ἀπάσης δεξάμενος, τῷ Θεῷ εὐχαρίστησεν, καὶ τοῖς ποσὶ τοῦ ἁγίου προσκυλινοῦμενος, ἀπελογεῖτο τοιαῦτα· - Τί σοι ἀνταποδώσομεν, τίμιε πάτερ, ὑπὲρ τοῦ τοσούτου κόπου, ἀνθρώπων ἡμᾶς εὐηργέτησας; Ἀντιμετρήσαι σοι Κύριος μισθὸν αὐτάρκη κατὰ τὸν κόπον σου, καθὼς ἡ αὐτοῦ ἀγαθότης ἐπίσταται. -

§ MZ'.

Τοῦτο τοίνυν μαθὼν καὶ ὁ τῆς Ἀμαλφης πατρίκιος, ἔτι τοῦ μακαρίου τῷ Σαλερινῷ ἐνδημοῦντος, καταλαμβάνει πρὸς αὐτὸν ἐκείσε, καὶ τοῖς ποσὶν αὐτοῦ καταπτόμενος, μετὰ οἰμωγῶν καὶ δακρύων ἐποτινᾷτο, πρὸς αὐτὸν ἀναβοῶν· - Ἐλέησον καὶ με, τιμώτατε πάτερ, καὶ σβέστον μου τὴν φλόγα τῆς λύπης καὶ συμφορᾶς· καὶ καθάπερ ὠκτείρησας ἐπικαμφοῖς πρὸς ἑλκος τὸν Σαλερινὸν πρίγκιπα, καὶ ὑπεξήγαγες τὸν υἱὸν αὐτοῦ τῶν χρόνιων καὶ ἀσύντων δεσμῶν, ἱερώτατε· ἦν γὰρ καὶ ὁ τοῦτου υἱὸς ὁμηρα πρὸς τὸν αὐτὸν ῥῆγα, διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, δι' ἣν καὶ ὁ πρότερος ἐκρατεῖτο. Οὗ δὲ θαυμασιὸς καὶ μέγας Σάβας ὁρῶν αὐτὸν οὕτως ἐλεεινῶς ὀλοφυρόμενον,

Morem igitur gessit humanissimus vir his precibus, et recta perrexit Romam, ubi tunc rex commorabatur. Qui ut senem vidit, salutavit eum, et pro solemni ipsius consuetudine, debitum ei honorem praestitit. Is vero, cum esset boni consilii filius, ac divinus senex sermonibus, doctrina, et suadela plenis usus, regem suasit ut filium principis sibi redderet: quem secum inclutus vir ad patrem reduxit. Et ille cum omni laetitia et animi exultatione excipiens filium, ac pedibus sancti viri provolutus, alloquebatur eum in hunc modum: « Quid tibi rependemus, venerande pater, pro tanto labore, proque tuis erga nos beneficiis? Retribuat tibi Dominus dignam tuis curis mercedem, ut divina novit bonitas. »

§ XLVII.

Interea id ubi reseivit Amalphitanus patricius, dum adhuc apud Salernum beatus vir hospitaretur, ad eum accessit, ac procumbens ante pedes eius, cum ciulatu, et lacrymis supplex orabat clamans: « Mei quoque miserere, venerabilis pater; tristitiae et calamitatis meae extingue incendium, sicut misertus es inclinatusque ad compatendum principi Salernitano, et reduxisti filium illum a longa et aspera captivitate, o sanctissime vir. » Nam filius eius obses erat apud eundem regem et pro simili causa, pro qua alter detinebatur. Mirandus ille magnusque Sabas, videns quantum

ἐπαθὲν τι κατὰ ψυχὴν ὑπὸ τῆς φιλοσυμπαθοῦς αὐτοῦ συνειδήσεως, καὶ κατοικτειρήσας αὐτὸν ὁ σοφὸς λόγους παρὰ κλητικοῖς τοῦτον παρὰ καλῶν ἐνουθέτει μὴ ἀγεννῶς οὕτως φέρεσθαι τοῖς ἀμέ (f. 54) τοῖς τῶν ὀλιβερώων. - (Ὁ γὰρ προσήκει σε ἄνδρα τυγχάνοντα τοῖς τῶν γυναικῶν τεκμηρίοις ἀλῶναι, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπιβρίψον ἐπὶ κύριον τὴν μέριμνάν σου καὶ τὰ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ εἰς πέρας ἀγάγει. - Ὁ δὲ μᾶλλον ἐπέκειτο θερμοτέρως ἀντιβόλων, ἵνα μὴ τοῦ ἰδίου σκοποῦ ἀποτύχη. Ὁ δὲ μέγας ὁρῶν ἑαυτὸν οὕτως ὀγλόμενον ὑπὲρ ἐκείνου, ἡνιᾶτο· ἐδυσσώρει, τὸ ὑπὲρ κεφαλῆς ἐννοῶν γῆρας καὶ τὸ τοῦ σώματος ἀδρανείας. ἦν γὰρ πρεσβύτης καὶ πλήρης ἡμερῶν. Ὡς οὖν εἶδε τὸ ἐπίμονον καὶ καρπερικὸν τοῦ ἀνδρός, εἶπε τὸ σεβάσιμον ἐκείνο καὶ θεῖκον πρόσρημα. - Τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου γενέσθω. -

is miserabiliter angustaretur et aliquid humani patiebatur, prae intima mentis benignitate ac pietate motus, vir sapiens eum consolatus, hortabatur ne minus nobiliter malorum immanitatem ferret, dicens: « Non enim virum decet muliebri desperatione animum despondere. Quin immo tuam in Dominum potius iacta sollicitudinem, qui puerum bonum in finem deducet. » At ille vehementius urgens instabat, ne ab intento scopo excideret. Magnus autem vir, cum adeo turbatum se hac de re cerneret, ingemiscebat, reluctabatur ob capitis sui canitiem, et corporis imbecillitatem; erat enim grandaeus et plenus dierum. Tandem considerans tenacitatem constantiamque hominis, hanc sacram divinamque sententiam pronuntiavit: « Fiat Domini voluntas! »

§ III.

§ XLVIII.

Ὀλίγου δὲ τινος χρόνου παρωχηρότος ὁ κατὰ πάντα κινούμενος ὑπὸ τοῦ παναγίου καὶ ζωοποιοῦ Πνεύματος, ὅρα θεῖαν τινὰ ὄψιν, μηνύουσάν αὐτῷ τὴν τε ἀνάγκην τοῦ παιδὸς οἱ αὐτοῦ γενεῖσθαι, καὶ ὅτι - Δεῖ σε πάλιν ἐν Ρώμῃ ποιεῖσθαι, καὶ καὶ τὸ πέρας τοῦ βίου λαβεῖν. - Ἦν γὰρ τοῦτο αἰεὶ προσευχόμενος διαπαντός ὁ αὐτὸς, ὅπως ἐκείσε τὸ πέρας ἐξήγεται τῶν ἐπιπόνων καὶ μακρῶν ἀγόνων αὐτοῦ.

Ταῦτα τοίνυν χρηματιθεὶς κατ' ὄναρ, ὡς εἴρηται, διανίσταται τοῦ ἰδίου καθίσματος, καὶ γνωρίσας τοῖς περὶ αὐτὸν τὸ φανέν, πάντα πρὸς σύστασιν καὶ ὠφέλειαν ψυχῆς

Brevi intercepto tempore, assuetus moveri in omnibus a coelesti et vivifico Spiritu, divinam vidit quandam visionem monentem eum fore ut puer ab ipso liberaretur, et praeterea: « Oportet te rursus Romam pergere, et ibi finem capere vitae. » Idipsum erat quod insignis homo assidue deprecabatur, ut ibidem finis laboribus longisque certaminibus sibi imponeretur.

Ita certior factus in somniis, ut dictum est, surgit e strato suo, et manifestans sociis quod ostensum erat, omnia ad spirituales fratrum curam et utili-

τοῖς ἀδελφοῖς διαταχάμενος καὶ νου-
τεθήσας αὐτοὺς ἱκανῶς, φυλάττειν
τε τὸν κανόνα ἀπαρασάλευτον, καὶ
τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ἀτρόπους διατη-
ρεῖν, καὶ τῷ μετ' ἐκεῖνον ὑπείκειν
αὐτοὺς κατὰ τὸν τῆς ὑπακοῆς λό-
γον, εἵχετο τῆς ἐπὶ Ρώμης φερού-
σης ὁδοῦ χαίρων ὁμοῦ καὶ ῥωννύ-
μενος. Καὶ διανύσας τὸ τῆς ὁδοι-
πορίας μῆκος ἐν σπουδῇ τε καὶ
προθυμίᾳ, ἀπεδόθη τῇ Ρώμῃ ἐν τῷ
σεπτῷ μοναστηρίῳ τοῦ ἁγίου Και-
σαρίου. Καὶ μεταστειλάμενος τὸν
θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον Ἰωάννην,
ἄνθρωπον ὄντα πρῶτον τοῦ ῥηγός,
καὶ τὸ τηνικαῦτα ἐν Ρώμῃ τυγχά-
νοντα, τὰ τοῦ παιδὸς αὐτῷ ἀνατί-
θῃσιν. Αὐτίκα γοῦν ἐκεῖνος ἀποστεί-
λας διὰ ταχυδρόμων εἰς τὸν, ἐν ᾧ
ὑπῆρχεν, τόπον ὁ παῖς τοῦ ἀγαγέ-
σθαι αὐτόν.

§ ΜΘ'.

Τοῦ δὲ θεοφόρου πατρὸς μικρὸν
ἀρρώστησαντος, ἔκειτο ἐπὶ γῆς τὰ
τελευταῖα πνέων, καὶ παρὰ τῆς ἄνω
χρυστάσιος ἐπιζητούμενος. Ἐπειγο-
μένου τοίνυν αὐτοῦ ὑπὸ τῆς ἐκδή-
μιας τοῦ σώματος, ᾗτετο τὸν Θεὸν
ὁ μακάριος δοῦναι αὐτῷ προσθήκην
ζωῆς. ὅπως ῥύσῃται τὸν εἰρημένον
παῖδα τῶν χρονίων καὶ ἀφύκτων
δεσμῶν, καὶ πρὸς τὸν ἰδίον πατέρα
ἐξαποστείλῃ· ὃ δὲ καὶ γέγονεν.
Τῶν γὰρ σταλέντων ταχυδρόμων
ἀρρινωμένων μετὰ τοῦ παιδός, ἔκειτο
ἄρωνος ὁ πανόλβιος ἐπὶ ἡμέρας
τινάς. Τοῦ οὖν συνήθους ἔχοντος
ὑπηρετεῖν τῷ μακαρίῳ, ἱσταμένου
καὶ θρηνοῦντος τὴν ἐκδήμιαν αὐτοῦ
βοῇν ὁδυνηράν· ὥδέ πως ἀριέναι,
- Ω πάτερ ἱερῶτατε, ἰδοὺ πάρεστιν
ὁ παῖς, οἷ ὃν τὸν τόπον τὸν το-
σοῦτον κατέβαλες καὶ ὑπέστης. - Αὐ-

tatem disposuit, eosque singula-
riter monuit, ut regulam serva-
rent firmiter, et mandata sua
sine mutatione custodirent, suc-
cessorique suo subiecti manerent
secundum obedientiam. Tum se
viae commisit ducenti Romam,
hilaris et roboratus. Emensoque
longo itinere cum festinatione
et alacritate, Romae exceptus
est in venerando S. Caesarii mo-
nasterio; et accedens ad piissi-
mum episcopum Ioannem, qui
primus vir erat apud regem
Francorum, et Romae tunc ver-
sabatur, negotium pueri illi com-
misit. Is ergo, nulla mora, de-
stinavit promptos cursores ad
locum ubi puer erat, ut secum
reducerent.

§ XLIX.

Interea deificus pater, gravi-
ter aegrotans, humi decubuit,
quasi ultimum exhalans spiri-
tum et a supernis choris beato-
rum expetitus. Quum praeceps
agi videretur transitus corporis,
sanctus vir Deum rogabat, ut
augmentum vitae sibi concederet,
donec illum puerum liberaret
a diuturnis durisque vinculis,
atque proprio patri remitteret;
quod revera factum est. Missi
enim prompti cursores, quum re-
verterentur comite puero, iace-
bat sine voce beatus vir, iam a
multis diebus. Unde, qui solitum
illi praestabat famulatum, la-
menta edens super transitum
eius sic flebili voce dicebat:
« Ecce nunc, o sacratissime pa-
ter; en adest puer, pro quo tot

τίκα γοῦν τοίνυν ἐκεῖνος ἀκούσας αἰσ-
θηθῆναι τε καὶ διεγερθῆναι, καὶ χεῖ-
ρας καὶ ὄμματα πρὸς οὐρανὸν ἐκπετά-
σαντα εὐχαριστήριους φωνὰς προσει-
πεῖν τῷ Κυρίῳ· - Εὐχαριστῶ σοι.
(f. 55) φησὶ, Κύριέ μου Ἰησοῦ Χριστέ,
ὅτι ὑπήκουσάς μου τοῦ ταπεινοῦ,
ἵνα μὴ ἡ διακονία μου γένηται
ἀπρόσδεκτος ἐνώπιόν σου. - Εἶτα λα-
βόμενος τῆς χειρὸς τοῦ παιδὸς, πα-
ρέδωκε τῷ τοῦτον μέλλοντι δια-
σῶζειν πρὸς τὸν πατέρα τὸν ἴδιον,
εἰρηκῶς αὐτῷ· - Ταύτῃ τῇ ὥρᾳ, τῆς
πόλεως ἐξέλθε, ἐμοῦ θεωροῦντος
τέκνον, καὶ πρὸς τὸν ἀποστειλάντά
σε πορεύῃτι ἐν εἰρήνῃ. - Τούτων
τοίνυν ἐξελθόντων καὶ πορευομένων,
ἀνακλίνας ἑαυτὸν ὁ αἰοῖδιμος, γέ-
γονε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ φαιδρὸν καὶ
κατηγλαισμένον ὡς ὁ ἥλιος, καὶ τὸ
- Εἰς χεῖράς σου, Κύριε, τὸ πνεῦμά
μου παρατίθημι. - τελευταῖον εἰπὼν.
τοῖς ἀπάγουσιν αὐτὸν ἀγγέλοις οὐκ
ἀηδῶς ἐναπέψυξεν, τὸν καλὸν ἀγῶνα
ἀγωνισάμενος, τὴν πίστιν τηρήσας,
τὸν ὁρόμον τελέσας, ἀπεκδεχόμενος
τὸν τῆς δικαιοσύνης στέφανον.

§ N'.

Γίνεται δὲ κατὰ ταύτην τὴν ὥραν
τῆς ἐκδημίας αὐτοῦ, συνδρομὴ ὄχλων
πολλῶν καὶ ἀναριθμητῶν, οὐ μόνον
τῶν ἐν μοναχικοῖς κατηριθμημένων
ἀνδρικῶν ἀγωνίσμασιν, ἀλλὰ καὶ
τῶν ἐν τέλει προύχόντων ἀνδρῶν,
καὶ τῶν μεγάλων τινὲς ἅμα γυναῖξί
καὶ παιδίοις, ὥστε καὶ αὐτὴν τὴν
τοῦ ῥήγος γυναῖκα, ἀκούσασαν τὸ
καινὸν τοῦτο καὶ παράδοξον θέαμα,
συνελθεῖν καὶ προσπεσεῖν τῷ ἁγίῳ
αὐτοῦ λειψάνῳ.

Πάντες οὖν ὅσοι εἶχον ἀθροισν-
τας ὑπὸ ποικίλων νόσων καὶ πνευμά-

labores assumpsisti et tulisti. »
Illico Sabas, audita hac voce,
coepit resumere sensus, ac ex-
pergefieri, manusque et oculos
ad coelum tollens, verba gra-
tiarum dicere Domino: « Gra-
tes habeo, inquit, tibi, Domine,
Iesu Christe, qui humilem me
audivisti, ne coram te vacuum
maneret ministerium meum. »
Deinde puerum manu apprehen-
dens, tradidit eum illi, qui sal-
vum ad patrem ducturus erat,
dicens: « Hac ipsa hora di-
scede ab urbe, postquam ego
vidi puerum; et ad mittentem
te revertere in pace. » Dum illi
abirent et carperent iter, incli-
natus vir insignis recubuit; fac-
tus est vultus eius splendens ac
rutilans, ut sol, et dicens: « In
manus tuas, Domine, commendo
spiritum meum, » deducantibus
eum angelis, haud aegre expi-
ravit; nam bonum certamen cer-
tavit, fidem custodivit, cursum
consummavit, et coronam adeptus
est iustitiae.

§ L.

In ipso transitus illius mo-
mento turbarum immensus factus
est concursus, non eorum modo
qui monasticis adnumerantur
commilitonibus, sed et qui digni-
tate eminebant, et quidam ma-
gnates cum mulieribus et pueris;
quin et ipsa imperatoris uxor,
audita novi et stupendi specta-
culi fama, convenit, ac sancto
coram corpore prona visa est.

Quotquot igitur tunc in urbe
habebant diversis morbis labo-

των ἀκαθάρτων συνεχομένους προσπίπτοντες καὶ προσψαύοντες τὸ τίμιον καὶ πολυάθλον καὶ καρτερικόν τοῦ μακαρίου σώμα. ἐθεραπεύοντο καὶ ὑπέστρεπον εἰς τὰ ἴδια δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες καὶ εὐχαριστοῦντες τὸν Θεόν τὸν ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ ἐνδοξαζόμενον· ὅτι ἐν ταῖς ἐσχάταις ταύταις ἡμέραις τοιοῦτον φωστῆρα καὶ ἡγιασμένον, καὶ θαυματουργὸν ἀνεδείξαντα ἄνδρα.

Καὶ τίς ἱκανὸς ἀπαριθμήσασθαι τὰ δι' αὐτοῦ τελεσθέντα θαυμασία; Ἡ ποῖος λόγος ἐκρῶσθαι δύνησεται τὰ ἐν τῇ ἐνδόξῳ ζωῇ τοῦ παμμακαρος γεγονότα;

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἑατέον διηγεῖσθαι τοὺς τότε παρατυγχάνοντας καὶ θεατὰς γεγεννημένους τῶν τοιούτων φρικτῶν καὶ παραδόξων σημείων, οἵτινες πείσωσι πάντας καὶ πληροφωρήσωσι τὴν θεόρεστον αὐτοῦ ἀρετὴν τε καὶ πολιτείαν. Ἡμεῖς οὖν ἐκ τῶν πολλῶν ἐκείνων καὶ μεγάλων θαυμάτων ὀλίγα ἀνελέξαμενοι γραφῇ παρεδώκαμεν.

Γέγονε δὲ ἡ μακαρία καὶ ἁγία αὐτοῦ κοίμησις μηνὶ φεβρουαρίῳ ἑκτῇ, ἡμέρᾳ πέμπτῃ.

§ NV.

Ἀλλ' ὁ πάτερ πατέρων ἀξιόχραστε, λαμπτῆρ οἰκουμένης, ἐκκλησιῶν ἐδὸρα, πίστεως ἔρεισμα, μοναστῶν ἐγκαλλώπισμα, καὶ θεῖον ἀνασείρετον ἀνάθημα καὶ ἀγλάισμα καὶ ἐκτρυφήμα, μέμνησο καὶ ἡμῶν τῶν εὐτελῶν καὶ μετρίων, τῶν ταῦτα ἀτεχνῶς καὶ ἀμάθως προσλαλοῦντων τῇ σῇ πολιτείᾳ καὶ ὑπερρεπῇ ἐνδόξῳ ἁγιωσύνῃ· οὐ γὰρ ἱσχύσαμεν καθὼς προεπώδεσται τὴν καὶ ἐπ' αἶον, ἐκ-

rantes vel a malo daemone vexatos, venerabundi eos adducebant ad venerandum illud corpus, quod labores et ardua tot sustinuerat; et sanitate recuperata, cum laudibus et gratiarum actione, ad sua laeti redibant, glorificantes Deum adeo laudabilem in sanctis suis; nam, hisce nostris novissimis diebus, tale luminare et sanctum et mirabilium auctorem excitaverit.

Ecquis valeret mirabilia eius vel dinumerare? Qualis sermo admiranda illa edicere, quae vita comite ille gesserat?

Permittamus omnia haec recitare iis, qui tunc aderant et viderant tanta signa, quae admiratione et cultu omnes percellerant; quique omnibus testatam facient et cumulatam notitiam virtutum et conversationis eius. Nos vero, e plurimis illis magnis aliquot tantum selegimus, et pauca litteris commendavimus.

Beatus sanctusque Sabae transitus accidit mense februario die sexta, feria quinta.

§ LI.

Tu autem, qui fuisti pater patrum sanctissime, lucerna mundi, ecclesiarum firmamentum, fidei basis, monachorum decus, Deo sanctuarium intactum, et nostra exultatio ac consolatio, tu memor sis nostri. Sumus quidem viles ac humiles, qui sine arte ac doctrina tentavimus narrare vitae tuae conversationem et gloriosam sanctitatem. Nequi-

φοῦσαι τὰ πολλὰ σου καὶ ἀναρίθμητα καὶ νικῶντα ψάμμον θαλάσσης θεοφιλῆ κατορθώματα· ἀλλὰ διὰ τὸν φήσαντα καὶ θεώφιλον τὸ κατὰδυναμιν.

Τόλμη χρησάμενοι μικρόν τι τῷ διηγῆματι διετρίψαμεν. ἀπορῶντες εἰς τὴν πολυβολον καὶ πολυεὐσπλαγγόν σου προσβίαν. ἵνα καὶ ἡμῶν κατὰξιώσης μεμνησθαι. (f. 56) παρὰ τῷ παμβασίλει καὶ ἐπουρανίῳ θεσπότη πάντων ἐπιλημμένῳ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων. ὅπως καὶ ἐφ' ἡμᾶς θαυματώσει τὰ ἄπειρα ἐλέη τῶν οἰκτιρμῶν αὐτοῦ ὁ σώζων πάντας τοὺς ἐπ' αὐτὸν ἡλπικότας.

§ NB'.

Σὺ γὰρ ἐπίστασαι, τιμώτατε, τὸν πόθον καὶ τὴν πίστιν. ἣν ἔχομεν πρὸς τὴν ὑπερκόσμιον καὶ ἀνυπέροβλητόν σου ἀγιωσύνην τε καὶ μακαρίστητα. Ἀλλ' αὐτὸς, πάντες ἱερῶτατε, ὡς προσθήκη γεγονώς τῶν ἁγίων ἀγγέλων, τὸν ἔμπυρον ἡμῶν ἐπίστασαι ζῆλον. καὶ οἶαν ἔχομεν τῇ σῇ ὁσιότητι ἐν τῇ προσκαίρῳ ταύτῃ ζωῇ ἐπιπόθησιν· πόσω γε μᾶλλον καὶ μεταστάντος σου ἐν τῇ ἀγῆρῳ καὶ ἀθανάτῳ μακαρίστητι· ἐνθα καὶ τρανώτερον καὶ καθαρώτερον ἐποπτεύεις τὰ θεῖα, καὶ ἄνωθεν ἡμῖν ἐπιβλέπεις ἰλεως· καὶ ποιμένοις καὶ συμποιμένοις ἡμῖν. ποιμένη παρὰ τοῦ μεγάλου ἀρχιποιμένου καὶ κυρίου τῆς ὁῦσης. Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν.

Ἐποιῶμεν γὰρ ὅτι ἐκδημήσας πρὸς κύριον πλείονα καὶ τὴν παρ-

bamus siquidem, ut maxime par erat, loqui de variis innumerisque et arenas maris superantibus facinoribus tuis ita Deo caris. Nos vero per ingenitam nostram dilectionem erga te et Deo gratam, iuxta vires aliquid ausi sumus.

Aliquot autem vel pauca ediximus confidentes in tanta tua commiserante et pia intercessionem, quia et nostrum tu memor eris apud regem altissimum, qui omnibus caelestibus, terrestribus ac infernis dominatur; ut et in nobis magnificet immensas misericordias pietatis suae is, qui salutem dat omnibus in eo confidentibus.

§ LII.

Tu nosti, venerandissime, qualis sit dilectio nostra, qualisque fiducia erga caelestem et immensam sanctitatem et beatitudinem tuam. Tute, ipsemet pater sacratissime, et quasi alter ex angelis, nosti ardentem zelum nostrum: et qualem, quando manebas in terris, confidentiam habuimus in sanctitate tua: quantoque magis nunc, dum es in aeterna beatitate receptus, ubi lucidius ac purius divina conspicias et super nos misericorditer respicis. Tu quasi pastor nos ducas, et cum pastoribus nos regas, qui sumus grex tua sub magno pastorum principe, gloriae domino, Iesu Christo, animarum nostrarum servatore.

Etenim confidimus te ad Dominum commigrantem maiorem

ρήσιάν ἐκτήσω. Ὡς ἅτε τοῦ ἐπι-
προσθούντος, ἀποτεθέντος ἢ ἀνα-
καθαρθέντος, ἢ οὐκ οἶδ' ὅτι χρῆ καὶ
λέγειν, θαυμασίαν τινὰ ἡδεσαι ἡδο-
νήν, καὶ ἰλεως χωρεῖ πρὸς τὸν σεαυ-
τοῦ δεσπότην.

Καὶ μάλισθ' ὅτι συγκατοικὸς καὶ
συνίστωρ ἐγεγόνει τῶν μεγίστων
καὶ ὑπερκοσμίων κορυφαίων τῶν
πιστευθέντων τὰς κλεῖς τῆς τῶν
οὐρανῶν βασιλείας καὶ σὺν αὐτοῖς
ἐξαιτούμενος ἀνύεις ἀκολύτως τὰ
αἰτησθέντα θείους βιαζόμενος οἰκ-
τιμούς.

Ἐνεκα τούτων ἀπάντων θαρρόυ-
μεν καὶ εὐθυμοῦμεν ταῖς σαῖς ἐν-
τεύξεσιν. ἅς πρὸς τὸν ἐπουράνιον
ποιῆσαι βασιλέα.

Δὲ οὐ καὶ μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἡ
δόξα ἅμα τῷ παναγίῳ καὶ ζωοποιῷ
Πνεύματι, νῦν τε καὶ εἰς τὴν ἐκεί-
θεν μακαριότητα. Ἀρίτι καὶ οἰκ-
τιμοῖς καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ᾧ ἡ δόξα
καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰώνων. Ἀμήν.

adeptum esse potentiam. Prae-
tereaque cum, vel te accedente
ad Deum, vel deposito tuo cor-
pore, vel purificato spiritu, vel
si quid aliud dicendum, fac nobis
mirabilem dulcedinem, et sis
propitius apud Dominum tuum.

Idque praecipue eveniat, cum
tu considēs, et conviva es ma-
gnis illis et supercaelestibus
coryphaeis apostolis, quibus con-
creditae sunt claves regni coe-
lorum. Una cum illis expostulans
pro precibus nostris, ne cesses
quousque vim facias, et nobis
obtineas miserationes Dei.

Hisce de causis confidimus, et
in magna spe sumus, tuo pa-
trocinio adiuturi, cum tu apud
regem intercedas.

Per eum et cum eo sit gloria
Patri, simul et Spiritui sanctis-
simo ac vivificanti, nunc et in
perpetuis beatitudinibus. Id fiat
gratia et miseratione et benigni-
tate domini nostri Iesu Christi,
cui est gloria et potentia per sae-
culorum saecula. Amen.

ΟΡΕΣΤΟΥ

ORESTIS

ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

PATRIARCHAE IEROSOLYMITANI

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΗΘΑΙΤΕΙΑ

VITA ET CONVERSATIO

ΤΩΝ ΟΣΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΗΜΩΝ

SANCTORUM PATRUM NOSTRORUM

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΚΑΙ ΜΑΚΑΡΙΟΥ

CHRISTOPHORI ET MACARII

§ V.

Πάντοτε μὲν ὁ Θεὸς τοὺς ἑαυτοῦ
δοῦλους καὶ θεράποντας κατὰ διαφό-
ρους καιροὺς καὶ χρόνους καὶ κατὰ
γενεὰν καὶ γενεὰν καταστανεῖς τῷ
κόσμῳ ἀναδείκνυσιν, καὶ διὰ αὐτῶν
ρωτίζειν καὶ καθοδηγεῖν τὸ τῶν ἀν-
θρώπων γένος εἰώθεν, διεγείρων
πρὸς ζῆλον καὶ μίμησιν τῆς αὐτῶν
ἀρετῆς, καὶ ἐργασίας τῆς ἐνθέου
πολιτείας αὐτῶν. Καὶ πρῶτον μὲν
οἱ χοροὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων κα-
τόπιν ἔεσαν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸ ἅγιον αὐτοῦ
καὶ σωτήριον πάθος ἐμιμήσαντο καὶ
τὸν ὑπὲρ ἑαυτοῦ ὑπέστησαν θάνα-
τον ἀποσκοποῦντες εἰς τὰς μακα-
ρίας καὶ ἀκηράτους λήξεις τῶν
αἰωνίων ἀγαθῶν. Ἐπειτα δὲ μετὰ
τούτους τὰ πλήθη τῶν ὁσίων ἀν-
δρῶν ἐμιμήσαντο τοὺς διωγμοὺς καὶ
κινδύνους καὶ τοὺς πόνους τῆς καρ-
τερίας αὐτῶν καὶ τὴν ἀνδρίαν, ἣν

§ I.

Per diversa saecula et tem-
pora variis sibi succedentibus
hominum generationibus placuit
Deo semper, ut in mundo co-
ruscarent, eum dirigerent atque
exemplo essent viri illustres,
qui illi fideliter servierunt per
opera virtutis ac sancta vitae
agendae ratione. Primi quidem
fuere chori martyrum Salva-
toris nostri Iesu Christi, qui
eius sanctam et salutarem pas-
sionem imitati, mortem obire
non dubitarunt aspicientes ad
beatam et interminabilem feli-
citatem. Deinde illos sunt aemu-
latae multitudines sanctorum, qui
persecutiones, pericula et labo-
res exantlarunt, et fortitudinis
ac strenuitatis suae documenta
plurima in tribulationibus pro
Christo et amore eius ediderunt;

ἐν τοῖς βασάνοις ἐνεδεδίξαντο οὗτοι ὑπὲρ Χριστοῦ. καὶ διὰ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ· διὸ καὶ τῷ μαρτυρίῳ τῆς συνειδήσεως αὐτῶν τῷ ἐπιπονωτέρῳ καὶ μακροτέρῳ τῆς ἀσκήσεως ἐξέδωκαν ἑαυτοὺς καθεκλάστην. ὥς εἰπεῖν, σφαττόμενοι τὴν ἡμέραν κατὰ τὸ γεγραμ. (φ. 57) μύμενον· ὅτι ἐνεκά σου θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν. Καὶ ταύτῃ τῇ διαγωγῇ τε καὶ πολιτείᾳ τὰ τοῦ κόσμου πλήθη κατεφώτισαν καὶ ἐφαιδύονταν, φωστῆρες ζωτικῶι τοῖς πᾶσι γενόμενοι. Ὡς ὁ βίος καὶ ἡ ἐνθεος ἐργασία πολλοὺς εἰς ζῆλον καὶ θεοσέβειαν πνευματικὴν τῆς ἐναρέτου αὐτῶν πολιτείας ἐστέρωσεν εἰς οὐρανίους σκηνάς.

Τούτων εἷς ἐστὶν καὶ ὁ ἐν ἀνίοις πατὴρ ἡμῶν Χριστοφόρος. ὃς πανοικί τῷ κόσμῳ καὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ ἀπετάχσατο. καὶ τῷ Χριστῷ ὁλοψύχως ἠκολούθησεν σὺν τῇ συζύγῳ καὶ τοῖς τέκνοις αὐτοῦ. καὶ τὸ τοῦ μονήρους βίου ἐνεδύσατο ἅγιον σχῆμα· καὶ τοῦτο πῶς εἰπεῖν ἀναγκαῖον.

§ B'.

Οὐ γὰρ κατὰ περίστασιν τινὰ ἡ κατὰ πτωχείαν καὶ ἐνδοίαν τῶν ἀναγκαίων χρεῶν, δι' ὧν συνίσταται ὁ βίος ἡμῶν οὗτος· ἀλλ' ἐν αὐταρκεῖᾳ ὑπῆρχεν ὁ βίος αὐτοῦ καὶ πᾶσι τοῖς δεομένοις μοναχοῖς τε φημι πτωχοῖς τε καὶ γήραιοις καὶ ὀρφανοῖς χεῖρα ἐπικουρίας ὀρέγων τὰ πρὸς χρεῖαν αὐτοῖς ἐχορήγει. Ἦν γὰρ ἐκ βρέφους ὁ μακαρίτης φιλόθεος καὶ φιλόστομος καὶ φιλομόναχος καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ· ὅθεν τοιγαροῦν καὶ τὸ τῶν μοναχῶν τάγμα φιλοφρόνως ἐξέτιζεν καὶ ἐξεναγώγει δαχτύλῳ αὐτοῦ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ τράπεζαν

et per martyrium voluntatis suae, quod longe laboriosius diuturniusque est, *quotidie semetipsos exhibuerunt quasi immolatos*, ut legimus: *Quoniam pro te occidimur tota die*. Hi certe per huiusmodi vivendi formam homines illuminarunt et illustrarunt, ac visi sunt quasi viventes lucernae, unde plurimi per vitam et per zelum ministerii eorum, et spirituales pietatem et virtutem devotae conversationis, adducti sunt ad caelestia tabernacula.

Ex his unus certe fuit sanctus pater noster Christophorus, qui mundo et omnibus quae in mundo sunt, perfecte abrenunciavit, et Christum ex tota anima sua secutus est una simul cum coniuge sua atque liberis. suscepta vitae solitariae ratione atque monastico habitu, sicut modo enarrare incipiam.

§ II.

Haud certe in aerumna aliqua, vel in paupertate et rerum vitae necessariorum inopia versabatur; verum etiam abunde ei suppetebant vitae commoda, ita ut et monachis et pauperibus et viduis et orphanis manum prodigam valeret in angustiis porrigere. Siquidem vel ab ineunte aetate vir ille fuerat Dei amicus, virtutis sectator et monachorum amator, quos et hospites retinebat, illis mensam instruens cibum ministrans, pedes lavans, et implens, quae Salvator noster

καὶ ἄρτον παρατιθέμενος αὐτοῖς, καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν νίπτων ὥς ἐν αὐτῷ πληροῦσθαι τὸ τοῦ Σωτῆρος ῥητὸν τὸ χάσκον· - Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς, ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος δέχεται τὸν ἀποστειλαντά με. -

Οὕτως οὖν ὁ σημεῖρα διατελοῦντος αὐτοῦ καὶ ἐν τούτοις καὶ τοῖς παραπλησίως τὸν βίον αὐτοῦ ῥυθμίζοντος καὶ διεξάγοντος, φαίνεται αὐτῷ κατ' ὄναρ ὁ μέγας ταξίαρχης κυρίου Μιχαὴλ λέγων αὐτῷ· - Ἀνάστηθι, καὶ ἐξέλθε ἐκ τοῦ οἴκου σου καὶ ἐκ τοῦ λαοῦ σου· καὶ δεῦρο εἰς τὸν παρ' ἐμοῦ σοι δεικνύμενον γῶρον τοῦ Κτίσματος, καὶ τὸν οἶκόν μου τὸν ἐκεῖσε ἀναζητήσας καὶ εὐρών, τὴν ὕλην διακαθάρας πυρὶ ἀποτέρῃσιν, καὶ τοῦτον τῷ χρόνῳ διαρπαρέντα καὶ συμπτωθέντα ἀνάρθωσον γενόμενος μοναχός· οὐ γὰρ βούλεταί σε ὁ θεὸς ἐν τῷ κόσμῳ εἶναι καὶ ἐν τοῖς τοῦ κόσμου περιβολέοις. -

Διεγερθεὶς οὖν ὁ αἰσίδιμος ἀπὸ τοῦ ὕπνου τὸν θεὸν ἐλιπάρει ἐκτενέστερον λέγων· - Κύριε ὁ θεός μου, ὁ μὴ βουλόμενος τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ ὡς τὸ ἐπιστρέφειν καὶ ζῆν αὐτόν· εἰ ἄρα σὸν θέλημα ἐστὶν τοῦτο ἵνα γένωμαι μοναχός, μὴ ἀπαξιώσης ἐκ δευτέρας καὶ τρίτης ὁράσεως πληροπορῆσαι τὸν δοῦλόν σου. - Ὁ δὲ θέλημα τῶν φροβουμένων αὐτὸν ποιῶν ὁ θεὸς θᾶττον εἰσήκουσε τῆς δεήσεως αὐτοῦ, καὶ διὰ δευτέρας καὶ τρίτης ὀπτασίας ἐπιφαίνεται αὐτῷ ὁ ταξίαρχης κυρίου Μιχαὴλ τὰ αὐτὰ αὐτῷ ἐγκαλεσόμενος ποιεῖν, παρεγγυῶν αὐτῷ καὶ τοῦτο. - Ἀπελθε, καθὼς εἶπον, καὶ μὴ πτωγῇς ὡς διανογιζεῖ τὴν γυναικά σου, ὅτι οὐ μὴ σε ἑάσει τὸ γενέσθαι μοναχόν· ὁ γὰρ φιλόανθρωπος κύριος ὁ μὴ τερπόμενος ἐπὶ ἀπωλείᾳ ἀνθρώπων κα-

facienda mandavit: *Qui vos recipit, me recipit; et qui recipit me, recipit quoque patrem, qui me misit.*

Illi igitur hac ratione vitae dies et annos peragenti, et in similibus operibus rite recteque sese exercenti visus est in somnis princeps summus militiarum coelestium Michaël ei dicens: « Surge, et proficiscere de domo tua et de populo tuo, et veni ad locum Ctismatis, quem tibi indicavero, ubi et mihi aedem construes. Quem cum quaesieris, invenies in sylva templum vetustate collapsum, eaque igni purgata, illud rursus aedifica; apud quod monachum ages. Si quidem Deus non vult te in mundo commorari atque rebus exagitari mundanis. »

Tunc ille expectatus somno Deum enixius supplicabat dicens: « Domine Deus, qui mori non vis peccatores, sed converti atque vivere, si reapse me vis monachum, dignare et secundo et tertio hanc eandem ostendere visionem. » Deus autem qui facit voluntatem eorum qui eum timent, et iterum ac rursus quoque concessit ut illi appareret archangelus Michaël et eadem illi iuberet facienda, insuper haec addens: « Vade, sicut tibi dictum est, neque timeas quidquid tibi edisseret mulier tua, quae tibi nollet concedere ut monachus fias; etenim benignus Dominus, qui non gaudet in hominum perniciē, et eandem ipsam et pueros filios vestros non modo

καίνην καὶ τὸν καρπὸν τῆς ὁσφύος
ὕμῶν, πάντας σωθῆναι βούλεται καὶ
μοναχοὺς γενέσθαι. Καὶ τοῦτο ἔστω
σοι (f. 58) ὁῦλον ἀπὸ τοῦ πρωτο-
τόκου σου παιδὸς ἀπὸ τε τῆς αὐτοῦ
συλλήψεως καὶ γεννήσεως. Μὴ οὖν
φοβηθῇς τοῦτο προῖξαι· ἀλλὰ ταχέως
ἐξαναστὰς τὸν ἡδὴ ῥηθέντα χῶρον
κατάλαβε· καὶ πάντα τὰ κελευσ-
θέντα σοὶ παρ' ἐμοῦ ἀνυπερθέτως
ποίησον.

§ I'.

Ὁ δὲ μέγας Χριστοφόρος ταῦτα
ἀκούσας θυμηδίας καὶ εὐπροσύνης
ἀνάπλεως γεγονώς, εὐχαριστήριους
φωνὰς ἀνέπεμπεν μετὰ δακρύων
κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν ἐν οἷς ἤκουσεν
παρὰ τοῦ μεγάλου ταξίαρχου κυρίου
Μιχαήλ. Καὶ ἀναστὰς ὡχέτο τὴν
ἐπὶ τὸν χῶρον τοῦ Αργυρίου φέ-
ρουσαν ὁδόν. Εἶτα καταλαβὼν τὸν
εἰρημένον χῶρον προσέρχεται τῷ
μακαρίτῃ Νικηφόρῳ τῷ προσεστῶτι
τοῖς ἐκείσε μοναχοῖς ἀνδρὶ διορα-
τικῷ καὶ πρακτικῷ ὑπάρχοντι καὶ
ἐν μοναδικοῖς κατορθώμασι μεγά-
λως διαπρέποντι. Τούτῳ τῷ ἁγίῳ
προσελθὼν ὡς εἴρηται πάντα τὰ
ἠνωτέρω ῥηθέντα αὐτῷ ἀνατίθησι.
Ὡς δὲ ταῦτα παρ' ἐκείνου ἤκουσεν Νι-
κηφόρος ὁ θεῖος μεγαλῶς ἐθαύμασεν
τὴν τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίαν καὶ
ἀγαθότητα. Αὐτίκα γοῦν ἀναστὰς
καὶ τὸν συνήθει κανόνα τοῦ σχή-
ματος ἐκτελέσας, καὶ ἀποθρίξας αὐ-
τὸν, ἀμφιέννυσιν τὸ ἅγιον καὶ ἀγγε-
λικὸν σχῆμα τῶν μοναχῶν. Ὁ δὲ
μέγας Χριστοφόρος περιχαρὴς τοῦτο
δεξιόμενος ἐκαρποφόρει ἀξίως τῆς
κλησεως. Καὶ τὴν τῆς μελίττης
φιλόπονον ἐργασίαν μιμεῖται μάλα
σαφῶς· καὶ καθάπερ ἐκείνη τοὺς
λειμόνας περινοστεῖ καὶ τὰ ἄνθη

vult salvos esse, sed et quoque
monasticae vitae addictos. Haec
vero tibi luculentiora sint a filio
tuo primogenito, atque ab eius
conceptione ac nativitate. Ne
igitur obedire recuses; sed sta-
tim consurgens abi ad locum
ostensum tibi; et omnia quae
iussi, absque ulla mora perficito.»

§ III.

Quae cum audisset magnus
Christophorus multa cum ala-
critate ac laetitia, grates egit
Domino Deo nostro cum la-
crymis, ob ea quae sibi dixerat
per archangelum Michaël. Con-
surgens vero iter cepit ver-
sus regionem Argyrii; atque ad
ostensum sibi locum perveniens
accessit ad beatum Nicephorum,
qui illis in locis monachos mo-
derabat, virum tum doctrina tum
moribus conspicuum atque in
monasticae perfectionis virtuti-
bus valde provectum. Quem san-
ctum virum cum convenisset,
omnia aperte pandit, ut superius
narrata sunt. Miratus est valde
divinus ille Nicephorus ob tan-
tam Dei erga illum benignitatem
ac bonitatem, et confestim ea
omnia rite peregit, quae ad il-
lum induendum monastico ha-
bitu opus erant, atque illum, coma
detonsa, sancto et angelico ha-
bitu vestivit. Quem cum magnus
Christophorus maxima gestiens
laetitia suscepisset, statim ad
fructus vocationis suae dignos
edendos sese totum dedit. Veluti
industriis sapiensque apes nullos

καὶ ἀνῆρωτον συναθροίζει μέλι ἐπὶ τοῖς οἰκείοις σύμβλοις, οὕτως καὶ οὗτος πάντας τοὺς ἐκεῖσε θεωρόρους πατέρας περινοστών καὶ ἀνιχνεύων, καὶ τὰς ἀρετὰς καὶ πράξεις καταμανθάνων αὐτῶν.

Τοῦ μὲν τὸ πρῶτον καὶ ἀοργητον, τοῦ δὲ τὴν ταπεινώσιν, τοῦ δὲ τὸ ἐν προσευχαῖς σύντονον καὶ ἀμετεώριστον· ἄλλου τὴν ἀγόγγυστον ὑπακοήν· ἑτέρου δὲ τὸ ἐν ψαλμωδίαις πρόθυμον καὶ καρτερικὸν ἐνίων δὲ αὖτις τὴν πάννουχον στήσιν καὶ τὸ ἀριλότιμον καὶ ἀκόμπαστον καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, πάντα τὸν πλοῦτον καὶ τὴν περιουσίαν τῶν ἀρετῶν ἐν τῷ σύμβλῳ τῆς ἑαυτοῦ καρδίας ἐναπέθετο, ὥστε ἐν ὀλίγαις ἡμέραις καὶ ἐν ἀκαιρίῳ καιρῷ πάντα τοὺς ἐκεῖσε μονάζοντας ὑπερκοντίσαι τοῖς τῆς πράκτητος τρόποις καὶ τοῖς ἔθεσι τοῖς χρηστοῖς καὶ τῇ ἀδιακρίτῳ αὐτοῦ ὑπακοῇ.

Διὸ δ' ἡ καὶ ἐθαυμάζετο παρὰ πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἐν ταῖς πάντων ἔκειτο γλώσσαις διὰ τὴν ἀνάληψιν τῶν καλῶν, ὥστε μᾶλλον ἐκείνους μιμεῖσθαι καὶ ζηλοῦν αὐτὸν ἐν πᾶσι διαπαντός, καὶ γέγονεν αὐτοῖς ὑπογραμμὸς καὶ εἰκὼν ἐν ταῖς ἀγογγύστοις αὐτοῦ διακονίαις καὶ ὑπηρεσίαις ὁ μακάριος οὗτος.

Ὡς οὖν ἐώρακεν αὐτὸν ὁ μέγας Νικηφόρος ὁ πρεσβυτέρως τούτοις κομῶντα καὶ ἱκανῶς γεγυμνασμένον ἀσκητικαῖς ἀγωγαῖς καὶ ἐν τοῖς τοῦ κοινοβίου διακονίαις καὶ ἐν τῇ ὑπα-

recusabat labores. Et sicut illa ad pratus omnes peragrat, et ad omnes volitat flores, et non seminatum mel colligit ac congregat in alveari suo; ita iste ad sanctos, qui ibi erant patres, accedebat, ab eisque virtutes et bona opera ediscens, eadem in se exprimere satagebat.

Ab altero quidem ediscere conabatur mansuetudinem iraeque continentiam, ab altero humilitatem, vel in precibus contentionem. Ab aliis imitabatur obedientiam absque excusatione; ab aliis in psalmodiis alacritatem ac perseverantiam; tum etiam integrae noctis vigilias, et suipsius abiectionem atque exterioris habitus contemptum; atque, ut breviter dicam, omnium divitias et substantias virtutum, quasi in alveari, reponebat in corde suo; ita ut paucis diebus ac quasi tempore sine tempore monachos omnes illius loci superavit tum in mansuetudinis moribus et in bona conversatione vitae, tum in obedientia suo iudicio omnino experti.

Miraculum vere factus erat fratribus cunctis, atque ab omni lingua praedicabatur ob tantum eius in asceticis exercitationibus progressum, adeo ut potiusquam ille patres aemularetur, his et ipse beatus vir factus esset veluti exemplar in omnibus, atque regula in ministeriis ac obsequiis absque ulla quaerela.

Itaque magnus ille Nicephorus praeses, cum tantis eum videret exornatum virtutibus, atque exercitatum in asceticis laboribus ac coenobii ministeriis, nec

κοῦ δόκιμον γεγονότα, τότε ἐπι-
τρέπει αὐτῷ κατ' ἡσυχίαν οἰκεῖται
κατ' ἑαυτὸν τὸν ἀνωτέρω ῥηθέντα
τοῦ Κτίσματος χώρον.

Καὶ καταλαβὼν αὐτὸν εὕρισκει
τὸν ναὸν τοῦ ἀρχιστρατήγου διαφθα-
ρέντα καὶ συμπτωθέντα ἐκ χρό-
νων ἱκανῶν, ὃν διακαθάρας τῆς ὕλης
χερσὶν οἰκείαις πυρὶ τὴν ὕλην ἀπε-
τέρωσεν ἐξ αὐτῶν κρη (f. 59) πί-
δων ἵτοι τῶν βαράθρων ἀνήγειρεν
αὐτόν, καὶ ἐκ τῆς παρακειμένης
ὕλης τοῦ δρυμοῦ τοῦτον ἐσκεπάσεν.

§ Δ'.

Οὐκ ἔστιν δὲ δυνατόν εἰπεῖν τοὺς
πόνους καὶ τοὺς ἰδρωτάς καὶ ἀγῶνας
αὐτοῦ, οὐσπερ κατ' ἡσυχίαν ἐτέλει
ἐκεῖσε νύκτωρ καὶ μεθήμεραν δια-
πνυτός, καὶ γὰρ ἥσθιεν διὰ τριῶν
καὶ τεσσάρων ἡμερῶν. Εἰθ' ὅτε δὲ
καὶ τὴν ἐβδομάδα ὅλην ἀπόσιτος
διετελεῖ, ὁσπρέοις βρεκτοῖς καὶ λα-
χάνοις ὡμοῖς ἐνδισιτώμενος, καὶ τοῖς
εὕρισκομένοις ἀροδύοις καὶ ὀπό-
ραις ἐν τῷ δρυμῷ. Εἰθούτως δὲ
μετὰ χρόνον πολὺν ἄρτω βραχυ-
τάτῳ ἐτρέφετο καὶ λαχάνοις ἐψη-
μένοις καὶ ὁσπρέοις μετὰ ἄλῳς ἀνευ
ἐλαίου ἥσθιεν.

Προσευχαῖς σχολάζων καὶ ἀγρυπ-
νίαις συντονωτάταις συγγοτέρως γο-
νυκλίνων πρὸς γῆν ἐψάλλεν - Ἴδε
τὴν ταπείνωσίν μου καὶ τὸν κόπον
μου, καὶ ἄρες πάσας τὰς ἀμαρτίας
μου. - καὶ τὸ - Ἰδοὺ ἐμάχρυνα συ-
γαδεύων καὶ ηὐλίσθη ἐν τῇ ἐρή-
μῳ. Προσεδέχόμην τὸν θεόν τὸν
σῶζόντά με ἀπὸ ὀλιγοψυχίας καὶ
ἀπὸ καταιγίδος - Καὶ πάλιν ἐψάλ-
λεν οὕτως - Ἦρα τοὺς ἐρεθισμούς
μου εἰς τὰ ὄρη, ὅθεν ἤξει ἡ βοή-

non in obedientia et subiectione
vere probatum, voluit ut seorsim
in solitudine maneret in illa
Ctismatis regione.

Ad quam cum pervenisset re-
perit templum Archangeli fati-
scens atque a pluribus annis di-
rutum. Quae circum creverat,
sylvam piis manibus purgans ex-
cidensque igne combussit; et sic
aedem ab imis fundamentis ere-
xit, atque e lignis circumstantis
luci cooperuit.

§ IV.

Nulla certe modo narrare
possumus contentiones, sudores
et labores a sancto viro illa
in eremo exantlatos diu noctu-
que; nam cibum sumere solebat
nonnisi post tertium quartumve
ieiunii diem; nonnumquam in-
tegram hebdomadam impastus
agebat; vel manducare legumina
emollita ac olera cruda solebat
vel aliquas summitates fruticum
herbasque sylvestres. Raro qui-
dem et longo intermisso tem-
pore, utebatur modico pane ac
leguminibus herbisque coctis et
sale conditis absque oleo.

In orationibus autem et vi-
giliis multis erat assiduus atque
continuo psalmos concinebat,
saepius et curvatus et in genua
prostratus clamans: « Consi-
dera domine humilitatem meam
et laborem meum, atque omnia
mihi dimitte peccata mea. » Vel
etiam clamabat: « Ecce elongavi
fugiens; et incolatus meus est in
eremo. Expectavi Deum meum,
qui me salvum facit a timiditate,

Θειά μου παρὰ κυρίου τοῦ ποιήσαν-
τος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. -

Ταῦτα μὲν προσήχετο μετὰ κα-
τανύξεως καὶ δακρύων πολλῶν ὁ
αἰόδιμος, καὶ τὰς ἐπιβουλὰς καὶ
ἐνέδρας τῶν πονηρῶν δαιμόνων κα-
θάπερ δορκὰς διέδρα, τῇ τοῦ κυρίου
διαφυλαττόμενος χάριτι. Πολλοῖς
γὰρ καὶ συνεχέσιν πειρασμοῖς ἐπει-
ρᾶτο ὁ διάβολος ἐκλύειν αὐτοῦ τὸν
τῆς ἀσκήσεως τόνον, οὐ μόνον ἐν
φαντασίαις νυκτεριναῖς, ἀλλὰ καὶ
καθημέρῳ οὐκ ἐπαύετο αἰὲν παρνο-
χλῶν αὐτῷ, οἰώμενος ὁ ματαιόφρων
διὰ τοῦτο ἐκθροεῖν αὐτόν, καὶ τῆς
ἐρήμου ἀποστῆσαι αὐτόν, ὡς ὤετο.

Αὐτὸς δὲ τὸν θώρακα τῆς πίστεως
ἐνδεδυμένος καὶ τὴν περικεφαλαίαν
τοῦ ἁγίου Πνεύματος περιβεβλημένος
πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πε-
πρωμένα τοῖς τῶν δακρύων ρεί-
θροις κατέσβεσεν. Διὸ καὶ ἀναβά-
σεις διέτεθετο ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ
καθεκάστην ἡμέραν καὶ ὥραν, ὥσπερ
ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν αἰὲν ἀνερχό-
μενος κατὰ τοὺς πρώην ἁγίους πα-
τέρας ἡμῶν.

§ E'.

Διατοιοῦτο καὶ περιβόητος καὶ
ὀνομαστός ἐγένετο καθ' ὅλης τῆς
περιχώρου νήσου τῶν Σικελῶν διὰ
τὴν εἰς ἄκραν αὐτοῦ πολιτείαν καὶ
ἀρετήν. Τῆς δὲ φήμης αὐτοῦ δια-
θεοῦσης παντὶ τε καὶ πανταχοῦ ὡς
φθάσαντες ἐφθήμεν, ἐφθασεν καὶ
μέχρι τῆς πατρίδος τοῦ μακαρίου
καὶ πάντες ἐπὶ στόματος εἶχον αὐ-

atque ab insidiis. » Rursusque
psallebat haec Davidica: « Le-
vavi oculos meos in montes, unde
veniet auxilium mihi a Domino,
qui fecit coelum et terram. »

Haec ille vir insignis precaba-
tur in compunctione cordis atque
in lacrymis, et quasi cervus exsi-
liens vitabat malorum daemo-
num insidias, a gratia Dei custo-
ditus. Innumeris enim continuis-
que tentationibus contendebat
diabolus eum deiicere, atque in
strenuo cursu asceticorum labo-
rum deturbare. Neque tantum
per nocturna phantasmata, sed
etiam per diem non cessabat
eum aggredi, reputans ille stul-
tissimus tandem aliquando timo-
rem incutere atque a proposito
solitudinis dimovere.

Christophorus vero, fidei tho-
race indutus et galea sancti
Spiritus coopertus, cuncta igni-
ta maligni tela fluentis lacry-
marum extinguebat. Propterea
ascensiones in corde suo quo-
tidie et singulis momentis di-
sposuit, et videbatur de gloria
in gloriam ascendere, sicut olim
fecerunt patres nostri.

§ V.

Hinc factum est, ut illius no-
men et gloria ob talem vitae
rationem ac virtutem pervaga-
ret omnem regionem insulae
Siculorum. Atque ad omnes et
ubique fama recurrente, ut iam
antea dicebamus, ad patriam
etiam beati pervenit; omnesque
mirabantur tantam virtutem

τὸν θαυμάζοντες τὴν ἐπίδοσιν το-
σαύτης αὐτοῦ ἀρετῆς.

Τούτων οὕτως διαδομένων ἐν τῇ
πατρίδι αὐτοῦ, ὡς εἴρηται, οἱ ἐκ
τῆς ὁσφύος αὐτοῦ βλαστήσαντες
παῖδες ἀκούσαντες παραυτὰ ἀνα-
στάντες ὁρμαῖοι ὡς αὐτὸν ἐν τῷ
τοῦ Κτίσματος χώρῳ ἀφίκοντο, τὴν
ὑπαρξίν αὐτῶν καταλιπόντες σὺν τῇ
τεκούσῃ αὐτοῦς. Καὶ πρὸς τοῖς
ποσὶν τοῦ παμμάκαρος Χριστοφόρου
πρηγεῖς πεσόντες ἐλιπάρουν εἶναι
σὺν αὐτῷ καὶ τὸ τοῦ μονήρους
βίου ἅγιον σχῆμα ἐνδύσασθαι.

Ὡς δὲ ταῦτα ἠκηκεί ο ἰσχυρὸς
παρ' αὐτῶν εὐχαριστήριους ἀρεῖς
ζωνᾷς πρὸς τὸ θεῖον μετὰ δακρύων
καὶ τῷ μεγάλῳ ταξιάρχῃ Μιχαήλ,
ὅτι καθάπερ ἔφη πρὸς (f. 60) αὐ-
τὸν ἐν τῇ ὁπτασίᾳ, οὕτως καὶ γέ-
γονεν. Αὐτίκα γοῦν ἀναστὰς σὺν
τοῖς ἱεροῖς τούτοις στελέχοις πρὸς
τὸν τοῦ Ἀργύρου χώρον ἀφίκετο,
ἐν ᾧ ἦν ὁ μέγας Νικηφόρος ἀπο-
θρήξας αὐτὸν, καὶ τοὺς ἱεροὺς αὐτοῦ
παῖδας πρὸς τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ ποσὶν
ἐπιβρίψας εὐλογηθῆναι ὑπ' αὐτοῦ ἐλι-
πάρει, καὶ τὸ μοναδικὸν περιβαλεῖν
αὐτοὺς ἅγιον σχῆμα. Εἷξας οὖν ὁ
μέγας τῇ παρακλήσει αὐτοῦ παρα-
χρημα τῆς ἱερολογίας τοῦ σχή-
ματος ἤρξατο καὶ τοῦτο ἐκτελέσας
ἀποκῆρει αὐτοὺς καὶ ἀμυιεννύει τὸ
τοῦ μονήρους βίου σχῆμα κατὰ τὴν
εἰωθυῖαν συνήθειαν καὶ παραινέσας
αὐτοῖς ἐφ' ἱκανὸν καὶ διδάξας τὰ
θέοντα καὶ ἐπευξάμενος ἀπέστει-
λεν αὐτοὺς ἐν εἰρήνῃ εἰς τὸν ἴδιον
τόπον.

§ 5'.

Ὁ δὲ μακαρίτης Χριστοφόρος
ἐπέτεινε τὴν ἄσκησιν αὐτοῦ παρ' ὃ
ἦν ῥυθμισμένος, οὐ μόνον ἐν νησ-

ostensionem, eiusque laudes effe-
rebant.

Ibique his rebus evulgatis, ipsi
eiusdem filii audientes statim ce-
leri cursu ad eum properarunt;
et una cum matre sua relictis
omnibus quae sibi haereditario
iure advenerant, ad Ctismatis
regionem profecti sunt. Cum-
que ad beatum virum accessis-
sent, humi provoluti deprecati
sunt, ut secum se quoque habe-
ret in monastica vita, et sancto
habitu indueret.

Haec audiens magnus Chri-
stophorus grates Deo effusissi-
mas egit multis cum lacrymis,
dum simul commemoraret bene-
ficia, beato Archangelo Michaëli
accepta referenda, qui in coe-
lesti visione haec omnia prae-
nuntiavit. Confestim consurgens
adivit, una cum filiis suis, in Ar-
gyro beatum Nicephorum, qui
tunc in messe erat intentus, at-
que ad eius pedes provoluti ex-
postularunt, ut sibi benediceret
eosque sancto indueret habitu
monastico. Ut eos consolaretur,
cessavit ab opere Nicephorus,
absque mora venit ad sacras cae-
remonias persolvendas, in qui-
bus et illos totondit et, ut mos
est, sacra monachorum veste in-
duit. Tunc opportune est cohor-
tatus atque edoctus, superque
eis bene omnia apprecatus, in
pace ad locum suum omnes di-
misit.

§ VI.

Beatus autem Christophorus
tunc labores asceticae profes-
sionis in maius quoque voluit

τείαις καὶ προσευχαῖς, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς παννύχιοις ἀγρυπνίαις καὶ ψαλμωδίαις· τύπος αὐτοῖς γενόμενος καὶ κανὼν ἀκριβέστατος ἐρεθίζων αὐτοὺς εἰς ἀγῶνας καὶ πόνους ἀσκητικούς, δι' ὧν τὰ τοῦ σώματος πάθη ἀπονεκροῦνται, καὶ ὁ κατὰ θεὸν ἄνθρωπος ἀνακαινοῦται ζωὴν καινότεραν καὶ ξένην, καὶ τοῖς ἀγγέλοις ἐξομοιοῦνται κατὰ τὸ ἔφικτον οἱ χοῖκοι καὶ ἐπίκηροι.

Οἱ δὲ ὥσπερ αἰθαλαεῖς ὄρπικες ἐκ ῥίζης ἀγαθῆς ἐκβλαστήσαντες συνέθεον τῷ πατρὶ κατόπιν ἀκολουθοῦντες αὐτῷ ἐν οἷς ἐθεώρουν αὐτὸν πολιτευόμενον, καὶ ἐν πᾶσι συναμιλλόμενοι αὐτῷ τοῖς σεπτοῖς ἐπιτηδεύμασιν καὶ ἐπιχειρήμασιν· καὶ γεγόνασιν καὶ αὐτοὶ πρακτικοὶ τε καὶ θεωρητικοί, διακριτικοὶ τε καὶ θαπεινόφρονες φωστῆρες ἐν κόσμῳ χρηματίσαντες, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες καὶ πολλοὺς καθοδηγήσαντες πρὸς σωτηρίαν λιμένα κατ' ἐκείνων ὑποδείγματι. Διὸ καὶ κυβερνήται τῶν ἐν ζάλῃ βιωτικῶν καὶ ποδηγοὶ τῶν πεπλανημένων ἐγένοντο. Ἢ γὰρ τούτων ἀναχώρησις ἢ ἀπὸ τοῦ κόσμου τοὺς πλείονας εἰς ζῆλον καὶ μίμησιν ἡρέθισεν καὶ διήγηρεν τῆς αὐτῶν ἀρετῆς.

Διὸ καὶ συνέβηεν πολλοὶ πρὸς τὸν μακαρίτην Χριστοφόρον τῷ πότῳ τῷ πρὸς αὐτὸν καὶ τε ἀγάπῃ τοῖς ἱεροῖς αὐτοῦ παισὶν νυττόμενοι τὰς ψυχάς. Οὐ μόνον γὰρ οἱ κατὰ σάρκα συγγενεῖς αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ ἁστεως Κολασσαέων ὑπὸ τῆς

accrescere, non solum in ieiuniis atque orationibus, verum etiam in vigiliis noctis integrae perdurans atque in psalmodiis. Factus est eis exemplar atque accuratissima regula, illos exstimulans ad omnimoda perfectionis exercitia, per quae corporis vitia edomantur ac mortificantur, et novus homo secundum Deum restituitur ad vitam novam vel angelis mirabilem, ita ut fiat ipsis in hoc pulveris corpore ac fluxa vita persimilis.

Illi vero iuvenes veluti bene succrescentes e bona radice surculi in vigore suo imitabantur, quod prae oculis erat, patris exemplum; et quasi eum, non modo imitati, sed etiam sancte aemulati, in omnibus virtutis exercitationibus atque corporis laboribus mirifice proficiebant, ita ut in practicis actionibus, in doctrinis, in recta animi discretionem, in humilitate fierent mundo vere luminaria, habentes verba vitae, et plurimos ad salutis portum adducentes. Quapropter ipsi facti sunt multis veluti animarum gubernatores inter procellas huius mundanae vitae, et in erroribus mortalis itineris duces securi. Eorum insuper a mundanis recessio atque anachoretica vita plurimos ad sui imitationem duxit atque ad virtutis studium incitavit.

Tunc magna multitudo accedebat ad beatum Christophorum; atque animi erant accensi desiderio erga illum illiusque filios; et non modo alii e consanguineis eorum, sed et multi e castro Colassaeorum ob tantam

φήμης ἐλκόμενοι πρὸς τὸν ἱερὸν τοῦτον ἄνδρα ἔθεον καὶ ἐγένοντο μοναχοὶ, καὶ τὴν αὐτὴν αὐτῷ ἐβάδιζον ὁδὸν ἀνυποστρόφως, κοινωνοὶ γεγονότες καὶ συμμετοχοὶ τῆς αὐτοῦ ἀρετῆς.

§ Ζ'.

Ἡ δὲ αἰδέμιος καὶ ὁσία ἐν γυναιξίν, Καλὴ ἡ σύνευνος τοῦ μεγάλου Χριστοφόρου, τοὺς οἰκείους παῖδας θεασαμένη τὸ μοναδικὸν περιβεβλημένης ἅγιον σχῆμα καὶ ἐν αὐτῷ μεγάλως πολιτευομένους καὶ προκόπτοντας, καὶ τὸν βιωτικὸν ἅπαντα κόσμον ἀποδυσασμένη πρὸς τὸν μονήρη βίον μεθωρμίσθη· καὶ γίνεται καὶ αὐτὴ πρόξενος σωτηρίας πολλῶν ψυχῶν.

Καὶ ἦν ἰδεῖν πληθὺς ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν συντρεχόντων τοῖς μακαρίοις, οἱ μὲν τῷ μεγάλῳ Χριστοφόρῳ, αἱ δὲ τῇ μακαριωτάτῃ καὶ ἀγίᾳ Καλῇ. Καὶ τὸ γλυκὺ καὶ ἀνῆρω (/. 61) τὸν κηρίον τοῦ μέλιτος, λέγω δὴ, τὸ τῆς ἀρετῆς ἐργαζομένους ἐν προθυμίαις Χριστοῦ μελισσῶν.

§ Η'.

Καὶ ἔτι καὶ ἔτι τοῖς ἔμπροσθεν ἐπεκτείνοντο, κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον, καὶ τοῖς ὀπισθεν ἐπελανθάνοντο τοῖς πρόσω σπευδόντων φέρεσθαι πάσῃ δυνάμει. Οὕτως δὲ αὐτῶν αἰὲν πολιτευομένων καὶ ταῖς κατὰ θεὸν ἐργασίαις πρὸς οὐρανὸν ἀνερχομένων, οὐκ ἤνεγκεν ὁ βῆσκανος Βελίαρ ὁρᾶν τὸσάυτην ἀρετὴν τοῦς γηϊνοὺς μετερχομένους· καὶ πρὸς οὐρανὸν ἐπειγομένους, ὅθεν αὐτὸς πέπτωκεν διὰ τὴν ὑπερηφανίαν αὐτοῦ.

famam inducti ad eos veniebant, se monasticae vitae mancipaturi seduli atque alacres sine mora; ac perseverantes illam vitam suscipiebant, ut eis forent in via virtutis consortes ac socii.

§ VII.

Illa autem inter mulieres nobilis ac sancta foemina Calī, coniux magni Christophori, cum vidisset natos suos induisse sacram monachorum vestem et in sancto vitae instituto perdurare ac proficere, ipsa quoque mundana vita et omnibus, quae in mundo sunt, abdicare constituit. Absque mora ad monasticam vitam confugit, factaque et ipsa est multis auctrix salutis.

Sane pulcrum sanctumque erat spectaculum multitudinem videre virorum ac mulierum, partim ad magnum Christophorum, partimque ad sanctam Calī confugere. Vere quidem videbantur quasi alvearia, ubi dulcia operabantur in alacritate Christi fava mellis.

§ VIII.

Magis magisque omnes ab eis, quae in praesentia erant exercenda, virtutum moliminibus ad maiora sese extendebant, ut verbis utar apostolicis, obliti eorum, quae retro fuerant. Hanc itaque vitam illos gerentes et cunctis asceticis exercitamentis ad coelos contendentes non ferebat invidus Belial, et tantam perfectionem virtutum non sustinebat, cum vidisset tanta per-

Διὸ καὶ τοὺς ἀγχιτέρμονας καὶ ὁμώ-
ρους Ἰσμαηλίτας διεγείρει κατ' αὐ-
τῶν, ὡς τοῖς Ἰουδαίοις τοὺς Πέρσας
ποτὲ, καὶ τοῖς Ρωμαίοις τοὺς Σκύ-
θας, κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ διὰ
τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν.

Διαποιοῦτο τὴν πᾶσαν νῆσον
τῶν Σικελιωτῶν καταδηρῶντες ἐλθί-
ζοντο καὶ ἐλυμαίνοντο, τοὺς μὲν
ἀφειδῶς κτέννοντες, τοὺς δὲ καὶ
δορυκτῆτους λαμβάνοντες, εἰς ζυγὸν
δουλείας ἤγον οἱ δοῦλοι τῆς ἀμαρ-
τίας.

Εντεῦθεν οὖν ἤδη καὶ λιμὸς
τῇ χώρᾳ ἐπέσκηψεν χαλαιπώτατος,
ὥστε συμβῆναι τοῖς ἡμετέροις τὸ
τῶν Ἰουδαίων ἔθνη συμβᾶν διὰ
τὴν χριστοκτονίαν αὐτῶν. Ἡδὴ γὰρ
ἤδη γινέται τὰς σάρκας τῶν ἰδίων
τέκνων κατῆσθιον καὶ ἀνὴρ γυ-
ναικὸς, καὶ γυνὴ ἀνδρὸς τὴν γα-
στέρα ἐπλήρου καὶ ἡ φύσις καθ' ἑαυ-
τὴν ἐχώρει καὶ ἐνέμετο ἑαυτήν.
Καὶ τοῦτο οὐκ ἐμισάλησαν ποιῆ-
σαι γεννητόρων ὁδόντες. Ὡσαύτως
καὶ τοῖς ἐν συζυγίᾳ συνέβη, ὡς εἴ-
ρηται, τοῦ λιμοῦ καταναγκάζοντος
ἅπαντας. Καὶ τὸ τοιοῦτον ἄγος εἶδεν
ὁ ἥλιος ἐν τοῖς ὁρίοις ἐκείνοις τε-
λούμενον.

Τούτοις καὶ τοῖς παρὰ πλησίον κα-
κοῖς τοὺς ἐν ταῖς πόλεσιν οἰκοῦντας
πιεζομένους, καὶ τοὺς ἐν τοῖς ὄρεσιν
μοναχοὺς κατέλαβεν ἡ ἀπαρκαμύνη-
τος αὕτη τοῦ λιμοῦ συμφορὰ. Διὸ
καὶ ἔστενον ἀλγούντες καὶ δούροντο
οὐ τὴν ἑαυτῶν ἐνδοειαν, ἀλλὰ τὴν
τῶν ὁμοπίστων χριστιανῶν ἀπώ-
λειαν.

Αὐτοὶ δὲ λιμῶ καὶ θέει κα-
τατρυχόμενοι τῶν ἐκ τῶν ἀμεί-

fectione ornari animas, atque
adduci ad coelestes sedes, unde
ipse ob superbiam deciderat.
Idcirco finitimos Ismaelitas ad-
versus illas, permittente Deo,
ob peccata nostra suscitavit,
sicut olim Persas et Scythas
adversus Iudaeos et Romanos.

Proptereaque totam Siculo-
rum insulam illi invasores de-
praedati sunt ac vastaverunt:
alios quidem barbare interfi-
cientes, hi, peccato mancipia,
alios in captivitatem ducentes
subiiciebant servitutis durissimo
iugo.

Hinc acerbissima fames regio-
nes illas pervasti; ita ut ea quo-
que nostratibus acciderunt, quae
de Iudaeis ob Christi occisionem
legimus. Tunc quoque parentes
prolis suae membra vorabant:
et mulier viri sui, aut vir
mulieris carnibus rabiem ven-
tris sedabat; ita et natura vi-
debatur contra semetipsam pu-
gnare: ac ipsi parentum dentes
tantum facinus non horrebant;
idemque inter coniuges, ut di-
ximus, cogente fame, eveniebat.
In illis finibus tanta mala sol
ipse conspexit.

Hisce aliisque consumebantur
aerumnis civitatum incolae et
ipsi in montibus habitantes asce-
tae. Qui non modo suam la-
mentabantur cum lacrimis mi-
seriam; sed et omnium chri-
stianorum, in fide fratrum, de-
solationem.

Ipsi quoque fame et necessi-
tate compulsi, mansiones suas

βοντες κατεκρύπτοντο ἐν ταῖς σπη-
λαιοῖς καὶ ὄρεσι καὶ ταῖς βαθυτά-
ταις λόχμας· τὸ θεῖον ἐξήλειούμε-
νοι, ὅπως ἴλειως γένηται τοῦ οἰ-
κείου αὐτοῦ πλάσματος καὶ ταχι-
νὴν ποιήσῃ τὴν ἀπαλλαγὴν τῶν
δεινῶν.

§ Θ'.

Τότε δὲ τότε ἐπὶ πᾶσιν τῶν κα-
κῶν μὴ φέρειν ἰσχύοντες οἱ τοῦ ὁσίου
Χριστοφόρου συγγενεῖς ὡς αὐτὸν
ἐπιστέλλουσιν πρέσβεις ἐν τῷ χώρῳ
τοῦ Κτίσματος ἐκλειπαροῦντες αὐ-
τὸν, ὅπως παραγίνεται πρὸς αὐτούς,
καὶ χεῖρα ἐπικουρίας ὀρέξῃ αὐτοῖς,
καὶ τῶν τοιούτων κακῶν ἀραρπά-
σῃ. Ο δὲ μηδὲν μελλήσας παρα-
χρῆμα ἀναστὰς ἅμα τοῖς δυσὶν υἱέ-
σιν αὐτοῦ τῷ τε μακαρίτῃ Σάββᾳ καὶ
Μακαρίῳ τῷ θεωριλεῖ ἀφίκετο πρὸς
αὐτούς, καὶ τούτους τε ταριχευ-
μένους ἰδὼν ἀπὸ τῆς σπάνης τῶν
ἀναγκαίων τοῦ σώματος χρεῶν,
λάθρα διὰ τῆς νυκτός, τῆς πατρί-
δος ἐξάγει, καὶ γίνεται αὐτοῖς δεύ-
τερος Μωυσῆς δι' ἐρήμων ὁρέων
καθοδηγήσας αὐτούς τὴν τῶν Ερυ-
μάτων πολίχνην κατέλαβεν.

Κακεῖθεν αὖθις τὴν διαπόντιον
τρίβον ὁδεύσας τὴν τῶν Καλα-
βρῶν χώραν κατέλαβεν· καὶ τὸ
μὲν πλῆθος τοῦ λαοῦ πρὸς τοὺς
ἐκεῖσε οἰκοῦντας καταλιπὼν ἀπαίρει
τοῦ εἰρημένου χώρου μετὰ (f. 62)
τῶν προσόντων αὐτῶν μοναχῶν,
καὶ τοῖς προβραχέως ῥηθεῖσι δυ-
σὶν υἱέσιν αὐτοῦ σὺν τῇ τεκούσῃ
αὐτούς. Καὶ πρὸς τὴν τοῦ Μερ-
κουρίου ἐπαρχίαν ἀφίκετο, ἐν ᾗ
ὑπῆρχον δρόμους πολλοὶ καὶ ἀμ-
φιλαρεῖς, ἐν οἷς κατώκουν πλήθῃ
ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ὁσίων

mutantes occultabantur in spe-
luncis ac montibus, sylvarum-
que profundis, exorantes Domi-
num, ut propitius fieret crea-
turae suae, et quamecitius tantis
malis afferret opem.

§ IX.

Tunc propinqui beati Chri-
stophori tot ac tanta sustinere
minime valentes, ad eum nun-
tios mittunt ad Ctisma, ut ad
se veniret auxiliatricem porri-
gens manum ab his malis ere-
pturam. Absque mora consur-
gens una cum filiis, beato Saba
dilectoquo Deo Macario, ad illos
venit. Cum videret eos omni
necessarioque corporis solamine
destitutos, clam noctu e patria
abducit, factus illis quasi alter
Moses, et per loca deserta et
montuosa ad Erymatum civita-
tem munitam, illos recepit.

Hinc rursus, transfretantibus
mare, ad regiones Calabriae per-
duxit. Ibi relictā apud habita-
tores loci multitudine gentis suae,
ipse abiit cum sibi consociatis
monachis et praedictis duobus
filiis eorumque genitrice. Tan-
dem pervenit ad eparchiam Mer-
curii nuncupatam, ubi multae
sunt longe lateque distantiae syl-
vae, quas multitudines incole-
bant hominum atque etiam foe-
minarum, quae asceticum ange-
licumque institutum amplexatae,

τὴν ἀγγελικὴν ἀσπαζόμενοι πολυ-
τείαν.

Τούτων τοιγαροῦν ἐπιμελῶς τὸν
βίον ἀνιχνεύσας ὁ μέγας Χριστόφ-
ρος, καὶ τοῖς τρόποις καὶ τοῖς χρη-
στοῖς ἡθεσι αὐτῶν ἀρεσθεῖς τῷ
φιλαγάθῳ κυρίῳ ἡὺχαρίσθη ἀνθο-
μολογούμενος αὐτῷ διαπαντός ὡς
εἰς τὸν τοιοῦτον χῶρον καθοδηγή-
σαντι αὐτόν, ἐν ᾧ τοὺς πρακτικούς
καὶ θεοφιλεῖς ἀνδράς ἐώρακεν.

§ I'.

Αὐτίκα γοῦν ἀναστὰς σὺν τῷ
μεγάλῳ Σάββᾳ καὶ Μακαρίῳ τοῖς
δυσὶν αὐταδέλφοις τὸ θεῖον ἐκτενέ-
στερον ἐλειπάρει λέγων· - Κύριε ὁ
θεός, εἰ σὸν ἐστὶ θέλημα οἰκῆσαι τοὺς
δούλους σου τὸν τρόπον τοῦτον, δῆλος
ἡμῖν γενέσθω διὰ τᾶχους δυσω-
πούμενοις ὑπὸ τῆς ἀράτου σου ρι-
λανθρωπίας καὶ εὐσπλαγγνίας. - Καὶ
τῆς προσευχῆς ᾧδε πέρας ἐχούσης,
διὰ νυκτερινῆς ὀπτασίας ἐμφανῇ
τοῦτον ἀποδεικνύει.

Παραχρῆμα τοῖνυν ἀναστὰς καὶ
τὴν ὀφειλομένην εὐχαριστεῖαν τῷ
κυρίῳ ἀναπέμψας, τὴν ὕλην κα-
θαίρειν ἀπείρξατο ἀμφιλαρῇ οὖσαν
λίαν, καὶ σφόδρα κατὰσκιον. Ὡς δὲ
τὴν ὕλην πυρὶ ἀπετέφρωσεν τὸν
τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαὴλ ναὸν
ἐν προθυμίᾳ καὶ σπουδῇ ἐδείματο.
τοῦ κυρίου χωρηγοῦντος αὐτῷ τὰ
πρὸς χρεῖαν τῆς οἰκοδομῆς. Καὶ
μετὰ τὸν ναὸν περαιωθῆναι, τότε καὶ
τὰ τῶν μοναχῶν οἰκητήρια ἡγείρεν.

§ IA'.

Καὶ γίνεται πᾶσι τύπος τοῖς μο-
ναχοῖς ἐν τε προσευχαίς καὶ ἀγρυ-

vitae sancitssimae rationem se-
quebantur.

Viro magno diligenter con-
sideranti horum mores, conver-
satio optima adeo placita est,
ut confessus sit coram Deo be-
neficium, ei gratias continuas
agens; nam ad haec loca se
suosque deduxerat, ubi tales
posset conspiciere ascetas dile-
ctos Deo.

§ X.

Statim igitur surgens cum
duobus fratribus magno Saba et
Macario prolixius orabat ad
Deum ac supplicans dicebat:
« Si tuum est, Domine, consi-
lium ac voluntas, ut servi tui hos
incolant locos, nobis exoran-
tibus signum ostende ineffabilis
benevolentiae ac misericordiae
 tuae. »

Signo quidem per nocturnam
visionem ostenso, absque mora
cum gratiarum actione ad pur-
ganda sylvestria densissima se
dediderunt. Et postquam sylvae
spatium concremassent, cum ala-
critate manus admotae sunt ad
exstruendum templum archan-
geli Michaelis, Domino neces-
saria illis porrigente. Templo-
que erecto, habitacula exstruxit
monachorum.

§ XI.

Cunctis monachis ille factus
est exemplar, non solum in

πνίαις καὶ ψαλμωδίαις· οὐ μόνον δὲ ἐν τούτοις, ἀλλὰ καὶ ἐν ἔργοις καὶ διακονίαις καὶ ὑπακοῇ καὶ πάσαις τοῦ κοινοβίου ὑπηρεσίαις.

Ἐλεγεν γὰρ ὁ ἀοίδιμος, ὅτι ὁρεῖται ὁ προσεστὼς τύπος γενέσθαι τοῖς ὑπ' αὐτὸν οὖσιν, καθάπερ ὁ Χριστὸς τοῖς ἀποστόλοις ἐγένετο. Δεῖ οὖν προτρέχειν τὸν λόγον, ἵνα μᾶλλον ἐφέλκει τοὺς ἀκροατὰς εἰς ζῆλον καὶ μίμησιν, ἢ τοῦ ἔργου ἐπίδειξις.

Οὕτως γὰρ καὶ ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀποστόλων γέγραπται ὡς ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν - φησὶν. Καὶ ταῦτα ἀκούοντες οἱ μοναχοὶ καὶ ἕτερα πλείονα ὑποδείγματα καὶ ἐνείγματα πρὸς τοῦ μεγάλου Χριστοφόρου, ἔχαιρον καὶ εὐφραίνοντο σκιρτῶντες τῇ καρδίᾳ, καὶ καρποφόρουν ἀξίως τῆς κλήσεως· ὁ μὲν ἑκατὸν, ὁ δὲ ἐξήκοντα, ὁ δὲ τριάκοντα κατὰ τὴν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ παραβολήν. Καὶ ἦν ἰδεῖν ἀμιλλομένους ἀλλήλοις ἐν ταῖς κατὰ θεὸν ἐργασίαις, καὶ παρωτρύνοντας ἑαυτοὺς εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης πνευματικῆς ἀφορῶντες εἰς τὸν μέγαν, ὡς εἰς ἀρχέτυπον πίνακα.

Καθάπερ γὰρ οἱ ζωγραφοὶ εἰς τοὺς παλαιούς χαρακτῆρας ἀτενίζοντες τὰς μορφὰς τῶν εἰκόνων ἐπιτελοῦσιν· οὕτω δὲ καὶ οἱ ἀδελφοὶ τὸν ἐφόμοιον τρόπον ποιῶντες, τὸ τῆς ἀρετῆς κάλλος ἐν ἑαυτοῖς ζωγραφοῦντες εἰς τὸν ὅσιον Χριστόφρον ἀπέβλεπον, καθὼς ἡδὴ εἴρηται.

§ IB'.

Διατιοιτοῦτο περιβόητος καὶ ὀνομαστός ἐγένετο, καθ' ὅλης τῆς ἐπαρ-

precibus et vigiliis, verum etiam in laboribus et ministeriis, in obedientia ac submissione atque in omnibus coenobii laboribus.

Solebat enim ille vir sanctus dicere: Necesse est ut praeses fiat exemplar subditis, sicut Christus factus fuerat apostolis suis. Opus est itaque praemittat opera, ut haec fiant audientibus agendi regula et stimulus ad aemulationem atque imitationem.

Sic enim in actibus apostolicis dictum est « opera Iesus aggressus est facere, et dein docere. » Quae cum haberent monachi, et alia similia praecepta atque exempla a beato Christophoro, valde alacres corde erant; atque fructus dignos vocationis suae proferebant: alter centum, alter sexaginta, et alter triginta fructuum, ut ait evangelica parabola. Spectaculum sane gratissimum videre erat illos concertantes ob amorem Dei in laboribus, et ad aemulationem spiritualis charitatis sese extendere quasi respicientes ad quandam tabulam illustris archetypi.

Sicut enim pictores ad vetustas formas praepositae tabulae intendunt, ut eas in suis referant tabulis; sic fratres illi eadem usi ratione, virtutum pulcritudinem in sancto illo Christophoro aspicientes, in semetipsis quasi artificiose pingentes ad imaginem referebant.

§ XII.

Propterea et is evasit celebris et famosus in his omnibus re-

γίας ἐκείνης διὰ τὴν ἀκριβῆ αὐτοῦ πολιτείαν καὶ ἄσκησιν καὶ τὴν ἀκίβδηλον καὶ ἀνυπόκριτον αὐτοῦ ἀγάπην, ἣν ἐκέκτητο πρὸς πάντας τοὺς παραβάλλοντας ἐκεῖσε πρὸς αὐτόν. Καὶ γὰρ ὡς ἀληθῶς ἐπιροίτων πρὸς αὐτὸν πο- (f. 63) λλοι τῶν ἐκεῖσε οἰκούντων πατέρων ὠφελείας χάριν πατρικῆς· καὶ οἱ μὲν ὑπέστρεφον ἐν τοῖς κελλίοις αὐτῶν οἰκοδομηθέντες· μεγάλως, διὰ τε λόγου καὶ πράξεως τοῦ γέροντος, ἕτεροι δὲ σὺν αὐτῷ οἰκεῖν ἐλειπάρουν καὶ ἀρχηγὸν αὐτῶν ἔχειν καὶ σὺν αὐτοῖς ἀδελφοῖς.

Τῆς δὲ φήμης τοῦ μακαρίου σὺν τοῖς υἱέσιν αὐτοῦ διαθεούσης ἐν ταῖς κώμας καὶ πόλεσιν καθάπερ σάλπιγγος ἐνηχοῦσης λαμπρότερον, συνήρχοντο πλήθη ἄπειρα πρὸς αὐτοὺς ὑπὸ τῆς ἀκοῆς ἐλκόμενοι· καὶ οἱ μὲν τὸν μονήρη βίον εἰλάμενοι κατῴκουν σὺν αὐτοῖς, οἱ δὲ ἱστορίας χάριν καὶ εὐχῆς ἤρχοντο καὶ ἐρυσμίζοντο ὑπὸ τοῖς θεοφόροις τούτοις ἀνδράσιν· καὶ ὑπέστρεφον εἰς τὰ ἴδια εὐχαριστοῦντες τὸν θεόν.

§ II'.

Τούτων οὕτως διαβιούντων ὡς εἴρηται, ἔρρεσις ἀκόρεστος λαμβάνει τὸν μέγαν πρὸς τὸ ἀπελθεῖν αὐτὸν εἰς προσκύνησιν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἐν Ρώμῃ. Καὶ ἐπιστήσας ὁ μέγας τοῖς μοναχοῖς καθηγητὴν καὶ προσεστῶτα τὸν θεοφόρον Σάβαν, αὐτὸς γὰρ ἦν μετ' ἐκείνων ἐχόντα δεύτερα ἀπὸ τοῦ μεγάλου Νικηφόρου τοῦ ἀποθρίξαντος αὐτοῦς, πρὸς τὴν Ρώμην ἐξέπλευσεν. Κατὰ δὲ τὸ μέσον τοῦ πλοῦς γενόμενος ἐξαί-

gionibus ob sanctam vitae suae conversationem, nec non asceticae vitae rationem integram, atque sinceram charitatem, qua utebatur erga omnes ad se accurrentes. Et sane undequaque multi ex illis sanctis monachis ad paternum eius auxilium confluabant. Alii quidem magna cum aedificatione spirituali auditis verbis illius atque operibus conspectis ad cellas suas revertebantur: alii vero ut secum reciperet ad habitandum, et sibi et fratribus dux esset, eum exposulabant.

Quinimo fama beati viri et filiorum eius per castra quoque ac civitates pervagabatur, et quasi clangens tuba sonora, innumeras ad eos audientium turbas arcescebat. Horum multi monasticam amplexati vitam cum eis morabantur, alii veniebant tantum ut illos visitarent auxiliumque precum deposcerent, quos sancti viri ad rectam agendam vitam informabant, ita ut gratias dicentes Deo, ad sua meliores facti remearent.

§ XIII.

Dum huiusmodi vitam ducerent, vehementius incessit desiderium sancto viro Christophoro, ut posset peregrinari Romam, sanctos apostolos veneraturus. Tunc constituto monachis suis praeside divino Saba, is enim post eum secundas agebat in fraternitate partes iam ab eo tempore, quo illos beatus Nicephorus totonderat, ipse Romam versus navigavit. Vix medium

φνης ἐπίπτει αὐτοῖς καταιγὶς σφόδρα καὶ κλύδων θαλάσσιος, ὥστε τοῦ ἐξαπορηθῆναι αὐτοὺς καὶ τοῦ ζῆν.

Ὁ δὲ μέγας κατήλθεν ἐν τοῖς τοῦ πλοίου μυχοῖς, καὶ τὸ θεῖον ἐλειπάρει μετὰ δακρύων, ὅπως ἴλεως γένηται τοῦ ἰδίου πλάσματος, καὶ τὸν ἐπελθόντα σάλον τοῦ κλύδωνος τῆς θαλάσσης καὶ τοῦ ἀνέμου εἰς αὖραν καὶ γαλήνην μεταποιήσῃ. Καὶ διεκελεύει τοῖς σὺν αὐτῷ μοναχοῖς τὸ - Κύριε ἐλέησον - ἐκφωνεῖν μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς· αὐτὸς δὲ ἤρξατο τῆς ὕμνωδίας τῆς Θεοτόκου οὕτως· - Προστασία τῶν Χριστιανῶν ἀκαταίσχυντε. μὴ παρίδῃς ἀμαρτωλῶν δεήσεως φωνάς.. - Οὕτω δὲ τῆς ὕμνωδίας περρωθείσης, ἀλλ' ἔτι ἐπὶ στόματος οὐσης τοῦ αἰοδίου, εὐθύς ὁ ἄνεμος ἐλώφησεν, καὶ ἡ μαινομένη καὶ θάνατον ἀπειλοῦσα κατεστροβίσθη θαλάσσω καὶ γαλήνῃ μεγάλη ἐγένετο διὰ τῆς τοῦ μακαρίου ἱκετηρίας.

Οἱ δὲ ναυτικοὶ τὸ γεγονός παρὰδοξον θαῦμα ἐωρακότες ὑπὸ τοῦ θαυμασίου τούτου ἀνδρὸς, προσελθόντες προσεκύνουν αὐτὸν λέγοντες· - Σὺ εἶ μετὰ Θεὸν σωτὴρ καὶ προστάτης καὶ ἀντιλήπτωρ ἡμῶν. Διὰ σοῦ ἐτύχωμεν ἀπαλλαγῆς τοῦ καταλαβόντος ἡμᾶς κλύδωνος. Διὰ τῆς σῆς ἐντεύξεως τῶν φονικῶν τούτων ὑδάτων ἀπηλλάχθημεν. - Ὁ δὲ θεὸς Χριστοφόρος παρήνει αὐτοῖς τῷ θεῷ τὴν ὀφειλομένην εὐχαριστίαν ἀναπέμπειν, καὶ ἐπ' αὐτῷ τὰς ἐλπίδας τιθέναι, τῷ ἐκ τηλικούτου κυνδίνου αὐτοὺς διασώσαντι.

cursum peragebant, quando inopinata procella mota est et terribilis cyclon marinus, ita ut omni spe destituti de vita periclitarentur.

Tunc ille vir sanctus in penetralibus navis abditus Deum cum lacrymis exorabat. ut facturae suae propitius foret, et irruentes fluctus et furentes ventos in placidam tranquillitatem verteret. Monachos suos iussit clamore valido iterare verba: « Domine miserere », ipse canticum illud ad Deiparam coepit: « O tu quae es Christianis indubia tutela, ne despicias deprecantium peccatorum voces.. » Canticum in ore viri sancti adhuc resonabat, quando statim cessavit ventus, et vehemens mortemque minitans mare fluctus suos compescuit; atque per orationem eius facta est serenitas magna.

Quod nautae omnes grande prodigium tanti viri aspicientes, ad eius proni pedes dicebant: « Tu es noster post Deum servator ac tutator, atqueceptor; nam per te a tanta procella erepti fuimus: et per te mortem in his minitantibus fluctibus vitavimus ». Sed Christophorus eos hortabatur, ut dignas Deo grates persolverent, omnemque in eo spem suam reponebant, qui e tanto omnes eruerat periculo.

§ ΙΔ'.

Καταλαβὼν δὲ τὴν Ρώμην προσ-
εκύνησεν τοὺς ἁγίους καὶ κορυ-
φαίους Ἀποστόλους καὶ πάντας τοὺς
ἐκεῖσε σεβασμίους ναοὺς, καὶ πολ-
λῶν μαρτύρων ἅγια λείψανα. Εἶτα
τὸν πόθον ἀρσιωσάμενος κατὰ τὸ
αὐτοῦ ἐφετὸν, ὑπέστρεφεν πρὸς τὴν
ιδίαν μονὴν τοῦ ἀρχιστρατήγου Mi-
χαήλ, καὶ καθ' ἡσυχίαν διήγεν ἀσκῶν
ἐν τῇ κέλλῃ αὐτοῦ. Τὴν γὰρ τῶν
ἀδελφῶν ἐπιστάσιαν καὶ φροντίδα
τῷ θείῳ Σάββα ἦν ἐπιτρέψα; ποιεῖν,
ὡς ἀνωτέρω φθάσαντες ἐρῶμεν. Οἱ
δὲ μοναχοὶ ἐπληθύνοντο τῇ χάριτι
τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῇ τῶν ὁσίων ἀν-
δρῶν πολιτείᾳ, καὶ λοιπὸν τὰ πρὸς
χρείαν αὐτῶν τοῦ σώματος ἠναγ-
κάζοντο φροντίζειν· διὸ (f. 64) καὶ
ὕλοτομοῦσιν γῶρον τινα ἄγριον πλη-
σίον τοῦ ποταμοῦ τοῦ κατερχομένου
ἀπὸ τοῦ ὁχυρώματος τοῦ ὀνομαζο-
μένου Λαῖνοῦ.

§ ΙΕ'.

Εν ᾧ δὲ τόπῳ καὶ ναὸς ἦν τοῦ
ἁγίου πρωτομάρτυρος Στεφάνου τῷ
χρόνῳ διαρθαρὴς καὶ συμπτωθεὶς
ἐπὶ τὴν γῆν. Τοῦτον τοιγαροῦν δια-
καθάραντες καὶ σκεπάσαντες μονα-
στήριον σὺν Θεῷ πεποιήκασιν. Οἱ
δὲ μοναχοὶ τινα τῶν ὁσπρέων ἐν
τῷ ὕλοτομηθέντι γῶρῳ παρ' αὐτῶν
οἰκείαις χερσὶν καταβαλόντες, ἄρκτος
εἰσερχομένη ἐλυμαίνετο τοὺς πόνους
τῆς γεωργίας αὐτῶν· διὸ καὶ ἀγρυ-
λοῦντες ἐφύλαττον ἕκαστος αὐτῶν
τὴν ιδίαν φυλακὴν.

Ιδὼν δὲ ὁ μέγας Χριστοφόρος
λυπούμενος τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τα-
λαιποροῦντας ἐν τῷ φυλάττειν τὰ

§ XIV.

Cum Romam pervenisset sta-
tim veneraturus accessit sanctos
Apostolorum principes, et omnes
quae ibi sunt, venerandas aedes
pluriumque martyrum sacras re-
liquias. Postquam autem devo-
tionis suae desideria explevis-
set, reversus est ad propriam
mansionem apud aedem Mi-
chaelis Archangeli, et solitarius
in cella, in asceticis exercitiis,
versabatur; nam praefecturam
curamque monachorum commi-
serat divino Sabae, ut superius
dicebamus. Monachi autem cre-
scebant numero per gratiam
Christi et exemplum sanctorum.
Adigebantur autem sibimetipsis
necessaria corporis providere;
ideoque partem nemoris excide-
runt in regione quadam sylve-
stri prope flumen, quod defluit e
castro nuncupato Laino.

§ XV.

Ibidem erat aedes sacra pro-
tomartyri Stephano iam a plu-
ribus annis fatiscens ac humi
prostrata, quam expurgantes at-
que cooperientes, auspice Deo,
in mansionem quandam mona-
chi sibi converterant. Et cum in
illis expurgatis terris legumina
quaedam sevisent, factum est,
ut ursae ingressa omnes labores
illorum pessumdaret; propterea-
que statuerunt vigilare, ac sin-
guli custodias servare.

Magnus Christophorus cum
vidisset fratres dolentes deiecto-
que vultu vigilare, ne ursae

λυμαινόμενα ὑπὸ τῆς ἄρκτου, σπλῆγ-
χνισθεῖς οἴκτηρεν αὐτούς. Καὶ δὴ
προφασίζεται καὶ αὐτὸς τὴν ἰδίαν
φυλακὴν φυλάττει, καθάπερ καὶ οἱ
ἀδελφοὶ ἐποιοῦν. Καὶ ἐπιστὰς τῷ
τόπῳ δι' οὗ εἰσῆρχετο ἡ ἄρκτος καὶ
τοὺς καρποὺς ἐλυμάνετο, διεγρη-
γόρει καὶ ἠΰχετο ἀγρυπνῶν. Καὶ
ἰδοὺ ἡ ἄρκτος κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῇ
ἐπεδήμησεν· καὶ λέγει αὐτῇ ὁ μέ-
γας Χριστοφόρος· - Εἰ παρὰ τοῦ κοι-
νοῦ Δεσπότη ἀπεστάλης βλάβειν
τοὺς μοναχοὺς, δεῖ ἡμᾶς εὐχαρί-
στως ὑποφέρειν τὴν ἀδικίαν· εἰ δὲ
ἄφ' ἐαυτῆς ἔρχη, τοῦ κυρίου μὴ
ἀποστείλαντός σε, τί οὐκ ἐρυθριᾷς
καὶ αἰδῇ τοὺς κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίω-
σιν Θεοῦ γεγενημένους ἀδικούσας; -
Ἡ δὲ ἄρκτος ταῦτα ἀκούσασα παρὰ
τοῦ γέροντος, τὴν κεφαλὴν κάτω
κλείνας, ὡς οἶα τις λογικὴ φύσις,
ἤσθετο τῶν λεγομένων, αἰδεσ-
θεῖσα τοῦ μεγάλου τὰ ῥήματα καὶ
τὴν ἀρετὴν· καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς
ῥαφῆς οὐκ ἔτι ἐφάνει ἐν τοῖς ὁρίοις
ἐκείνοις, ἀλλὰ καταλίψασα τὸν ἴδιον
φωλεὸν ἀπεδήμησεν ἐν ἑτέροις τό-
ποις.

§ Ιε'.

Κατ' ἐκείνον δὲ τὸν καιρὸν διε-
πέρασεν ἀπὸ τῆς Σικελίας πρὸς τὴν
τῶν Καλαβρῶν γέαν ὁ ἐπάρατος
στρατὸς τῶν Θεοστυγῶν Ἰσμαηλι-
τῶν, καὶ κατεδεδεικνύοντο αὐτὴν, λυ-
γρῶς καταθρόντων κατ' ὅλου τοῦ
θέματος. Οἱ δὲ τὴν παράλιον οἰ-
κοῦντες μοναχοὶ δεδεδειῶτες μὴ τι
συμβῇ αὐτοῖς τῶν ἀνιερῶν ὑπὸ τῶν
παλαμνέων καὶ ἀγρίων θηρῶν τού-
των, τοῖς ὁρίοις ἐπέβησαν τοῦ Λα-
τινιανοῦ· κακεῖσε μοναστήρια συ-
στησάμενοι ὥκεισαν ἐκεῖσε. Δια-
τοιτοῦτο καὶ ὁ Θεοφόρος Σάββας σὺν

vastaret arvum, misertus est, et
proposuit ut et ipse vigilans sta-
tionem custodiam faceret. Tunc
ille se contulit ad locum, per
quem ursae ingrediebatur fru-
ctusque damno afficiebat, ac vi-
gilans sedulus orabat. Ursa vero,
ut mos erat, intravit; sed ma-
gnus Christophorus his verbis
eam compellavit: « Si a communi
Domino missa es, ut mala in-
feras monachis, necesse est nos
cum gratiarum actione hoc quo-
que subire. Si vero sponte tua
venis, et Dominus haud te misit,
cur non vereris ac times damna
huiusmodi afferre hominibus,
qui ad similitudinem Dei creati
sunt? » Haec a beato sene au-
diens ursae, caput inclinans suum,
quasi rationis compos, percussa
est verbis; et reverita sancti viri
sermonem atque sanctitatem, ab
illa hora nusquam in illis finibus
apparuit, sed fovea quoque sua
relicta, ad alias migravit re-
giones.

§ XVI.

E Sicilia ad terras Calabro-
rum tunc venerat terribilis exer-
citus Ismaelitarum Deo hostium,
qui omnia vastantes totum illud
thema calamitatibus repleverant.
Monachi, qui maritima incole-
bant, pertimescentes mala, quae
sibi instabant ab iis vere cruen-
tis scelestisque feris, ad fines
Latiniani confugerant; ubi, asce-
teriiis suis constitutis, degebant.
Ideoque et beatus Sabas cum
illo magno sene et sociis ad
locum Latiniani venit; atque ad

τῷ μεγάλῳ γέροντι τούτῳ καὶ πᾶσι τοῖς σὺν αὐτῷ ἀρίκετο πρὸς τὸν εἰρημένον χώρον τοῦ Λατινιανοῦ. Καὶ πρὸς τὰς ὄχθας γενόμενος τοῦ Σίγνου ποταμοῦ, οὕτως γὰρ ἐγγωρίως καλεῖται παρὰ τοῖς οἰκοῦσι τὸν χώρον, ὤκησεν ἐκεῖσε ἐν ὀχυρίματι τινὶ ὀνομαζομένῳ τοῦ ἁγίου Λαυρεντίου. Μοναχούς πολλούς ἐκεῖσε συναθροίσας καὶ σεμνεῖον ἰδρυσάμενος τοῦτο περίεπτον. Ἐν τούτῳ τοῖνον ὁ γέρων καθ' ἡσυχίαν ἐκάθευδεν καὶ ἡσκει παρὰ κληθεῖς ὑπὸ τοῦ θείου Σάββα. Καὶ γὰρ ἐσπευδεν αὐτὸν πᾶσι τρόποις θεραπεῦσαι πεπονηκότα αὐτὸν εἰδώς ὑπὸ τῆς ἁγαν ἀσκήσεως.

Καὶ ἰδοὺ τις τῶν ἐπιφανῶν καὶ ἐνδόξων τοῦ ἁσπεως Ρουσιανοῦ, ἱλούστριος τὴν ἀξίαν, παρὰ γίνεταί πρὸς τὸν γέροντα μετὰ τῆς γαμετῆς αὐτοῦ αἰτούμενος εὐχασθαι ὑπὲρ αὐτῶν, ἵνα δώῃ αὐτοῖς ὁ θεὸς καρπὸν κοιλίας, (f. 65) ἐπειδὴ στεῖρα ἦν ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ οὐκ ἔτικτεν. Οὗ δὲ μακαρίτης Χριστοφόρος ἀνάξιον αὐτὸν ἔλεγεν τοῦ τοιοῦτου χαρίσματος, ἀμαρτωλὸν ἀποκαλὼν ἑαυτὸν, οἰόμενος τοῦτοις τοῖς ῥήμασιν τὸν ἱλούστριον ἀποκρούσασθαι. Οὗ δὲ ἐπέμενεν μᾶλλον ἀντιβολῶν ἀδιστάκτῳ καὶ διαπύρῳ πίστει κραταιούμενος· διὸ καὶ τῆς ἐλπίδος οὐ διήμαρτεν. Ἐπευχάμενος δὲ αὐτοῖς ὁ γέρων καὶ εὐλογήσας ἀπέλυσεν ἐν εἰρήνῃ εἰς τὸν οἶκον αὐτῶν. Καὶ ἐν γαστρὶ ἔλαβεν ἡ γυνὴ, καὶ ἔτεκεν υἱόν, καὶ τὰ τῆς στεριώσεως δεσμὰ διελύθη διὰ τῆς τοῦ μεγάλου γέροντος προσευχῆς καὶ δεήσεως· καὶ γέγονεν εὐτεχνος ἢ ποτε ἄτεχνος, καὶ πολὺπαις ἢ ἁπαις, ὥστε δοξάζειν τὸν θεὸν ἅπαντας ἐπὶ τῇ γηγονίᾳ ἐπ' αὐτοὺς παραδόξως θαυματουργία.

castellum, a sancto Laurentio nuncupatum, habitavit prope ripas fluminis, quod incolae regionis vulgari nomine Signum appellant. Ibi plures monachos congregavit excitavitque oratorium insigne. Senex igitur Christophorus sanctis exercitiis deditus ibi placide quiescebat, cum divinus Sabas eum solaretur; studuerat enim ille adeo asceticis laboribus, ut defatigato seni omnem curam impendi necessum esset a filio.

Tunc ad senem accessit quidam e nobilibus clarisque viris Rossani, qui et dignitate erat Illustris, una cum uxore sua supplicans, ut pro eis oraret Deum ad obtinendam prolem; nam illa sterilis erat nec pepererat. Christophorus vero se indignum tantae gratiae dixit, cum esset peccator, reputans his verbis Illustrē illum a se remove. Verumtamen ille urgebat maiori ac ferventiori fiducia; nec enim a spe deciderat. Tunc senex bene precatus est, et benedictionem impertitus super eis, in pace ad sua ambo dimisit. Mulier illa concepit et peperit filium, ac sterilitatis vinculis libera, facta est et foecunda precibus magni senis: imo multorum liberorum mater evasit ea, quae erat absque prole, ita ut omnes glorificarent Deum ob mirabile hoc in illis patratum prodigium.

Ταύτης τῆς φήμης διαδοθείσης παντί τε καὶ πανταχοῦ, πολλοὶ τῶν ἐνσυχλουμένων ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων καὶ ὑπὸ ἀσθενειῶν καὶ παθῶν ποικίλων συνεχόμενοι ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν καὶ ἐθεραπεύοντο ἅπαντες διὰ τῆς τοῦ μεγάλου προσευχῆς καὶ δεήσεως.

Ὡς οὖτοις τοῖς θαύμασι καὶ σημείοις ἐπιμήχιστον χρόνον διαβιώσας καὶ πανταχοῦ περιβόητον καὶ ὀνομαστὸν γεγονότα ἐν γῆρα βαθυτάτῳ καταλύει τὸν βίον.

Ἄξιον δὲ εἰπεῖν καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐκ τοῦ σώματος αὐτοῦ ἐκδημίας καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἐνδημίας.

§ IZ'.

Πυρετός ἦν παρὰ τὴν ἀρχὴν διακαῆς καὶ φλογώδης· εἶτα κλινῆρης γενόμενος, ἔκειτο οὕτως μήτε σιτῶν μεταλαμβάνων, μήτε ὕδατος, μήτε ἐτέρου τινὸς τοῦ καθ' ὅλου τῶν ὅσα τοὺς ἀσθενοῦντας παραμυθεῖν καὶ παρηγορεῖν οἶδεν μέχρι ὀγδοήκοντα ἡμερῶν. Καὶ τῇ ὀγδοήκστῃ ἡμέρᾳ, τοῦ μεγάλου Σάββα καθηγουμένου καὶ τηροῦντος αὐτόν, λέγει πρὸς αὐτόν Χριστοφόρος ὁ θεῖος· Ἰδοὺ θεωρῶ θυσιαστήριον ἐκ λαμπρον καὶ φαῖδρον καὶ περίδοξον, καὶ δύο νεανίας εὐειδεῖς καὶ ὡραίους περιβεβλημένους στολὰς λευκὰς ἱερατικὰς παρισταμένους τῷ θυσιαστηρίῳ, καὶ εὐαγγέλια κατέχοντες ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, καὶ πρὸς ἀλλήλους σεμνῶς μηδευόμενοι. Ὡς οὖτοις πρὸς τὸν θεοφόρον Σάββαν λέγοντος αὐτοῦ ἀφῆκε τὸ πνεῦμα, καὶ τὸν τοῖς δικαίοις ὀφειλόμενον κεκοίμηται ὕπνον, πλήρης ἡμερῶν τῶν τοῦ πνεύματος τῶν τε μενουσῶν ἡδὴ καὶ τῶν οὐχ' ἰσταμένων· καὶ προσετέθη τοῖς ὁσίοις ὁ ὅσιος,

Benefacti fama percrebescente, multi ab immundis spiritibus et morbis et variis infirmitatibus vexati, undique frequentes eum adibant, et intercessionem magni viri ac precibus sani effecti sunt.

Cumque plurimam aetatem vitae suae adhuc occupassent haec benefacta, et ubique mirabilis evaderet ac famosus, tandem in senectute maxima excessit e vita.

Et praestat modo enarrare eius e corpore ad Deum commigrationem.

§ XVII.

Primo coepit febris laborare, quae illum exurebat, atque inflammabat, et postea in lectulo suo iacere coegit. Decubuit nullum suscipiens cibum vel aquam vel aliud, quod solet aegrotos recreare ac iuvare, per dies octuaginta. Et cum octuagesimus venisset dies magno Sabae hegumeno, qui illi adstabat, dixit divinus Christophorus: « En modo ante oculos meos apparet altare luminosum ac splendidum, cui adstare conspicio duos iuvenes aspectu decoros stolis splendidis, sacris albisque vestitos, manibus suis evangelia gestantes, qui ad invicem subrident. » Cumque haec diceret beato Sabae, extremum emisit spiritum, quietemque iustum sibi debitam capessivit; plenus erat dierum illorum, de quibus dicit Spiritus, sive manentium sive transeuntium. Tunc sanctorum, et patrum et asceta-

καὶ τοῖς ἀσκηταῖς καὶ πατράσιν ἐν τόπῳ σκηνῆς θαυμαστῆς ἕως τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ ἐν φωνῇ ἀγαλλιᾶσεως καὶ ἑξομολογήσεως ἤχου ἐορταζόντων.

Αὐτίκα γοῦν ὁ Θεοφόρος Σάβας ἅμα τῷ Θεοφιλεῖ Μακαρίῳ τῷ ἀνταδελφῷ ἀναστὰς καὶ τὴν πρέπουσαν ποιήσαντες ἐπ' αὐτῷ ἀκολουθίαν, μετὰ ψαλμῶν καὶ ὕμνων καὶ ψαλμωδίας συνέστειλαν τὸ ἅγιον αὐτοῦ λείψανον, καὶ τῇ νενομισμένῃ ταφῇ παρέδωκαν.

Ἡ δὲ ἀγία αὐτοῦ σωρὸς δαίμονας πονηροὺς ἀπελαύνει ἀπὸ τῶν ἐνοχλουμένων ὑπ' αὐτῶν, καὶ πάθη ἀνίατα θεραπεύει, καὶ πᾶσαν νόσον καὶ μαλαχίαν ἀποσοβεῖ ἀπὸ τῶν πιστῶς προσερχομένων αὐτῷ τῇ χάριτι τοῦ Χριστοῦ μέχρι τῆς σήμερον.

§ III'.

Ἡ δὲ μακαριωτάτη καὶ ἀγία Καλὴ ἡ τοῦ μεγάλου Χριστοφόρου σύζυγος, ζήσασα καὶ αὕτη θαρσύνως ἐν νηστεαῖς καὶ προσευχαῖς καὶ ἀγρυπνίαις καὶ ἐν ἐγκρατεῖα πολλῇ πάντα τὸν βίον αὐτῆς, τύπος καὶ ὑπόγραμμος γεγонуῖα ταῖς περὶ αὐτὴν παρθένοις, μετὰ χρόνον βραχύτατον ἐν εἰρήνῃ ἐπὶ (f. 66) τὸ αὐτὸ ἐκοιμήθη καὶ ὑπνώσεν.

Καὶ ἐκήδευσεν αὐτὴν ἡ ἱερὰ ξυνωρίς τῶν μεγάλων φωστήρων Σάβας καὶ Μακαρίου τῶν ἀνταδελφῶν. Καὶ νῦν συναγελάζει τοῖς ἄνω χοροῖς, καὶ ὅσαις γυναῖξιν ἐν οὐρανίοις θαλάμοις, μεθ' ὧν πρὸς τὸν κύριον προσέπεμψεν ἐκ τῆς ἰδίας ποίμνης.

rum choris cooptatus est vir sanctus in loco mansionis admirabilis usque ad domum Dei, in voce laetitiae et gratiarum actionis ac sanctam agentium festivitatem.

Tunc statim beatus Sabas una cum Deo dilecto Macario fratre surgens iusta funebria persolvit; atque cum hymnis et canticis et psalmodiis sacrum corpus ad decretum detulere sepulturae locum.

Sanctum vero sepulcrum eius solet per gratiam Christi hucusque malignos daemones abigere a laborantibus, et morbos incurabiles sanare, omnemque languorem ac infirmitatem depellere ab eis, qui in fide illud frequentant.

§ XVIII.

Beatissima et sancta Calī uxor magni Christophori, postquam et ipsa omne tempus vitae suae, Deo cara, egisset in ieiuniis et orationibus et vigiliis et poenitentia plurima, et facta esset typus atque exemplar virginibus sibi sociis, paulo post ibidem in pace obdormivit atque requievit.

Iidem fratres et magna luminaria nostra, Sabas et Macarius, matri suae quoque ibidem extrema officia praestitere. Ipsa autem coniuncta nunc est choris sanctarum mulierum in thalamis caelestibus, et iis sacris asceteriis mulieribus, quas e grege suo Christo praemiserat.

§ IO'.

Ο δὲ μέγας Σαβας ἦν διακυβερνῶν καὶ ποιμαίνων πάντας τοὺς μοναχοὺς τοὺς ἐν ὅλοις τοῖς σεμνείοις τυγχάνοντας, τοῦ τε Λατινιανοῦ καὶ τοῦ Μερκουρίου, καὶ τοῦ ἐν τῷ Λάκκῳ Νίγρῳ καλουμένου τῇ τῶν Λατίνων φωνῇ, ὃ ἐρμηνεύεται τῇ τῶν Ελλήνων διαλέκτῳ, Μέλας Βυθός· καὶ ἦν αὐτοῖς ἐπιστημονικώτατος ποδηγητὴς μέχρι βαθυτάτου γήρους.

Καὶ αὐτὸς ἀπάρας ἐκεῖθεν διὰ τὴν τῶν Ισμαηλιτῶν ἔφοδον, μετέβη τοῖς ὁρίοις τῆς Σαλιρινῶν πόλεως, κακεῖσε τοὺς ἀδελφοὺς ἐνιδρύσας, πρὸς Ρώμην ἀφίκετο κατὰ βούλησιν Θεῶν· κακεῖ τὸ πέρας τοῦ βίου ἐδέξατο.

Ο δὲ βίος αὐτοῦ καὶ τὰ σημεῖα καὶ θαύματα ἐν ἑτέρᾳ πραγματείᾳ ἐγγράφῃ κατὰ τὸ ἐγγωροῦν ἡμῖν. Κακεῖ τοὺς φιλαρέτους τῶν ἀκροατῶν παραπέμπομεν τὴν ὠφέλειαν καρπωσαμένους.

§ K'.

Μετὰ δὲ τὴν ἱερὰν αὐτοῦ μεταστάσιν ὁ Θεοφιλὴς καὶ Θεῖος Μακάριος κατελείφθη ὑπ' αὐτοῦ προεστὼς πᾶσι τοῖς προβραχέως εἰρημένοις μοναστηρίοις, ὅστις ἐποίμανεν αὐτοὺς ἐπὶ γλῶσσην Θείας γνώσεως καὶ ἐφ' ὅδῳ ἀναπαύσεως αὐξήσεως τὴν ἀδελφότητα μεγάλως κατὰ τὴν δεδομένην αὐτῷ χάριν τοῦ λόγου παρὰ Θεοῦ. Οὗτος οὖν ὁ ἀείμνηστος μεγάλων ἡξιώθη δωρεῶν καὶ χαρίτων παρὰ Χριστοῦ· διὰ τὴν υπερβάλλουσιν αὐτοῦ ταπεινώσιν.

§ XIX.

Magnus vero Sabas agebat duces et pastorem monachorum omnium, qui in variis degabant asceteriis regionis tum Latiniani, tum Mercurii, tum Laci nigri, ut lingua sua dicunt Latini, et interpretatur graeca dialecto, μέλας βυθός *obscurus profundus*; et usque ad ultimam senectutem illis fuit peritissimus in gressibus eorum ductor ac rector.

Postquam vero ob incursiones Ismaelitarum ad partes urbis Salerinae recessisset, ibique fratres constituisset, iuxta divinum consilium Romam petiit, ibique terminum dedit vitae suae.

Eiusdem autem vitae ac prodigiorum historia in alia elucubratione nostra, quantum valui-mus, descripta est; ad eandemque remittimus auditores illos virtutum amantes, qui maiorem fructum velint excipere.

§ XX.

Sabae autem post obitum, dilectus Deo beatus Macarius ab eodem iam in praefecturam suffectus, cuncta commemorata monasteria regere coepit, et eis factus est dux ad pascua cognitionis caelestis, atque ad aquas refrigerii et quietis; ac numerum fratrum valde auxit iuxta gratiam verbi, quam illi dederat Dominus. Et sane quidem plurimis cumulatus est a Christo donis ob eminentem humilitatem.

Τοσαύτη γὰρ ἦν ἡ περιουσία καὶ ὁ πλοῦτος τῶν αὐτοῦ ἀρετῶν, ὥστε ἐξισοῦσθαι αὐτὸν, οὐ τοῖς περιούσιον ἔτι καὶ μόνοις πατράσιν καὶ τοῖς χρόνοις ἡμῶν διαλάμψασιν· ἀλλὰ καὶ τοῖς παλαιοῖς ἐκείνοις ἀνδράσιν ὧν τὸν βίον καὶ τὴν ἀγγελικὴν πολιτείαν ἀναγινώσκοντες θαυμάζομεν.

Καὶ γὰρ ἐν σαρκὶ ὑπάρχων, ὡς ἀσώματος καὶ ἄσαρκος διῆγε, τοῖς πόνοις ἐντρυφῶν τῆς ἀσκήσεως, ὡς οἱ ἐν εὐωχίᾳ τοῖς βρώμασιν. Τοσοῦτον ἦν ἡ τροφή αὐτοῦ, καὶ ἡ πόσις, ὅσον μὴ ἐκ πείνης καὶ δίψης ἀποθανεῖν καὶ εὐθύνας ἀπετεῖσθαι παρὰ τῷ Θεῷ. Εἰ δὲ, καιροῦ καλοῦντος, χρεῖα ἐγένετο τοῖς ἐπιδημοῦσι πρὸς αὐτὸν πατράσι συνεσθῆναι, τοῖς παρὰ κειμένοις σιτίοις ἄκροις χεῖλεσιν ἀπογεύσασθαι αὐτὸν προτρεπόμενος αὐτοὺς εἰς ἐστίασιν διὰ τὴν ἀγάπην. Οὗτος δὲ ὁ βίος αὐτοῦ μετὰ στασις καὶ μετὰ ἄεσις ἦν καὶ μελέτη θανάτου· τὴν δὲ πάννουχον αὐτοῦ στήσιν καὶ ἀγρυπνίαν ἐν ψαλμοῖς καὶ προσευχαῖς οὐ μόνον ἡ χορὴ καὶ ψῆσις καὶ οὐσία ἐξεπλάγει, ἀλλὰ δὴ καὶ τῶν ἀγγελικῶν τάξεων ἡ πληθὺς ἡγάσθησαν, πῶς ἐν σώματι φθαρτῷ καὶ γηινῷ τελῶν τὴν τῶν ἀύλων καὶ ἀσωμάτων ἐξήλωσε πολιτείαν.

§ ΚΑ΄.

Τίς ἄρα δυνήσεται κατ' αἶψαν εἰπεῖν τῆς πρὸς Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπης αὐτοῦ τὸ διάπυρον φίλτρον; Εἰ γὰρ συνέβη τινὰ ἐξ ἀπροσεξίας καὶ φθόνου δαιμόνων σκελισθῆναι, καὶ τῆς εὐθείας ὁδοῦ ὀλισθῆσαι, αὐτὸς ἦν ὁ τοῦτο πεπονθὼς, καὶ αὐτὸς ἤλγει καὶ ἐκόπτετο τὴν ἀμαρτίαν, τῷ περιτραπέντι

Tanta erat in eo abundantia virtutum, ut similis diceretur non solum iis, qui modo coruscant nostro tempore, sanctis patribus, sed et antiquis illis, quorum, dum vitam angelicamque legimus, conversationem obstupescimus.

Etsi enim in carne Macarius degeret, veluti totus spiritualis et absque corpore esse videbatur; laboribus asceticis delectabatur, ut gulae dediti cibus exquisitis oblectantur. Eius siquidem cibus et potus tantus erat, quantum valeret ad famem et sitim abigendam, ne a Deo puniretur. Si vero forte necesse illi erat manducare cum patribus adventantibus, summis labiis cibos degustabat, ut eos in charitate ad manducandum adigeret. In omni vita sua ad extremam commigrationem respiciebat, et continua sibi erat mortis meditatio. Vigiliis noctium insomnis custodiebat, et adeo erat deditus psalmis et orationibus, ut non modo homines, sed et illum etiam valde angeli mirarentur, quo pacto, in mortali et terreno corpore degens, immateriales aemularetur et incorporeos spiritus.

§ XXI.

Ecquis pro merito valeret eius erga Deum et proximum suum charitatem enarrare adeo fortem atque aestuantem? Si quempiam enim contingeret vel ob negligentiam, vel ob daemonum versutiam peccare, et a recta abscedere via, ipse tanto dolore afficiebatur et gemebat, quasi

χειρα ὀρέγων, ἵνα τοῦτον ἀρπάσῃ τοῦ φάρυγγος τοῦ διαβόλου, καὶ (f. 67) τοῦ βυθοῦ τῆς ἀπογνώσεως ἀνελκύσῃ τὸν ἀλώσαντα καὶ περιπεπτωκότα ὥστε πληροῦσθαι ἐν αὐτῷ τὸ γεγραμμένον ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου. - Τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; Τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι; -

Τὸ δὲ ἥπιον αὐτοῦ καὶ πρᾶον καὶ ταπεινόν, δι' οὗ πρὸς οὐρανούς ἀνυψώθη, καὶ τὰς παγίδας τῶν δαιμόνων διέφυγε καὶ ταύτας ἡρᾶνισεν, λόγος φράσαι οὐ δύναται. - Ἐπὶ τινὰ γὰρ ἐπιβλέψω, φησὶν ἡ γραφή, ἀλλ' εἰ ἐπὶ τὸν πρᾶον καὶ ταπεινόν καὶ τρέμοντά μου τοὺς λόγους; - Διατοίτουτο γέγονεν ναὸς ἱερὸς καὶ δοχεῖον τῆς ὑπερουσίτου καὶ τρισυποστάτου ἀγάς Τριάδος. Καὶ λόγος ἀλόγωτος προσετέθη αὐτῷ παρ' αὐτῆς, ὥστε βρῦειν ὡς ἐκ κρήνης ἀκένωτου τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ στόματος αἱ συνεχεῖς νιφάδες τῶν αὐτοῦ παραιnéσεων.

§ KB'.

Κάντεῦθεν τοιγαροῦν κατὰ δαιμόνων καὶ νοσημάτων ποικίλων ἔλαβεν ἔξουσίαν, ὥστε ἐκβάλλειν καὶ θεραπεύειν αὐτά.

Πολλοὺς γὰρ τοὺς χειμαζομένους ὑπὸ τῶν τῆς πονηρίας πνευμάτων ἰάσατο ἔτι περιῶν ἐν σαρκί· πολλοῖς τυφλοῖς τὸ βλέπειν ἐ χάρισατο, καὶ γλώσσης μογιλάλου δεσμὰ διέλυσεν, καὶ χωλοῖς καὶ κωφοῖς τὴν ῥῶσιν παρέσχεν, τοῖς μὲν τὴν εὐδωρομίαν, τοῖς δὲ τὸ ἀκούειν ὀξέως.

ipse foret peccator; atque adiutricem manum deiecto ac superato illi porrigebat, ut eum a fauce diaboli eriperet, atque a desperationis profundo erueret. In eo illud apostoli impleri videbatur: *Quis infirmatur, et ego non infirmor? Quis scandalum patitur, et ego aduri non sentior?*

Lenitas eius, ac mansuetudo, atque humilitas, per quam ad coelum efferebatur ac diabolicas effugiebat insidias, easque dissolvebat, quomodo merito possent edici? Ait enim scriptura: *Ad quem respiciam, nisi ad mansuetum et humilem et timentem sermones meos?* Hoc pacto factus est veluti templum sacrum et habitaculum supersubstantialis trium personarum Triadis sanctae. Ideoque ab ea datus est illi sermo purissimus, ita ut veluti ab inexhausto fonte, e sacro ore eius imbres exhortationum frequentes prosilirent.

§ XXII.

Ab eadem sacra Triade accepit vim ad depellendum tum diabolum, tum varias infirmitates, ut omnes ad valetudinem reduceret.

Siquidem multos a nequitiae spiritibus adhuc vivens sanavit: multis caecis visum, et mutis, solutis linguae vinculis, loquelam reddidit: et claudos surdosque sanavit, et ut illi recte ambularent, ac statim isti audirent effecit. Plurimis insanabi-

Καὶ πολλὰ πάθη ἀνίατα ἐθεράπευσεν καὶ ὑγίωσεν.

Οὐ μόνον δὲ τοῖς τῷ σώματι πονοῦσι καὶ καμνοῦσιν τὴν ῥῶσιν παρεῖχεν· ἀλλὰ καὶ τοῖς κατὰ ψυχὴν ἀρρώστοῦσιν ἀκέστῳ ἄριστος καὶ ἐμπειρώτατος ἦν. Τούτοις μᾶλλον ἢ τοῖς τὰ σώματα κάμνουσιν τὰ τῆς ἰατρείας ἀλεξίκακα φάρμακα ἐχορήγει.

Καὶ ἦν ἰδεῖν χοροὺς μοναχῶν μολοῦντας καὶ συρρέοντας πανταχόθεν πρὸς τὸν Μακάριον, καὶ τὰ οἰκεῖα πάθη ἀπογυμνοῦντας, καὶ τοὺς πονηροὺς καὶ ἐναγεῖς λογισμοὺς θριαμβεύοντας αὐτῷ. Οἱ δὲ ἐκάστῳ τὰ πρόσφορα καὶ συντείνοντα πρὸς ὠφέλειαν διελέγετο· καὶ οὕτως ὑπέστρεφον ἐν τοῖς οἰκειοῖς σεμνείοις ἀπαλλαγέντες τῶν ψυχικῶν νοσημάτων.

§ ΚΓ'.

Τούτοις τοῖς κατωρθώμασιν καὶ τοῖς πρακτέοις ὁ αἰμύνηστος οὗτος ἀνὴρ τὸν ἑαυτοῦ σεμνύνας βίον ἐπὶ ἐνιαυτοῦς δέκα μετὰ τὴν τοῦ μεγάλου Σάβα μετástασιν, ἡσθένησεν ἀσθενεῖαν, δι' ἧς καὶ ἐτελειώθη, τὸν καλὸν ἀγῶνα ἀγωνισάμενος, τὴν πίστιν φυλάξας, τὸν δρόμον τελέσας, κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον.

Πρὸ δὲ τῆς αὐτοῦ πρὸς θεὸν ἐκδημίας προσκαλεσάμενος πᾶσαν τὴν ἐν Χριστῷ ἀδελφότητα, καὶ παραινέσας αὐτοῖς ἐρικανὸν φυλάττειν τὴν τὸν κανόνα τοῦ μοναστηρίου ἄτρωτον καὶ ἀπαρασάλευτον διαπαντός, καὶ καταστήσας αὐτοῖς ἡγούμενον Λουκᾶν τινα ὀνομαζόμενον

libus morbis depulsis, laborantes curavit et pristinae sanitati restituit.

Neque tantummodo corpore aegrotantes patientesque, ei curae fuerunt; sed praecipue factus est medicus ac sanator felicissimus illis, qui spiritualibus infirmitatibus detinebantur; eisque, potiusquam aliis, porrigere curationis contra morbos omnes pharmaca satagebat.

Erat quidem saepius ac mirabile tunc videre agmina monachorum venire, atque concurrere ad Macarium, et animae detegere necessitates, atque de cogitationibus malis et molestis victoriam reportare. Ipse unicuique utilia atque efficacia verba dicebat; illi vero ad sua, sic animae depulsis morbis, laeti remeabant.

§ XXIII.

Hisce exercitamentis virtutum vir ille celebris vitam suam omnem honestavit; et elapsis annis decem ab obitu magni Sabae, morbo correptus est et vitam finivit, cum iam bonum certamen consummasset, et servasset fidem suam, cursumque absolvisset, ut dicebat divinus Apostolus.

Cum mox sibi ad Deum esset abeundum, congregavit omnes fratres suos in Christo, eosque cohortatus est, ut custodirent regulam monasterii inviolatam, et semper immotam; et constituit eis hegumenum nomine Lucam. Tunc extensis, ut olim

μενον, ἐξάρας τοὺς πόδας, ὡς πάλαι
 Ιακώβ, ἐν εἰρήνῃ ἐκοιμήθη, καὶ
 ὑπνωσεν τὸν τοῖς δικαίοις πρέποντα
 ὕπνον. Καὶ προσετέθη τοῖς μακα-
 ρίοις Σάββα καὶ Χριστοφόρῳ ἐν ταῖς
 πρωτοτόκων ἀγίαις σκηναῖς.

Οἱ δὲ πατέρες συγκομίσαντες τὸ
 ἅγιον αὐτοῦ λείψανον μετὰ λαμ-
 προφορίας καὶ ὕμνων ὅσῃ ταρῇ
 τοῦτο παρέδωκαν.

Εκοιμήθη δὲ ὁ οὐρανοπολίτης
 Μακάριος μηνὶ Δεκεμβρίῳ ἰς.

Εἰς δόξαν τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ
 Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος νῦν
 καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
 αἰώνων. Ἀμήν. +

Iacob, pedibus suis, requievit in
 pace, et somnum debitum obdor-
 mivit cum iustis; atque coniun-
 ctus est beatis Sabae et Chri-
 stophoro, qui ante eum caelesti
 vitae nati fuerant, ut primoge-
 niti in tabernaculis sanctis.

Monasterii patres, pompa so-
 lemni cum lampadibus et hymnis,
 sanctissimum corpus eius defe-
 rentes, sepulturae sacrae illud
 tradidere.

Vita functus est hic vere cae-
 lorum incola, Macarius, mense
 decembri, die XVI.

Ad gloriam Patris et Filii et
 Sancti Spiritus, nunc et sem-
 per et in saecula saeculorum.
 Amen.

Μηνὶ δεκεμβρίῳ ις.

Mense Decembri, die XVI,

Η ΚΟΙΜΗΣΙΣ

OBDORMITIO

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

SANCTI PATRIS NOSTRI

ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΤΟΥ ΝΕΟΥ

MACARII IUNIORIS

EN ΣΑΛΕΡΙΝΩ (1).

IN SALERNITANIS.

Κάθισμα ἤχου α΄

Πρὸς - Τὸν ταφόν σου...

Cathisma Toni I.

Ad modulum: *Sepulchrum tuum...*

Ο βίος σου, σοφὲ, καθαρὸς ἀνεδείχθη, βιώσας ἐπὶ γῆς ὥσπερ ἄσκαρος, πᾶτερ, τὸ σῶμα κατέτηξας ταῖς παννυχαῖς σου στάσειςιν ὅθεν εἰληρὰς τῆς ἀπαθείας τὸ φέγγος, καὶ πρὸς κύριον ἀποδημήσας ἐν δόξῃ, πατὴρ ἡμῶν ὦσιε.

Immaculata vitae tuae ratio inclaruit; etenim quasi incorporeus in terris versatus es, pater sapiens, corpore insomniis vigiliis domito; unde animi motibus splendide superatis, ad Domini gloriam, o vere pater noster sacratissime, commigrasti.

Στιχηρὰ

Πρὸς - Πανεύφημοι...

Stichera

Iuxta modulum: *O prorsus celebres...*

Πάτερ Μακάριε, ζωστήρ μοναστών γενόμενος καὶ ἀπελαύνεις τὰς φάλαγγας τῶν καρδιῶν ἡμῶν, καὶ πρὸς ρῶς ἀνάγεις τοὺς πιστῶς βοῶντας σου. Εἰλέησον ἡμᾶς τοὺς ἰκέτας σου, σοφὲ Μακάριε, ὁρηθῆναι ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὴν εἰρήνην καὶ τὸ μέγα ἔλεος.

O pater sapiens Macari, luminare monachorum, e cordibus nostris expellis turbulentos hostes; et eos ad lucem adducis, qui ad te in fide clamant: Nobis clientibus tuis misertus intercede, ut animabus nostris pax sit et magna pietas divina.

Παθὼν καθαρτήριον ψυχῶν καὶ σωματίων γέγονεν ἡ θεία θήκη ῥωνύουσα τοὺς προσπελάζοντάς καὶ πιστῶς βοῶντάς· Σῶσον ἡμᾶς ἄγιε,

Arca sancta exuviarum tuarum manat purificationem contra motus coenosos animae et corporis illis, qui ad te accedunt

ὥς ἔχων παρῶρσίαν πρὸς κύριον
αὐτὸν ἰκέτευε δωρηθῆναι ταῖς ψυ-
χαῖς ἡμῶν τὴν εἰρήνην καὶ τὸ
μέγα ἔλεος.

Πάτερ Μακάριε σοφὲ, ὁ νοῦς οὐ-
ράνιος, ἡ βάσις τῶν δογμάτων τοῦ
Πνεύματος, ἡ αὐτοκίνητος λύρα
τῶν ἀσμάτων, καὶ πιστῶς διάκονος
χρηρῶν καὶ ὀρφανῶν προστατεύων,
καὶ τὸν Θεὸν ἡμῶν ἐκτενῶς ἐξι-
λεούμενος τῶν ἐν πίστει τελούν-
των τὴν μνήμην σου.

Ἀλλὰ Στιχηρὰ ἤχ. δ'.

Πρὸς - Εὐδοκας σημειώσιν...

Πλοῦτον διεσχόρπισας τοῖς δεομέ-
νοις ἐκάστοτε, καὶ πτωχείαν ἡγά-
πησας, ἐν τούτῳ μιμούμενος τοὺς
πρὸ σοῦ πατέρας, ὡς κατόπιν τού-
τοις τρίβον ἐλόμενος, σοφὲ, καὶ
ἡξιώθης τῆς θείας χάριτος διό σου
τὴν ἐτήσιον ἐπιτελοῦντες πανήγυ-
ριν εὐσεβῶς σε δοξάζωμεν, τῶν ὁσίων
συνόμιλε.

Βίον ἀξίεπαινον, καὶ πολιτείαν
ἐνάρετον ἐκ παιδῶθεν κτησάμενος
ἐφάνης, θεόληπτε, σκεῦος ἐκλογῆς
τε πνεύματος δοχεῖον, ὃ ἱερώθης
ἐκ παιδός, φύλαξ δογμάτων καὶ ἐκ-
κλησίας φωστὴρ μοναστῶν ἱερώ-
τατε καὶ τοῦ Χριστοῦ φίλε γνήσιε.
πρεσβευτὰ συμπαθέστατε, ἀσκητῶν
ἐγκαλλώπισμα.

Τῆς μακαριότητος τῆς ὑπὲρ
νοῦν ὀρεγόμενος ἐλογήσω, πανόλβιε,
τρυφὴν τὴν ἐγκράτειαν, τὴν πτω-
χείαν πλοῦτον, τὴν ἀκτημοσύνην
περιουσίαν ἀληθινήν, καὶ εὐδόξίαν τὴν
θείαν ἐνδοίαν διό καὶ τῆς ἐφρέσεως
τοῦ ζητουμένου ἐπέτυχες ἐν σκη-
ναῖς αὐλιζόμενος, μοναστῶν ἀξιά-
γαστε.

et clamant: Serva nos, sancte
pater, qui apud Deum adeo pol-
les; atque intercede nobis pacem
et magnam misericordiam.

Mente caelesti praeditus, cer-
tus dogmatum Spiritus magi-
ster, factus es veluti lyra can-
tionum pulsata a Deo. Dum te
celebramus, pro nobis ab eo mi-
sericordiam postula, tu qui fuisti
adeo misericors curator sedulus
viduis ac orfanis patronus.

Alia Stichera Toni IV.

Ad modulum: *Dedisti signum...*

Dispersisti divitias egentibus
et semper paupertatem dilexisti;
in his decessores patres imitatus,
vestigia illorum secutus es et
gratiam a Deo invenisti; ideo
te annuatim pie celebrantes cla-
mamus: Salve, o concivis san-
ctorum.

Laudabilem vitam et virtuti-
bus plenam a pueris egisti; et
quasi vas electionis et Spiritu
plenum visus es, quod ab initio
sanctificasti, o sacrae doctrinae
in ecclesia magister, monacho-
rum luminare, amicus Christi
verus, atque intercessor pien-
tissimus decusque ascetarum.

Veluti deliciae visa est tibi
vita patientissima, et quasi di-
vitiae rigida paupertas, et quasi
honor summa egestas; nam de-
siderio beatitudinis aestuabas.
Ideo adeptus es Dominum, quem
cupiebas; et nunc in eius man-
sionibus versaris, o monacho-
rum splendidum decus.

Ἄλλο Στιχηρὸν ἤχ. β'.

Πρὸς - Οὐτε...

Χαῖρε ἀσθενούντων ἱατρὲ, καὶ
ὑγιενόντων ὁ μέγας παρὰ Θεοῦ φυ-
λακτήρ· χαῖρε παραμύσιον, τῶν
ἀσκητῶν ὁ λαμπτήρ, λυπουμένων
παράκλησις, ἀπόρων ὁδηγὲ, ὄντως
ἡ ἀκρόπολις, τῶν μοναστῶν ὁ κα-
νὼν· χαίροις τῶν ὁσίων ἡ ὁδὸς·
χαῖρε τὸ διάσωμα πάντων τῶν ἐν
σοὶ ἐν πίστει καταφευγόντων (2).

Ἄλλα Στιχηρὰ ἤχ. πληγίου β'.

Πρὸς - Ὅλην ἀποπέμνεις...

Ὅλως ἐκ νεότητος ἀνατεθεὶς τῷ
δεσπότῃ, τοῦτον ἐπεπόθησας, καὶ
αὐτοῦ τοῖς ἔχουσιν ἠκολούθησας·
καθαρθεὶς πάσης δὲ τῶν παθῶν
ύλίου, θεία χάριτι κατέλαμψας τε-
λεῖν ἰάματα καὶ θαυματουργεῖν τὰ
παράδοξα καὶ στύλος ἐχρημάτισας
πάσαις προσβολαῖς τῶν πνευμάτων
τε, ἀκλόνητος δὲ μέινας, Θεοῦ ἐν-
δυναμοῦντος, σοφὲ· ὃν ἐκτενῶς καθε-
(*f. 69*) κέτευε ὑπὲρ τῶν ψυχῶν
ἡμῶν.

Χαράν τὴν ὑπέρλαμπρον καὶ τὴν
ὑπέρτιμον ὁδὸν, πάτερ, νῦν κεκλή-
ρωσαι, καὶ τὴν αἰωνίζουσαν ἀγαλλ-
λίαν· μοναστῶν τίμιε, ἀσκητῶν
ἐνδοξε, ποδηγέτα γενναίοτατε, ὁ τὰ
στρατεύματα καὶ τὰς παρατάξεις
τοῦ ὀράκοντος ἀσκήσει κατεπάτη-
σας ἄρδην κατακλύσας τῇ χάριτι,
καὶ θεία ἐντεύξει ἰάσεις ἐκτελεῖ· ὡς
ἀληθῶς ἐν παρόρησά ἰκέτευε ὑπὲρ
τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Aliud Sticheron Toni II

Ad modulum: Quando...

Salve, o infirmorum sanator
et sanorum custos apud Deum.
Salve consolator et illuminator
ascetarum, atque eorum, qui ver-
santur in doloribus et dubiis,
adiutor ac vere refugium, mo-
nachorum exemplar. Salve, san-
ctorum decus et omnium prote-
ctio, qui ad te in fiducia confu-
giunt.

Alia Stichera Toni secundi inflexi.

Ad modulum: Omnem deponentes...

Oblatus perfecte iam a prima
aetate Domino, eum dilexisti,
eiusque vestigiis institisti; et ab
omni re materiali vitiisque pu-
rus adeo effulsisti divina gratia,
ut sanationes ac prodigia pa-
trares. Veluti columna visus es,
omnibus spirituum assultibus in-
accessa manens, dum te, sa-
piens, Deum robore suo firmas-
set. Apud eum pro animabus
nostris enixe deprecare.

Splendidum gaudium et super-
excedentem gloriam nunc potitus
es atque aeternam exultationem,
o pater, decus monachorum,
ascetarum dux strenue, qui dra-
conis inferni insidias atque ag-
gressionibus exercitio virtutum
profligasti. Gratia autem Dei ex
precibus abunde manante sana-
tiones operaris. Esto vere pro
animabus nostris in te confiden-
tibus exorator.

KONΔAKION (3) ἤχ. β'.

CONDACION Toni II.

Πρὸς - Ηλιοῦ ἐμιμήσω...

Ad modulum: *Eliae imitatus es...*

Τῷ Θεῷ ἀπὸ μητρὸς ἐκλελεγ-
μένος ἠκολούθησας χαίρων ἐν τῇ
ἀσκήσει, τὴν οἰκουμένην λαμπρύ-
νας τοῖς θαύμασιν, καὶ τὰς ἐρήμους
πυκνώσας τοῖς πλήθεσι. τερατουργεῖ
Μακάριε· διὸ ὑπὲρ ἡμῶν δυσώπει
τὸν κύριον.

Deum laetus secutus es in asce-
tica vita, iam ex utero electus,
orbem illustrans miraculis, ac
solitudinem densa replens mul-
titudine, o prodigiorum opifex
Macari; ideo pro nobis depre-
care Dominum.

Πρὸς - Τράνωσον...

Ad modulum: *Disertam fac...*

Τράνωσόν μου τὴν γλῶτταν,
παμμακάρ. πρὸς τὴν σὴν ὑμνωδίαν.
ἀνυμῆσαι πιστῶς τοὺς ἄθλους καὶ
τοὺς ἀγῶνάς σου, τὴν στήσιν τὴν
πάννυχον διανύων. ὁλονύκτοις εὐχαῖς
τε προσκαρτεροῦντα. Τοῖς φοιτη-
ταῖς ὑποδείξας ὁδὸν τοῦ πορεύεσθαι
ἀμεταστρέπτῳ πορείᾳ, ὁδηγῶν εἰς
λιμένα σωτήριον, ὡς τέκνα τούτους
διδάξας, ἐκπαιδεύσας τοῦ κράζειν
ἀλήκτῳ φωνῇ· Διὸ ὑπὲρ ἡμῶν δυ-
σώπη τὸν κύριον.

Diserta sit lingua mea, bea-
tissime, ut hymnos tuos in fide
modulata, dicat tuos pugilatus
et labores, tuas per totam no-
ctem vigilias, nocturna dum per-
curris precum exercitia. Disci-
pulis tuis iter ostendisti inde-
fesso gressu tenendum, ducens
eos ad tuta littora, uti filios
erudiens docensque orare voce
fatigari nescia: Ideo pro nobis
deprecetur ad Dominum.

Ἀνωθεν ἔχων τὴν θείαν χάριν
καὶ οὐράνιον ὁρῶν τὴν δωθεῖσαν
αὐτῷ ἀπὸ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ,
οὗτος ἀκμάσας τῇ ἡλικίᾳ ἐκαρτέ-
ρει ἀπαύστως τῇ ἐκκλησίᾳ. πίστει
δεκτῇ, ὑπακούσας εὐρύθμως τῷ θεῷ
Σάββ. ἀμέμπτῳ διδασκαλίᾳ. Εἰς
αὐτοῦ ὁ σοφὸς κυβερνώμενος ὁδῷ
εὐθείᾳ πορεύεσθαι, καὶ λιμένα γαλή-
νης κατέλαβε πρεσβεύων ἀπαύστως·
Διὸ ὑπὲρ ἡμῶν δυσώπη τὸν κύ-
ριον.

Caelitus habens Dei gratiam,
supernamque gloriam, sibi con-
cessam ex utero matris suae,
a florenti iuventa strenue in ec-
clesia militavit, cum grata fide,
sub egregia divini Sabae norma
puraque doctrina, obediens; a
quo sapiens ille directus ad am-
bulandas vias rectas, tranquil-
lum ad littus appulit, ubi sem-
per intercedit. Ideo pro nobis
deprecetur ad Dominum.

Ο ΚΑΝΩΝ

HYMNUS

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

IN SANCTUM PATREM NOSTRUM

ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΤΟΥ ΝΕΟΥ

MACARIUM IUNIOREM

ἦχος β'.

Tonus II.

Ὡδὴ α'.

Ode I.

Πρός - Εν βυσσῷ...

Ad modulum: *In profundo...*

Τοῦ σεπτοῦ σου βίου τὰ παιδρὰ
μέλλων κατορθώματα ἀνευφημεῖν
ἐχθυσωπῶ σε, ὅσιε, αἵ γλ' ἡν φωτο-
δότης οὐρανόθεν μοι δωρηθῆναι
ἐκέτευε, νέφος ἐκμυοῦσαν τὸ τῆς
ἀγνωσίας μου, Μακάριε.

Αἰγυπτίους πρὶν ὃ τῷ βυθῷ κρύ-
ψας θεῖω νεύματι ὡς ἐκ βυθοῦ τῆς
κοσμικῆς συγχύσεως, σὲ ἀναλαβό-
μενος κατεφώτισεν θεϊκαῖς ἐπιγνώ-
σεσιν, καὶ ὁλοκαῖ σε ἐδείξεν ἀστέρα,
πᾶτερ ὅσιε.

Τῆς σαρκὸς τὰ πάθη χαλινῶ,
μάκαρ, τῆς ἀσκήσεως δουλαγωγῶν
τῆς ἀπαθείας ἔρωτι ὥρτης καθα-
ρώτατον οἰκητήριον τοῦ Θεοῦ διὰ
πίστεως, καὶ χειμαζομένοις εὐδοίᾳ
λυμήν, πᾶτερ Μακάριε.

Θεοτοκίον - Ενεδρεύσας ὅρις ὁ
δεινὸς θόλω καὶ ἀπάτη, με τῆς μα-
καρίας ζωῆς ἀπεστερήσεν· ἀλλ' ὁ
πάντων κύριος σαρκωθεὶς ἐν τῇ
παναγρᾷ νηοῦ σου. ἄδου κε-
νεώνων καὶ διαφθορᾶς, ἀγνή, ἐρρύ-
σατο.

Venerandae vitae gesta splen-
dida celebrare dum aggredior,
tu Macari sancte, exora ut splen-
dida illustratio donetur mihi,
cuius oblitam mentem detinet
ignorantiae caligo.

Qui olim Aegyptios divino nutu
in profundum demersit, te eri-
piens a profundo mundanae tur-
bulentiae, divinis fulgoribus illu-
stravit; et omnino lucidum, o
pater sancte, sidus ostendit.

Subiectis per exercitium vir-
tutum vitiis corporeis, visus es
habitaculum Dei purissimum in
perfectionis zelo per fidem; et
iis, qui tempestate iactantur, se-
curus portus, o beate pater Ma-
cari.

Theotocion. Anguis terribilis
dolo et versutia mihi insidias
tetendit, ac beatitudine priva-
vit; sed rerum omnium Dominus
factus homo in purissimo sinu
tuo, o pura, e latebris inferni
eripuit et corruptione liberavit.

Ωδή γ' (4).

Εξήντησεν...

Δακρύων ἐπομβρύσεσι καταρδεύ-
σας ἄριστα τὴν τῆς ψυχῆς σου
αὐλάκα, σίτον θεῖον ἤνεγκας πρᾶ-
ξεων, ἀποθήκαις ταῖς ἄνω συντη-
ρούμενον.

Ἀγάπην ὀπλισάμενος ὥσπερ ξί-
φον, ὅσιε, καὶ θυρεῷ σκεπώμενος
τῆς ἐνθέου σου ταπεινώσεως, τῶν
δαιμόνων τὰ σίφι ἐξηφάνησας.

Ελαίῳ κατακόσμησας τὴν λαμ-
πάδα, ὅσιε, καὶ τοὺς πιστοὺς ἐφώ-
τισας προστέρχοντάς ἐν τῷ τεμένει
σου, καὶ παρέχων τοῖς πᾶσι τὰ
αἰτήματα.

Θεοτ. — Εὐλόησας τὸν τρέφοντα
πᾶσαν κτίσιν, ἄχραντε, καὶ τοὺς
πιστοὺς ἐφώτισας ἀνυμνοῦντας τὰ
μεγαλεῖ (f. 70) α' σου, θεοτόκε
παρθένε παμμακάριστε.

Ωδή δ'.

Ελλήυσας...

Ἢ ἄβυσσος τῶν θερμῶν σου δα-
κρύων κατέκλυσεν δαιμόνων στρα-
τεύματα, καὶ ἀμαρτίας ἡδύματα,
πέλαγος θαυμάτων δὲ τοῖς ἐν βυθῷ
παθημάτων ἀναδέδειξας.

Ταπείνωσιν, ἀγρυπνίαν καὶ σύν-
τονον δέησιν, ἀγάπην ἀλόλωτον,
πίστιν, ἐλπίδα κτησάμενος γέγονας
συνόμιλος ἐπουρανίων ἀγγέλων, πά-
τερ ὅσιε.

Ὁ βίος σου στεναγμοῖς ἀνενδό-
τοις κεκόσμηται, κανὼν ἀκριβέστα-
τος τοῖς φοιτηταῖς σου γενόμενος·
ἔθεν καὶ κατήντησας καὶ συναυλίας
ὁσίων, παμμακάριστε.

Ode III.

Effloruit...

Imbribus lacrymarum cum
optime irrigasses sulcos animae
tuae, frumentum divinum in ope-
ribus germinasti, ac in horreis
supernis condidisti.

Armatus charitate, quasi gla-
dio, vir sancte, et scuto coo-
pertus divinae humilitatis tuae,
profligasti daemonum acies.

Lampadem tuam oleo exor-
nasti, et fideles frequentantes
templum tuum illuminasti, o
beate, ea praebens cunctis, quae
precabantur.

Theolocion. O immaculata, lac
praebuisti illi, qui omnem alit
creaturam, et divinum lumen de-
disti fidelibus, qui exaltant ma-
gnalia tua, Deipara virgo bea-
tissima.

Ode IV.

Advenisti...

Abyssus ferventium lacryma-
rum tuarum absorbuit daemo-
num exercitus, et vitiorum ob-
lectamenta: et prodigiorum ve-
luti pelagus naufragis visus es.

Cumque adeptus esses humi-
litem, vigilantiam, continuam
orationem, charitatem purissi-
mam, fidem ac spem, visus es
contubernalis angelorum caele-
stium, o pater beate.

Ilaud remissis gemitibus vita
tua exornata est, o beatissime,
et omnibus accedentibus exem-
plar absolutissimum factus, cho-
reis coopitaris sanctorum.

Θεοτοκίον. — Εξέλαμψας, ἐκ παρθένου νεφέλης ὁ ἥλιος, ἀστέρας ἀυγάζοντας ἀποδεικνύς τοὺς ὁσίους σου κόσμῳ, καὶ τοῖς πάθεσιν ἐσταυρωμένους, οἰκτιρμῶν, τῇ δυνάμει σου.

Ωδὴ ε'.

Ο φωτισμός...

Ο φωτισμός τῶν ἐν σκότει κειμένων λάμψον μοι αἴγλην θείοις τοῦ ὁσίου σου ἱεστίαις· λῦσον τὰ νέφη τῆς ἀθλίᾳς ψυχῆς μου· ὁμβρυσόν μοι ρεῖθρον ἀφρέσεως· ἄλλον γὰρ ἐκτός σου θεόν οὐ γινώσκωμεν.

Πῶσιν ψυχῆς, ῥῶσιν σώματος πᾶσαν, ἄφρονον χάριν, δεῦτε ἐξαντλήσωμεν, ὡς ἐκ κρήνης, τῆς θείας θήκης τοῦ σοφοῦ Μακαρίου· θαύματα γὰρ βρύει ὡς νάματα πίστει τοῖς αὐτῷ ἀδιστάχτως προστρέγουσι.

Λύμης παθῶν ἐκκαθάρας τὸ ὄμμα τῆς διανοίας, πάτερ θεοφόρε, οἷ ἐγκρατείας, θεία ἐντεύξει, καὶ ἰάσω τὴν κόρην πάσχουσά τε ὑπὸ τοῦ δαίμονος, θεία συνεργείᾳ τοῦ πνεύματος, ὅσιε.

Θεοτ. — Τὸν χωρηγὸν τῆς ζωῆς, τῶν ἀπάντων τὸν συνοχέα τέτοκας ἀρρήτῳ κυοφορῇ, τὸν ἐν ἁγίοις δοξαζόμενον, κόρη, καὶ ὁσίῳις ἀναπνύμενον· ὃν ὑπὲρ ἡμῶν ἐκδυσώπει τὸν κύριον.

Ωδὴ ς'.

Εν ἀβύσσῳ πταισμάτων...

Ἡλιοῦ τὸν Θεσβύτην μιμούμενος, καὶ ἰγνηλατῶν τοῦ συναίμονος ἄπνυτα, καὶ τοῖς αὐτοῦ προστάγμασιν καθυπῆχον τῷ λόγῳ, πανόλβιε.

Theotocion. E nube virgine, o misericors, ut sol apparuisti, et veluti lucida sidera ostendisti mundo sanctos tuos, et qui per virtutem tuam vitia ac passionnes animi cruci confixerunt.

Ode V.

Illuminatio...

Deus, qui illuminas sedentes in tenebris, mihi lucem emitte, precibus beati tui: dissolve nebulas miserae animae meae: et imbres veniae mihi concede; nullum enim alium praeter te Deum cognoscimus.

Venite: et omne robur animae roburque corporis et gratiam copiosam, quasi e fonte hauriamus a sepulcro sapientis Macarii; prodigia enim illius veluti latices scaturiunt eis, qui plena accedunt fiducia.

Ab omni sorde vitiorum cum expurgasses oculos mentis per continentiam, o divine pater, sanasti divina prece, cooperante Spiritu sancto, puellam a daemone quoque vexatam.

Theotocion. Largitorem vitae, qui omnia complectitur, o virgo a te conceptum mirabili partu edidisti, qui et in sanctis glorificatus requiescit. Hunc et pro nobis, uti Dominum, exora.

Ode VI.

In abyso peccatorum...

Thesbytem Eliam imitatus, et fratris tui vestigia in omnibus secutus, ac eius obsequens mandatis, verbo obediens fuisti, o ter venerande.

Εσπερίων φωστήρ ἀνατέταλκας,
τὴν Σαλερينوῦ γῶραν φέγγει ἰά-
σεων καταφωτίζων ἥστραψας, φαι-
νώτατε πάτερ Μακάριε.

Εγκρατεῖα τὸν βίον κεκόσμισαι,
πάτερ παμμακάριστε· καὶ καθυπέ-
ταξας τὰ τῆς σαρκὸς κινήματα
συνεργεία τοῦ πνεύματος, ὅσιε.

Θεοτ. — Ἐπὶ κούρης νεφέλης κα-
θήμενος πάλαι Αἰγυπτίοις Χριστὸς
ἐπεδήμησεν, καὶ καθελὼν τὰ ξώανα,
τῶν ὁσίων χοροὺς ἐπεσπάσατο.

Ὠδὴ ζ'.

Εἰκόνος χρυσῆς...

Πυρὶ νοητῷ ἀνέφλεξας τὰς ψυ-
χῆς αἰσθητήρια πυρὶ ἀμαρτίας ἀπε-
τέφρωσας, τῇ συνεργείᾳ τοῦ πνεύ-
ματος καὶ φωτειδῆς καθωράτης.
ἀναμέλπων, Μακάριε· Εὐλογητὸς ὁ
θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν.

Πτωχοῖς χωρηγῶν, ὀρφανοῖς τε
βοηθῶν, πάτερ Μακάριε. καὶ τοῖς
ἐν θλίψεσιν παραμύθια ἀδικομε-
νων τε πρόμαχος, σκέπη μοναζόντων
ὑπάρχεις· καὶ κραυγὰς γηθόμενος·
Εὐλογητὸς ὁ θεὸς τῶν πατέρων
ἡμῶν.

Θαυμάτων βυθὸς, ἱαμάτων πο-
ταμὸς, κρήνη ἀένναος, ρεῖθρον μη-
δόλως θαπννόμενον, σοῦ ἡ σορὸς
ἀναδέδεικται. (5) πάτερ, τοῖς πιστῶς
προσιούσι, καὶ θερμῶς ἀνακραζου-
σιν· Εὐλογητὸς..

Θεοτ. Θεοῦ με ἐκ σοῦ ὑπέρ-
θεος θεός, δούλου μορφὴν ὑποδύς·
καινοτομεῖ δὲ τρίβους γνώσεως, ὥς-
περ τοὺς ὅρους τῆς φύσεως, πλήθη
μοναστῶν καὶ ὁσίων ἐπαγόμε- (f.71)
νος ψάλλοντα· Εὐλογητὸς..

Veluti sidus Hesperii ortus
es, et Salernitanas regiones lu-
mine sanationum illustrasti, o
splendidissime Macari pater.

Continentia vitam tuam exor-
nasti, sancte pater beatissime,
motusque carnis subiecisti, coo-
perante divino spiritu.

Theotocion. Levi nube dela-
tus olim ad Aegyptios Christus
venit; atque simulacris dele-
tis, sanctorum ascetarum auxit
choros.

Ode VII.

Imaginis aureae...

Malos animae morbos com-
bussisti igne spiritali, cooperante
Spiritu sancto, et visus es luce
splendidus dum canebas: Be-
neditus es Deus patrum no-
strorum.

Qui pauperibus largiebaris, et
orphanis fuisti adiutor, et con-
tribulatis solamen, ac iniusta per-
pessis vindex pater Macari, nec
non tutela monachorum; et lae-
tus concinis: Benedictus Deus...

Sepulcrum tuum o pater osten-
sum est veluti profundum pro-
digiorum, sanationum flumen,
scaturigo perennis et fluentum
inexhaustum iis, qui accedunt in
fide et fervide canunt: Benedi-
ctus Deus...

Theol. Per te supernus Deus,
servi forma suscepta, divinum
me efficit, postquam innovavit
quoque doctrinae vias ut et na-
turae leges, congregans multi-
tudines monachorum et san-
ctorum ut psallant: Benedictus..

Ωδὴ' η'.

Τὸν ἐν χαμίῳ τοῦ πυρός...

Αποκαθάρας σεαυτὸν τῆς ὑλῆς
τῶν παθῶν, δι' ἐμμελείας τηλαυ-
γέστατον ὥρῃς, πάτερ, δοχεῖον
θεοῦ κραυγάζων· ὕμνεῖτε τὸν κύ-
ριον, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς
αἰῶνας.

Οἰκονομήσας ἑαυτοῦ τὴν ζῶην
θεοπρεπῶς, ὅσιε πάτερ, οἰκονόμος
ἐδείχθης διακονήσας καλῶς ταῖς
χρείαις τῶν ὁσίων ὅσιε· μεθ' ὧν
ἡξιώθης τῆς ἄνω κληρουχίας.

Μὴ ἀμοιρήσωμεν τῆς σῆς βοη-
θείας παρὰ σοῦ, ἅγιε πάτερ· ἀλλ' ἰλέω
προσώπῳ ἐξευμενίζου ἡμῖν πται-
σμάτων τὴν λύσιν κομίσασθαι, ἵνα
σὲ ὑμνοῦμεν, σοφὲ ἱερομῦστα.

Θεοτ. Συντετριμμένῳ λογισμῷ
τὴν πληθὺν τῶν χαλεπῶν ἁνο-
μημάτων ἐξαγγέλλω σοι. Λόγε, κλί-
νων τὸ γόνυ πρὸς σέ, τὸν πάντων
κριτὴν τε καὶ κύριον· Οἰκτειρῶν με,
σῶσον λιταῖς τῆς σέ τεκνύουσης.

Ωδὴ θ'.

Ανάρχου γεννήτορος...

Ημέρα σωτήριος ἡ μνήμη σου
ἐπέλαμψεν, τὰς ἐν σκότει καρδίᾳς
καταρωτίζουσα, λύουσα παθῶν τὴν
ὁμίλῃν, υἱοὺς φωτὸς δεικνύουσα,
πάτερ, τοὺς σὲ νῦν γεραίροντας τοῦ
κυρίου τὸν θεράποντα.

Ἀγγέλων ἐφάμυλλος, ὁσίων ἱσο-
στάσιον, προφητῶν, ἀποστόλων, μαρ-
τύρων, ἱεραρχῶν, ὅσιε, συμμετοχος
πέλων, καὶ τῇ σεπτῇ λατρεύων

Ode VIII

In camino ignis...

A coeno malorum affectuum
teipsum purificans, visus es, o
pater, per diligentiam vas Dei
purissimum, dum concinebas:
Hymnis laudate Dominum, et
superexaltate eum in saecula.

Optima ratione, sancte pater,
vitae tuae rationem gubernans,
dignus Deo ostensus es guber-
nator, sancte ministrans neces-
sitatibus sanctorum, quibuscum
adeptus es supernam haeredi-
tatem.

Ne unquam destituti simus
adiumento tuo, pater sancte; fa-
cie vero benigna propitiator
nobis adsis, ut a peccatis serve-
mur ac te hymnis glorificemus,
o sapiens Dei minister.

Theot. Animo contribulato
o Verbum Dei, multitudinem
horribilium peccatorum confi-
teor tibi, genibus flexis ante te
iudicem ac dominum meum: Mi-
seratus salva me precibus ma-
tris tuae.

Ode IX

Aeterni genitoris...

Veluti dies salutis effulsit fe-
stus dies tuus, qui illustrat corda
tenebris obfusa: dissipat caligi-
nem vitiorum: et efficit filios
lucis eos, qui nunc te celebrant
servum Domini.

Aemulus angelis, socius san-
ctis, consors prophetis, aposto-
lis, martyribus et sacris pasto-
ribus cum sis, sanctam men-

Τριάδα (6), νοὸς καθαρότητι, ὑπὲρ πάντων ἡμῶν πρέσβευε.

Μὴ παύσῃ δεόμενος ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς κύριον, τῶν ἐν πίστει καὶ πόθῳ ἀνευφημούντων σε· λύσον τῶν παθῶν τὴν ὁμίχλην, πάτερ σοφὲ, τῆς ἐμῆς καρδίας· καὶ πρὸς φῶς ὁδήγησον μετανοίας συμπαθέστατε.

Θεοτ. Μὴ παύσῃ πρεσβεύουσα, εὐλογημένη πάνανγε, τῆς ἐμῆς πτωχονοίας· τῷ τληπαθεῖ καὶ δεινῷ λύσιν τῶν πταισμάτων αἰτοῦσα· καὶ τῷ Θεῷ οἰκείωσον. ὅπως ὁ-ξάζω τὸ εὐσπλαγγνον, καὶ κηρύττω σου τὸ ἔλεος.

Φωταγωγικόν (7).

Τοῦ ὁσ. πατρὸς ἡμῶν Μακαρίου.

Χαίροις ὁσίων τὸ κλέος. Μακάριε Θεοφόρε, ὦ πρὸς μονὰς τὰς αὐλούς μεταναστεύσας ἁγίως· μὴ διαλείπῃς πρεσβεύειν ὑπὲρ εἰρήνης τοῦ κόσμου.

tis tuae puritate adorans Triadem, pro nobis omnibus intercede.

Ne cesses pro nobis exorare ad Dominum, dum in fide atque amore te celebramus. Dissolve caliginem vitiorum cordis mei; et perduc, o clementissime, ad lumen poenitentiae.

Theot. O benedicta immaculata, ne cesses deprecari pro conditione adeo malis et horrore depressa pauperculæ animæ meae, flagitans peccatorum remissionem: meque Deo concilia, ut commiserationem glorificem tuam, et praedicem misericordiam.

PHOTAGOGICON

sancti patris nostri Macarii.

Salve, o decus sanctorum, deferere Macari, qui ut dignus eras, ad coelestes mansiones translatus es. Deprecari ne cesses pro mundi tranquillitate.

(f. 72)

Μηνὶ Φεβρουαρίῳ, ς'.

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΣΑΒΑ ΤΟΥ ΝΕΟΥ

Κάθισμα ἤχου β'.

Πρὸς - Εὐσπλαχνίας...

Τῆς ἀγνείας ὑπάρχων ἐραστῆς,
τῆς σαρκὸς τὴν δυσκἀθεκτον ὀρμὴν
φιλοσόφως, τοῖς ἀσκητικοῖς ἐπαιδα-
γώγησας, Σάβα θεοφόρε, ἀγωνίσμασι
καὶ γέγονας ἄριστος ἀλείπτως μα-
κάριε, μοναστῶν πρὸς ἀρετὴν, αὐ-
τοὺς ἐμβιβάζων θείοις λόγοις σου.

Σιχηρὰ ἤχ. β'.

Πρὸς - Οὗτε ἐκ τοῦ ξύλου...

Πάσης τῆς γῆνις καὶ φθαρτῆς,
πάτερ, ἀπολαύσεως ὄντως τὴν μά-
καρίαν ζωὴν, ἄριστα προέκρινας, καὶ
θεῖω ἔρωτι τὴν ψυχὴν πυρακτού-
μενος, καὶ σάρκα λεπτύνων, Σάβα
παναοίδιμε, στεῖραϊς ἀσκήσεις, λύ-
μην τοῦ νοῦ περιεῖλες· καὶ πλη-
σιθεὶς λαμπρόντας δεδειγμένος
ὡρθῆς μοναζόντων ρωστήρ.

Τρίβον, διοδεύων τὴν στενὴν, καὶ
τῶν τὰς αἰσθήσεις θελγόντων σὺ
ἀπεχόμενος, πάτερ ἀξιόγαστε, ῥε-
ούσης φύσεως βιαστῆς ἐχρημάτι-
σας, μελέτην θανάτου θέμενος τὸν
βίον σου ἐν γόμφῳ ζώντων δι' ἐ-
μάκαρ, κυλιζόμενος φέγγος ἄφρα-
στον ὁρᾷς, σοῦ τῶν πόνων τοὺς
καρπούς ὀρεπόμενος, θεόληπτε.

Χάριν δαψιλῇ παρὰ Χριστοῦ,
Σάβα κομισάμενος, θεὸς ψυχῶν
ἐδείχθης ποιμὴν, ῥήμασιν ἐμπρά-

Mense Februario, Die VI,

MEMORIA SANCTI PATRIS NOSTRI

SABAE IUNIORIS

CATHISMA Toni II

Iuxta modulum: *Pietotis...*

Amator cum fores puritatis,
in philosophia sancta carnis im-
petum asceticis laboribus, divine
Saba, moderasti; atque egregius
effectus es certaminum guber-
nator monachis tuis, quos ser-
monibus incitabas ad virtutem.

STICHERA Toni II

Iuxta modulum: *Quando e ligno...*

Saba celeberrime pater, opti-
mas virtutes praetulisti terre-
nae atque marcescibili delecta-
tioni; anima divino amore in-
censa, corpore strenuis exerci-
tationibus subacto, mentis cali-
ginem obegisti; atque omnibus
splendoribus exornatus apparui-
sti monachorum iubar.

Angustam ingressus viam. o
pater dignissime, ab omnibus
sensibilibus deliciis abstinens,
ostensus es victor strenuus ca-
ducae naturae; omnisque vita
tua facta est mortis meditatio.
Ideoque in regione viventium
nunc a Deo receptus, gaudens
in fructu laborum tuorum lumen
ineffabile contemplaris.

Uberem gratiam cum a Chri-
sto recepisses, visus es divinus
animarum pastor, nam eas effi-

κτοῖς σου ταύτας ἐκτρέφων σοφῶς,
ἀφαρπάζων τοῦ φάρυγγος τοῦ ἀν-
θρωποκτόνου. ἄγων πρὸς σωτήριον
ῥῆμον ἐκ ζάλης παθῶν, λύων ῥα-
θυμίας τὸν ζόρον, ἔλκων μετανόας
πρὸς αἴγλην, καὶ χειραγωγῶν πρὸς
βασιλείαν Θεοῦ.

caci verbo pascēs, sapienter, ere-
ptas e faucibus hostis homi-
num infesti, ad littus salutare
a tempestate vitiorum adductas,
et in poenitentiae serenitate con-
stitutas quasi manu tua intra
coeleste collocas regnum.

Ο ΚΑΝΩΝ

φέρων ἀκροστιχίδα (1) τήνδε·

- Τὸν ἐν μονασταῖς εὐκλεῖν μέλπω Σάβαν. -

Ὡδὴ α' ἤχου β'.

Πρὸς - Ἐν βυσσῷ...

Τῷ ἀρρήτῳ φέγγει τοῦ Χριστοῦ,
μάκαρ, ἐνηθόμενος, καὶ σὺν ἀγγέ-
λων χοροῖς μέλπων ἄπαυστον καὶ
τερπνὸν μελωδῆμα, τῶν ἀγώνων σου
νῦν κομίζει τὰ ἑπαῖλα. Σάβα Θεο-
φόρε, πάντων τῶν ὁσίων ἐγκαλλώ-
πισμα.

Ὁ εἰδὼς τὰ πάντα θεϊκῇ φύσει
πρὶν γενέσεως, ἐν τῇ συλλήψει σου
ξένον προχάραγμα δείκνυσιν, ἐν στό-
ματι εἰσιόντα διαφανῆ τῆς τεκού-
σης σε, ὅσιε, ἀστέρα, σοῦ προδια-
γράφων τὸ πολίτευμα.

Νεκρωθεὶς τῷ κόσμῳ, τὴν ζωὴν
ἔζησας, αἰοῖδιμε, τὴν ἐν Χριστῷ κε-
κρυμμένην· καὶ γέγονας, Σάβα, με-
γαλέμπορος τὸν ὑπέρτιμον μαργα-
ρίτην κτισάμενος, καὶ τῶν φθιρο-
μένων ἄρθρα σοφῶς (f. 7.3) ἀν-
ταλλαζάμενος.

Θεοτ. Ἐνεδρεύσας ὁφίς ὁ δεινὸς
δόλω καὶ ἀπάτῃ με, τῆς μακαρίας
ζωῆς ἀπεστέρησεν· ἀλλ' ὁ πάντων

HYMNUS

QUI HANC HABET ACROSTICHIDA

« *Celebrem inter ascetas concino Sabam* »

Ode I, Toni I

Ad mod. - *In profundo...*

En modo gesta certaminum
et triumphui tui excitant melos
incessabile atque iocundum, o
beate Saba, divinum sanctorum
omnium decus, dum frueris inef-
fabili splendore Christi, et cum
angelis dulce concinis.

Qui, ante quam sint, omnia
novit ob divinam naturam suam,
ostendit novum prodigium, dum
stellam in ore genitricis tuae
concupientis intrare videbatur;
hoc modo portendens fulgidam
veluti stellae futuram vitam
tuam.

Mortuus mundo, o venerande
Saba, vitam in Christo abscon-
ditam vixisti; et factus es ma-
gnus mercator, qui omnia ca-
duca posthabuit, ut sapiens pre-
tiosissimam acquireret marga-
ritam.

Theot. Crudelis serpens insi-
diatus mihi, beatam vitam eri-
puit dolis ac erroribus; sed Do-

κύριος σαρκωθεὶς ἐν τῇ πανα-
χράντῳ νηδύϊ σου, ἄδου κενεώνων,
καὶ διαφθορᾶς, ἀγνή, ἐρρύσατο.

minus rerum omnium in utero
tuo purissimo, o immaculata,
carnem suscipiens e profundis
infernī ac perniciē liberavit.

Ὠδὴ γ'.

Ἐν πέτρᾳ με τῆς πίστεως...

Νυττόμενος τῷ φίλτρῳ τοῦ σοῦ
δεσπότου, ὑπῆρξας ἀπερίτρεπτος
ἐν συντόνοις εὐχαῖς καὶ ἀγρυπνίαις,
θεόφρον Σάβα, βῶν τῷ κτίσαντι·
Σὺ εἶ θεὸς ἡμῶν.

Μονάζων καὶ συντριβῶν σου τὴν
καρδίαν, θαλρύνων τε προχέων πη-
γὰς ἀπαύστως μακάριος σὺ γέγονας·
καὶ μετέσχες τῆς παρακλήσεως,
μέσον σκηνῆς θαυμαστῆς κατοι-
κήσας, ὅσιε Σάβα, γηθόμενος.

Θεοτοκ. () πλάσας ἐκ γού-
με σὴν κατ' εἰκόνα, συντριβέντα
ὠκτείρησας· καὶ παρθένου εἰσοδὺς
μήτρην ἀμόλυντον ἀναπλάττεις·
Ἰμνωτὸν ἔλεον καὶ τὴν χρηστό-
τητα, Ἰησοῦ φιλάνθρωπε ὁ θεὸς
ἡμῶν.

Ὠδὴ δ'.

Ἰμνω σε...

Νεώσας τῆς ψυχῆς τὴν αὐλακα
τῷ ἀρότρῳ τῆς ἐγκρατείας ἐν δά-
κρυσιν ἔσπειρας· πολὺ γοὺν δὲ καρ-
πὸν θερίζεις νυνὶ ἐν ἀγαλλιάσει
ἐνδοξεί· ὅθεν ἀπέδρα λύπη γὰρ ἐσ-
κήνωσας.

Ἀθρόον, περιχώρῳ μέλλοντος
ὀλεθρίου πάθους ἐνσκήπτειν τὴν
ἐλευσιν, ὅσιε, προφήτης τούτου· κα-
θάρην γὰρ σαφῶς τὴν καρδίαν σὺ
ἐκέκτησο, ὡς ἐνεστῶτα ὁρῶσαν τὰ
μέλλοντα.

Συρρέυσας ἀρετῶν ὁ σύλλογος
ἐν τῇ σῇ ψυχῇ, θεομάκαρ, αἰδέ-

Ode III

In petra fidei me...

Vulneratus fuisti amore Do-
mini tui, o sapiens Saba, dum
immutus in precibus et vigiliis
continuis creatori tuo clamabas:
Tu es Deus noster.

Solitarius et conterens cor
tuum, ita ut lacrymarum mana-
rent fontes, beatus factus es
sancte Saba, et particeps conso-
lationis in medio tabernaculi ad-
mirabilis inhabitans.

Theot. Qui e pulvere me pla-
smasti, misertus es mei qui per-
didi imaginem tuam; et ingres-
sus purissimum virginis sinum
ad pristinam revocasti felicitatem.
O Iesu Deus noster homi-
num amator, tuam celeberrime mi-
sericordiam ac bonitatem.

Ode IV

Hymnis te celeberrime...

Animae novalia continentia
tua, quasi aratro, sulco conscin-
dens seminasti in lacrymis; fru-
ctum vero multiplicem nunc me-
tis in exultatione, ubi procul ab
omni dolore inhabitas, o beate.

Quem terribiliter imminabat
toti regioni, lethalis morbus,
aperte praedixisti; nam purissi-
mam habebas animam, quae fu-
tura, ut quae sunt coram, respi-
ciebat.

Cum virtutum plenitudinem
in anima tua congregasses, osten-

σιμον ἅπασιν εἰργάσατο καὶ πολι-
τείας σεπτῆς ἀκριβὲς ὄντως ἀρχέ-
τυπον ἔδειξε, Σάβα πατέρων τὸ καύ-
χημα.

Θεοτ. Τὸν πάλαι τοῖς ὡσὶ, πα-
νάμωμε, εἰσφθαρέντα πικρὸν τῆς
Εὐχῆς ἰὸν, ἐξετίναξας, γεννήσασα τὸν
ἀναιρέτην Χριστὸν τοῦ δολίου, ἀγνή,
δράκοντος· οὐπερ τῆς κακουργίας
ἡμᾶς λύτρωσαι.

Ὡδὴ ε .

Ο φωτισμός....

Ἀποσκοπῶν τὴν ὑπέρλαμπρον δό-
ξαν, τῆς πατουμένης καὶ διαρ-
ρέουσας σαυτὸν μακρύνας, τοῦ πο-
θουμένου ἐν μεθέξει κατέστης ἀνα-
μέλπων τῷ παντοκράτορι· Ἐτερον
ἐκτός σου θεὸν οὐ γινώσκωμεν.

Ἰσος ἡμῖν τοῖς τὰ ξένα τελοῦ-
σιν ὠφθῆς, παμμάκαρ· παῖδα γὰρ
ἰάσω χειρὸς πρᾶσψύσει, Σάβα θεό-
φρον, ὑπ' ἐχίδνης ὀηχθέντα· θείαν
χάριν καὶ γὰρ ἐπλούτησας, ἄθλον
ἀρετῆς ἀκραιφνοῦς καὶ ἀσκήσεως.

Τὸν φοιτητὴν δαιμονίῳ ληρθέν-
τα καὶ ἐπ' ἐδάφους, ὅσιε, ἀθλίως
καταρράγέντα τῆς συνεχούσης ἀ-
παλλάττεις αὐτίκα, (f. 74) θεο-
φόρε, βαρεῖας μάστιγος· καὶ πρὸς
ὑμνωδίαν κινεῖς τοῦ ποιήσαντος –
Ἐτερον ἐκτός σου θεὸν οὐ γινώ-
σκωμεν.

Θεοτ. Ἐκ σοῦ τὸ φῶς, προελ-
θὼν ὑπὲρ φύσιν λάμπει τῷ κόσμῳ,
καὶ τῆς ἁμαρτίας ραιδοαῖς ἀκτῖσιν,
ἀγνή παρθένε, τὸ στυγνὸν διαλύει,
καὶ φωτίζει τοὺς πίστει κράζοντας·
Ἐτερον ἐκτός σου θεὸν οὐ γινώ-
σκωμεν.

disti omnibus venerandam vitae
tuae conversationem atque ar-
chetypum, o beate Saba, san-
ctorum gloria.

Theot. Expulisti inditum olim
auribus Evae acerbum venenum,
dum tu, o virgo immaculata,
peperisti Christum victorem do-
losi draconis. Libera nos ab eius
insidiis.

Ode V

Illuminatio...

Intuens gloriam splendidissi-
mam, elongatus es ab ea, quae
calcanda est atque fluxa; et di-
lecti tui consors effectus es cla-
mans omnipotenti: Alium prae-
ter te Deum nescimus.

Similis visus es nobis, sed mi-
rabilia patrans; tactu enim ma-
nus sanasti puerum a viperae
morsu; tanta siquidem obtinuisti
potentiam in praemium subli-
mis virtutis atque asceticae vi-
tae, Saba Dei sapiens.

Visitatorem tuum a daemone
invasum et humi prostratum
statim e gravi illo flagello eri-
pis, o beate Deo plene; atque
ad hymnum creatori canendum
adducis: – Alium praeter te
Deum nescimus.

Theot. O pura virgo, ex te
super naturam exortum lumen,
lucet mundo; et peccati squa-
lorem lucidis radiis dissolvit,
atque illustrat canentes in fide:
– Alium praeter te Deum ne-
scimus.

Ωδή 5'.

Εν ἁβύσσῳ πταισμάτων...

Ἵποτάττεις τὴν σάρκα τῷ πνεύματι, ῥάβδῳ ἐγκρατείας συστέλλων, πανόλβιε, τὰ ἐμπαθῆ σκληροτήματα, καὶ φωτὶ ἀπαθείας λαμπόμενος.

Καταιγίδι φερόμενον, ἐνδοξε, ῥεῖ-
θρον ποταμοῦ τῆς ὁρμῆς ἀνε-
χαίτισας· οἶδε φιλοσοφία γὰρ καθυ-
πείχειν καὶ φύσις ἡ ἄλογος.

Θεοτ. Λόγος ὢν ἀναφῆς καὶ
ἀσώματος ἐκ τῆς γαστρὸς σωμα-
τοῦται, καὶ σώζει με δι' εὐσπλα-
γγινὴν ἄφρατον ὁ Θεός μου, παρθέने
πανάμωμε.

Ωδή 6'.

Εἰκόνας χρυσῆς...

Εν γήρᾳ καλῶ τὴν ζωὴν ἀνε-
πιλήπτως καταλύσαντι, καὶ τῶν
γῆϊνων μεταστάντι σοι, περιφανῶς
ἐπουράνιαι πύλαι διηνοίγησαν, Σάββα
καὶ πρωτοτόκων ὁμήγουρις ἐσорта-
ζόντων ἐν χαρᾷ σὲ ὑπεδέξατο.

Πλίας μὲν πρὶν τὴν φιλόξενον
τροφῆς χήραν ἐμπίπλησι· σὺ δὲ,
τρισμάκαρ, τοῦ Θεοῦ ἡμῶν φιλαν-
θρωπίαν μιμούμενος, πᾶσιν ὑπανοί-
γεις τὰ σπλάγχνα, καὶ διατρέ-
ρεις λιμώττοντας σίτον πληθύνων
δι' εὐχῆς, Σάββα πανθαύμαστε.

Μερίς σου Χριστός, καὶ ζωὴ καὶ
φωτισμός ἦν, παναοίδιμε· οὗ τῆς
ἀγάπης ἐξαρτώμενος, πάντα σω-
ρρόνως παρέδραμες, χόρτον λογι-
σάμενος, πάτερ, τὰ τοῖς πολλοῖς,
περισπούδαστα· κληῖρον ἀκήρατον
δι' ὃ ἐρεῖρες ἐν οὐρανοῖς.

Ode VI

In abyso peccatorum...

Spiritui carnem subiicis com-
pescens vitiosos impetus virga
poenitentiae; et coruscas lu-
mine perfectionis, o venerande.

Compescuisti impetuosas flu-
minis undas tempestate furentes;
novit enim ipsa quoque inani-
mata creatura subiici philoso-
phicae vitae christianae.

Theot. Quod tangi nequit, in-
corporeum Verbum per te, virgo
immaculata, carnem suscipit; et
salvum me facit in misericordia
sua ineffabili.

Ode VII

Imaginis aureae...

Ianuae coelorum festive ape-
riuntur tibi, Saba, dum in se-
nectute gloriosa vitam immacu-
latam relinquis; et concilium
primonatorum, qui festum agunt,
gestiens te suscipit in gaudio.

Olim Elias viduae hospiti
abunde cibum contulit; tu vero
Saba prodigiorum auctor, pie-
tatem Domini imitatus, viscera
tua cunctis aperis, et famelicos
pascis, frumento multiplicato.

Sors tua, vita et illuminatio
Christus erat; cuius amore ela-
tus omnia despexisti sapienter,
o Saba laudande, reputans ve-
luti foenum, quae multis desi-
derabilia sunt; ideoque haere-
ditatem nactus es immarcesci-
bilem in caelis

Θεοτ. Ερήμοις ψυχαῖς καὶ ἀγό-
νοις, ἀγαθῇ, δίδου καρπὸν εὐκλεῆ
ἐν μετανοίᾳ φέρειν, ἄχραντε, πρὸ
τῆς φρικτῆς ἀποφάσεως καὶ τῆς
τοῦ πυρὸς τιμωρίας καὶ σωτηρίας
ἀξιώσον, ἱκετηρίαις πρὸς Θεὸν χρω-
μένη πάντοτε.

Ωδὴ η'.

Τὸν ἐν καμίνῳ τοῦ πυρὸς...

Λύχνος ἐδείχθη ἀληθῶς δια-
κρίσεως ἡμῖν. ὅσιε πάτερ, καὶ πυρ-
σὸς σωροσύνης τῶν φιληθόνων
ψυχῶν, ἐλαύνων τὸ σκότος, αἰέμνη-
στε, καὶ τῷ τῆς ἀγνείας καταφαι-
δρύνων φέγγει.

Πολυειδέσιν, Χριστὸς σὲ δοξάζει
ἄψευδῶς τερατουργίας· προσευχῇ
γὰρ μαστίξας τὸ τῆς ἀκριδοῦ ποτὲ
διώκεις ὀλέθριον σύστημα, καὶ τὰ
ὑπὲρ φύσιν τελεῖς, Σάββα θεόρρον.

Ὡσπερ (/. 75) στρουθίον θηρευ-
τῶν τὰς παγίδας διαδράσας, θεη-
γόρε, ἡ ἀγία ψυχὴ σου, πρὸς νοη-
τὴν καλιὰν ἀνέπτῃ, ὡς πτέρυξιν
ἄριστα, ἐκκουφίζομένη πράξει καὶ
θεωρίᾳ.

Θεοτ. Συντετριμμένῳ λογισμῷ
τὴν πληθὺν τῶν χαλεπῶν ἀνομη-
μάτων ἐξαγγέλλω σοι. Λόγε, κλίνων
τὸ γόνυ πρὸς σὲ τὸν πάντων κρι-
τὴν τε καὶ κύριον· Οἰκτειρόν με,
σῶσον λιταῖς τῆς σὲτ εκούσης (2).

Ωδὴ θ'.

Ανάρχου γεννήτορος...

Ἀσμένως ἐκκλίσταται δεσμοῦ τῆς
τυραννύσεως σαρκὸς καὶ τῆς κάτω
ἀγλῦος καὶ πλάνης, ὅσιε· καὶ ὄν-
περ ζητῶν ἐξεζήτεις πάσῃ σπου-
δῇ, τρανώτερον βλέπεις, καρπού-

Theot. Semper ad Deum ad-
vocata sis pro salute nostra, o
purissima. Concede ut uberem
fructum poenitentiae referant
animae desertae et steriles, an-
tequam terribilis sententia atque
ignis veniat tormentorum.

Ode VIII

In camino ignis...

Candelabrum discretionis vere
factus es nobis, et pharus tem-
perantiae animabus cupiditates
diligentibus, o celebrande, eas
luce puritatis omnibus depulsis
tenebris illustrans.

Multifariam et vere magnis
portentis glorificat te Christus.
Locustarum quidem terribile
agmen precum flagello olim per-
sequens, quae naturae superiora
sunt patraris, Saba divine.

Sicut passer, sancta anima
tua effugiens venatorum laqueos
ad coelestem nidum evolavit,
quasi alis contemplatione et exer-
citatione sublevatus mirabiliter,
o vir a Deo celebrate.

Theot. Animo contribulato
multitudinem fateor tibi pec-
catorum meorum ante te flexis
genibus, o Verbum omnium
iudex ac Domine. Miserere et
salva me, deprecante genitrice
tua.

Ode IX

Aeterni genitoris...

Libenter reliquisti tyrannica
vincula carnis, vir sancte, ter-
renasque caligines et errores;
et quem omni desiderio exqui-
sisti, aperte conspicias, pariter

μενος ἄληκτον, θυμηδίαν καὶ ἀπό-
λαυσιν.

Βιαίοις ἀγχόμενον ἀλγήμασι τοῦ
θώρακος μοναστήν θεραπεύεις, Σά-
βα πανάριστε καὶ τῶν ἀκαθάρτων
πνευμάτων, ἐλευθεροῖς πλήθη πα-
ραδόξως· Χριστὸς γὰρ σημείων σε
αὐτουργὸν θεῖον εἰργάσατο.

Ἀνέτειλεν ὄντι σοι δικαίῳ φῶς
αἰδίου· εὐφροσύνη τε, πάτερ, σὲ ὑπε-
δέξατο, καὶ τῶν μακροτάτων ἀγώ-
νων τὸ διακυγὲς ἀπείληψας στέφος.
τῶν πόνων ἀνάπαυσιν, τῶν θα-
κρύνων ἀγαλλίασιν.

Θεοτ. Νοσοῦντα τοῖς πταίσμασι
καὶ πόρρω βεβλημένον με τοῦ προ-
σώπου κυρίου, ταῖς σαῖς ἐντεύξεσιν
ἱάσαι, πανύμνητε κόρη· καὶ τῷ
θεῷ οἰκείωσον· ὅπως δοξάζω τὸ
εὐσπλαγγνον, καὶ κηρύττω σου τὸ
ἔλεος.

EIS TON AYTON

ΑΓΙΟΝ ΣΑΒΑΝ

Κάθισμα ἥχου πλαγίου β'.

Πρὸς - Τῆς εὐσπλαγγνίας...

Τῆς τῶν παθῶν ψυχοβλαβοῦς
λύμης καὶ φθορᾶς ῥῦσαί με, Σάβα
θεοφόρε, καὶ πάσης ἐπηρείας τοῦ ἁ-
λάστορος Χριστοῦ κατεκτείνων τὸν
φιλόανθρωπον· ὃν ἐκ ψυχῆς ποθή-
σας ἐσταύρωσας τὴν σάρκα.

Ἄλλο ἥχου πλ. δ'.

Πρὸς - Τὴν σοφίαν...

Ἐκ σπαργάνων Κυρίῳ ἀνατεθεῖς,
καὶ αὐτῷ μέχρι γήρως ἀκολουθῶν
ἀνένδοτος ἐμεινας, διαβλῶν ἀγω-
νίσμασι· καὶ φωτισθεῖς τῆς φρένας
λογίοις τοῦ πνεύματος, διδαγμάτων

fructum ac gaudium intermina-
bile assequutus.

Monasten thoracis doloribus
laborantem sanasti, et plurimos
ab impuris spiritibus eripuisti
mirabiliter, o Saba celeberrime;
Christus enim te prodigia di-
vine patrantem constituit.

Ortus vere est tibi iusto lu-
men indeficiens, et gaudium te su-
scepit, o pater, qui laetitiae dia-
dema nactus es, et requiem lon-
gorum certaminum et laborum,
atque e lacrymis partam exulta-
tionem.

Theot. O virgo celebranda,
intercessione tua sana me in
peccatis infirmum; atque a Dei
facie mihi extorri illum fac pro-
pitium, ut glorificem pietatem
atque praedicem misericordiam
tuam.

IN EUMDEM

SANCTUM SABAM

Cathisma Toni II inflexi

Ad modulum: *Pietatis*..

Eripe me, o Saba divine, ab
omni sorde et corruptione vitii,
quod est animabus perniciēs:
exoratus Christum, quocum ob
amorem te ipsum in carne af-
fixus es cruci.

Aliud Toni IV inflexi

Ad modulum: *Sapientiam*...

Oblatus a nativitate Domino,
ipsum haud remisse secutus es
usque ad senectam, multis con-
stanter exantlatis certaminibus;
doctrinarum perennes fontes emi-

ἔβλυσας πηγὴν, μάκαρ, ἄφθονον,
καὶ τὰς στειρουούσας καταρδεύσας
καρδίας γονίμους ἐν χάριτι ἀπειρ-
γάσω, θεόσοφε· διατοῦτο βοῶμεν
σοί· Πρέσβευε Χριστῷ τῷ θεῷ τῶν
πταισμάτων ἄφρεσιν δωρηθῆναι ἡμῖν
καὶ τὸ μέγα ἔλεος.

ΚΟΝΔΑΚΙΟΝ (3) ἤχου πλ. δ'.

Πρὸς - Τῇ ὑπερμάχῳ...

Εἰ καὶ τὸ σῶμα τὸ ἀγνὸν λίθος
ἐκάλυψεν, ἀλλ' οὐ συνέσχε τὰ φαι-
δρά σου κατορθώματα· ὥς γὰρ
ἥλιος ἐκλάμποντα καταυγάζει τὰς
ψυχὰς τῶν φοιτητῶν σου ἐφελκό-
μενα πρὸς τὴν ἴσιν ἀγωγὴν αὐτοῦς·
καὶ ἄσκησιν σοὶ κραυγάζοντας·
(f. 76) Χαῖρε Σάβα μακάριε.

Ἀγγελοὶ κατιδόντες τοὺς μακρούς
σου ἀγῶνας ἐκρότησαν, αἰδοῦμε πά-
τερ· καὶ ἡμεῖς δὲ νῦν οἱ γηγενεῖς
ἐν φωναῖς ἁσμάτων τὴν σεπτὴν
μνήμην σου γεραίροντες, πανεύφη-
με, βοῶμεν εὐσεβῶς σοὶ ταῦτα·

Χαῖρε ποιμὴν λογικῶν προβάτων·
χαῖρε φωστὴρ τῶν ἐσκοτισμένων·
χαῖρε τῶν πεινώντων τροφή καὶ
ἀνάψυξις· χαῖρε τῶν πιπτόντων τα-
χεῖα ἀνόρθωσις· χαῖρε κλέος καὶ
ἀγλάνισμα τῶν ἀγίων μοναστῶν·
χαῖρε δόξαν ἀτελεύτητον ὁ λαβὼν
παρὰ θεοῦ· χαῖρε ὅτι καθεῖλες τὴν
ὀφρὺν τῶν δαιμόνων· χαῖρε ὅτι βρα-
βεῖοις ἐκοσμήθης ἀφ' ἑαυτοῦ· χαῖρε
φωτὸς αὐτοῦ πληρούμενος· χαῖρε
συνὼν ἀγγέλων στρατεύμασι· χαῖρε
τρυφῆς ἀπολαύων ἀρέευστου· χαῖρε
ὁρῶν τὸν δεσπότην ἀμέστως. Χαῖρε
Σάβα μακάριε.

sisti cum a sermonibus sancti
Spiritus esses illustratus; et ste-
rilibus animabus irrigatis, eas
effecisti in gratia foecundas, o
beate et divine pater. Ideo ad te
clamamus, ut a Christo remis-
sionem peccatorum et misericor-
diam magnam nobis depreceris.

CONDACION Toni IV inflexi.

Ad modulum: *Insuperabili...*

Etsi lapis castum corpus ope-
riat, non cohibet tamen splen-
dida gesta tua; nam quasi sol
fulgentia illuminant clientum
tuorum animas, atque adducunt
eos ad similem asceticam vitae
rationem, dum concinunt: Salve,
beate Saba.

Angeli, cum cernerent longa
tua certamina, plaudebant, lau-
dande pater; et nunc nos quo-
que mortales, voces in hymnis
miscentes, sacram laetabundi re-
colimus tuam memoriam, o ce-
leberrime, has pias ad te vo-
ces attollentes:

Salve, pastor spiritualium o-
vium. Salve, fax in nocte obte-
nebratis. Salve, esurientium da-
pes et refrigerium. Salve, ca-
dentium prompta resurrectio.
Salve, decus et splendor sacro-
rum monachorum. Salve, o
adepte gloriam sine fine apud
Deum. Salve, quia contrivisti
daemonum arrogantiam. Salve,
quia trophaeis decoratus es non
perituris. Salve, plene luminis
inaccessi. Salve, cooptate ange-
lorum agminibus. Salve, deli-
ciis fruens non transitoris. Salve,
Domini nullo medio contempla-
tor. Salve, Saba beate.

Βίον καθηγνισμένον μετελθών,
 Ξηγόρε, καὶ σάρκα ἐγκρατεῖα νεκρώ-
 σας, ἀγρυπνίαις τε καὶ προσευχαῖς
 τῆς ψυχῆς τὸ ὄμμα καθαρθείς, ὅσιε,
 ἐδέξω θείαν ἑλλαμψίν· καὶ ἑψαλλες
 ἐν εὐφροσύνῃ· Ἀλληλούϊα.

Γένος, τρυφὴν καὶ πλοῦτον νου-
 νεγῶς ἀπεσεύσω· καὶ μόνον τὸ ἐράσ-
 μιον κάλλος ἐκ καρδίας ποθῶν τοῦ
 Χριστοῦ, ἐν συντόμῳ ὁρόμῳ, πρὸς
 αὐτὸν ἐρῳάσας· διόπερ, πανσεβάσ-
 μιε, κραυγάζομεν πρὸς σὲ τοιαῦτα·

Χαῖρε, ζωῆς ὁ πηγάζων λόγους·
 χαῖρε, ψυχῆς ὁ φωτίζων πάτερ·
 χαῖρε τῶν δακρύων πηγὴ ἡ ἀέν-
 νητος· χαῖρε χαρισμάτων τερπνὸν
 καταγώγιον· χαῖρε θαύματα παρά-
 δοξα ἐνεργῶν καινοπρεπῶς· χαῖρε,
 πάντων ἐκλυτρούμενος παθημάτων
 τοὺς βροτούς· χαῖρε, ὅτι ἐρήμων
 οἰκιστὴς ἀνεοδείχτης· χαῖρε, ὅτι ὠρά-
 θης ἀρετῶν στήλη· ἐμπνους· χαῖρε,
 καρπούς τῶν πόνων ὀρεπόμενος·
 χαῖρε, Θεοῦ τὸ κάλλος θεώμενος·
 χαῖρε σκηναῖς κατοικῶν ἐν αὐλοῖς·
 χαῖρε λαμπρὰς ἀξιούμενος ὁδοῆς·
 Χαῖρε Σάβα μακάριε.

Στιχηρὰ ἥχ. πλ. β'.

Πρὸς - Ὁλπν ἀποδέμενοι...

Ρύπου τὴν καρδίαν σου εὐρών.
 ἀοίδιμε Σάβα, καθάρᾳ ὁ ὕψιστος,
 ἐν αὐτῇ ἐσκήνωσε, καὶ λαμπτήρᾳ σε
 μοναστῶν ἐδείξε, ζοφεράν λύοντα ῥα-
 θυμίας νύκτα λόγοις σου, καὶ διε-
 γείροντα πρὸς σωτηριώδη μετά-
 νοιαν· διό σου, μάκαρ, ὀέομαι πάθεισι
 πολλοῖς μολυνθέντα με καὶ τοῖς
 ἐναντίοις ἀθλίως σκοτισθέντα λο-
 γισμοῖς, ταῖς σαῖς καθαφαῖς ἐντεύ-
 ξεσι, ρώτισον καὶ σῶσον με.

Vitam castitate purificatam
 transigens, o Dei vates, car-
 nemque abstinencia interimens,
 vigiliis et precibus repurgans
 animae oculum, o innocens, re-
 cepisti deificum splendorem, et
 cantasti in laetitia: Alleluia.

Genus, delicias et opes sa-
 pienter reiecasti; ac solummodo
 optabilem Christi pulchritudi-
 tudinem ex corde amanter quae-
 rens, brevi cursu ad ipsum festi-
 nasti. Idcirco, vir longe vene-
 rande, haec tibi clamamus:

Salve, verba vitae effundens.
 Salve, animas qui collustras, o
 pater. Salve, lacrymarum fons
 perennis. Salve gratiarum dulce
 receptaculum. Salve, qui prodi-
 gia stupenda grata novitate fa-
 cis. Salve, qui mortales ab omni
 eruis aegritudine. Salve, qui de-
 serti factus es incola. Salve, vir-
 tutum mystica columna. Salve,
 qui fructus laborum metens pul-
 chritudinem Dei contemplaris.
 Salve, qui incorporeas inhabitas
 sedes. Salve, qui fulgida dignus
 es gloria. Salve, Saba beate.

Stichera Toni II inflexi

Ad modulum: *Omnem deponentes...*

Nactus est cor tuum ab omni
 macula purum Altissimus, ideo-
 que in illo habitavit; et lucer-
 nam te effecit monachis, quae
 per sermones tuos dissipavit ca-
 ligines negligentiae, atque ad sa-
 lutarem adduxit poenitentiam.
 Eapropter te exoro, beate Saba:
 precibus tuis illumina me vitiis
 multis obtectum et adversis co-
 gitationibus misere quasi tene-
 bris obsitum, et salvum effice.

Ανομίας (f. 77) χείμαρροι ἕως ψυχῆς μου εἰσῆλθον· ὠδίνες θανάτου με περιέσχον, ὅσιε· καὶ τὴν ἄσπεκτον τοῦ Θεοῦ δέδοικα καὶ δικαίαν κρίσιν, πλημμελήσας ὑπὲρ ἄνθρωπον, καὶ τὸ μακρόθυμον τοῦτου παροργίσας τοῖς πταίσμασιν· ἀλλ' οἴκτειρον, Θεσπέσιε, καὶ τῆς τιμωρίας ἐξάρπασον εὐχαῖς εὐπροσδέκτοις· καὶ τοῖς τῶν σωζομένων με χοροῖς συγκαταριθμήσον πίστει σε, Σάββα, μακαρίζοντα.

Ιδρῶσι καὶ πόνοις σου, ἦνπερ συνήγαγες ποίμνην, πειρασμῶν ἐκλύτρωσαι, καὶ νεκρῶν ἐκκάθαρσον ἔργων, ἐνδοξε· καὶ ψυχῶν ἴασαι τοὺς δεινοὺς μώλωπας· καὶ ἐν ὥρᾳ τῆς ἐτάσεως ἴλεων ἔργασαι, πάτερ, τὸν δεσπότην καὶ κύριον αἰτούμενος τὴν ἄρεσιν τῶν ἀγνοημάτων ὁωρίσασθαι τοῖς ἡμαρτηκόσιν· ὡς γνήσιος Θεράπων γὰρ αὐτοῦ τὴν παρρησίαν ἐπλούτησας. Σάββα πανσεβάσμιε.

Ἀλλὰ ἦχ. πλ. δ'.

Πρὸς - Ω τοῦ παραδόξου...

Ονειρῶν δόκην τὴν ἅπασαν παρερχομένην ὁρῶν βίου ὁδόν. Θεόληπτε, μόνᾳ ἐπεπύθησας τὰ ἐστῶτα καὶ μένοντα· διὸ ἐρήμοις ἐναυλιζόμενος, καὶ ταῖς νηστεῖαις ἐκδοαπανώμενος, σὺ τῆς ἐρέσεως ἀληθῶς ἐπέτυχες ἐκδυσωπῶν, Σάββα, τὸν φιλόανθρωπον ὑπὲρ τῆς ποίμνης σου.

Μετὰ τῆς ὕλης ὁρώμενος, καὶ τὰ τοῦ κόσμου τερπνὰ ὑπερβᾶς θείᾳ χάριτι, ἀσωμάτων, ὅσιε, πολιτεῖαν ἐξήλωσας, προσομιλῶν τε τῷ ἀκροτάτῳ φωτὶ ταῖς φρυκτωραῖς κατελαμπρύνθης αὐτοῦ ὅλος μετάρσιος

Iniquitatis fluentia introierunt animam meam, et dolores mortis circumdederunt me: atque irreparabile iustumque iudicium Dei extimui; nam prae omnibus hominibus negligens fui; et patientiam eius peccando provocavi. Tu vero succurre mihi, o Saba venerande; et a tormentis eripe precibus tuis valde acceptis. Ac in fiducia te laudans, fac ut inter choros fidelium, qui salutem adepti sunt, sim cooptatus.

Gregem, quem sudoribus, laboribusque tuis coadunasti, libera ab insidiis: innoxium a mortiferis operibus conserva: et animae plagas medeare; in hora vero iudicii propitium redde Dominum Deum exorans, ut concedat veniam peccantibus in operibus ignorantiae; tu enim, o valde venerabilis Saba, fiduciam obtines, cum sis eius cultor fidelis.

Alia Toni IV inflexi

Ad modulum: O mirabile...

Veluti somnium omnem respiciens gloriam humanae vitae, tantummodo quae permanent ac aeterna sunt, desiderasti; ideoque postquam eremos incoluisti et teipsum ieiuniis consumasti, quem cupiebas o acceptissime Saba, perfecte adeptus es in coelis; Eum benignum redas gregi tuo.

Etsi materia cinctus videbaris, tamen omnes delicias mundi superans divina gratia, aemulatus es angelicam vitam. Effectusque convictor summi luminis, illustratus es ab illius radiis, atque

ἐν εὐχαῖς γινόμενος, καὶ καθαρὸν ἔσοπτρον δεικνύμενος τοῦ παντοκράτορος.

Τὰς τυραννούσας, ἀλοίμμε, πρὸ τελευτῆς ἡδονὰς θανατώσας τοῦ σώματος, ὕπνον ὀρειλόμενον τοῖς θεὸν ἀγαπήσασιν ὕπνωσας, πάτερ· καὶ μεταβέβηκας πρὸς αἰώνιαν ζωὴν καὶ ἀπόνον, ἐνθά ᾧ, ἄδυτον, εὐπροσύνη ἄρρητος, καὶ ἀσκητῶν πάντων ἡ ὁμήγυρις, καὶ τῶν ἀγγέλων πληθὺς.

totus superne elevatus, dum precabaris visus es; et quasi speculum purissimum omnipotentis, vir sancte, apparuisti.

Mortiferas delicias dum enecasses, ante obitum corporis, requiem adeptus es somni illius, qui debitus est diligentibus Deum; et translatus es ad aeternam vitam, ubi labor ultra non erit; sed lumen nesciens occasum, et laetitia ineffabilis, et ascetarum omnium chorus atque multitudo angelorum.

ΚΑΝΩΝ ΠΑΡΑΚΛΗΤΙΚΟΣ

κατὰ στοιχεῖον (4)

εἰς τὸν ἐν ἁγίοις

ΠΑΤΕΡΑ ΗΜΩΝ ΣΑΒΑΝ

Ὡδὴ α'. - ἤχ. πλ. β'.

Ὡς ἐν ἡπείρῳ ..

Ἀμαρτιῶν καταγιγίς με, καὶ ποιηρῶν ἐννοιῶν ἡ κλυδωνίος συνταράττει· καὶ βυθῷ τῷ τῆς ἀπογνώσεως θεινῶς παραπέμπει. Βοηθός γενοῦ μοι, ὅσιε.

Βάρει πολλῶν ἐγκλημάτων φρενοβλαβῶς, πάτερ, πεζόμενος σκυθρωπάζων καὶ πενθῶν, σοὶ προστρέχω, ἐνδοξε, βοῶν· ταῖς προσευχαῖς κούφισον, δέομαι.

Θεοτ. Γονυπετῶν (f. 78) ἐν κλυδῳμῳ τε καὶ συντριβῇ τῆς καρδίας κράζω σοὶ ἵσσαι με συμπαθῶς τὸν νοσοῦντα πάθεισι πολλοῖς,

HYMNUS DEPRECATORIUS

IUXTA ALPHABETICA ELEMENTA

IN SANCTUM

PATREM NOSTRUM SABAM

Ode I Toni II inflexi

Sicut in firma terra...

Aestuans procella peccatorum ac malarum cogitationum perturbat me. atque ad profundum desperationis misere impellit. O vir sancte, sis mihi praesens adiutor.

Absorptus, quasi a profundo, ab inclinationibus animae noxiis, dimisso vultu ac dolente ad te, pater gloriose, accedo clamans: Subleva me precibus tuis, te exoro.

Theot. Flectens genua atque plorans in contritione cordis clamans ad te supplico: o immaculata, miserta mei, a multis me

ὥς φιλάνθρωπον θεόν, ἀγνή, κυή-
σασα.

sana vitiis afflictum, cum mater
Dei, qui homines adeo misere-
tur, fueris effecta.

Ωδή γ'.

Οὐκ ἔστιν ἅγιος ὡς...

Ode III

Nemo est sanctus, sicut...

Δολίᾳς γλώσσης πονηρᾶς, καὶ
χειλέων ἀδίκων ἐξελοῦ τὴν ψυχὴν
μου, ὑπὸ τὴν σκέπην τὴν σὴν
καταφεύγουσαν αἰ, καὶ ἐν πίστει
σε καθικετεύουσιν.

A lingua dolosa atque a la-
biis iniquis libera animam meam
continue confugientem ad pro-
tectionem tuam. et te cum fi-
ducia invocantem.

Ἐκ τῶν κρυφίων καὶ δεινῶν παρα-
πτώσεων. Λόγε, διὰ σπλάγγνα ἐλέ-
ους καὶ ἀριστὸν με, Χριστέ. θεξά-
μενος εὐμενῶς τὰς ἐντεύξεις Σάβα
τοῦ ὁσίου σου.

Ab occultis et foedis culpis
meis munda me per viscera mi-
sericordiae, o Christe Verbum
Dei. benigne susceptis precibus
Sabae servi tui.

Θεοτ. Ζήσας ῥαθύμως, καὶ σαρ-
κὸς ἡδοναῖς ὑποκύψας, τὴν ψυχὴν
τε μολύνας, ὑπεύθυνον ἐμαυτὸν πε-
ποίηκα τῇ φλογίῳ ἧς με ῥῦσαι, δέ-
σποινα πανάμωμε.

Theot. Negligentem vitam a-
gens, et corporis illecebris sub-
iectus, animam coinquinavi, me-
que ipsum flammis dignum ef-
feci. Ex his eripe me, o imma-
culata regina.

Ωδή δ'.

Χριστὸς μου δύναιμι...

Ode IV

Christus robur meum...

Ἢ κρίσις ἡγγικε, καὶ πάσης ἔρη-
μος ἀγαθῆς ἐργασίας μέλλων Χρι-
στοῦ κρίματι παρίστασθαι. τὴν σὴν
αἰτοῦμαι πατρικὴν. Σάβα μέγιστε,
βοήθειαν.

Iudicium mox instat. et omni-
bus bonis operibus destitutus
modo venturus sum ad tribunal
Christi. O maxime Saba, pater-
num tuum efflagito auxilium.

Θρηῶν καὶ κόπτομαι τὴν αἰωνί-
ζουσαν ἐννοῶν τιμωρίαν, καὶ τοῦ
πυρὸς, μάκαρ, τὴν κατάρλειξιν ἧς
ἐκφυγεῖν με τὴν πείραν ταῖς πρε-
βεῖαις σου ἀξίωσον.

Plorans ac gemens considero
aeterna tormenta et ignis com-
bustionem. Ne me tangant, effice
intercessione tua, o beate.

Θεοτ. Ἰσχύς καὶ στήριγμα καὶ
σωτηρία μου, σὺ ὑπάρχεις. παρθένε,
τὰς προσβολὰς πάσας ἐκδιώκουσα
τῶν περιστάσεων διὸ εὐχαρίστως
μεγαλύνω σε.

Theot. Tu robur meum, tu
stabilitas, tu salus mea es, o
virgo, quae repellis insidias
omnis assultus; ideoque gratias
agens laudo magnalia tua.

Ωδὴ ε'.

Τῷ Σεῖω φέγγει...

Κλίνον εὐπρόσιτον οὖς, Χριστὲ, Σάβα τοῦ θεόφρονος λιταῖς· καὶ τῶν ῥημάτων εἰσάκουσον τῶν πρὸς σε βοώντων· καὶ τοῦ ἐλέους σου θαυμάστωσον τὸ πλήθος· ἐφ' ἡμᾶς, δέσποτα.

Λιμήν μοι φάνηθι γαληνὸς τῷ ἐν βιωτικῷ νῦν πελάγει· χειμαζομένω, πανόλβιε, καὶ τὴν καταιγίδα τῶν χαλεπῶν πειρασμῶν εἰς αὔραν στήσον, πάτερ θεομακάριστε.

Θεοτ. Μὴ ἐπιλάθῃ μοι τῆς κραυγῆς, μὴ κατησχυμμένος ἀπὸ σου ἀποστραφῶ περιφέρων μου, δέσποινα παρθένε, τὰ ἀνομήματα· ἀλλ' ἄφρῃσιν παράσχου ταῖς ἱκεσίαις σου.

Ωδὴ ς'.

Τοῦ βίου τὴν πάλασσαν...

Νυσταγμῷ κρατούμενον ἄμελείας πρὸς θεοῦ ἐντολῶν διανύστησον ἐργασίαν· καὶ μὴ με φθοροποιὸν ἐάσης εἰς θάνατον ἀρυπνῶσαι· παμμάκαρ, ἱκετεύω σε.

Ξενοθέντα πάσης με ἀγωγῆς θεοφιλοῦς, καὶ τοῖς αἰσχίστοις πάθεσι συμπεφυρμένον ὅλον με χαλεπῶς, πάτερ, ἀνακάλεσαι καὶ πρὸς πρᾶξεις ἐνθέους καθοδήγησον.

Θεοτ. (οἱ βρίζων (f. 79) κραυγᾶ σοι· ἀμαυρούμενον, ἀγνή, λογισμοῖς φωταγωγῆσον· λῦσον πεπεδῆμένον με ταῖς σειραῖς τῶν ἀμαρτημάτων μου. δεξιότης με προβάτοις συναριθμήσον.

Ode V

Divino lumine...

Inclina benigne aurem tuam, o Christe Domine, precibus Sabae divini; et suscipe voces ad te clamantes; et mirabilem in nobis multitudinem misericordiae tuae ostende.

Portus tranquillus sis mihi, o beatissime ac venerabilis pater, qui in vitae pelago iactatus sum; et procellam terribilium tentationum in serenitatem stabilem converte.

Theot. Ne obliviscaris clamoris mei; neve repellar a te confusus, dum circumgesto iniquitates meas; sed veniam obtine, intercessione tua, o virgo regina.

Ode VI

Vitae mare...

Ab oscitantiae dormitatione correptum, o beatissime, te deprecor: Excita me ad operandas voluntates Dei; neque ad perniciem mortis me dormire permittas.

Revoca me, pater, errantem ab omni ratione vitae grata Domino et miserabiliter totum coinquinatum vitiis pudentissimis, et deduc ad opera digna Deo.

Theot. Mane surgens ad te clamo, o pura: Illumina mentem meam caliginosam: dissolve vincula peccatorum, quibus obstringor: et inter oves a dextris colloca.

Ωδή ζ'.

Δροσινόλον μὲν τὴν κάμινον...

Πλεονάχης με πειράζων ἐκ νεότητος ὁ δόλιος ἐχθρὸς συνωθεῖ εἰς ἀπώλειαν· οὐπὲρ διασκέδασον βουλὰς· καὶ σῶσον βοῶντα με Χριστῷ· Εὐλογητὸς ὁ Θεός..

Ρυπωθέντα με βεβήλοις ἔργοις, ἐνδοξε, ρείθροις θαλάρων ἐκπλυνον· καὶ ἐν ἀγνείᾳ βιοτεύειν δίδασκον Χριστὸν ὑμνοῦντα καὶ λέγοντα πιστῶς· Εὐλογητὸς ὁ Θεός..

Θεοτ. Συλληφθεὶς ἐν ἀνομίαις ὁ πανάσωτος καὶ γεννηθεὶς συγχέωσμαι ἐν τῷ βορβόρῳ τῶν ἀτόπων πράξεων. σεμνή· ἀλλ' ἔκτεινον χεῖρα βοηθόν, καὶ τῆς παρούσης, ἀγαθῇ, ῥύσαι κακώσεως.

Ωδή η'.

Ἐκ φλογὸς τοῖς ὁσίοις...

Τῆς συκῆς θεορῆμον τὴν ἀκαρπίαν ζηλῶν, τὴν δικαίαν προσοῦμαι τομήν· ἀλλ' ἄρδευσον ὄμβροις προσευχῶν, καρποφόρον τε ποίησον, ἵνα σε δοξάζω εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ἰπὲρ ἅμμον θαλάσσης αἱ ἀνομίαι μου ἐπληθύνθησαν ὄντως· καὶ σωτηρίας μοι ἐνεστὶν ἐλπίς οὐδαμῶς, παναοίδιμε· ἱλειὼν μοι δεῖξον Χριστὸν τὸν σὸν δεσπότην.

Θεοτ. Φοβερὸν τὸ εἰς χεῖρας ζῶντος Θεοῦ ἐμπσεῖν, ὅς νεφροὺς ἐξετάζει καὶ καρδιῶν ἐρευνᾷ βάθη, τῶν κρυπτῶν γνώστης ὢν, παναμώμητε· ὃν τοῖς πεπτακόσι κατὰ ἑλπίδα εὐχαῖς σου.

Ode VII

Fornacem rore manantem...

A iuventute mea saepe ag-gressus hostis fallax ad perniciem impellit. Huius dissipa insidias; et salva me clamantem ad Christum: Benedictus es Deus...

Lacrymarum fluentis purifica me impuris operibus inquinatum; et in vita pura, o gloriose ambulare doce me clamantem in hymnis ad Christum: Benedictus es Deus...

Theot. Ego vere prodigus filius, in iniquitatibus conceptus ac natus, in luto actionum stultarum sum infixus; tu vero o veneranda ac benigna, porrige auxiliatricem dexteram, ac a praesenti malo me libera.

Ode VIII

E flamma sanctis...

Sterilitatem aemulans ficulneae evangelicae iustam excisionem extimeo; sed fac ut lacrymis orationis sim irrigatus ad te glorificandum in saecula.

Super arenas maris vere multiplicatae sunt iniquitates meae; et nulla mihi restat spes salutis. Ostende mihi benignum Christum dominum tuum, o gloriose.

Theot. Terribile est incidere in manus Dei viventis, qui scrutat renes et cordium profunda exquirat, cum noverit abscondita. O immaculata, precibus tuis fac, ut propitius sit peccatoribus.

Ωδή θ'.

Θεὸν ἀνθρώποις ἰδεῖν...

Χαρᾶς ἀλήκτου καταξιούμενος,
καὶ τριλαμπεῖ φωτὶ καταστραπτό-
μενος, ὅσιε. καὶ χορείας ἀγγέλων
θεώμενος μέμνησο τῶν ἐκ πόθου.
πάτερ, τιμώντων σε· καὶ τῆς αἰω-
νίου κοινωνοὺς ζωῆς ἀπέργασαι.

Ψυχῶν νῦν ἴασαι τὰ συντρίμ-
ματ' ἑρᾶσον ἐχθροὺς τοὺς μάτην
πολεμοῦντας καὶ θλίβοντας· σοῦ τὸ
ποιμνίον, Σάβα θεσπέσιε, ῥύσαι πει-
ρατηρίων, βλάβης ἐξάρπασον, καὶ
τῆς ἀπεράντους φορικτῆς, μάκαρ,
κωλάσεως.

Θεοτ. Ως ρῶς τεκοῦσα τὸ προ-
αίونيον, ζόρου παθῶν καὶ σκότους
ἀφεγγοῦς με ἐκλύτρωσαι. τὸν μη-
τέρα θεοῦ σε κηρύττοντα, καὶ πα-
σῶν ἀνωτέρων, κόρη, δυνάμεων τῶν
ἐπουρανίων. καὶ βροτῶν γένους ἀνα-
κλησιν.

(f. 80)

ΕΤΕΡΟΣ ΚΑΝΩΝ

εἰς τὸν ὅσιον πατέρα ἡμῶν

SABAN TON NEON

φέρων ἀκροστιχίδα,

- Τὸν ἑαυμάτων νέμοντα δοξάζω Σάβαν -

Ωδή α'. ἤχου πλ. α'.

Αρματηλάτην φαραῶν...

Τῶν ὑπὲρ λόγον ὁωρημάτων, κύ-
ριε. σὺ εἰ ταμίης σοφός· οἷός μοι ρῶς
θείας γνώσεως κατὰπεμψον ὑμνή-
σαι τοῦ ὁσίου σου τὴν σεπτὴν πο-

Ode IX

Hominibus videre...

Memento nostrum, qui tuos ex
corde honores prosequimur, dum
aeterno gaudio dignus effectus
es, et trifulgenti lumine irra-
diatus ac inter angelorum cho-
reas adductus; nosque perpe-
tua effice vitae consortes.

Vulnera animarum medere:
proffiga hostes, qui nos frustra
consectantur et opprimunt: gre-
gem tuum, o venerabilis Saba
beate, libera ab aggressu: a
perniciē eripe atque a terribi-
libus poenis.

Theot. O virgo tu, quae ae-
ternum peperisti lumen, libera
a caligine vitiorum atque ob-
scuris tenebris me qui matrem
Dei, et omnibus caelestibus su-
blimiorem virtutibus, et humani
generis reparatricem praedico.

ALIUS HYMNUS

IN SANCTUM PATREM NOSTRUM

SABAM IUNIOREM

HABENS ACROSTICHIDA

« *Prodigia elargientem celebros Sabam* »

Ode I Toni I inflexi.

Pharaonis currum ascensorem...

Omne captum exsuperantium
donorum sapiens dispensator es
tu, Domine; ideoque immitte
lumen divinae cognitionis mihi,

λιτείαν, καὶ τὰ λαμπρὰ κατορθώ-
ματα, καὶ τὴν τῶν θαυμάτων φαι-
δρότητα.

Ὀλος τρωθεὶς τῷ τοῦ δεσπότητος
ἔρωτι, καὶ τοὺς θορύβους φυγῶν, καὶ
γεηρᾶς δόξης, Σάβα παμμακάριστε,
σαυτὸν μακρύνας. ἤνυσας ἀκηλίδω-
τον βίον ἐν ἡσυχίᾳ, καὶ γέγονας
σκήνωμα τοῦ Πνεύματος τίμιον.

Νοῦν τῶν τοῦ κόσμου ἡδονῶν,
πανόλβιε, ἐκσπᾶσας ἤνωσας τῷ
βασίλει πάντων· καὶ αὐτοῦ δεξά-
μενος τὰς λαμπηρόνας, ὅσιε, διε-
πρόβμευσας ταύτας τῇ ποιμένι σου,
ἀπεικόνισμα πράξεων ἀρίστων προ-
κείμενος.

Θεοτ. Θαῦμα φρικτὸν καὶ κα-
ταπλήπτον ἐννοίαν ὑπὸ τὸν ἥλιον,
σὺ, γυναικῶν μόνῃ πάντα γνε, καινί-
σασα τὴν φύσιν τὴν ἐπάρατον τῷ
ἀσπύρῳ σου τόκῳ ἐπευλογεῖς· ὅθεν
ἅπαντες σοῦ τὰ μεγαλεῖα κηρύτ-
τομεν.

Ὡδὴ γ'.

Ὁ στερεώσας κατ' ἄρχας...

Ἀπὸ βλεφάρων ὄχετοὺς δακρύων
χέων ἐβόας· πότε ἤξω καὶ ὀρθήσο-
μαι. λόγε, τῷ προσώπῳ σου κἀγὼ.
καὶ τοῦ ἀβήρητου κάλλους σου, Χρι-
στὲ, κατατρυφήσω, καὶ τῆς γλυ-
κειᾶς μεθέξεως;

Υπερφύῃ σου καὶ λαμπρὰ τὰ προ-
τερήματα, Σάβα· τοὺς γὰρ πρώτους
τῶν Χριστοῦ ἀποστόλων ἔσχες ἐν-
δοξε, τὸν πλοῦν εὐθύνοντας καὶ τά-
χιον τῇ πρεσβυτέρᾳ Ρώμῃ προσά-
γοντάς σε γηγῆμενον.

Θεοτ. Μεμολυσμένον με πολ-
λοῖς, μήτερ Θεοῦ, ἁμαρτίαις, καὶ
δεινῶς ἀπεγνωσμένον, παρθένε, διὰ
σπλάγχχνα οἰκτιρμῶν καθάρισον, καὶ

hymnis celebranti vitam vene-
randam et praeclara facinora,
et splendorem miraculorum viri
sancti tui.

Amore Domini prorsus vul-
neratus, et turbas hominum fu-
giens, et terrestrem a teipso
arcens gloriam. vitam in solitu-
dine egisti, factus venerandum
sancti Spiritus habitaculum.

A deliciis mundi mentem ab-
stractam coniunxisti domino re-
rum omnium; ab eoque suscepto
fulgore, comunicasti gregi tuo,
factus optimarum actionum e-
xemplar.

Theot. O immaculata, quae
sola e mulieribus sub sole no-
vum et venerandum et mentes
percellens miraculum edidisti,
benedicis maledictam hominum
naturam; ideoque omnes ma-
gnalia tua efferimus.

Ode III

Qui ab initio firmasti...

Rivos lacrymarum ab oculis
effundens olim clamabas: Quan-
do veniam et apparebo ante fa-
ciem tuam, o Christe Verbum,
atque ineffabili pulcritudine dul-
cique convictu fruar?

Mirabilia et super naturam
sunt facinora tua, o Saba; ha-
buisti enim rectores navigationis
tuae primores Christi apostolos,
celerius te laetum Romam ve-
terem adducentes.

Theot. Multis inquinatum pec-
catis et misere desperatum per
viscera pietatis, o virgo mater
Dei, purifica et salva me, ut in

σῶσον με· ὅπως ἐν εὐφροσύνῃ τὴν
σὴν ὑμνῶ ἀγαθότητα.

Ὡδὴ δ'.

Σὺ μου ισχύς, Χριστέ...

Ἀποτετρῶν ἄνθρακας ἐρημικοὺς
τῶν παθῶν. τῶν δακρύων ἀενάοις
ρεύμασι. πηγὴ ἀγνείας καὶ ποτα-
μὸς ὠφθῆς σωφροσύνης, τῶν κεχρα-
μένων ἐκπλύνων ψυχῶν τὸν ῥύπον,
καὶ προσάγων θεῶ κεκαθαρμένους,
ὡς θυσίαν εὐώδη, μακάριε.

Τῆς ἀρετῆς ὁδευσας τὴν τετλιμ-
μένην ὁδὸν, καὶ τὸ βάρος ἅπαν
καὶ τὸν καύσωνα. πάτερ, ἐβάστασας
καρτερῶς, Σάβα, τῆς νηστείας· καὶ
εὐγνωμονῶς οὐδοῦλευκας (f. 81) Χρι-
στῷ τῷ ζωοδότῃ. εὐχαρίστως κραυ-
γάζων· Τῇ δυνάμει σου ὁδὸς, φι-
λάνθρωπε.

Ὡς εἰληφῶς παρὰ Θεοῦ χάριν
ἄφθονον, ἱαμάτων, νόσῳ ἀνιάτῳ ποτὲ
κεκρατημένον σὸν φοιτητὴν, καὶ χα-
λεπωτάταις ὁδύναις, μάκαρ, βαλ-
λόμενον εὐχαῖς σου θεραπεύεις· καὶ
ὑμνεῖν διεγείρεις τὸν σέ, πάτερ,
ἀξίως ὁδοῦσάντα.

Θεοτ. Νύμφη Θεοῦ εὐλογημένη
πανάμωμη, ἐν ἡμέρᾳ οἰκῆς με ἐξάρ-
πασον τοῦ ἀρεγγοῦς σκότους καὶ
πυρὸς τὸν ἐν ἀσωτίᾳ τὸν βίον κα-
τανάλωσαντα, σκολήκων ἰοβόλων
καὶ κλαυθμοῦ αἰωνίου, τὸν τῇ σῇ
προσφυγόντα χρηστότητι.

Ὡδὴ ε'.

Ἰνα τί με ἀπώσω...

Γῇ καλύπτεσθαι παῖδα μέλλοντα
νεκρὸν, σαῖς ἐντεύξεσιν ἡγείρας· καὶ
συμπεφραγμένους ἀκοῆς παραδόξως
διήνοιξας· καὶ πεπεδημένων δεσμῶν

gaudio hymnis celebrem beni-
gnitatem tuam.

Ode IV

Tu robur meum, Christe...

Inexhaustis lacrymarum fon-
tibus extinxisti carbones super-
stitis vitiorum; et visus es fons
puritatis et fluvius laetitiae, o
beate, purificans animabus im-
mundis sordes, et emundatas ob-
ferens Deo, sicut oblationem in
odore suavitatis.

Itineri tribulationum institisti,
o Saba, et omne pondus et ae-
stum fortiter tolerasti in ieiu-
niis, libenter inserviens Christo
vitae largitori cum gratiarum
actione clamans: O misericors,
gloria sit virtuti tuae.

Sanationum a Deo gratia af-
fluenter accepta, cultorem tuum
olim ab insanabili morbo et di-
rissimis doloribus liberasti, o
beate pater, atque ad hymnis
Deum digne celebrandum exci-
tasti, qui te voluit glorificare.

Theot. Sponsa Dei benedicta
immaculata, in die iudicii libera
a caliginosis tenebris et igne
atque ab angui mortifero et
fletu aeterno, me veluti prodi-
gum in vita; nam ad tuam con-
fugi benignitatem.

Ode V

Cum me abiecasti...

Mox terra sepulchrum pue-
rum vita functum suscitavit, re-
seras mirabiliter surdas aures,
et vinculis constrictas enodas

γλωσσῶν σὺ διαλύσας, πρὸς Θεοῦ
ὕμνωδίαν ἐτράνωσας.

Εξεκαύθη, παμμάκαρ, πῦρ ἐν τῇ
μελέτῃ σου. καὶ πρὸς Χριστὸν ἐν
νουτῇ ἀνεβόας πόθῳ· Εκολλήθη ὁ-
πίσω σου. ὁέσποτα. ἡ ψυχὴ μου.
πᾶσαν βιωτικὴν βδελυξαμένη ἡδύ-
παθειάν τε καὶ ἀπόλαυσιν.

Θεοτ. Μακαρία σου ὄντως ἡ
καθηγνισμένη γαστήρ, ἡ βαστά-
σασα τὸν Θεὸν τῶν ὅλων· καὶ μα-
στοί, οὓς ἐθήλασεν, ἄχραντε, ὁ δι-
δοὺς εὐσπλάγχυνος πᾶσι τροφὴν,
ζωογονῶν τε φιλανθρώπως τὸν
κόσμον, ὃν ἔπλασεν.

Ὡδὴ ε'.

Πάσθητί μοι Σωτῆρ...

Ὁ βίος σου θαυμαστός, ὁ λόγος
χάριτος ἔμπλεως, τὸ εἶδος ἀγγελι-
κόν, ὁ νοῦς καθαρώτατος, ἡ ψυχὴ
θεόληπτος περιηγητισμένη ἀρεταῖς,
πάτερ, αἰδοίμει.

Νοσοῦντα καὶ τοῖς πικροῖς θα-
νάτου βρόχοις ἐγγίζοντα ἴσσω, καὶ
τὸν δεινῶς ξηρανθέντα. ὅσιε, ὕγιῃ
ἀπέδειξας, καὶ πασχόντων πλήθη
τῶν δαιμόνων ἡλευθέρωσας.

Θεοτ. Τίς μὴ θαυμάσει βρο-
τῶν τοῦ τόκου σου τὸ μυστήριον;
ἀσώματος γὰρ εἰσδὺς σάρκα περι-
κείμενος, ἐκ σοῦ προελήλυθε τοῦ
Θεοῦ ὁ λόγος, ἀγνή, ἄφθορον φυ-
λάξας σε.

Ὡδὴ ζ'.

Θεοῦ συγκατάβασιν...

Ἀπέθου, πανεύφημε, σοῦ τὸ σαρ-
κίον, ὥσπερ φορτίον βαρὺ, καὶ ἀνέ-
δραμες χαίρων πρὸς τὰς αὐλούς,
καὶ ἀκηράτους μονάς, καὶ σὺν ἁγ-

linguas, atque ad laudes Dei facis
disertas.

Accensus est in meditatione
tua ignis, o beatissime; et ad
Christum prae amore clamabas
in noctibus: Adhaesit post te,
Domine, anima mea, postquam
omnem huius vitae dulcedinem
et gustum despexit.

Theot. Vere beatus venter
tuus purissimus. o intemerata,
qui gestavit dominum rerum
omnium; et beata ubera, quae
suxit benignus ille omnibus lar-
gitor cibi et vivificator mundi,
quem creavit.

Ode VI

Propitius mihi esto, o Salvador...

O pater celebrande, vere mi-
rabilis est ratio vitae tuae, et
sermo plenus gratiae, et species
angelica, et mens purissima
atque anima plena Deo, virtu-
tibus efflorescens.

Aegrotum iam vinculis mor-
tis obstrictum sanasti; et mi-
sere paralyticum reddidisti sani-
tati; et plurimos a daemonibus
vexatos liberasti.

Theot. Quis e mortalibus non
mirabitur mysterium partus tui,
o Virgo? Incorporeum e sinu
tuo Verbum Dei carne circum-
datum processit, servans virgi-
nitatem tuam.

Ode VII

Dei benignitatem...

Veluti grave pondus, depo-
suisti corpus tuum, et laetus
cucurristi ad spirituales manen-
tesque sedes; ubi cum angelis

γέλοις βοᾷς, ἀξιάγαστε· Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν.

Δαιμόνων ὀλέθρια μαστίξας στίφη ἐυχαῖς ἀπήλασας τῆς ἐρήμων, καὶ ταύταις χοροὺς πατέρων εὐαρεστούντων Χριστῷ ἐγκατοικίσας βοᾷν παρεσκεύασας· Εὐλογητὸς..

Θεοτ. Ο ὄρσει φιλόανθρωπος τοῖς ἀσθενούσι σὲ θαυμα (f. 82) στὸν ἱατρὸν. ἐδωρήσατο, Σάβα, τῶν ἐποδύων αὐτοὺς λυτρούμενον ἀρρώστημάτων, καὶ ψάλλειν διδάσκοντα. Εὐλογητὸς..

Ωδὴ η'.

Επταπλασίως κάμινον...

Αγαπητοῖς σκηνώμασι τοῦ Θεοῦ τῶν δυνάμεων νῦν ἐνδαισιώμενος, πατέρων ἄριστε, ἀπαύστως ἰκέτευε τὸ λογικόν σου ποιμνίον ἔργων τῆς αἰσχύνης καθαρῶν καὶ πάσης ῥυσθῆναι κακουργίας δυσμενῶν ἀοράτων, καὶ τῆς ἐπουρανίου μετασχεῖν κληροχίας.

Ζωῆς στερεῖσθαι μέλλοντι αἰμορροία τινὶ μοναστῇ χεῖρα ἐπιθεῖς θαυματουργόν, πανένδοξε, τὴν ῥῦσιν ἀνέστειλας, καὶ παρελπίδα ἡγείρας, καὶ μετ' εὐφροσύνης διανεστήσας ψάλλειν· Οἱ παῖδες εὐλογεῖτε. ἱερεῖς ἀνυμνεῖτε, λαὸς ὑπερυψοῦτε θεὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ὡς φοινῖξ ὄντως ἡνθησας ἐν λειμῶνι ἀσκήσεως· καὶ καθάπερ κέδρος ἐπληθύνθη. ὅσιε. ῥοαῖς πινόμενος ταῖς τῶν πολλῶν δακρύων σου, καὶ καρπὸν προσφέρων ἀρετῶν τῷ κυρίῳ, καὶ μέλπων ἀσιγήτως· ἱερεῖς εὐλογεῖτε..

clamas, vir dignissime: Benedictus es Deus patrum nostrorum.

Daemonum phalanges quasi flagello ab eremis expulisti; quas inhabitare fecisti a choris patrum, qui Christo sunt dilecti; eosque edocuisti psallere: Benedictus...

Theot. Qui natura sua est misericors, dedit te infirmis, Saba, medicum dolorum, a suis aegritudinibus eos liberantem, docentemque psallere: Benedictus,...

Ode VIII

Septemplexiter fornacem...

In dilectis Dei tabernaculis versatus indesinenter exora, optime patrum, ut grex tuus spiritualis ab operibus foedis sit purus, et ab omni maligno assultu hostium invisibilium liber, et haeres fiat sortis aeternae.

Iam mox vitam relicturo ob sanguinis cursum monastae manum prodigiorum operatricem imponens, compescuisti defluxum, et praeter spem exsuscitasti, atque cum gaudio erexisti ad psallendum: Benedicite, o pueri, hymnis celebrate o sacerdotes, et populi superexaltate Deum in saecula.

Sicut palma in viridario ascetarum vere floruisti; et sicut cedrus multiplicatus es, quasi multarum lacrymarum fluentis adaucta et proferens fructus virtutum Domino, cui incessanter canis: Benedicite...

Θεοτ. Σάρκα βροτείαν, δέσποτα.
συμπαθῶς ἐνδυσάμενος ἐκ παρ-
θενικῶν αἱμάτων τῆς θεόπαιδος,
σταυρόν τε καὶ θάνατον ὑπελθὼν,
ἐξανέστησας ἄδου κενεώνων τὴν
φθαρεῖσαν εἰκόνα. Τὴν ἄφρατον δο-
ξάζω εὐσπλαγγνίαν σου, Λόγε,
καὶ τὴν φιλανθρωπίαν κηρύττω εἰς
αἰῶνας.

Ωδὴ θ'.

Εξέστη ἐπὶ τοῦτο ὁ οὐρανός...

Ἀπάρας τοῦ γεώδους καὶ ταπει-
νοῦ σκήνους, μάκαρ, καὶ βίου τὸν
πρόσκαιρον καταλιπὼν, τῶν εὐφραι-
νομένων ἐνθα ἐστὶν ἡ κατοικία.
ὅσιε, καὶ ἐορταζόντων ἦχος τερπνός,
μετέστης ἀπολαύων ἀβρόγῃτου θυμη-
δίας, καὶ δόξαν ἄφραστον καρπού-
μενος.

Βοήθειαν, ἰσχὺν καὶ καταφυγὴν
σου τὸν ὑψιστον θέμενος, ἐνδόξε,
τὴν κεφαλὴν τὴν ὀλεθροτόκον τοῖς
σοῖς ποτὶ συνέθλασας τοῦ δράκοντος
τοῦ ἐν παραδείσῳ βρώσει τὸ πρὶν
δολίως τὸν γενάρχην περνίσαντος,
καὶ ἄδου κατενεγκόντος πρὸς τὸ
βάραθρον.

Αξίως ὁ δεσπότης κόσμου παντὸς
βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἀσάλευτον, καὶ
διαυγῇ στέφανον παρέσχε σοι, τὴν
ζωὴν ἀσκητικῶς τελέσαντι, καὶ ἐκ-
λεξαμένῳ τὴν ἀγαθὴν μερίδα, θεο-
φόρε, ὁσίῳν ἡ ἀκρότης, ἀγίων πάν-
των ἐγκαλλώπισμα.

Θεοτ. Νυχτός σε καὶ ἡμέρας ἐν
στεναγμοῖς ἐκβοῶ, παρθένε, οἰκτεί-
ρησον, ὅτι κακῶν (f. 83) πέπλη-
σμαι, καὶ βάρει ἀνομιῶν σφοδρῶς
κατακαμπτόμενος, καὶ ἐσκοτισμένος
τοῖς λογισμοῖς πενθῶ καὶ σκυθρω-

Theot. Mortale corpus mise-
ricorditer e virgineo sanguine
Mariae dilectae Deo, suscipiens
Domine, et crucem et mortem
sustinens, resurgere fecisti e pro-
fundis inferni, qui erant in ima-
gine deformatos. Glorifico inef-
fabilem misericordiam tuam, o
Verbum; et in saecula amorem
tuum erga homines celebroy.

Ode IX.

Obstupuit in his coelum...

Elatas a terreno et humili ta-
bernaculo, o beate, vitamque
fluxam relinquens, advectus es,
ubi est commoratio laetantium
et festum agentium in canticis;
et ubi frueris ineffabili gaudio,
et praemium gloriae inenarra-
bilis obtines.

Fretus auxilio et robore et
protectione altissimi, o vir glo-
riose, confregisti sub pedibus
tuis caput serpentis, qui ad
omnem nos adduxit perniciem,
quando protoparentem in para-
diso per pomum dolose prostra-
vit, atque ad barathrum inferni
perduxit.

Rex totius mundi digne dedit
tibi regnum suum indeficiens,
et lucidum diadema, cum asce-
ticam vitam absolvises tu, qui
partem elegeras optimam, o di-
vine ascetarum caput et sancto-
rum decus.

Theot. Diu noctuque in gemitibus
ad te clamo: O virgo, mise-
rere, dum multis repletus malis,
onere iniquitatis gravatus et ma-
larum cogitationum in tenebris
iacens doleo, atque humiliatus

πάζω· σῶσόν με οὖν τὸν πίστει σὲ
ἀδιστάκτω μεγαλύνοντα.

sum. Salva me tandem cum fi-
ducia indubia te celebrantem.

(f. 83)

ΕΤΕΡΟΣ ΚΑΝΩΝ

ALIUS HYMNUS

εἰς τὸν ὅσιον πατέρα ἡμῶν

IN SANCTUM PATREM NOSTRUM

ΣΑΒΑΝ ΤΟΝ ΝΕΟΝ

SABAM IUNIOREM

φέρων ακροστιχίδα τήνδε

HABENS ACROSTICHIDA

- Τὸν ἁγνείας ἐραστὴν αἰνέσω Σάβαν. -
ἐν δὲ τοῖς πειστοκίσις. - ΟΡΕΣΤΟΥ (5). -

« *Puritatis amatorem laudibus effero Sabam* »
in theotociis vero « ORESTES ».

Ωδὴ α'. ἤχου α'.

Ode I Toni I

Ἦρὸς - Ἀντίξω τὸ στόμα μου.

Ad modulum: *Aperiam os meum.*

Τῷ θρόνῳ παρεστῆκώς, μακάριε,
τῆς τρισηλίου αὐγῆς, ὑπὲρ ἡμῶν
μνημόνευε θερμῶς τῶν ἐν πίστει
τελούντων σου τὸ ἱερὸν μνημόσυ-
νον, καὶ τὴν ἡμέραν τὴν χαρμό-
συνον.

Throno adstans triplicis solis
splendidissimi, o beate, in zelo
tuo recordare nostrum, qui cum
fiducia memoriam tuam sacram
et festum diem celebramus.

Ὁ πόθος ὁ θεῖκός κατέβηλξεν
τὴν σὴν καρδίαν. σοφὲ, ἐξ ἀπαλῶν
ὀνύγων καὶ σεπτὸν καταγώγιον
γέγονας τοῦ παναγίου Πνεύματος,
Σάβα πατὴρ ἡμῶν μακάριε.

Qui totum cor mulcet, divinus
amor a teneris unguiculis te ce-
pit, o sapiens ac beate pater
noster Saba; et Spiritus sancti
evasisti habitaculum veneran-
dum.

Ναμάτων τῶν αἰζῶων ἔμπλεος
γέγονας. ὅσιε· καὶ τοὺς διψῶντας
ἡρδευσας αἰεὶ ἐπομβρίαις τῶν λόγων
σου, καὶ τῶν παθῶν ἐξήρανας τοὺς
ὀχετοὺς καὶ τὰ ὀμβρήματα.

Aquis semper vitam manan-
tibus repletus es. vir sancte; et
fluentis sermonum tuorum ir-
rigasti sitientes, ac vitiorum ex-
siccasti rivos ac torrentes.

Θεοτ. Ὁ ἄνω σὺν τῷ Πατρὶ καὶ
Πνεύματι ὑπάρχων, πάνανθε. βρέ-
φος ἐκ σοῦ ὄρᾳται κατ' ἡμᾶς, διὰ
οἰκτον ἀμέτρητον καὶ εὐσπλαγγνίαν
ἄμετρον σῶσαι βουλόμενος τὸ γένος
ἡμῶν (6).

Theot. O purissima, ille qui re-
dimere voluit humanum genus,
considens cum Patre et Spiritu,
apparuit infans in sinu tuo ob
immensurabilem erga nos beni-
gnitatem ac infinitam miseri-
cordiam.

Ωδή γ'.

Εὐφραίνεται ἐπὶ σοί...

Αγνεΐας τὸν ἔραστὴν καὶ τῶν
πιστῶν προκτιστὴν ἅπαντες χαρ-
μονικῶς μέλψωμεν Σάβαν τὸν παν-
άγαστον σήμερον.

Γονέων ἐξ ἱερῶν ὡς ἐνθαλέστα-
τος βλαστὸς ἤνθησας, καὶ τῷ Θεῷ
ἀνάθημα, ὡς πρὶν Σαμουὴλ, πάτερ,
δέδωσαι.

Ναὸς ἐγένου σεπτὸς τοῦ παρα-
κλήτου καὶ ἁγίου Πνεύματος, Σάβα
σοφὲ πατὴρ ἡμῶν, σεύων πονηρίας
τὰ πνεύματα.

Εγνώσθης ὑπὸ Θεοῦ ὡς ὁ Θεός-
πτης Μωϋσῆς, ὅσιε καὶ ἀρχηγὸς
γέγονας, πάτερ, μοναχῶν ἐπινεύσει
αὐτοῦ.

Θεοτ. Ρομφαία τοῦ ὀυσμενοῦς
κατεπληρώθην τὴν ψυχὴν, δέσποι-
να, ὅθεν βοῶ φάρμακα τὰ τῆς με-
τανοίας δώρησαι.

Ωδή δ'.

Επαρξέντα εἰδοῦσα...

Ἰθύνόμενος παλάμη τοῦ σοῦ δε-
σπότης πρὸς τοὺς ἀγῶνας ἔσπευσας
τοὺς μοναδικούς τε ἐν ταῖς ἐρη-
μίαις τελῶν, αἰκίζων τὸ σῶμά σου
διὰ ἐπιπόνου ἀσκήσεως.

Ἀμιλλόμενος τοῖς πάλαι πα-
τράσι, πάτερ, ἀστὴρ λαμπρὸς ἐνδέ-
δειξαι βίῳ τε καὶ λόγῳ πᾶσιν ἐν-
αργῶς γνωρισθεῖς, φωτίζων, μακά-
ριε, τοὺς ἐν ἀγνωσίᾳ καθεύδοντας.

Σταυρὸν (f. 84) εἰληφας ἐπ' ὤμων
τὸν τοῦ κυρίου, καὶ τούτῳ ἠκολού-
θησας χαίρων, Σάβα πάτερ, κράζων
ἐμμελέστατα· Δραμοῦμαι ὀπίσω
σου, καὶ κατασκηνώσω γηθόμενος.

Ode III

Laetatur in te...

Cuncti in hymnis laetitiae ce-
lebremus sanctissimum Sabam,
puritatis amatorem, qui est pro-
tector christianorum.

Germen mirifice virens e san-
ctis genitoribus effloruisti; et
ab eis sicut olim Samuel, o pa-
ter, oblatus es quasi holocau-
stum Deo.

Factus es templum venerabile
paracliti ac sancti Spiritus, o
sapiens pater noster Saba, longe
repellens spiritus nequitiae.

Quasi alterum Moysen por-
tendit te Deus, o pater sancte;
ideoque in nomine eius factus es
dux ascetarum.

Theot. Rabidi hostis gladio
percussa est anima mea; ideo,
o regina, ad te efflagito: Da mihi
poenitentiae medelam.

Ode IV

Elevatum videns...

Manu Domini deductus cu-
curristi ad monastica certamina
perficienda in eremis, mortifi-
cans corpus laboribus asceticae
vitae.

Aemulatus veteres patres, vi-
sus es astrum splendidissimum
in vita; et operibus indefessis
omnibus notus, pater beate, il-
luminas, qui in ignorantia se-
debant.

Cruci Domini humeris tuis
subiectis, laetus eum secutus es,
o Saba pater, dulce melos ca-
nens: Post te curram, et laetus
erit incolatus meus.

Ενηθώμενος τοῖς στίγμασι τοῦ Σωτῆρος, καὶ τοῦτον ἐκμιμούμενος, πάτερ, ἐκαρτέρεις ἐγκρατῶς τοῖς πόνοις ἀεὶ. εὐχαῖς καὶ δεήσεσι καὶ ταῖς ὁλονύκτοις σου στάσασιν.

Θεοτ. Επὶ σοὶ τὴν πᾶσαν, δέ-
σποινά μου, ἐλπίδα ὁ ἀσθενῶν
ἀνέθηκα· ψυχὴν τε καὶ σῶμα ἱσχυί
με δέμαί· καὶ χεῖρά μοι ἔκτεινον,
καὶ τῶν συμπτωμάτων ἀνάστησον.

Ὠδὴ ε'.

Σὺ κύριε, μου φῶς...

Ροῦν, πάτερ, τῶν παθῶν ἀπεξή-
ρνας χάριτι τοῖς βέλτοισι τῶν σῶν
δακρύων ἡδονῶν κατασβέσας τὴν
φλόγα τὴν δυσκάθεκτον.

Ανύστακτον πυρσὸν ἐν καρδίᾳ
σου, ἅγιε, κτιστάμενος προεώρας τῶν
ψυχῶν τὰς κινήσεις, ὡς ἄλλος Σα-
μουὴλ ἐμφανῶς.

Σθένος παρὰ Θεοῦ ἐκομίσω, ἀοί-
διμε, ἀξίως τῶν σῶν καμάτων,
θεραπεύειν τὰ πάθη τῶν πίστει
προσιόντων σοι.

Θεοτ. Ἐκ σοῦ ὁ λυτρωτὴς
ἐπεδήμησε, δέσποινα, ῥυθόμενος ἐκ
θανάτου τῆς δεινῆς ἀγνωσίας τὸ
γένος τὸ ἀνθρώπινον.

Ὠδὴ ς'.

Θύσω σοι μετὰ φωνῆς...

Τὸν πίστει εἰλικρινῇ πρὸς σὲ
ἀρικόμενον, καὶ δυσωποῦντα ῥυσσῆ-
ναι τοῦ παρενοχλοῦντος δεινοῦ τε
πάθους, θεραπεύεις δι' ἀρχῆς χειρὸς,
ἀξιάγαστε.

Ἢ χάρις ἡ τοῦ Θεοῦ ἐν σοὶ κα-
τοικήσασα. πάτερ, δοχεῖόν σε ὄν-
τως τῆς τρισυποστάτου καὶ ἐνιαίας

Gaudens in stigmatibus Salva-
toris, quem imitabar, o pater,
semper fortior in laboribus in-
stitisti precibus et orationibus
in vigiliis noctis continuae.

Theot. Meam in te, domina,
totam spem infirmus ego repo-
sui. Et in anima ac corpore salva
me, te deprecor; manumque mihi
porrige; et a multiplici erige
lapsu.

Ode V

Tu Domine, lumen meum...

Cursum vitiorum cohibuisti
per gratiam, o pater; et fluentis
lacrymarum tuarum extinxisti
flammas intolerandas volu-
ptatis.

Indeficiens in corde tuo exci-
tatum erat, o vir sancte, incen-
dium; et sicut Samuel aperte
praevidebas animarum motus.

Digna laboribus tuis concessa
est virtus a Deo, o vir cele-
berrime, ut vitiis medela esses
ad te confugientibus.

Theot. Ex te, o regina, profe-
ctus est ad nos ille, qui a morte
atque a terribili ignorantia ho-
minum genus liberavit.

Ode VI

Sacrificabo tibi in voce...

Contactu manus tuae, o di-
gne vir laudibus, sanas eum,
qui sincera fide accesserat, ut a
vexante terribili malo eri-
peres.

Inhabitans in te gratia Dei
pater, tabernaculum verum tri-
nae uniusque divinitatis nunc

νῦν γνωρίζει τοῖς ἐν σκότει φω-
στῆρα ἀνέσπερον.

Νοσούντων καὶ καμνόντων δει-
νῶς ἐν ταῖς ἐλίψεσιν ἀέστωρ ὤρ-
θης, παμμάκρ, καὶ χειμαζομένων
λιμὴν γαλήνης, καὶ πεινόντων χο-
ρηγὸς καὶ τροφεὺς συμπαθέστατος.

Θεοτ. Σαρκὸς μου τὰς κινήσεις,
ἀγνή, κατακοίμησον τῇ σῇ ἀγρύπνῳ
πρεσβείᾳ, καὶ τῆς ἀμαρτίας μου τὰς
ἀβύσσους καὶ τὰ πάθη ἀποξήρανον.
θεοχαρίτωτε,

Ὡδὴ ζ'.

Ὁ διασώσας ἐν πυρὶ...

Ἀναπετάσας πρὸς θεὸν ὄμματα
καὶ καρδίαν, τὰ δι' αἰῶνος ἀγαθὰ
μελετῶν οὐ διέλειπες πάντοτε, καὶ
ἐβόας γηθόμενος· Ὁ θεὸς τῶν πα-
τέρων ἡμῶν εὐλογητὸς εἶ.

Ἰγνηλατῶν τὰς ἀπλανεῖς τρίβους
καὶ ὁδοὺς τοῦ Σωτῆρος, πρὸς τοῦ-
τον ἔρθασας, σοφὲ, ἐνθα πάντων
δικαίων ὁμήγυρις, εὐφραίνόμενος
ἐσθης λαμπρῶς τῆς ἐφέσεώς σου,
πάτερ, εἰς τοὺς αἰῶνας.

Νῦν καθορᾷς ὡς ἐφικτὸν, πάτερ,
ἅπερ ἄγγελοι βλέπουν, καὶ σὺν αὐ-
τοῖς χαρμονικῶς (f. 85) τὸν τρισά-
γιον ὕμνον ἡδόμενος μελωδεῖς ἄξι-
αχστε μετὰ πάντων τῶν ἁγίων εἰς
τοὺς αἰῶνας.

Εν τῇ εὐσήμεῳ καὶ φαιδρᾷ πᾶν-
τες οἱ πιστοὶ συνελθόντες ἡμέρᾳ
τῇ τῆς ἐορτῆς τοῦ σοφοῦ καὶ ὁσίου,
ἐν ἄσμασι τὸν θεὸν μεγαλύνομεν,
καὶ ληψόμεθα τὸ λύτρον τῶν
ἐπταισμένων.

Θεοτ. Τὸν τῆς ψυχῆς μου σκο-
τασμόν, καὶ τὴν τοῦ νοῦς ἀβλεψίαν
νῦν ἀποδιώξον, ἀγνή, κατανύξεως
φῶς μοι παρέχουσα, καὶ δακρύων

ostendit te lumen nesciens oc-
casum illis, qui sedent in te-
nebris.

Aegrotantibus ac vexatis in
tribulatione visus es medela, o
beatissime; et naufragis littus
quietum, et egenis largitor nu-
tritorque benignissimus.

Theot. Carnis meae aggres-
siones, o casta, fac quiescere tua
vigili tutela, et peccati mei tor-
rentes libidinesque exsicca, o
Dei gratia plena.

Ode VII

Qui in igne salvasti...

Intendens ad Deum oculos et
mentem et cor, meditabar in-
cessanter aeterna bona, et laetus
clamabas: Benedictus es Deus
patrum nostrorum.

Vestigia Servatoris et eius in-
errantem viam sequutus, ad eum
accessisti, o sapiens; ubi est
congregatio sanctorum omnium,
et gaudens locum nactus es
splendide desiderii perpetuum.

Nunc vides, quae desiderabas,
quaeque angeli contemplantur.
Cum iis modulans laete hymnum
trishagion in saecula cantas in
choro sanctorum omnium, o vir
dignissime.

Convenientes fideles omnes ad
insignem et sacrae festivitatis
diem sancti sapientisque Sabae,
in canticis magnificamus Domi-
num; et peccatorum accipiemus
liberationem.

Theot. Caliginem animae meae
mentisque caecitatem nunc di-
spelle, o casta, compunctionis
lucem mihi praebens et iuge

πηγάζειν αἰεὶ ὀγετούς. ἵνα ἐκπλύνω
τὸν βόρβορον μου.

manantium lacrymarum fontem,
ut lutum meum abstergam.

Ὡδὴ η'.

Αὐτρωτὰ τοῦ παντός...

Στρατιὰὶ οὐρανῶν ὑπεδέξαντο
τὴν ἀγίαν ψυχὴν σου, θεόληπτε,
καὶ τῶν ἀγίων τάγματα, ἀποστόλων,
ὁσίων, ἱεραρχῶν τε μεταστάντος ἐκ
γῆς πρὸς οὐράνια.

Ὡφθης, πάτερ, ἐν γῇ ὥσπερ
ἄσκαρος, τοὺς ἀγγέλους ζηλῶν μετὰ
σώματος, καὶ τοὺς ἀσάρκους ἔτρε-
ψας δυσμενεῖς, καὶ τὸ στέργος
παναλχεστέρα ἐχομίσω χεῖρὶ τοῦ
παντάνακτος.

Συνηγμένα τὰ τέκνα σου σή-
μερον, ὡ δόνησας πνεύματι, ἅγιε,
καὶ τὴν σὴν ἐορτάζοντα μετὰ πό-
θου ἡμέραν ἀναβρῶμεν τὰς εὐχὰς
ἡμῶν πάντων ἐκπλήρωσον.

Ἀπὸ πάσης ἡμᾶς περιστάσεως,
ἐξελοῦ ἀπὸ πάσης κακώσεως τὰς
σχῆς πρεσβείαις, ἅγιε, καὶ παντοίων
κινδύνων, καὶ τῶν ποικίλων, πει-
ρασμῶν, Σάββα πάτερ αἰοῖδιμε.

Θεοτ. Οἱ σὺ μου ἐλπίς καὶ
προσπύγιον ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ, πα-
νάμωμε, τῶν δυσχερῶν λυτροῦσά
με καὶ παρέχουσα χεῖρα ἐπικουρίας,
εὐλογῶ καὶ δοξάζω σε πάντοτε.

Ὡδὴ θ'.

Λίθος ἀχειρόσητος ὄρους.

Βλέπεις, πάτερ, ἅπερ ἐπό-
θεις, ὡς ἀδύνατον ἦν καθορᾶν
τε πρόσωπον ἡδὴ, τὴν τῆς Τριά-
δος αἰδιότητα, καὶ σὺν ἀγγέλοις

Ode VIII

Liberator omnis.

Agmina angelica et ordines
sanctorum apostolorum, asceta-
rum, spiritualiumque pastorum
obviam venerunt animae tuae
sanctae, o Deo gratissime, dum
e mundo ad caelestia transmi-
grastis.

Quasi incorporeus visus es in
terris, dum in corpore aemula-
baris angelos et spirituales ho-
stes profligabas et a potentis-
sima manu regis omnium susci-
piebas coronam.

Congregati apud te nos filii
tui, quos in spiritu procreasti,
diem festum tuum celebrantes
clamamus: Preces omnium no-
strum, expleas, o vir beate.

A cunctis nos eripe adversi-
tatibus, ab omni malo, a qui-
busvis periculis, variisque ten-
tationibus intercessionem tua, Sa-
ba sancte pater celebrande.

Theot. Quia tu, spes mea ac
diuque et noctu refugium, o tota
sine macula, me a calamitatibus
liberasti, et praeuisti manum
opitulantem, tibi benedico sem-
per, teque glorifico.

Ode IX

Montis lapis non motus a manu...

Quod olim haud possibile vi-
debatur, vides; quod concupi-
scebas, nunc iam facie ad fa-
ciem contemplaris, infinitatem

πάντοτε, μέλπεις τὸν αἶνον τὸν
τρισάγιον.

Ανωθεν ἡμᾶς ἐποπτεύεις τοὺς
σὲ ἐν πίστει ἀνυμνοῦντας· πλήρω-
σον ἡμῶν τὰς αἰτήσεις, παρέχων
πᾶσι προσφόρως, ἅγιε, τὴν τῶν
πταισμάτων ἄφεσιν, καὶ τῶν πα-
θῶν τὴν ἀπολύτρωσιν.

Νέκρωσον ὀρέξεις σαρκός μου.
καὶ τῶν παθῶν ἐπαναστάσεις, καὶ
τὰς τῶν κακῶν καταιγίδας· καὶ
ἀπαθείας στολήν με ἐνδύσον, ἵνα
σου χαίρων, ἅγιε, τέλω τὴν μνήμην
τὴν πανίερων.

Θεοτ. Ὑμνῶ καὶ δοξάζω σε, μῆ-
τερ τοῦ βασιλέως τῶν ἀπάντων·
ὅτι τῆς Τριάδος τὸν ἕνα Χριστὸν
τεκοῦσα, ἐν δύο φύσεσι, Θεὸν ὁμοῦ
καὶ ἄνθρωπον, καὶ ἐνεργείαις δυοῖ
σέβομεν.

Triadis, et cum angelis aeterne
modularis trishagion canticum.

De coelo respicias nos, qui
te cum fiducia hymnis celebra-
mus, vir sancte. Expleas peti-
tiones nostras, opportune obti-
nens peccatorum veniam et a
malis omnibus liberationem.

Dele prorsus impetus carnis
meae, et vitiorum aggressiones,
laqueosque malorum; et indue
me stolam perfectionis, ut laetus
valeam sacratissimam memo-
riam tuam celebrare.

Theot. Tibi hymnus, tibi glo-
ria, mater regis omnium; quia
unum de Trinitate Christum ge-
nuisti in duplici natura, quem
Deum simul et hominem in dua-
bus operationibus adoramus.

KANON ETEPOΣ

εἰς τὸν ὅσιον πατέρα ἡμῶν

ΣΑΒΑΝ ΤΟΝ ΝΕΟΝ

φέρων ἀκροστιχίδα τήνδε,

- Ὑμνῶ γεγησῶς τὸν φασφόρον Σάβαν. -

Ὡδὴ α', ἡχοῦ πλαγίου β'.

Πρὸς - Κύματι θαλάσσης...

Ὑψιστε ἀνάρχου υἱὲ Πατρὸς λόγε.
ὁ συναϊδὸς τε καὶ συνἀναρχος, καὶ
τὸ πανάγιον Πνεῦμα, λόγον θεῶν
μοι ἐμπνεύσατε, τὴν φωσφόρον μέλ-
ποντι τοῦ θεοῦ Σάββα κοίμησιν.

Μόνα τὰ ἐκεῖθεν ἐπόθησας κάλ-
λη, ἐνθα Χριστὸς ἐστὶν ἐν δεξιᾷ

HYMNUS ALIUS

IN SANCTUM PATREM NOSTRUM

SABAM IUNIOREM

HABENS ACROSTICHIDA

« Exultans hymnis celebro splendidum Sabam. »

Ode I, Toni II inflexi

Ad modulum: *Fluctui maris...*

O Altissime, o Verbum, Fili
coaeterne Patris, coaeterni et
eiusdem principii, o sanctissime
Spiritus, inspire mihi verba
divina, ut divini Sabae splen-
didum obitum cantem.

Pulcritudines illas tantum de-
siderabas coeli, ubi est Christus

τοῦ πατρὸς, καὶ τῶν τῆς γῆς
ἐβδελύξω τὴν προσπάθειαν, μα-
κάριε, ἐν αὐτῇ ὡς ἄγγελος βιώσας
ἀξιόγαστε.

Νοῦν καθηγεμόνα ἐποίησας, πά-
τερ, παθῶν ἐκράτησας, καὶ κατε-
μάραντας τὰς φιληθόνας ὀρέξεις
ἐγκρατεῖα καὶ εὐχῇ ἐκτενεῖ καὶ
πρὸς ὕψος ἐρῳασας τῆς ἀπαθείας,
ἅγιε.

Θεοτ. Ολον μου τὸν βίον ἀσώ-
τως βιώσας, ὅλως κατὰκειμαι πτώ-
μα ἐξαίσιον, παρθενομητορ Μαρίας
ἐξανάστησόν με, ὁδομαί, καὶ πρὸς
φῶς ὁδήγησον τῶν θείων ἐντολῶν
τοῦ Χριστοῦ (7).

Ὡδὴ Γ'.

Σὲ ἐπὶ τῶν ὑδάτων...

Ὡφθης καθάπερ φοίνιξ ὑψίστομος,
ἀρετῶν τελειῶσαι καταγλυκαίνων,
πάτερ, τοὺς ὀρεπομένους ἐκ πί-
στεως τῶν θεοπνεύστων λόγων σου,
παθῶν πικρίας τε ἐξαिरούμενος δυ-
νάμει Χριστοῦ.

Γῆν τὴν πατρῶαν, πάτερ, κα-
τέλιπες, καὶ πλοῦτον ὑπερεῖδες, ὡς
Ἀβραάμ ὁ πάλαι, καὶ τὸν σταυρόν
σου ἀράμενος ἐπὶ τῶν ὤμων ἐφε-
ρες κατ' ἔλκος, ὅσιε, τοῦ κυρίου σου
ἐπόμενος.

Ἐλκει πρὸς εὐφημίαν τοὺς βλέ-
ποντας τὸ τεράστιον, πάτερ, τοῦ
ποταμοῦ τὸ ρεῖθρον ἀνεχαιτίσθη
ἐτέρωθεν, τῇ προσευχῇ σου, ὅσιε,
εἰς θαῦμα μέγιστον μέχρι σήμερον
δείκνυμενον.

Γρήγορόν σου τὸ ὄμμα ἐστήρι-
σας τὸ τοῦ νοῦς, παμμάκαρ, καὶ τὴν
ψυχὴν σου, πάτερ, καθαρωτέραν

ad dexteram Patris, omnemque
rerum terrestrium affectum de-
spexisti, in vita quasi angelus
commoratus, o beate electis-
sime.

Animum gubernantem consti-
tuens, et cohibens passiones ac
compescens impetus voluptatis
per temperantiam et continuas
orationes, ad excelsa perfectio-
nis pervenisti, o pater sancte.

Theot. Quum per totam vitam
meam in perditione vixerim,
totus iaceo in turpi ruina: O
virgo mater Maria, eripe me,
precor; et ad lucem fac me per-
gere in divinis Christi mandatis.

Ode III

Te super aquis...

Quasi palma elatis praedita
comis apparuisti, o pater, qui in
perfectione virtutis quasi dulces
tribuisti fructus decerpentibus
sermone tuos, acerbiter vi-
tiorum per Christi gratiam re-
pellens.

Ut olim Abraham, reliquisti
patriam terram et despexisti di-
vitiis; atque crucem tuam sub-
iectis humeris gestasti, assec-
factus e vestigio Domini tui, o
pater sancte.

Omnes aspicientes excitat ad
laudes tuas miraculum illud flu-
minis. Fluentum ad aliam cur-
rendam viam oratione tua adi-
gitur, o sancte pater; quod est
prodigium maximum usque ho-
die conspiciendum.

Vigiles oculos mentis con-
stanter habuisti, et animam pu-
riorem sole sensibili monstrasti,

ἀπέδειξας τοῦ αἰσθητοῦ ἡλίου· καὶ γὰρ στολὴν ἔνδυσέ σε θεοῦφαντον ὁ κύριος.

Θεοτ. Ρῦσαί με, παναγία, μη-
τρόθεε, παθῶν τῆς ἀτιμίας, καὶ τῆς
πικρᾶς ὀδύνης τῆς αἰωνίου κολά-
σεως, ὡς παρῴρησάν ἔχουσα, πρὸς
ὃν ἐκύησας Ἰησοῦν, τὸν μόνον κύ-
ριον.

Ὡδὴ δ'.

Τὴν ἐν σταυρῷ σου...

Ἡ θεία χάρις προχειρίζει σε ἡγε-
μόνα πολλῶν, καθὼς, πάτερ, προέφη
ὁ μέγας ὄντως ἅγιος καὶ θαυμα-
τουργὸς Νικηφόρος· ὃ χαίρων σὺ
ἐμαρτήτευσας.

Θαῦμα φρικῶδες καὶ ἐξάισιον
πῶς ὠράθη μετὰ τὰ τοῦ σίτου
ἀγγεῖα, κενὰ τὸ πρὶν ὑπάρχοντα,
σοῦ ταῖς προσευχαῖς· ἐνεργοῦντα γὰρ
εἶχες Χριστὸν ἐν ἅπασιν.

Ὡράθης, πάτερ, στήλη ἔμφυχος·
καὶ τοῦ Πνεύματος τοῦ παναγίου ὄν-
τως ὄργανον ἐχρημάτισας, ἄδων λι-
γυρῶς ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ (/. 87)
ὕμνον τρισάγιον.

Σὲ τύπον πάντες καὶ εἰκότισμα
μοναστῶν ἢ πληθὺς ἔχουσα, καὶ
κανόνα ρυθμίζεται ἐν ἅπασιν, πάτερ
ἱερὲ, πόνοις καὶ τοῖς ἰδρῶσι τοῖς
τῆς ἀσκήσεως.

Θεοτ. Ἐν σοὶ, πάρθένε, ἀνατί-
θημι τὴν ἐλπίδα ἐμοῦ. ἐκ ψυχῆς
καὶ καρδίας διάσωσόν με, δέομαι,
μήτερ τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ πάσης ἀνάγ-
κης καὶ περιστάσεως.

Dominus enim induit te stola
manu Dei intexta.

Theot. Libera me, sanctissima
Dei genitrix, a voluptatum igno-
minia et ab acerbitate amara
aeterni supplicii, ut quae fidu-
ciam possideas apud genitum
tuum, Iesum unicum Dominum.

Ode IV

In cruce tua...

Gratia divina praeparavit te,
pater, ut dux esses plurimis, sicut
praedixerat ille vere magnus et
thaumaturgus in sanctis Nice-
phorus; cui laetus in disciplinam
te tradideras.

O vere praecellens celebre
prodigium, dum vacua iampri-
dem vasa apparuere referta fru-
mento cum tu orasses; Christus
siquidem tibi cooperabatur in
omnibus.

Columna mystica visus es: et
simul praeparatum sancti Spi-
ritus vere organum, resonans diu
noctaque harmonice hymnum
trishagion.

Monastum multitudines veluti
ad typum atque exemplar in te
respicientes, o sacer pater, et
laboribus et sudoribus asceticae
vitae tuae se conformare con-
tendunt.

Theot. In te, Virgo, colloco
spem meam; ex anima et corde
toto supplex oro, Dei mater:
salvum me fac ab omni neces-
sitate et angustia.

Ωδή ε'.

Θεοφανία σου, Χριστέ...

Τίς κατ' ἄξιαν δυνύσῃ φράσαι,
σοφὲ, τὰ σὰ κατορθώματα, καὶ τὰς
ἀριστείας σου, πανόλβιε; Ὡς γὰρ
ἄγγελος μετὰ σώματος σὺ ἐβίωσας
ἐπὶ γῆς, καὶ ἐταπείνωσας ἐχθρούς
τοὺς ἀσάρχους, τὰ τούτων καταβι-
λὼν, πάτερ, στρατεύματα.

Οὕτως τὸ θαῦμα ἐκβοᾷ τὸ τοῦ
παιδὸς ἡ Μαλφῶν (8) πολύγνη τε
ὑπὲρ θνήξαν, πάτερ, ἐξανέστησας
διὰ προσευχῆς καὶ δεισιμασίας, καὶ τῷ
τύπῳ τῷ τοῦ σταυροῦ καὶ τοῖς
γεννητόρσι παρέδωκας ζῶντα. Ὁ
θαύματος! Ὁ καινοῦ τερατουργή-
ματος!

Νεανικῶς καταβλὼν τὰ δυσμε-
νῇ πονηρίας πνεύματα καὶ τὰ τού-
των στίφη κατεδίωξας, τοῦ σταυ-
ροῦ τῷ τύπῳ φραζόμενος καὶ νη-
στεύσεις καὶ προσευχαίς, παννύχιοις
τε στάσεσι καρτερῶν ἀνδρείως ἐν-
τεῦθεν ὥσπερ ἀστὴρ λαμπρὸς ἐνδέ-
δειξαι.

Θεοτ. Σὺ τῶν πιστῶν καταφυγή
ἐν πειρασμοῖς, δέσποινα παναγία
καὶ θερμὴ προστάτις καὶ ἀντίληψις
πρὸς Χριστὸν ὑπάρχεις ἐκαστοτε·
διὸ δέομαι, ἀγαθὴ, πρόσκληθι· ζῶσαί
με πυρὸς τῆς γεέννης καὶ σκότους
τοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ ταῖς ἰκεσίαις σου.

Ωδή ς'.

Αβυσσος ἐσχάτη...

Φλέξον μου παθῶν τὴν ὕλην εὐ-
χαίς, αἰοῖοι με, καὶ κατὰ σβέσόν μου
τῆς καρδίας τὸ πῦρ, καὶ τὰς φιλη-
δόλους ὀρέξεις καὶ κινήσεις τοῦ
σώματος.

Ode V

O Christe, theophania tua...

Quis pro merito facinora tua
atque excelsa certamina, o pater
sapiens ac venerande, edicere
valet? Tu enim sicut angelus
vitam duxisti in corpore super
terram, et spiritualium hostium
acies profligasti.

Civitas quoque Amalphitana
vere prodigium celebrat pueri
a te suscitati per preces, ora-
tiones et signum crucis; quem
mortuum parentibus vivum red-
disti. O grande prodigium! no-
vumque portentum!

Armatus crucis signo, et stre-
nue potens in ieiuniis et pre-
cibus et totius noctis vigiliis,
persecutus es ac robore novo
viriliter prostravisti malignos
nequitiae spiritus; unde quasi
fulgidum astrum illuxisti.

Theot. Tu fidelium es refu-
gium in discriminibus, sanctis-
sima domina, tuque strenua pa-
trona et praesidium es semper
apud Christum. Idcirco precor,
o bona, adesto; tuis suffragiis
ab igne gehennae et nocte ab-
sque lumine eripe me.

Ode VI

Abyssus profundissima...

Exure precibus densa vitia
mea, o vir celebrande, et ex-
tingue cordis mei flammam ex
appetitu voluptatis et corporis
passionibus accensas.

Ανωθεν ἐδέξω παρὰ Χριστοῦ διώ-
κειν τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα
τῶν προσιόντων σοὶ μετὰ πίστεως
πάτερ, καὶ νόσους φυγαδεύεις ἀφ' ἧ
σου χειρός.

Επιδε εὐσπλάγγνῳ καὶ γαληνῷ
σου προσβλέμματι ἐπὶ ποιμνὴν σου,
καὶ τὸν λαόν σου, ὃν διὰ πνεύμα-
ματος, πάτερ, ἀγίου φιλοστόργως
ὠδίνησας.

Σήμερον εὐφραίνεται τῶν πι-
στῶν ἡ ὁμήγυρις τὴν ἐτήσιόν σου
ἐκτελοῦσα τῆς ἐκδημίας ἡμέραν,
ὦ Σάβα μοναστῶν ἀκροθίνιον.

Θεοτ. Τάξεις τῶν ἀγγέλων καὶ
τῶν βροτῶν μακαρίζομέν σε· ὅτι
τέτοκας Χριστὸν ἀσπύτως, εὐλογη-
μένη Μαρία, ἐλπίς καὶ προστασία
τοῦ γένους ἡμῶν.

Ὠδὴ ζ΄

Οἱ παῖδες ἐν Βαβυλῶνι...

Φώτισόν μου τὰς κόρας, τὰς ψυ-
χικάς, ἀξιάγαστε, τυφλωθείσας δει-
νῶς, ὡς ὑπάρχων... (9).

Caelitus in Christo virtutem
accepisti fugandi spiritus im-
mundos ab iis, qui ad te cum
fiducia accedebant, o pater, et
solo manus tuae contactu mor-
bos pellebas.

Aspice misericordi et placida
facie super tuum gregem et po-
pulum tuum; nam, hos in spi-
ritu veluti ex amore tuo pepe-
risti.

Exultat hodie fidelium con-
gregatio, dum obitus tui an-
nuam diem celebrat; o Saba
ascetarum primitiae.

Theot. Te agmina angelorum
et hominum beatam praedica-
mus, quia peperisti sine semine
Christum, o benedicta Maria,
generis humani spes et tutela.

Ode VII

Pueri in Babylone...

Illumina pupillas mentis meae,
o Deo dignissime, quae ex hor-
ribili malo caecutiunt, nam es...

ADNOTATIONES

AD HISTORIAM S. SABAE IUNIORIS

Postquam typis commisimus historiam S. Sabae e codice Basiliano Vaticano 2072, recentius exemplar huius tantummodo vitae in codice Vaticano 826 vidimus. Et a codice 2072 venire hunc textum putamus; tamen aliquot varietates adnotare aequum duximus una cum quibusdam animadversionibus, tum in hanc historiam tum in aliam SS. Christophori et Macarii atque etiam in hymnos, quos ad laudem eorundem codex 2072 habet; quique sunt veluti nova documenta ad historiam confirmandam. Nonnulla nobis communicarat cl. v. I. VANDEN GHEYN e Bollandianis scriptoribus excerpta ab apographo cod. 826 apud eos asservato, aliaque veniunt e collatione quas fecit cl. v. Feron cum ipso codice 2072. Plerumque sphalmata scriptiois deprehendimus haberi, praesertim in elementis litterum inter se obsonus similitudinem mutatis, nec non in spiritibus, accentibus et interpunctione: quae omnia adnotasse supervacaneum esset; praesertim cum et nonnullas e varietatibus adnotatis fuisse minoris momenti ipse lector iudicabit, et in iis locis ubi occurrunt, inter utramque lectionem ipsi optio datur. Inter animadversiones innuimus quaedam iam a cl. v. card. PITRA aliisque scriptoribus praemonita. Hisce observationibus aliqua varia et nos huc illuc animadvertere non omisimus.

In ipso titulo codicis praedicti 826 deest ΤΟΥ

§ A' - Lin. 4 μόνοις - lin. 5 ἀλλὰ γὰρ - lin. 6 ἐν αὐτοῖς - lin. 12 μετὰ μυσ... - lin. 15 cod. 2072 γερωῶν, alter γενῶν θεοσημίας ἡμύρου καὶ - lin. 18 καὶ - lin. 43 ἐπαγαγῶν - lin. 51 οἰῶν τε.

§ B' - Lin. 4 τῇ Κολασσέων. De hac civitate quasi *Collesano* hodierno diserit cl. LANCIA in Historia iam citata; pleraque nobis auguramur audienda a L. DE BERNARDO illustri eiusdem patriae scriptore. ΡΟΔΟΤᾶ locum appellat *Colisano* - lin. 7 ἀπελήφει - lin. 9 κομῶντες, - et καὶ εἰς ἄκρον εὐσεβείας ἐλάσαντες desunt - lin. 12

τούνομα· γίνεται δὲ κατὰ. - lin. 15 περιλάμπειν. - lin. 21 διδασκάλου - lin. 29 desunt καὶ πιζινόμενον, et αὐτοῦ - lin. 40 προσαγ.. - lin. 58 ἦν ὁ - lin. 61 τῆς εὐχῆς - lin. 52 οὐκ ἀθετεῖ - lin. 66 νέω πνευματικὴν - lin. 69 συχνός - lin. 75 αὐτῷ.

§ Γ' - Lin. 10 ᾤκτον κατὰ.. - lin. 15 τούτω - lin. 17 προσδεχόμε.. - lin. 34 τῶν ὑπογαστέρων - lin. 38 post βοήθεια in marg. add. ευχερτερη. - lin. 41 πανταχοῦ - lin. 45 τὰς ψυχὰς - lin. 47 ὡς αὐτὸν - lin. 49 ἀνὰ πέμψας - lin. 59 ἐπιφυτ..

§ Δ' - Lin. 4 ἀνεπιστρόφ.. - lin. 10 ψυχὴ - lin. 13 Καὶ τοῦτο - lin. 16 ἐγγειρίσ.. - lin. 27 μετήγειν καρτερ - lin. 35 θειότατος Σάβ.. - lin. 37 τὴν ψυχὴν - lin. 45 τεθεαμένοι - lin. 91 τῆς παρακοῆς ἐπιτίμιον ἀνύποιστον.

§ Ε' - Lin. 8 χειραγωγῶν - lin. 18 ἀπαγορ.. - lin. 30 πειρασμοῖς.

§ ς' - Lin. 8 ἀποκρύπτουσ.. - lin. 11 ἐποιήσαντο - lin. 14 γένει τετόλ.. - lin. 39 εὐρίσκει - lin. 48 Τότε - lin. 53 καρτεροῖς ἐγκατοικίσας Ερύμασι. Nomen est Ερύμα vel Πημα vel simile loco cuidam munitissimo, de quo diximus in « *La Cronaca* » cit. pag. 117; praesertim cum elucidare volumus mnemosynon de eiusdem oppugnatione scriptum manu S. Nili abatis in codice Cryptaeferratae. - Confer et vitam SS. Christophori et Macarii, quae sequitur. De hoc eodem loco vulgo *Rametta* confer MINASI *Lo Spiledta*, et historiam S. Leonis Bovensis; - lin. 57 De castello Κρονιτῶν vide et inferius § IX.

§ Ζ' - Lin. 5 Μερχουρίου ἐπὶ χρίσ Cf. vitam S. Nili a B. Bartholomaeo descriptam de hac Calabriae regione. MINASI in vita S. Nili adn. 5. Orestes noster locum eius inter regionem Calabriae byzantinae et terras Longobardorum perstringit - lin. 14 ἐγκαταμέν.. - lin. 44 αὐτῷ πάντα.

§ Η' - Lin. 4 add. καὶ τὸν κόπον μου.

§ Θ' - Lin. 1 πάλιν ἡ - lin. 8 De *Malacaenis* vel *Malainis* conf. historias calabras illius temporis - « *La Cronaca Sicula* » etc. - et vitam S. Nili Rossan. - Lin. 17 Λατινιανὸν regio latinorum - lin. 21 De *Castellione* vide MINASI l. c. adnot. 12. Hic locus indicat Orestes ad ripas Signi fluminis - lin. 84 διδομ.. μετελ.. - lin. 97 ἐπὶ τὰ μὲν ἡμ.. - lin. 101 adde καὶ νηστείας τὸν χρόν ὑπερίσεν.

§ Ι' - Lin. 9 τῶν μοναχῶν βαθ.. - lin. 13 de b. Theodoro et aede Σάληκος exquirendum est - lin. 34 φῶς ταῦτα δι' - lin. 47 προσάντι.

- § 1A' - Lin. 5 προσδεῖν - lin. 26 τοῖς πέλας.
- § 1Γ' - Lin. 3 πλήμμυρα - lin. 20 ὠδέπ.. - lin. 35 τὸ ἄγ.. - lin. 39 τὸ πλήσ..
- lin. 44 ἀνέχαιτ.. - lin. 47 κελευσθ.. - lin. 49 τότε et θαυμα-
τουργίαν - lin. 53 πείθεσθαι - lin. 54 οὖν τοῦ πρὸ.. - lin. 56 pro
διάβασιν leg. δύναμιν - lin. 57 πόλιν τοῦ - lin. 58 ἐπελ.. - lin. 60
καὶ οὕτως τῆς.
- § 1Δ' - In margine superiori codicis 826 fol. 121 v. manus quaedam re-
centior, ut videtur, haec verba scripsit: Ο θεὸς σώσει τὴν ψυχὴν
τοῦ ὅπου ἐποίησε τὸν παρόντα σωφότατον λόγον - lin. 3 διαχειρήσ..
- lin. 36 ἀφικοῦνται - lin. 64 τὰ ἀπρόσφ.. - lin. 77 μικροῦ κενὸν
παρ.. - lin. 90 ἔνετον τὴν..
- § 1Ε' - Lin. 1 βαρύντ.. - lin. 9 ὑποδέλ.. - lin. 39 τῆς αὐτοῦ - lin. 40 tria
novissima verba adde sequenti articulo.
- § 1Ζ' - Lin. 6 πρεσβυτέρων - lin. 9 ἀρχιστ.. - lin. 34 ubi esset Ἀττης ἐπαρχίᾳ
consule geographos et inferius § XXIX. In codice quodam Vaticano
e Basilianis fol. 41 in mnemosyno recurrit nomen Ἀττης, idemque
apud TRINCHERA *Diplom. Graeca*. Vide Rossi *Paleograph. diploma-
tica* p 182, 188. Item de monasterio Συρακουσίων vide hic et in-
ferius - lin. 60 τιμίους αὐτοῖς.
- § 1Ζ' - Lin. 8 θώρακος - lin. 19 de Niceta inquirendum esset.
- § III' - Lin. 3 κορυφαίων Χριστοῦ - lin. 29 Ad Ἰδρύοντος portum seu Hy-
druntinum appellebant naves ex oriente venientes - lin. 55 ἐν τῷ
πλ.. - lin. 58 πρεσβύτης δύο - lin. 61 κάκειθεν.
- § 1Θ' - Lin. 1 Ολίγον. Ex his narrationibus varia edidit e codice nostro
PITRA l. c. p. 306; - lin. 3. Haec nova habes documenta de civitate
Terracinae eiusque portu et Albani castello prope Romam - lin. 6
εἰς τὴν καστὲλ.. pro ἔστι καστὲλλ.. - lin. 11 τοῦ μάρτυρος Παγκρ.. -
lin. 30 cod. 826 ὑπερορίσαι τῆς ἐρημίας καὶ τοῖς ἡμῶν πλήσῃ μο-
ναστῶν ἐγκυττασκηνώσαι χωρίοις - lin. 31 ἀποξενῆς - lin. 52 κορυ-
φαίου Πέτρου ναῶ.
- § K' - Lin. 13 σπλάγγνα - lin. 14 εὐχαρίστως - lin. 34 σάρκα θάλλειν -
lin. 44 ἐπιτελῶν - lin. 66 ἰδεῖν ὅντό τε ἔλ.. - lin. 96 μοναχῶν ἐν -
lin. 98 καθαρ.. - lin. 101 ζύλων.
- § KA' - Lin. 7 δεξιὸν δε - lin. 15 ἐξυπηρ.. - lin. 18 θάμβους - lin. 24 δια-
ταραχθ.. - lin. 26 δωματίω - lin. 27 καὶ τὸν μον..

- § KB' - Lin. 3 μεγάλουργίας - lin. 9 προκύπ.. - lin. 15 ἐκεῖνο καιροῦ - lin. 23 συνασπ.. - lin. 36 καὶ τὸν πρ..
- § KΓ' - Lin. 5 ἐπετ.. - lin. 12 κατατεῖ.. - lin. 15 παρεγγυήσ.. - lin. 20 ἐλαίω τῷ - lin. 25 δε καὶ χεῖρ.. - lin. 34 τῇ τούτου - lin. 35 χεῖρας - lin. 43 ἐφ' ἧδ..
- § KΔ' - Lin. 3 ὅς τήν - lin. 7 διατοῦτο - lin. 8 ἐπηρ.. - lin. 21 De Lacus nigri regione, quae et modo idem servat nomen, cf. geographos - lin. 26 εἴποι - lin. 29 ἔνεγ..
- § KE' - Lin. 20 ἐπιτιθεῖς - lin. 24 παντὸς κόπ..
- § KΣ' - Lin. 8 συμφορᾶς τοῦ πάππου ἀλέησε - lin. 20 De liturgicis precibus, quae *Typica* vocantur ad horam canonicam Nonam cf. ALLATIUM *De libris ecclesiasticis Graecorum* aliosque - lin. 32 αὐτῶ τῶν τ. - lin. 39 ἡμέραν.
- § KΖ' - Lin. 2 De Λαῖνου oppido vide geographos horum locorum - lin. 9 ἐπέκ.. - lin. 10 μέσης - lin. 18 γνωστός γὰρ ἐτ..
- § KH' - Lin. 10 κομίσασθαι - lin. 18 γόνυ τε κλ.. - lin. 19 ἄρα τὸ γεγ. - lin. 20 διὰ τήν - lin. 25 ἀντιβόλ.. - lin. 44 τοιούτην.
- § KΘ' - Lin. 10 σπλάγγνα - lin. 30 ὕγιᾳ.
- § Α' - Lin. 2 De Tauromenitarum monasterio esset inquirendum - lin. 5 ἔτι τυγχάνων - lin. 50 animadvertendum cod. 826 hic habere ἐκάστω (sic); forte scriptori pro ἐρωτήσει postea scribendum erat ἐρωτήματι.
- § AB' - Lin. 1 προσπετέον τοῖς λεγομένοις - lin. 4 δυσουρία - lin. 7 παράγει - lin. 18 τῷ πάσχοντι - lin. 20 Καθαρ..
- § AΓ' - Lin. 2 De monasterio Αρμων exquirendum apud MINAS I. c. - lin. 4 οὕτως - lin. 16 οἱ παρ' αὐτοῦ - lin. 20 desunt in codice 826 γν. τ. π. φ. σ. verba - lin. 30 τὰ νυκτός - lin. 36 τῇ μεγ..
- § AΔ' - Lin. 6 ἔλκους.
- § AE' - Lin. 20 προτείνας - lin. 26 παρὰσπρ.. - lin. 30 καὶ γὰρ οἱ πλ..
- § AΣ' - De Amalphitano Petro et de Lucaniae Palinodio heic quaedam sunt consideranda - lin. 4 θεωριλοῦς - lin. 13 ψυχῆς - lin. 18 τὰ τῆς.. - lin. 38 τούτου ἐγν..

- § ΛΖ' - Lin. 3 πλείστην δὲ - lin. 9 ἐπεν.. - lin. 16 διήνευε - lin. 20 ὑποσμ..
- § ΛΗ' - Lin. 30 τι ἐνὸν - lin. 34 τὸ σκεῦος.
- § ΛΘ' - Lin. 3 μυχθήσεσθε - lin. 6 cod. 826 habet Σασανίου, rectius cod. 2072 Σασονίου. De arce Sassone in monumentis quoque Cryptaeferratae agitur. - lin. 10 σωτηρίαν - lin. 15 καὶ ψυχ.. - lin. 18 πάλιν δρομ.. - lin. 25 ἡνάγκασε - lin. 39 ἀλιτηρίου - lin. 38 μέγα λαβεῖν.
- § Μ' - Lin. 2 ἐτέρως - lin. 6 ὑπὸ φήμης ἐφελκ. - lin. 11 de Philippo Argynensi vide cl. v. BOGLINO in monographia *di S. Filippo diacono 1887* p. 4, et LANCIA Hist. cit. - lin. 13 ὄντως - lin. 20 ἀπρεπ... - lin. 24 ἐλεεινὸν θαῦμα - lin. 26 male legitur in codice Τὸν δὲ μέγαν Σάβαν ε. τ. ν βουλόμενον.. Videtur ipse auctor sic primo absque emendatione scripsisse exemplar non absolutum, et currenti calamo exaratum (Vide in monito). - lin. 28 ἱκετηρίους - lin. 34 γύναι - lin. 36 ὄντως - lin. 38 πονηρ.. - lin. 48 ἀπεφθεγγε.. - lin. 51 καὶ δόξης.
- § ΜΑ' - Lin. 1 ἐπειδὴ καὶ ὁ εἰς.. - lin. 13 στόμ.. αὐτοῦ εἰς.. - lin. 24 αὐτῶν ἔσχ.. - lin. 60 ἐξελεύσ.. - lin. 61 πορευ.. - lin. 65 λεγομένοις - lin. 66 ταυτοῦ.
- § ΜΒ' - Lin. 13 De loco Αρίξ, ubi S. Saba commoratus est, exquirendum foret - lin. 63 ἐπεφύτησεν - lin. 71 ὑπὸ τοῦ μακ..
- § ΜΓ' - Animadvertenda est haec visio Hierosolymitana, de qua Orestem illius urbis patriarcham narrantem audimus. Cf. PITRA l. c. p. 311. - lin. 29 πένσεπτον Γολγοθᾶν - lin. 46 παραδόξ.. - lin. 58 deest τοῦ..
- § ΜΔ' - Lin. 23 οὕτω καὶ γεν.. - lin. 30 γαλεπωτ..
- § ΜΕ' - Lin. 3 deest alterum τῶν - lin. 6 in cod. 826 desunt ἡ καὶ παραχωρήσαντος - lin. 7 ἡμῶν ἐξ - lin. 11 πάντα - lin. 18 deest Σάβας - lin. 22 κατοικισθ.. - lin. 32 de locis Salernitanis, quos sancti viri incoluere, esset exquirendum. Nos archiepiscopum Salernitanum, cl. v. Valerium Laspro hac super re rogavimus, qui de iis exquirendis mandasse cuidam loci erudito viro rescripsit. Antequam Sabas e Calabria discederet adstitit morienti beato Lucae de Armento. (Vide MINASI loc. cit. pag. 212) eique iusta funebria persolvit, qui in Sicilia sibi prius fuerat discipulus. Cf. quae PITRA l. c. p. 310, animadverterat de anno emortuali B. Lucae, ut ei constabat e testamento quoque abatis successoris eius an. 1057, quod prae manibus habuisse tradit. - lin. 38 Καταλαβόντων - lin. 67

ὡς φησίν - lin. 69 χειρὸς αὐτοῦ ἀφ.. - lin. 71 καὶ τιμ.. - lin. 73 καὶ εὐχαριστοῦντες.

De tempore mortis beati Sabae dicit PITRA in adnot. l. c. p. 110 Const. GAETANI *Vit. SS. Siculor. die 5 decemb. (v. II p. 100)* de eodem vix aliquot protulisse verbum, eiusque obitum an. 995 collocasse. Confer et PIRRI *Sicilia sacra*, - PIAZZA *Emerologio* - UGHELLI l. cit. - LANCIA op. c. - ARMELLINI *Le Chiese di Roma*, p. 317 - DUCHESNE *adn. Lib. Pontif.* t. I, 378 adnot. 12. - Maiori certe tractatione opiniones varias necesse est excutere.

§ M^ς - Haec habes apud PITRA l. c. p. 308, cuius vide adnotationes. - lin. 13 ἐπιχωριάζοντος - lin. 14 τοῦτο - lin. 17 ὡς εὐγνώμων υἱός· λόγ..

§ MZ' - De patricio Amalphitano opportuna memoria - lin. 14 δεσμῶν οὕτως ῥῦσαι καὶ τὸν ἐμὸν υἱὸν τῶν αὐτῶν χειρῶν καὶ δεσμῶν ἱερ.. - lin. 37 σώματος ἵστονον καὶ ἀδ..

§ MH' - Lin. 5 αὐτῆς - lin. 12 χρηματιστ.. - lin. 16 τὰ πρὸς.. - lin. 23 Ρώμην - lin. 32 ὑπάρχοντα. - De Ioanne episcopo Placentino confer PITRA p. 310 adnot. et MINASI in vita S. Nili ab. Cryptaefer. Is fuit antipapa cognomento Gregor. V. Historici varii de eodem disseruerunt. De monasterio S. Caesarii in via Appia consule scriptores superius relatos aliosque. Habemus et tractatum mss. de hac urbana ecclesia, quem in lucem aliquando venturum speramus.

§ MΘ' - Lin. 13 ἀφικωμ.. - lin. 22 sic varia sunt quaedam in cod. 826 αὐτίκα τοίνυν ἐκείνου ἀκούσαντα αἰσθηθῆναι τε καὶ ἐγερῆσθαι καὶ.. - lin. 32 Παρέδωκεν αὐτῷ τοῦτον - lin. 38 ἐξελθόντων.

§ N' - Lin. 1 deest τούτην - lin. 9 De uxore principis, seu Theophania imperatrice cf. PITRA - lin. 30 γεγονότα τεράστια,

§ NA' - Lin. 4 θεῖον καὶ ἀναφ.. - lin. 5 ἐντροφ.. - lin. 9 ὑπερφερεῖ - lin. 11 πρεποδ.. - lin. 23 ἐπιλεμ..

§ NB' - Lin. 8 ἐπισπασ.. - lin. 21 adde ἀπὸ τοῦ σώματος καὶ ἐνδημήσας πρ.. - lin. 26 ἰλέω χωρεῖς - lin. 33 αἰτήσεν.. - lin. 35 Ενεκα τοίνυν τουτ.. - lin. 38 πεποίησ.. - 39 deest ἡ - lin. 45 deest τῶν. - In codice 826 fol. 136 explicit vita S. Sabae, et nil aliud de eo vel de fratre et parentibus eius in codice descriptum fuit.

AD HISTORIAM SS. CHRISTOPHORI ET MACARII

In titulo hic codex 2072 fol. 56 v., habet nomen auctoris, Ορέστου πατριάρχου ιεροσολύμων, qui non apparet in praecedenti opere suo. Id factum est ex eo, quod in anno ecclesiastico graecorum, cui initium est a mense Septembri, prius legenda haec erat historia. Idipsum apparet in hymnis, ubi prius festum mensis decembris et postea illud februarii collocatur.

In eodem titulo post verbum βίος in codice addita sunt verba ἐν επιτομῇ. In fine tituli est consueta dictio κύριε εὐλόγησον adhibita a legente in ecclesiasticis lectionibus, ad benedictionem praesidis implorandam.

§ A' - Lin. 40 codex habet ἡς pro εἰς.

§ B' - Lin. 2 in cod. deest τῶν.. - lin. 31 De Ctismatis loco consulendi sunt Siculi scriptores. Idipsum nomen, ut superius, et inferius recurrit. - lin. 58 codex habet τοῦ γεν..

§ Γ' - Lin. 8 De loco Argyrii iam superius quaedam innuimus, itemque de B. Nicephoro confer LANCIA Hist. cit. - lin. 33 καὶ τὸ ἀνήρωτ. - lin. 55 τοῖς ἴθεσι - lin. 60 ἐν ταῖς.

§ E' - Lin. 10 τῆς τοσαύτ.. - lin. 21 ἐλειπόρουν.. - lin. 25 ἠφίει

§ H' - Lin. 14 De Saracenorum in Siciliam irruptionibus confer « *La Cronaca* » etc. aliosque historiae Siculae scriptores ac praesertim Michaelis AMARI opera. - lin. 53 .. ἐκ τόπου... - lin. 54 ἐν σπηλαίοις.

§ Θ' - Lin. 1 Τότε δὴ τότε τὴν ἐπὶ - lin. 19 De Ερύμτσι seu Rametta, quaedam superius adnotavimus. Ibidem obiisse sanctum Leonem Bovensem traditum memoriae est. Cum de huius viri Sancti nuper historia a cl. Io. DIENI exquiratur, speramus aliquid aliud de hoc oppido in lucem venturum. - lin. 30 De regione Μερκουρίου superius egimus.

§ I' - Lin. 5 οἰκεῖται - lin. 8 δυνωπούμενος - lin. 23 μετὰ τὸ τὸν..

§ IA' - Lin. 10 τοῦ λόγου. ἔν.. - lin. 22 ἐκκροφόρουν.

§ IB' - Lin. 8 ἀληθῶς ἐπεροίτων - lin. 16 καὶ τοῖς σὺν.. - lin. 19 μακαρίου καὶ τοῖς

- § II' - Lin. 5 Peregrinationem Romanam b. Christophori iam edidit PITRA op. cit. 306 - lin. 13 ἐπιπίπτει.
- § I5' - Lin. 3 In Calabriam e Sicilia Saracenos plures fecisse incursiones narrant historiae praedictae. - lin. 11 De *Latiniano* egimus, sicut et de flumine *Sinno*. Confer praeterea de Rossanensi civitate scriptores. - lin. 51 στειρώσεω; - lin. 57 παρὰ δόξω θρυμματού.
- § IO' - Quae his paucis comprehendit Orestes de Saba nostro, vides fusius enarrari in vita sua. De *Lacu nigro* geographicos consule auctores.
- § KB' - Lin. 5 .. γὰρ χειμαζομ.. - lin. 15 τῷ σῶμα πον.. emenda τὸ σῶμα πον.. Cum folio 67 codicis explicit historia.

AD LAUDES S. MACARII IUNIORIS

(1) In codice has habemus a folio 68 ad 87. - Ut ab aliis sanctis viris **Macarii** nomine insignibus noster distinguatur, locus obitus eius additur.

(2) Hic minus recte codex habet πάντων τοῦ; ἐν σοὶ ἐν πίστει κατὰ φεύοντας (sic).

(3) De *Condacio* cum suis ὄζοις confer scriptores rei liturgicae graecorum: Allatium, Arcudium, Placentinum, Sciommari, Toscani, Pitra, Chevalier etc. Sequentibus ὄζοις deest nomen liturgicum in codice. Idem dicendum est de aliis liturgicis nominibus quae heic occurrunt. Vide PITRA l. c. p. 305. Ante Christi Nativitatem haec cantica haberi animadvertendum est.

(4) In sacris hymnis graecorum Allatius aliique declarant, cur saepe numero omissa fuerit Ode II.

(5) De exuviis beati Macarii inquisitiones fecimus varias. Cum de dioecesi Salernitana agit UGHELLI (*Italia sacra*) nil de his habet; sed apud eundem legimus in cathedrali Amalphitana praecipue coli corpus sancti *Macarii Alexandrini*. Nil mirum si ex identitate nominis cum Macario nostro Siculo et *iuniore* appellato, corpus eius fuisset alterius Macarii, nempe Alexandrini, reputatum.

(6) Verbum Τριᾶδς in margine eadem manus apposuit, quae et postrema verbi λατρεύων emendavit in rasura.

(7) Sic Φωτχγωγιζὸν appellatur canticum, quod alios Εξχοστειλάριον dicitur. Huius rei causa est tempus Quadragesimae minoris ante Nativitatis Christi festum apud Graecos, in quod incidit festivitas beati Macarii. Eius nomen hic rursus recitat codex.

AD LAUDES S. SABAE IUNIORIS

(1) Acrostichida habes ab initialibus litteris uniuscuiusque troparii odarum, inter quas odas onittitur secunda, ut diximus.

(2) Vide superius in Ode VIII de laudibus S. Macarii hoc idipsum theotocium ab hymnographo usurpatum.

(3) Apud PITRA loc. cit. pag. 300 leges referri *Condacion* et *Oecos*, qui sequuntur.

(4) Hymnus αατὴ στοιζῶν ille dicitur, cuius acrostichis, seu littera initialis cuiusque troparii sequitur ordinem elementorum ut in alphabetho sunt disposita.

(5) Hinc quoque apparet nomen auctoris sacrorum carminum, quae omnia eiusdem hymnographi sunt poemata.

(6) Apud eundem PITRA l. c. pag. 302 haec theotocia reperies.

(7) Huius hymni theotocia edidit PITRA l. c. pag. 303.

(8) Sic ἡμυλφῶν pro Αμυλφῆ codex habet.

(9) In his verbis abrumpitur codex, cui deest fortasse unum tantum foliolum ad IX Odem absolvendam. Illud amisisse iam a duobus saltem saeculis patet e testimonio apographi scriptoribus Bollandianis dato a p. ab. Menniti generali moderatore Basiliani Ordinis. Apographon hocce Athanasius hieromonachus Cryptoferratensis ex ipso nostro codice eruerat. Idipsum folium desiderari patet e catalogo codicum monasterii S. Basilii M. de Urbe confecto a cl. v. lo. Chrysostomo Scarfò, de quo iam egimus in monito. Praeter haec sacra poemata hymnographi Orestis habemus apud PITRA l. c. p. 298 laudes quasdam in sanctum martyrem Patalemonem e codice insigni corsiniano erutas.

INDEX

Dedicatio	pag. III
Monitum.	» 1
Historia S. P. N. Sabae iunioris	» 5
Historia SS. Christophori et Macarii.	» 71
Laudes in S. P. N. Macarium in Salernitanis	» 97
Laudes in S. P. N. Sabam iuniorem	» 107
Adnotationes	» 137

BIBLIOTHECA APOSTOLICA VATICANA

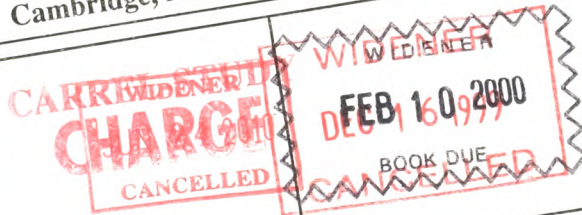
Codices manuscripti Palatini Graeci. Recensuit etc. H. STEVENSON senior. — Romae 1885	L. 10
Codices manuscripti Graeci Reginae Svecorum et Pii PP. II. Recensuit etc. H. STEVENSON senior. — Romae 1888 »	10
Codices Palatini Latini. Recensuit etc. H. STEVENSON iunior; recognovit I. B. DE ROSSI, praeunte eiusdem dissertatione de origine, historia et indicibus scrinii et bibliothecae Sedis Apost. — Tom. I. — Romae 1886. »	14
Codices Ottoboniani Graeci. Recensuerunt E. FERON et F. BATTAGLINI. Praeit de iis Commentatio, opus I. COZZA-LUZI S. R. E. Vice-bibliothecarii. — Romae 1893 »	20
Monumenta Papyracea Aegyptia Bibliothecae Vaticanae. Recensuit HORATIUS MARUCCHI. — Romae 1891 »	10
Il Grande Papiro Egizio della Biblioteca Vaticana descritto... da O. MARUCCHI. — Roma 1888 »	20
Tatiani evangeliorum harmoniae arabice editae ab A. CIASCA. — Romae 1888 »	10
Inventario dei libri stampati palatino-vaticani ebraici e latini, edito da E. STEVENSON giuniore. — Vol. I, parte I ^a , e II ^a , . . »	30
Inventario degli stampati palatino-vaticani tedeschi. — Vol. II, parte I ^a e II ^a »	35
Theodori Prodrumi commentarios in carmina sacra edidit H. STEVENSON senior. — Romae 1888 »	5
Della Geografia di Strabone frammenti dai palimpsesti vaticani. — Roma 1888 »	15
Vetus et Novum Testamentum e codice vaticano omnium primo phototypice edidit I. COZZA-LUZI S. R. E. Vice-bibliothecarius. »	1000

Prophetarum vetustissimus Codex Graecus Vaticanus phototypice a I. COZZA-LUZI editus	L. 300
Commentarius criticus A. CERIANI in eundem cum tabulis. . . »	20
SS. Bibliorum vetustissima fragmenta (<i>con tavole</i>). Pars I ^a , II ^a et III ^a »	20
SS. Bibliorum Codex Graecus Vaticanus typice cum commentariis editus a C. VERCELLONE et I. COZZA-LUZI. — Volumina 6, Romae 1881. »	750
Ad Apocalypseos editionem 1879 Lipsiensem animadversiones IOSEPHI COZZA-LUZI etc. »	3
Daniel iuxta LXX Interpretes ex unico codice Chisiano graece a I. COZZA-LUZI editus »	5
Novae Patrum Bibliothecae ab ANGELO CARD. MAIO collectae t. VIII et IX a IOSEPHO COZZA-LUZI absoluti. »	61
Historia S. P. N. Benedicti e codicibus saec. VIII etc. graece et latine — 1880. »	10
La Cronaca Siculo-Saracena ... con doppio testo greco in fototipia del medesimo vice-bibliotecario e il testo arabico per C. Lagumina — 1890. »	15
Al sommo Pontefice Leone XIII Omaggio della Biblioteca Vaticana. Ha gli scritti del Card. PITRA, G. COZZA-LUZI, S. CICCOLINI, G. BOLLIG, G. B. DE ROSSI, E. STEVENSON, M. UGOLINI, C. STORNAIOLO, N. SCAGLIOSI, — 1887 (con grandi tavole). . . »	100
Nel Giubileo episcopale di SS. Leone XIII Omaggio della Biblioteca Vaticana, raccolta di scritti del Card. A. CAPECELATRO, G. COZZA-LUZI, I. CARINI, G. B. DE ROSSI, E. STEVENSON, M. UGOLINI, G. CALENZIO, O. MARUCCHI, C. STORNAIOLO, U. DE NUNZIO, A. SACCO. — 1893 (con tavole). »	30

The borrower must return this item on or before the last date stamped below. If another user places a recall for this item, the borrower will be notified of the need for an earlier return.

*Non-receipt of overdue notices does **not** exempt the borrower from overdue fines.*

Harvard College Widener Library
Cambridge, MA 02138 617-495-2413

Please handle with care.
Thank you for helping to preserve
library collections at Harvard.

